

Kimmo Tammivaara

**Kriittinen kommentaari
Leevi Madetojan koottujen
yksinlaulujen ja duettojen osaan 1**

Osan 2 kommentaari alkaa
PDF-tiedoston sivulta 42

*Kriittinen kommentaari on tekijänoikeuden alaista materiaalia,
eikä sitä ole lupa lainata tai referoida sen tekijää tai lähdettä mainitsematta.*

KRIITTINEN KOMMENTAARI

Kriittisten huomautusten päätehtävänä on kertoa, miten käytetyt lähteet eroavat toisistaan ja kriittisestä editiosta.

Käytetyt lyhenteet

Canto	Lauluääni.
cb	Kontrabasso.
cl	Klarinetti.
cor	Käyrätorvi.
F	Musiikki-Fazerin käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: <i>MS. MUS. 166</i> .
fg	Fagotti.
fl	Huilu.
HYK	Helsingin yliopiston kirjasto.
k.kop	Kaivertajan kopio. Käsikirjoitus, johon tietty editio pohjautuu. Kaivertajan kopion tunnistaa siihen jälkikäteen painossa tehdyistä, painatustyöhön liittyvistä merkinnöistä. Esim. k.kop/B tarkoittaa kriittisessä kommentaarissa lähteeksi B nimetyn painetun laitoksen painotyön pohjana ollutta käsikirjoitusta.
kn	Kustannusnumero.
kr.ed	Madetojan yksinlaulujen ja duettojen kriittinen editio.
L/S	Seija Lappalainen & Erkki Salmenhaara: Leevi Madetojan teokset. Helsinki 1987, Suomen Säveltäjät ry. Painopaikka: Jyväskylän yliopiston monistuskusku.
MIC	Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus.
MT	Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: <i>MS. MUS. MT</i> .
ob	Oboe.
OK	Oikea käsi.
OYK/MOK	Oulun yliopiston kirjasto/Madetoja-Onerva -kokoelma.
Pfte	Piano.
r.k.sid	”Ruskeisiin kansiin sidottu”. OYK/MOK:ssa säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta, ruskeilla kansilla varustettua nidettä, johon on sidottu suuri määrä Madetojan yksinlauluja painettuina laitoksina. Osassa lauluista on säveltäjän merkintöjä/korjausehdotuksia, osassa ei. Mikäli säilytyspaikkalyhenteestä <i>OYK/MOK</i> puuttuu määre <i>r.k.sid.</i> , on kyseessä irtonuotti.
S-A	Sibelius-Akatemian kirjasto.
SKS	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkisto.
SLSA	Svenska Litteratursällskapet i Finland, Historiska och litteraturhistoriska arkivet. Säilytyspaikka: HYK.
SS	Suomen Säveltäjät ry:n käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: <i>MS. MUS. SS</i> .
TEOSTO	Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:n käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: <i>MS. MUS. TEOSTO</i>
tr	Trumpetti.
vc	Sello.
VK	Vasen käsi.
vl (myös VI)	Viulu.
vla	Alttoviulu.
YLE	Yleisradion nuotisto.

Kriittisten huomautusten rakenne

Sävellykset käydään läpi kriittisessä kommentaarissa yksitellen samassa järjestyksessä, kuin ne on julkaistu nuottiosuudessa. Yksittäistä sävellystä koskeva osuus noudattaa aina samaa rakennetta, jonka pääkohdat ovat:

Otsikko

- Opusnumero, mikäli laululla sellainen on.
- Laulun nimi.
- Tekstin kirjoittaja/kokoaja ja hänen synnyin- ja kuolinvuotensa.
- Sävellysvuosi. Valtaosassa lauluista sävellysvuosi on annettu L/S:n mukaisena. Epävarmat vuosiluvut ovat [hakasuiluissa].

Lähteet

Lähteet esitellään seuraavassa järjestyksessä:

-*Alkuperäisteksti (OT)*: Käytännössä tämä tarkoittaa tavallisimmin runokokoelman ensilaitosta tai muuta painotuotetta, jossa Madetojan käyttämä runo on ensimmäisen kerran julkaistu.

-*Musiikkilähteet (A, B, C jne)*: 1. Madetojan käsikirjoitukset/luonnokset; 2. Madetojan käsikirjoituksista julkaistut faksimilekopiot; 3. Muiden tekemät käsikirjoituskopiot; 4. Oikovedokset (oikovedoksia säilynyt vain kahdesta laulusta); 5. Madetojan omistuksessa olleet hänen merkintöjään sisältävät painetut laitokset; 6. Painetut laitokset (tavallisimmin ensilaitos).

Lähteiden keskeisimmät tunnuspiirteet kuvaillaan ja käsikirjoitusten säilytyspaikka mainitaan.

Lähteiden esittelyn jälkeen ilmoitetaan päälähde ja lähteitä vertaillaan lyhyesti. Sellaiset Madetojan luonnokset, jotka tunnetaan, mutta joita ei ole käytetty lähteenä mainitaan tällä kohden.

Kriittiset huomautukset

Musiikkia koskevat huomautukset: Huomautukset käydään läpi tahtijärjestyksessä. Lyhennyksillä *Canto*, *Canto/ylempi ääni*, *Canto/alempi ääni*, *Pfte*, *Pfte/OK* ja *Pfte/VK* ilmaistaan, mitä esityskoneiston osa-alueita huomautus koskee. Lähteen symboli (A, B, C jne) ilmaisee, mitä lähdeä huomautus koskee.

Tekstiä koskevat huomautukset on järjestetty samalla tavoin kuin musiikkia koskevat huomautukset. Kuitenkin vain eräissä duetoissa on ollut tarpeen täsmäntää se esityskoneiston osa-alue, johon huomautukset kohdistuvat (*Canto/ylempi ääni*, *Canto/alempi ääni*).

Neljä laulua, op. 2

Op. 2 n:o 1 Lähdettyäs

Teksti: V.A.Koskenniemi (1885-1962)
1908

Lähteet

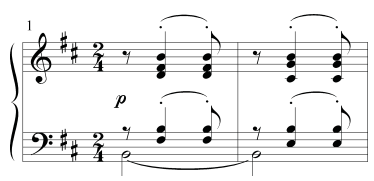
OT	V.A.Koskenniemi:	Runoja Porvoo 1906 Werner Söderström Osakeyhtiö
A	Madetojan käsikirjoitus (ilmeisesti k.kop/C, sillä sisältää painatustyöhön viittaavia merkintöjä). Suomenkielinen teksti. Sävellajimerkintä vain laulun alussa, kun se muissa lähteissä on joka viivaston alussa. Samalla nuottipaperiarkilla myös <i>Yksin</i> op. 2 n:o 2. Laulujen kantaesitys (14.12.1908) todennäköisesti tapahtunut tämän käsikirjoituksen pohjalta. Säilytyspaikka: HYK/SS.	
B	Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D), jossa suomenkielisen tekstin lisäksi myös J.J.Meyerin saksankielinen käännös tod. näk. Madetojan omalla käsialalla. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan lisätty kustannusnumero <i>R.E.W.10</i> . Säilytyspaikka: HYK/F.	
C	Säveletär 1/1909, nuottiliite.	
D	Painettu laitos <i>R.E.W.10</i> , R.E.Westerlund, Helsingfors.	

Päälähde on **B**. **C** on nähtävästi piirretty **A**:han nojautuen. Kirjeessään äidilleen (Leevi Madetoja > Anna Madetoja 16.2.1909; SKS) Madetoja mainitsee korjanneensa kotiin lähettämäänsä Sävelettären nuottiliitteeseen (**C**) lyijykynällä pari painovirhettä. **D** on piirretty **B**:n mukaan. **B** ja **D**

poikkeavat A:sta ja C:stä eräin paikoin ja koska ne ovat myöhempiä, niiden voidaan katsoa edustavan Madetojan myöhäisempää ja pitempään harkittua kantaa.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1-2	Pfte	A ja C: Soinnut portato:
		
5-6	Pfte/OK Pfte	A ja C: Fraseerauskaari ei ala vielä tahdin 5 viimeiseltä kahdeksasosalta, vaan vasta tahdin 6 alusta. A, C ja D: <-merkintä alkaa vasta tahdin 6 1/8:lta.
6-7	Canto	A ja C: <i>mp</i> -merkintä vasta tahdin 7 alussa.
8-9	Pfte/OK Pfte/VK	A ja C: Fraseerauskaari puuttuu. A ja C: Tahdistä 8 alkava (alempi) fraseerauskaari puuttuu. Ylempi, tahdistä 9 alkava fraseerauskaari on, mutta se on lyhempi kuin B:ssä ja D:ssä (katso tahteja 9-12 koskeva kommentti).
9-12	Pfte/VK	A ja C: Fraseerauskaari päättyy tahdin 11 alkuun (<i>cis</i> -sävelelle), kun se B:ssä ja D:ssä jatkuu tahdin 12 2/4:lle asti.
10	Pfte/VK	A: 1/4:lle sijoittuvassa soinnussa ollut alun perin myös <i>e</i> -sävel, joka on kuitenkin pyyhitty yli aksenttimerkkiä muistuttavalla kulma- viivalla.
10-11	Pfte	A ja C: >-merkintä puuttuu.
12	Pfte/VK	A ja C: Basson <i>G</i> -sävel 1/2-nuotin sijasta kahdeksi 1/4-nuotiksi jakautunut. Näistä ensimmäinen sidottu kaarella edelliseen tahtiin.
12-13	Canto	D: Säerajamerkki puuttuu tahtien 12 ja 13 väliltä.
13-15	Pfte/OK Pfte/VK	A ja C: Fraseerauskaaret puuttuvat oikealta kädeltä kokonaan. A. ja C: Vasemmalla kädellä vain tahdin 13 sävelet <i>cis</i> - <i>Cis</i> on yhdistetty kaarella, kun lähteissä B ja D kaari ulottuu tahdin 15 alkuun asti.
15	Canto Pfte/VK	A ja C: Neljäsosanuotti ja neljäsosatauko puolinuotin sijasta. C: Bassossa <i>Fis</i> -sävel <i>G</i> -sävelen sijasta. Tämä on epäilemättä yksi Madetojan kirjeessään tarkoittamista painovirheistä.
16-18	Pfte	A ja C: Tahdit poikkeavat hieman kahdesta muusta lähteestä, mm. <i>allarg.</i> -merkintä puuttuu, kaarituksessa ym. on eroa:

18	Canto, (Pfte)	A ja C: <i>Agitato</i> eikä <i>Poco agitato</i> kuten lähteissä B ja D. Alun perin B:ssä ollut <i>Poco agitato</i> . <i>Poco</i> on vedetty sitten yli ja lisätty suuri alkukirjain <i>Agitato</i> -sanaan. Lopulta <i>Poco</i> -sana on taas lisätty merkintään. D: <i>f</i> -merkintä puuttuu.
	Canto	
19	Pfte	A ja C: <i>mf</i> -merkintä puuttuu ja <-merkintä alkaa 3/8:n kohdalla D: <-merkintä alkaa n. 3/32:aa aiemmin.
20	Canto	A: 1/4:lla ollut ensin alkuperäinen rytmi (kuten 2/4:n kohdalla), mutta se on muutettu kahdeksi 1/8-nuotiksi.
	Pfte/OK ja VK	A ja C: Aksenttimerkinnät puuttuvat.
21	Pfte	A ja C: <i>mf</i> -merkintä puuttuu. <-merkintä alkaa 2/8:n kohdalla ja päättyy juuri ennen tahdin viimeistä neljäsosaa.
	Pfte/OK	B ja D: Muistutukseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan triolin <i>d</i> ² -sävelen edestä.
22	Pfte/OK	A ja C: Keskimäinen sointu viisiääninen, mukana myös <i>es</i> ² .
	Pfte/VK	C: 1/16-tauko tremolon edestä keskimmaisella neljäsosalla puuttuu ja tremolo on täyden neljäsosan mittainen. A: Mainitun tremolon eteen on kirjoitettu 1/8-tauko. Täyden neljäsosan mittainen tremolo tahdin keskellä C:ssä saattaisi olla yksi Madetojan mainitsemista painovirheistä.
23	Canto	A: Tekstin lausutus/melodiarytmi alkujaan allaolevan nuottiesimerkin mukaiset, mutta Madetoja on käsikirjoitukseen korjannut kohdan nykyiseen (kr.ed.) muotoonsa.
		 kau - neu - te - si kek - si
24	Canto	A ja C: > ja <i>rit.</i> -merkinnät puuttuvat tahdin viimeiseltä neljäsosalta. B: muistutukseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu <i>h'</i> -sävelen edeltä. Lauluäänellä ollut ilmeisesti oma <i>mf</i> -merkintänsä, joka on kuitenkin pyyhitty yli.
	Pfte Pfte/VK	A ja C: <i>mf</i> ; > ja <i>rit.</i> -merkinnät puuttuvat. A ja C: Fraseerauskaari tahdin viimeisellä neljäsosalla päättyy <i>Cis</i> -sävelen kohdalle eikä jatku seuraavan tahdin <i>H₁</i> -sävelen kuten lähteissä B ja D.
	Pfte	D: <i>rit</i> -merkintä on OK:n viivaston yläpuolella; >-merkintä alkaa jo 2/16:n kohdalla.
25	Canto, Pfte	A: Esitysmarkintänä : <i>diminuendo e ritard.</i> C: <i>dim. e ritard.</i> ; <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat sekä A:sta että C:stä
25-26	Pfte/OK	A ja C: Tahdin 25 toiselta neljäsosalta lähtevä fraseerauskaari puuttuu. B: Fraseerauskaari merkitty sekä ylä- että alapuolisena.
27	Pfte	A ja C: Esitysmarkintänä <i>p</i> (eikä <i>pp</i> , kuten kahdessa muussa lähteessä).
27-28	Pfte/VK	C: Tahtiviivan yli ulottuva yhdyskaari <i>H</i> -sävelten välillä puuttuu. Tämä on todennäköisesti yksi Madetojan kirjeessään tarkoittamista painovirheistä.
28	Pfte	A ja C: Esitysmarkintänä <i>rit. sempre</i> (eikä pelkkä <i>rit.</i> kuten kahdessa muussa lähteessä). D: <i>rit.</i> -merkintä vasta 2/8:n kohdalla (ensimmäisellä synkopoidulla neljäsosalla).
	Pfte/VK	C: Tahdin viimeisellä kahdeksasosalla <i>H</i> -sävel eikä A kuten muissa lähteissä. Tämä on todennäköisesti yksi Madetojan kirjeessään tarkoittamista painovirheistä.

29-32 Pfte A ja C: Esitysmarkintana (tahdin 29 alussa) **p legato** (eikä pelkkä **p**, kuten kahdessa muussa lähteessä). Vastaavasti fraseerauskaaret puuttuvat.

31-40 Canto, Pfte A ja C: Eroavuuksia on kahteen muuhun lähteeseen verrattuna melko paljon, erityisesti piano-osuudessa:

40 Canto A: Lauluääni kirjoitettu ensin ilman triolia (nuottiesimerkki), mutta Madetoja on korjannut kohdan nykyiseen (kr.ed.) muotoonsa.

41 Pfte A ja C: Oikean käden fraseerauskaari päättyy 4/8:lle *d²*-sävelle eikä jatku seuraavan tahdin ensi-iskulle kuten kahdessa muussa lähteessä. Vasemmalta kädeltä fraseerauskaari puuttuu. Myös <-merkintä puuttuu.

42 Canto, Pfte A ja C: **f**-merkinnät ja *Poco largamente* puuttuvat. **D**: *poco largamente* (pieni alkukirjain ja kursiivi) ikäänkuin koskisi vain lauluääntä.

43-44 Pfte A ja C: Aksentimerkit jatkuvat tahdin 44 ensi-iskulle asti ja >-merkintä puuttuu.

45 Pfte A ja C: **mp**-merkintä puuttuu ja >-merkintä sijoittuu vasta jälkimmäisen neljäsosan kohdalle.

45-46 Pfte/OK A ja C: Triolimerkintä (3) ja fraseerauskaari puuttuvat.

46 (Canto), Pfte A: Sävellyks alkujaan päättynyt tahtiin 46, joka on ollut allaolevan nuottiesimerkin mukainen. Madetoja kuitenkin yliviivannut tämän tahdin ja lisännyt nykyiset (kr.ed.) lopputahtit.

46-47 Pfte **D**: *dim. e rit.* -merkintä vasta tahdissa 47, alkaen suunnilleen 2/8:n kohdalta. A ja C: *dim. e rit.* -merkintä puuttuu.

46-49 Pfte/VK A ja C: Iskuttomille tahtiosille sijoittuvien kahdeksasosaparien legatokaaret puuttuvat.

48 Pfte, VK A ja C: Kahdeksasosapari tahdin jälkipuoliskolla on *cis-g* eikä *e-g*, kuten kahdessa muussa lähteessä.

49 Canto Pfte A ja C: Lauluosuudelle ei ole merkitty fermaattia. A ja C: **pp** -merkintä puuttuu.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Koskenniemen tekstin kokonaan tehden siihen eräitä sana- ja välimerkkinuutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

3-4 A: *Lähdettyäs, armahani* (pilkku sanojen välissä).

26 **OT**: *yöhön kadottain?*
A: *yöhön unhottain?* Alle kirjoitettu kuitenkin vaihtoehdoksi *kadottain?*
C: *yöhön unhottain.*
B: alun perin ollut *yöhön unhottain?* unhottain-sana kuitenkin viivattu yli ja päälle kirjoitettu *kadottain*.

35-36 **OT**: *sammuu sydämeni*

43-44 **OT**: *vaikenitkin, syön?* (pilkku sanojen välissä).

Op. 2 n:o 2 Yksin

Teksti: V.A.Koskenniemi (1885-1962)
 1908

Lähteet

OT V.A.Koskenniemi: Runoja
 Porvoo 1906
 Werner Söderström Osakeyhtiö

A Madetojan käsikirjoitus. Samalla arkilla op. 2 n:o 1 *Lähdettyäs*. Suomenkielinen teksti. Laulujen kantaesitys (14.12.1908) tapahtunut todennäköisesti tämän käsikirjoituksen pohjalta. Toisin kuin *Lähdettyäs, Yksin* ei sisällä painatustyöhön viittaavia merkintöjä. Säilytyspaikka: HYK/SS.

B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti. Arkille lisätty teoksen kustannusnumero *A.E.L.398*. Säilytyspaikka HYK/F.

C Painettu laitos *A.E.L.398*. Axel E. Lindgren, Helsinki.

Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (*A.E.L.398*., Säilytyspaikka OYK/MOK), jonka kanteen on Madetojan käsialalla kirjoitettu: *Mielenkiintoinen tehtävä!* "Mielenkiintoinen tehtävä" on saattanut olla esim. laulun sovittaminen jollekin toiselle kokoonpanolle, vaikkapa orkesterilauluksi. Tällaisen sovituksen olemassaolosta ei kuitenkaan ole tietoa. Madetoja on tapansa mukaan pyyhkinyt turhat pisteet pois otsikon, tempomerkinnän jne. perästä. Mitään varsinaisia korjauksia itse lauluun säveltäjä ei kuitenkaan ole ehdottanut.

B on päälähde. **B** ja **C** vastaavat suuressa määrin toisiaan. **C**:hen on kuitenkin tehty eräitä lisäyksiä ja muutoksia. **A** sitävastoin poikkeaa edellisistä erityisesti piano-osuutensa, mutta jonkin verran myös melodiansa puolesta. **A** on julkaistu seuraavan sivun alussa kokonaisuudessaan nuottiesimerkkinä, joten sen eroavuuksia ei kommentaarissa laajemmin käsitellä. **A**:ta on kuitenkin käytetty hyväksi kriittisen laitoksen eräissä ratkaisuissa.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

3-4 Canto, Pfte/OK **B**: <-merkintä on oikean käden viivaston yläpuolella tarkoittaen kuitenkin tod. näk. lauluosuutta (vrt. vastaava kohta seuraavan sivun nuottiesimerkissä eli **A**:ssa).

5 Pfte/VK **B** ja **C**: 5/8:n kohdalla olevan *ges*-säveln edeltä puuttuu alennusmerkki eikä se tietyksi

Yksin, op.2 n:o 2

Madetojan varhaisemman käsikirjoituksen (lähde A) mukainen versio

Andante

Tai - vas välk - ky - väi - sin ja - lo - ki - vin o - maa yl - häi - syyt - tään var - ti - oi. Lois - te vä - sy - nei - den

lyh - tyin ri - vin, va - lais - ta ei sie - lu - a - ni voi. Sy - vään tun - ne,

poh - jaan as - ti tun - ne kat - ke - ruut - ta ko - vaa koh - ta - lon. Kat - so her - kee - mät - tä yö - hön,

kun - ne kor - kein to - tuus kät - ket - ty - nä on.

		välttämätön olekaan. Alennusmerkkiä on johdonmukaisuuden vuoksi kuitenkin käytetty kr. editiossa, sillä OK:n vastaavalle sävelle (<i>ges'</i>) se on sekä B:ssä että C:ssä merkitty. B: > -merkintä puuttuu.	9-10	Canto	B: Rivi vaihtuu tahtien välillä ja > -merkintä tahdin 9 lopussa ulottuu reilusti tahti- viivan yli. Tämä viittaa diminuendon jatkumiseen melko yhtenäisenä tahdin 10 alkupuolelle sijoittuvan > -merkinnän loppuun asti.
7	Canto Pfte/VK	C: <i>p</i> -merkintä ja < -merkintä puuttuvat. B: Madetojan fraseerauskaaritus tahdin alku- puoliskolla on tulkinnanvarainen. Madetoja on joko piirtänyt kaaren kahdessa osassa tai sitten hän on halunnut merkitä 1/4:lle sijoittuvalle triolille oman ylimääräisen kaarensa pitemmän fraseerauskaaren rinnalle (näin asia on tulkittu C:ssä). Kr. editiossa on katsottu Madetojan tarkoittaneen yhtä, yhtenäistä, tahdin alusta 4/8:lle ulottuvaa fraseerauskaarta	14	Canto	B: Tahdin alussa on yli pyyhitty <i>mf</i> -merkintä.
8	Canto	B ja C: Palautusmerkki puuttuu tahdin viimeisen sävelen (4/4:lle sijoittuvan <i>h'</i> :n) edeltä. A:ssa vastaavalla melodiakohdalla palautus- merkki on (ks. ylläoleva nuottiesimerkki, tahti 7), vaikkakin melodiarytmi on siinä B:hen ja C:hen verrattuna tihennetty, kulkien kahdek- sasasanoitteina.	15	Canto	C: <i>cresc.</i> -merkintä puuttuu. B:ssä se on kir- joitettu laulutekstin alapuolelle, oikean käden viivaston yläpuolelle, mutta tarkoittaen tod. näk. lauluääntä.
9	Pfte/VK	B: Bassosävel 2/2:lla näyttää alun perin olleen <i>c'</i> ja on jälkeen päin korjattu <i>d'</i> :si.	17	Pfte	B: <i>rit.</i> -merkintä puuttuu. Siten <i>assai</i> -määre aivan ilmeisesti kohdistuu <i>dim.</i> -merkintään.
			18	Pfte/VK	C: <i>c</i> -sävel puuttuu 1/2:n kohdalta.
			20-21	Pfte	B: < -merkintä ja <i>sfz</i> -merkintä puuttuvat. C:ssä sforzaton sijasta väärinpäin kääntynyt aksenttimerkki. A:ssa on <i>sfz</i> ja myös kr. editiossa on noudatettu tätä ratkaisua.
			22	Pfte/OK	B: 6/8:n kohdalla olevassa soinnussa mukana myös <i>d'</i> -sävel. C: 8/8:n kohdalla olevan soin- nun <i>as'</i> -sävelen edestä puuttuu alennusmerkki, joka ei ole välttämätön, mutta oikeinluvun

		varmistamiseksi hyödyllinen. B :ssä alennusmerkki on.
24	Pfte/VK	C : VK:llä fraseerauskaari alkaen 2/8:lta ja päättyen 8/8:lle. A :ssa ja B :ssä kaarta ei ole.
25	Pfte/VK	B : Bassossa 4/4:n kohdalla oktaaviotteen sijasta C -sävel varustettuna merkinnällä <i>Col 8va</i> .

Teksti

Madetoja käyttänyt Koskenniemen kaksisäkeistöisen runon kokonaan, ilman suurempia muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

10-11	B ja C :	Typistetty tekstin toisto: <i>ei voi</i> on Madetojan musiikillisista syistä tekemä lisäys. A :ssa tekstin toistoa ei ole.
23	OT :	Runo päättyy huutomerkkiin: <i>on!</i>

Op. 2 n:o 3 Talviaamu

Teksti: V.A.Koskenniemi (1885-1962)
[1909]

Lähteet

OT	V.A.Koskenniemi	Valkeat kaupungit Porvoo 1908 Werner Söderström Osakeyhtiö
A	Madetojan käsikirjoitus, joko keskeneräinen tai sitten osa kadonnut. Kaksi sivua, tahdit 1-25. Esitysmarkinnoltaan varsin puutteellinen B :hen ja C :hen verrattuna. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.	
B	Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C), kolme sivua. Suomenkielinen teksti. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätty kustannusyhtiön nimi ja kotipaikka <i>A/B A.Apostol OY / Helsinki</i> sekä kustannusnumero muodossa # 200. Kustannusnumero on samassa muodossa lisätty myös kolmannen eli viimeisen sivun alareunaan. Säilytyspaikka HYK/F.	
C	Painettu laitos: <i>Edition Apostol N:o 200</i> . AB A.Apostol OY, Helsinki. Suomenkielinen teksti.	

B on päälähte. **C** sisältää kuitenkin **B**:hen verrattuna jonkin verran täsmennyksiä esitysmarkintojen muodossa. **A** poikkeaa esitysmarkintojen osalta **B**:stä ja **C**:stä varsin paljon. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut ja hänen merkintöjään sisältävä painettu laitos (*Edition Apostol, N:o 200*). Madetoja on siitä tapansa mukaan yliviivannut tarpeettomat pisteet otsikon, tempomerkintöjen yms. perästä, mutta ei ole tehnyt musiikillisia korjauksia. Säilytyspaikka OYK/MOK.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Canto, (Pfte) Pfte	A : <i>Andante grazioso / Ei liian nopeasti</i> A : <i>col ped.</i>
1-3	Pfte/OK	A : Kaaritukset puuttuvat.
1-33	Pfte	A ja B : Madetoja ei käsikirjoituksissaan ole käyttänyt poikkeusjakoisten iskualojen (trio-lien, kvintolien, sekstolien) numeromerkintöjä, vaan ne on lisätty vasta C :hen.
2	Canto	A : <i>p</i> -merkintä puuttuu.
3	Canto	A : Melodia tahdin loppupuolella ollut ensin allaolevan nuottiesimerkin mukainen, mutta korjattu sitten samanlaiseksi kuin B :ssä, C :ssä ja kr. editiossa.

4	Canto	A : Myös tahdin 4 jälkimmäisen puoliskon melodia näyttää olleen alun perin B :stä ja C :stä poikkeava, mutta korjattu sitten niiden mukaiseksi. Merkinnöistä on mahdoton varmasti sanoa, miten Madetoja on melodian alun perin kirjoittanut, mahdollisesti <i>es²</i> ja <i>d²</i> -sävelet ovat alkujaan olleet päinvastaisessa järjestyksessä. Tahdinpuoliskon rytmi on silti ollut sama kuin B :ssä ja C :ssä.
4-5	Canto Pfte	A : < -merkintä puuttuu. A : < -merkinnän sijasta <i>poco cresc.</i>
4-6	Pfte/OK	A : Kaaritus poikkeaa: joka kvintolilla oma fraseerauskaari.
6	Canto	A : <i>mf</i> -merkintä puuttuu.
6-7	Pfte	A : <i>crescendo sempre</i> ; B : <i>crescendo poco a poco</i> .
7	Pfte/OK	A : Kaaritukset puuttuvat.
7-8	Canto	A : <i>cresc.</i> - - - <i>f</i> -merkintä puuttuu. B : <i>crescendo</i> - - - <i>f</i> .
8-9	Pfte/OK	A : Kaaritus poikkeaa: joka kvintolilla oma fraseerauskaarensa.
9	Pfte	A : <i>dim. assai</i>
10	Pfte Pfte/OK Pfte/VK	A : <i>dim.</i> -merkintä tahdin alusta puuttuu. A : Kaaritus poikkeaa: Kaksi ensimmäistä kvintolia kaaritettu yhteen ja kahdella jälkimmäisellä omat, erilliset fraseerauskaarensa. B : Puolitauko puuttuu tahdin jälkimmäiseltä puoliskolta.
11	Canto, (Pfte)	A : <i>Mosso</i> -merkinnän alapuolella yliviivattu teksti: <i>subito mobile</i>
11-12	Pfte	A : Molempien tahtien alussa <i>mp. cresc.</i> eikä <i>p</i> < ; <i>mp</i> -merkinnän asemesta ollut ilmeisesti alun perin <i>mf</i> , joka sitten korjattu <i>mp</i> :ksi. A ja B : Lyhyt > -merkintä puuttuu molempien tahtien lopusta. Se on lisätty vasta C :hen.
11-13	Pfte	A : Kaaritukset puuttuvat.
12	Pfte/OK Pfte/VK	A ja B : Aksenttimerkki puuttuu 1/4:n kohdalle sijoittuvan kvintolin neljänneltä 1/16-osalta. B : Aksenttimerkki tahdin alusta puuttuu, A :han se on merkitty.
13	Pfte	A : Pelkkä <i>rall.</i> , joka on kirjoitettu tahdin alkuun; <i>mp</i> -merkintä on yliviivattu. B : <i>mp</i> -merkintä puuttuu tahdin alusta (<i>rall. e dim</i> sekä <i>pp</i> ovat paikoillaan)
14	Canto, (Pfte) Pfte	C : <i>primo</i> (eikä <i>prima</i>). A : Esitysmarkintana: <i>p dolce, melodia legato</i>
15-16, 17-18	Canto	A : Säkeiden viimeisiä säveliä ei ole sidottu seuraavan tahdin alkuun, jossa on puolitauko, vaan säkeet päättyvät tahtien 15 ja 17 viimeisille kahdeksasosille. B : Sama ratkaisu näyttää alun perin olleen myös B :ssä, mutta yhdyskaari ja seuraavan tahdin ensimmäinen kahdeksasosa on lisätty myöhemmin. Tässä muodossa kohta on C :ssä sekä kr. editiossa.
16	Canto	A : Tahdin jälkipuoliskon rytmi poikkeaa B :stä ja C :stä:

- 16 Pfte/VK A: Tahdin alkupuoliskosta vaikea saada selvää, se on ilmeisesti alun perin ollut allaolevan nuottiesimerkin mukainen, mutta korjattu sitten lopulliseen muotoonsa ts. samanlaiseksi kuin B:ssä, C:ssä ja kr. editiossa.

- 17 Pfte/OK A: 2/4:lle ja 4/4:lle sijoittuvien sekstolien ensimmäisellä ja neljännellä kuudestoistaosalla on aksentimerkki.

- 18 Canto A: *mf*-merkintä puuttuu.
Pfte A: Merkintänä: *mf* *leveästi*

- 19 Pfte A: < -merkinnän asemesta *dim*.

- 20 Canto A: *mp* -merkintä puuttuu.
Pfte A ja B: Tahdin alussa vain *mp* *dolcissimo* (*sempre legato* puuttuu).

- 20-21 Pfte/OK A: Molemmissa tahdeissa jälkipuoliskolla puolinuotin mittaisen f^2 -sävelen asemesta kaksi yhdyskaarella sidottua 1/4:n mittaista f^2 -säveltä.

- Pfte/VK A: Molemmissa tahdeissa alkupuoliskolla puolinuotin mittaisen b -sävelen asemesta kaksi yhdyskaarella sidottua 1/4:n mittaista b -säveltä

- 21 Canto A: < -merkintä puuttuu.

- 22 Pfte/OK A: Tahdin jälkipuoliskon ensimmäinen, kuudestoistaosan mittainen sointu ollut alun perin ilmeisesti sama $e^1-g^1-b^1-c^2$ kuin sitä seuraavat soinnut. Se on kuitenkin korjattu lopulliseen muotoonsa eli $f^1-g^1-b^1-des^2$ -soinnuksi, jossa muodossa se on myös B:ssä ja C:ssä.

- 22-23 Pfte A, B ja C: Alennusmerkki puuttuu 9/32:lla sijaitsevan des^3 -sävelen edeltä.

- 23 Pfte A: *mf* -merkintä tahdin alusta puuttuu.
Pfte/OK A: Tahdin jälkipuoliskon ensimmäinen sointu kuten tahdissa 22.

- Pfte/VK A: Tahdin alun sointu septimikäännöksenä:

- 23-24 Pfte A: Tahdin 24 loppupuolella O.K:n toiseksi viimeisen soinnun kohdalla *rit.*-merkintä. Myös B:ssä ensin ollut *rit.*, joka yliviivattu ja korvattu *rallentando*-merkinnällä.

- 24 Pfte/OK A: Tahdin molemmilla puoliskoilla toistuu sama ilmiö kuin tahtien 22 ja 23 jälkipuoliskoilla. Ts. tahdinpuoliskojen ensimmäinen sointu ollut alunperin sama kuin sitä seuraavat soinnut, mutta korjattu sitten lopulliseen muotoonsa (ks.tahtia 22 koskeva kommentti). Korotusmerkki, joka sijaitsee ennen tahdin toiseksi viimeistä sointua gis^1 -sävelen edellä on jossain vaiheessa ollut kolmanneksi viimeisen soinnun edellä ja ilmeisesti sitä on harkittu myös tahdin alkuun, mutta näissä kohdissa se on yliviivattu.

- 25 Canto, Pfte A: Tämä on käsikirjoituksen viimeinen tahti, loppuosa puuttuu.
Canto A: *p*-merkintä tahdin alusta puuttuu. Tahdin

jälkipuoliskon melodia ollut alun perin sama kuin tahdin 3 jälkipuoliskolla (ks. tahtiin 3 liittyvä nuottiesimerkki), mutta korjattu sitten lopulliseen, murtosointuiseen muotoonsa.

- 28 Pfte/VK B: Alennusmerkki jäänyt 2/16:n kohdalta Madetojalta merkitsemättä (B -sävelen edeltä).
Pfte B: < -merkintä puuttuu tahdin jälkipuoliskolta.

- 32 Pfte B: *marc.*-merkintä puuttuu. B: Edellisessä tahdissa alkavan *stringendo*-merkinnän loppuosa (*-gendo*) merkitty erilleen siten, että merkintä päättyy vasta 6/8:n kohdalla tahdissa 32.
Pfte/OK B: Fraseerauskaari merkitty myös 7/8:n ja 8/8:n välille. Yli tahtiviivan ulottuva fraseerauskaari, joka sekun on merkitty B:hen lienee tarkoitettu korvaamaan edellä mainitun kaaren.

- 34-35 Pfte B: *allargando*-merkintä on jaettu siten, että jälkipuolisko (*-largando*) on vasta tahdissa 35, jossa se päättyy 4/4:n kohdalla.

- 34-35 Pfte B: Madetoja hahmotellut iskuttomille neljäsosille (2/4 ja 4/4) sijoittuvien sävelten ($Es-es$; $D-d$; $Des-des$) kaksintamista myös yksiiviivaisessa ja kontraoktaavialassa (Es , $-Es-es-es^1$; D , $-D-d-d^1$; Des , $-Des-des-des^1$), mutta luopunut ajatuksesta ts. jättänyt yksiiviivaiseen ja kontraoktaaviin lyijykynällä merkityt sävelet vahvistamatta musteella.

- 36 Pfte/VK B: Madetoja suunnitellut VK:n sävelille lisäkaksinnuksia edellisten tahtien tapaan, mutta näistä on vaikeampi saada täsmällistä selkoa.

Teksti

Madetoja on käyttänyt V.A.Koskenniemen runosta kaikki kolme säkeistöä ilman suuria muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

9 OT: *honkaan!* (sanan jäljessä huutomerkki).

15 OT: *metsäin henget* (eikä *metsän henget*).

29-32 OT: *Loistaa yli metsän, läheisen ja loiton*, (pilkku säkeen puoliskojen välissä, ei tekstikertausta).

Op. 2 n:o 4 Tähtitaivas

Teksti: Z.Topelius (1818-1898), suomennos: P.Cajander [1915]

Lähteet

OT Z.Topelius: Luonnonkirja.Suomennos. Kahdeksas, uudestaan korjattu painos. Helsinki 1886
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia, 23. osa)

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Kansilehdellä teksti: *Leevi Madetoja / Tähtitaivas / Lastenlaulu / Op 2 N 4 /*. Lisäksi kansilehden alareunaan lisätty kustannusnumero *A.E.L. 1192*. Suomenkielinen teksti. Pianopartituuriin kirjoitettu vain ensimmäisen säkeistön sanat. Käsikirjoituksen liitteinä kuitenkin kaksi paperiarkkia. Ensimmäiselle niistä on käsin kirjoitettu laulun kolmen säkeistön teksti. Toinen, ruudullinen paperiarkki sisältää laulun sanat koneella kirjoitettuna. Koneella kirjoitetussa tekstissä on joitain virheitä, jotka on käsin korjattu. Säilytyspaikka HYK/F.

B Painettu laitos *A.E.L. 1192*. Kustantaja Axel E. Lingren, Helsinki. Suomenkielinen teksti. Kaikkien kolmen säkeistön teksti piirretty pianopartituuriin, nuottiviivastojen väliin.

A ja B ovat eräitä B:hen jääneitä virheitä lukuunottamatta miltei identtiset. A on päällähde.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte	A: Laulun alussa merkintä <i>un poco arpeggio</i> , joka on kuitenkin yliviivattu.
3	Canto Pfte/VK	B: Kohotahdilla eli 8/8:n kohdalla on p -merkintä. B: Tahdin alussa kokonuotti <i>c'</i> virheellisesti liitetty samaan nuotinvarteen <i>f'</i> -sävelen kanssa, jolloin myös <i>c'</i> -sävel näyttää puolinuotin mittaiselta.
5	Pfte/VK	B: 4/4:n kohdalla sointu <i>c' - e' - a'</i> ilmeisen virheellisesti, onhan <i>a'</i> myös oikealla kädellä. A: ssa vain tersi <i>c' - e'</i> .
7 ja 15	Pfte/VK	B: Bassoäänessä tahdin alkuun merkitty virheellisesti kokonuotti, joka on kaarella sidottu 3/4:lle sijoittuvaan neljäosanuottiin.
15	Pfte	B: <i>Ped.</i> -merkintä vasta hieman 3/4:n jälkeen.

Teksti

Madetoja on käyttänyt alkuperäisen runosuomenoksen kuudesta säkeistöstä ensimmäisen, toisen ja neljännen. Säkeistöjen neljä viimeistä säettä Madetoja kertaa musiikillisista syistä.

Tahti Lähde: huomautus

5	B: 1. säkeistössä virheellisesti <i>tyy-nee-nä</i> A: Konekirjoitetussa liitteessä 3. säkeistössä <i>ihmeitten</i> , mutta OT: ssä, A: n käsikirjoitetussa liitteessä ja B: ssä vanhahtava itön muoto <i>ihmetten</i> , jota myös kriittisessä editiossa on käytetty.
---	---

Viisi laulua L. Onervan runoihin, op. 9

Op. 9 n:o 1 Yrtit tummat

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1911

Lähteet

OT	L.Onerva:	Särjetyt jumalat Helsinki 1910 Kustannusosakeyhtiö Otava
A	Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Kaksi partituurisivua. Alkutekstin lisäksi partituuriin lisätty J.Öhqvistin laatima saksankielinen käännös, ei kuitenkaan Madetojan käsialalla. Ensimmäisen nuottisivun alalaitaan lisätty kustannusnumero 272. Säilytyspaikka HYK/F.	
B	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (A/B A.Apostol O/Y kn: 272), jossa Madetojan tekemiä korjaus ehdotuksia. Ensimmäisen nuottisivun (sivu 2) yläreunaan, otsikon yläpuolelle on Madetojan käsialalla kirjoitettu sävellysvuosi 1911. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.	
C	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (A/B A.Apostol O/Y kn: 272). Kansilehden yläreunassa Madetojan kirjoittama teksti: <i>L.Onervalle ystävyydellä ja kiittollisudella säveltäjä</i> . Ensimmäisen nuottisivun (sivu 2) ylälaitaan, otsikon yläpuolelle on kirjoitettu Madetojan käsialalla: <i>Sekava!</i> Lisäksi laulun (piano-johdannon) kolmas tahti yliviivattu. Säilytyspaikka OYK/MOK.	
D	Painettu laitos, julkaisija A/B A.Apostol O/Y Helsinki, kn: 272. Suomen- ja saksankielinen teksti.	

Mielenkiintoinen on myös kolmas Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (*R.E.W. 2272*), jota säilytetään OYK/MOK:ssa. Siinä Madetoja on tapansa mukaan, ikään kuin tapahtuneen tarkistustyön merkiksi yliviivannut otsikoiden ja tempomerkinnän perään painetut pisteet, mutta ei ole tehnyt mitään varsinaisia korjaus ehdotuksia. Tässä laitoksessa on myös ruotsinkielinen teksti, mutta muutoin se ei poikkea aiemmasta A.Apostolin julkaisemasta laitoksesta.

Kaikki merkit viittaavat siihen, että Madetoja ei tuntenut oloaan mitenkään varmaksi sävellyksen suhteen. Esim. C:ssä Madetoja luonnehtii laulua sekavaksi. Suurin epävarmuus näyttää liittyneen säkeiden aloituksiin. A:ssa laulun jälkimmäinen taite alkaa synkopoidusti neljäosan verran aiemmin kuin D:ssä. Myös B:ssä Madetoja ehdottaa vastaavaa synkopoitua säkeen alkua kahteen kohtaan, mutta ei toisen taiteen alkuun kuten A:ssa. Siten näitä synkopoituja säkeen alkuja ei voi pitää Madetojan vakiintuneena kantana eikä niitä ole käytetty kriittisessä editiossa. D sitä vastoin edustaa säveltämisaikakohtana tapahtuneen prosessin päätepidettä ja se on myös laulun käyttöön vakiintunut versio. Siksi säkeiden alut on kriittisessä editiossa säilytetty D:n mukaisina, mutta Madetojan A:ssa ja B:ssä ehdottamat poikkeamat on esitelty kriittisissä kommentteissa.

Käsikirjoitus A ja sen pohjalta tehty painettu laitos D vastaavat varsin pitkälle toisiaan. A on lähde, mutta D:hen on tehty eräitä, pääasiassa esitysmerkintöjä koskevia, muutoksia.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
3	Canto, Pfte	C: Madetoja on yliviivannut tämän tahdin kokonaisuudessaan.
6	Canto	A: Tahdin viimeistä säveltä tarkoittava kahdeksasosanuotti on merkitty 7/8:n kohdalle, mutta kahdeksasosatauko tahdin lopusta puuttuu. Madetoja lienee kuitenkin tarkoittanut tahdin 6 lopun samanlaiseksi kuin tahdin 31 loppuratkaisun (ks. tahteja 29-31 koskeva kommentti ja nuottiesimerkki). Ovathan tahdit 6 ja 31 muutoinkin aivan identtiset. D: Tahdin viimeinen sävel suomenkielisellä tekstillä lauletaessa on 1/4:n mittainen ja kahdeksasosatauko puuttuu.
8	Pfte	D: Säerajamerkki puuttuu tahdin lopusta.
9	Pfte	A: <i>espr.</i> -merkintä puuttuu tahdin alusta.
10-11	Canto	B: Madetoja on korjannut säkeen alun synkopoiduksi:

11	Pfte/VK	A: Tahdin jälkipuoliskon kolmesta (yhdy-, legato-) kaaresta ylin legatokaari on jäänyt merkittämättä.
12	Pfte/OK	B: Madetoja ehdottaa 2/4:n kohdalla olevaan trioliin korjausta:

13-15	Pfte	A: Äänenvoimakkuuden väheneminen mp: ksi on merkitty <i>dim</i> - - - mp -merkinnällä, kun D: ssä on käytetty <i>dim</i> > mp -merkintää.
15	Pfte	A: <i>espr.</i> -merkintä tahdin alusta puuttuu.
19	(Canto), Pfte	A: Tahdin alussa esitysmerkintä, joka on yliviivattu (mahdollisesti <i>Poco largamente</i>).
19-21	Pfte/VK	D: Vasemman käden kaaritukset merkitty viivaston yläpuolelle, jolloin ne tahtiviivan kohdalla toimisivat yhdyskaarina fraseerauskaarien sijasta. Kr. ed:ssa kuitenkin käytetty alapuolisia kaarituksia kuten A:ssa.
21	Pfte	D: Ylimääräinen <i>rit.</i> -merkintä VK:n viivaston alapuolella 3/4:n kohdalla.

- 21-22 Pfte/OK A: Ylempi kaari (legatokaari) puuttuu tahdistä
21. Tahdin 22 alkuun on kuitenkin merkitty kaaren päätös (päätyen 1/8:lle). Sivun vaihtuu käsikirjoituksessa tahtien välillä.
- 23 ja 25 Pfte/VK A: Kahden neljäsosataun asemesta puolitauko, joka kuitenkin merkitty pelkkänä apuviivattomana viivana.
- 25-26 Pfte/VK A: Fraseerauskaari puuttuu tahtiviivan kohdalta.
- 26 Pfte/VK A: Neljäsosatauko puuttuu.
- 26-27 Pfte B: Katkoviiva puuttuu *rit.* -merkinnän perästä.
- 29-31 Canto A: Käsikirjoituksessa lauluääni aloittaa synkopoidusti ja muutoinkin hieman D:stä eroavalla rytmillä. Huomionarvoista on mm., että Madetoja merkitsee tahdin 31 viimeiselle neljäsosalle kahdeksasosanuotin ja kahdeksasosataun (vrt. tahti 6):

Yr - tit tum - mat e - te - län yös - sä,
Dunk - le Blät - ter in Näch - ten des Sü - dens

- 32-33 Canto A: Lauluäänelle ei ole erikseen kirjoitettu $\langle \rangle$ ja $\rangle \langle$ -merkintöjä, ne löytyvät ainoastaan piano-osuudesta.
- 33 Pfte D: Säerajamerkki puuttuu tahdin lopusta.
- 34 Pfte A: *espr.* -merkintä puuttuu tahdin alusta.
- 34-35 Pfte/OK A: Fraseerauskaaritus poikkeaa D:stä:

Samankainen kaaritus on ollut A:ssa myös laulun alkupuolella vastaavassa kohdassa (tahdit 9-10), mutta Madetoja on korjannut kohdan siihen muotoon, jossa se on D:ssä ja kr. editiossa julkaistu.

- 35 Pfte D: Katkoviiva puuttuu *cresc.* -merkinnän perästä.
- 35-36 Canto B: Madetoja ehdottaa synkopoitua säkeen alkua:

Kau - ka - na, kau - ka - na
Fer - ne, ach fer - ne in

- 36 Pfte/OK A: Tahdin alussa kahdeksasosataun kohdalla nuottiviivasto on korjailtu. Ts. Madetoja on todennäköisesti tässä tehnyt jonkin muutoksen, josta kuitenkin on mahdotonta saada tarkempaa selkoa.
- 37 Canto A: Tahdin loppupuolelle on jäänyt ylimääräinen, tahdin viimeistä säveltä tarkoittava neljäsosanuotti, jossa sekä ylös- että alaspäinen nuotinvarsi. Nuotti on joko kirjoitettu hyvin hiljalle tai yritetty kumittaa pois. Todennäköisesti Madetoja on suunnitellut suomenkielisen tekstin, ehkä myös saksankielisen tekstin, D:stä eroavaa lausutusrytmiä:

poh - jo - lan mail - la
Län - dern des Nor - dens

- 38 Pfte/VK D: Yhdyskaari basson *Cis*-sävelten välillä (1/4-2/4). A:sta yhdyskaari puuttuu.
- 39 Pfte D: Säerajamerkki puuttuu tahdin lopusta.
- 40 Pfte A: *espr.* -merkintä tahdin alusta puuttuu.

Teksti

Madetoja käyttänyt Onervan runon sellaisenaan paria pientä välimerkki-muutosta lukuunottamatta.

Op. 9 n:o 2 Hymyi Hypnos

Teksti: L. Onerva (1882-1972)
1911

Lähteet

- OT L.Onerva: Särjetyt jumalat
Helsinki 1910
Kustannusosakeyhtiö Otava
- A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Kaksi partituurisivua. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätty kustannusnumero 273. Suomenkielisen tekstin lisäksi käsikirjoituksessa on J.Öhquistin laatima saksankielinen käännös, ei kuitenkaan Madetojan käsialalla. Säilytyspaikka HYK/F.
- B Painettu laitos, julkaisija A/B A.Apostol O/Y Helsinki, kn: 273. Suomen- ja saksankielinen teksti.

A on päälähd. A ja B eroavat hieman toisistaan esitysmarkintojen suhteen. Esim. piano-osuuden eräitä kaarituksia muutettu B:ssä A:sta poikkeaviksi. Toisaalta B:stä on jäänyt pois joitain esitysmarkintöjä. Lisäksi OYK/MOK:ssa säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta painettua laitosta (A.Apostol 273), jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Merkinnät eivät kuitenkaan liity musiikilliseen substanssiin, vaan Madetoja on tapansa mukaan yliviivannut laulun ensimmäiseltä sivulta turhat pisteet otsikon, tempomerkinnän yms. jäljestä ikään kuin laulun tarkastamisen merkinä.

Kriittiset huomautukset

A:n piano-osuudessa Madetoja käyttää milloin poikkiviivallisia, milloin poikkiviivattomia etuheitä aivan toisiaan vastaavissakin kohdissa sen verran epäjohdonmukaisesti, ettei poikkiviivalla tai sen puuttumisella näytä olevan erityistä merkitystä heleen esitystavan kannalta. Aivan ilmeisesti Madetoja tarkoittaa molemmilla merkintätavoilla lyhyttä etuheitä. Kr. editiossa on kauttaaltaan käytetty poikkiviivallisia heleitä.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1 Pfte B: *dolcissimo* -merkintä on piano-osuuden viivastojen välissä. Madetoja on A:ssa kirjoittanut sen kuitenkin piano-osuuden yläpuolelle, jolloin sen vaikutuksen voi tulkita heijastuvan myös lauluosuuteen. Tätä näkemystä tukee se, että tempomerkinnän (*Andantino*) jälkeen ilmeisesti alun perin ollut kirjoitettuna , *dolcissimo*, joka kuitenkin yliviivattu ja korvattu *poco sostenuto* -merkinnällä.
- 3-4 Pfte/OK B: Portato-pisteet puuttuvat tahtien ensimmäisiltä iskuilta.
- 5-7 Pfte A: Kaaritukset poikkeavat B:stä:

- 6-7 Pfte B: $\langle \rangle$ -merkintä on VK:n viivaston alapuolella alkaen tahdistä 6 (3/8:lta) ja päättyen tahtiin 7 (1/4:lle).
- 8 Pfte/OK B: Fraseerauskaari merkitty viivaston alapuolelle.

9	Canto, Pfte	A: 2/8:n kohdalla ollut <i>ten.</i> -merkinnät, jotka yliviivattu.
9-10	Pfte/VK	B: Alempi, tahtiviivan yli kulkeva legatokaari puuttuu.
16	Pfte/VK	A: Vasemmalle kädelle on oma <i>p</i> -merkintänsä tahdin alussa, viivaston alapuolella.
18-19	Pfte/OK	B: Portato-pisteet puuttuvat tahtien ensimmäisiltä iskuilta.
20-22	Pfte	A: Kaaritukset poikkeavat samalla tavoin kuin tahdeissa 5-7 (ks. nuottiesimerkki).
21	Pfte	B: \rightrightarrows -merkintä alkaa jo 3/8:lta.
22	Canto	A: Melodia ollut alunperin kuten tahdissa 7, mutta Madetoja on viivannut kaksi keskimäistä nuottia yli ja korjannut melodian murto-sointuiseksi.
24	Canto, Pfte	A: 2/8:n kohdalla <i>ten.</i> -merkinnät.
24-25	Pfte/VK	B: Alempi, tahtiviivan yli kulkeva legatokaari puuttuu.
30	Canto	A: <i>p</i> -merkintä puuttuu.
35	Pfte/OK	A: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitetut korotusmerkit puuttuvat 3/4:n kohdalle sattuvan triolin viimeiseltä kahdeksasosalta. B: Yhdyskaaret puuttuvat 3/4:lle sijoittuvan triolin kahden ensimmäisen soinnun väliänten väliltä.
37	Canto	A: 4/8:n kohdalla näyttää alunperin olleen <i>fis</i> ² -sävel (1/8-nuotti joka sidottu edelliseen <i>fis</i> ² -säveleen). Se on korjattu partituuriin <i>gis</i> ² -säveleksi. Lisäksi \rightrightarrows -merkintä puuttuu A:sta.
38-39	Pfte	A: Kaaritukset puuttuvat.
39	Canto Pfte	A: \rightrightarrows -merkintä ja fermaatti puuttuvat lauluosuudesta. B: <i>mp</i> -merkintä puuttuu.
42	Pfte	B: <i>lento</i> -merkintä pianon OK:n ja VK:n viivastojen välissä ilman sitä seuraavaa katkoviivaa. Kriittisessä editiossa noudatettu Madetojan A:han tekemää merkintää.
43	Pfte/OK	A: OK:lla oma <i>p</i> -merkintänsä 2/4:n kohdalla.

Teksti

Madetoja käyttänyt Onervan kolmisäkeistöisen runon kokonaan tekemättä yhtä sanakertausta lukuunottamatta siihen olennaisia muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

38-41 OT *hyvän jumalan hymyyn?* A ja B: *hyvän jumalan hymyyn, jumalan hymyyn?*

Op. 9 n:o 3 Tule kansani

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1911

Lähteet

OT L.Onerva: Sekasointuja
Helsinki 1904
Lilius & Hertzberg Osakeyhtiö

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Kolme partituurisivua. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätty kustannusnumero 254. Suomenkielisen tekstin lisäksi käsikirjoituksessa on J.Öhquistin laatima saksankielinen käännös, ei kuitenkaan Madetojan käsialalla. Säilytyspaikka HYK/F.

- B Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (A/B A.Apostol O/Y kn: 254), jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.
- C Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (A/B A.Apostol O/Y kn: 254), jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- D Painettu laitos, julkaisija A/B A.Apostol O/Y Helsinki, kn: 254. Suomen- ja saksankielinen teksti.

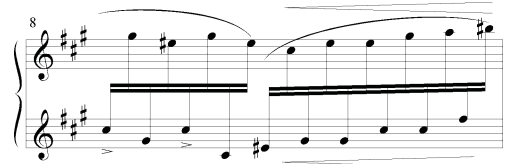
A ja D poikkeavat hyvin vähän toisistaan. Erot ovat enimmäkseen merkintätapaan, ei musiikilliseen substanssiin liittyviä. A:ssa Madetoja esim. usein kirjoittaa piano-osuutta koskevan dynaamisen merkinnän sekä piano-osuuden ylä- että alapuolelle, kun se D:ssä on merkitty vain yhteen paikkaan, esim. viivastojen väliin. A on päälähde.

Kriittiset huomautukset

Madetoja ei ole A:ssa kirjoittanut Canto-viivastolle omia \llcorner -merkintöjä, vaan ne on lisätty vasta D:hen. Ei ole tiedossa, onko kyseessä Madetojan itse tekemä, vaiko kaivertajan tulkinnasta johtuva lisäys, sillä Canton merkinnät sattuvat samalle kohdalle kuin Pfte:n merkinnät. (ks. tahteja 8, 24 ja 28 koskevat kommentit). B:ssä ja C:ssä Madetoja ei kuitenkaan ole ehdottanut muutoksia painetun laitoksen dynaamisiin merkintöihin, josta syystä mainitut Canton \llcorner -merkinnät on säilytetty kr.ed:ssa.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1	Pfte	A: OK:n viivaston yläpuolelle kirjoitettu <i>ben leggero</i> , VK:n viivaston alle <i>col Ped.</i> Madetoja todella käyttää <i>i:töntä</i> kirjoitustapaa <i>leggero</i> eikä esitysmarkintana yleisempää <i>leggiero</i> -muotoa.
2	Canto, Pfte	D: Toisen tahdin yläpuolella lukee, koko laulua tarkoittaen: <i>Laulun rytmi hyvin vapaa</i> (eräissä myöhemmissä laitoksissa korvattu ohjeella <i>liberamente</i>). B ja C: Madetoja yliviivannut em. merkinnän. A: merkintää ei ole.
8	Pfte	A: Madetoja kirjoittanut \llcorner -merkinnän molemmille käsille:

(A:) Samanlainen kaksoismerkintä (\llcorner tai \rightrightarrows molemmilla käsillä) myös tahdeissa 12, 16, 20, 24, 26, 35 ja 36. Kr. editiossa noudatettu D:n ratkaisua, jossa Pfte:n \llcorner ja \rightrightarrows -merkinnät ovat vain VK:n viivaston alapuolella.

20	Pfte/VK	A: Aksenttimerkki on ilmeisen virheellisesti vasta 11/16:n kohdalla, vaikka vertailu esim. tahtiin 16 osoittaa, että sen pitäisi olla jo 9/16:n kohdalla. D:ssä tämä on korjattu.
23	Canto	A ja D: Puolitaunun piste puuttuu.
24	Canto	A: Lauluäänen oma \llcorner -merkintä puuttuu. D:hen se on lisätty. Jää epäselväksi, onko kyseessä Madetojan tekemä lisäys vai onko kaivertaja tulkinnut Pfte:n kaksoismerkinnän (ks. tahtia 8 koskeva kommentti) ylempään \llcorner -merkinnän Cantoa koskevaksi. B:ssä ja C:ssä Madetoja ei kuitenkaan ole ehdottanut mitään korjauksia painetun laitoksen dynaamisiin merkintöihin. Samanlainen asetelma toistuu tahdissa 26 ja tätä muistuttava tahdeissa 28 ja 30.

25, 27 ja 29	Pfte/VK	A ja D: Puolitaun piste on jäänyt pois.			Madetoja käyttää myös tahteissa 13-14 sekä 23-28.
28	Canto, Pfte	A: Lauuäänen oma \llcorner -merkintä puuttuu. Asetelma muistuttaa tahtien 24 ja 26 tilannetta (ks. tahtia 24 koskeva kommentti). Tässä Madetoja kuitenkin kirjoittanut Pften \llcorner -merkinnän vain OK:n viivaston yläpuolelle eikä käyttänyt kaksoismerkintää kuten em. tahteissa. Sama kuvio toistuu tahteissa 30. D: Pften \llcorner -merkintä VK:n viivaston alapuolella. Tätä ratkaisua on noudatettu myös kr. editiossa.	1-35	Pfte	A: Madetoja on alun perin kautta koko sävellyksen kaarittanut samantasoiset tremolo-sävelet tahdin sisällä:
					
31-34	Pfte	A: Madetoja kirjoittanut \rhd -merkinnät Pfte/OK:n viivaston yläpuolelle.			Kaaritukset on kuitenkin kahdesta ensimmäisestä tahdista esimerkinomaisesti yliviivattu (yliviivauksen on epäilemättä suorittanut Madetoja itse) ja sen mukaisesti tämän kaltaiset kaaritukset puuttuvat kokonaan B:stä.
32-33	Pfte/VK	A: Korotusmerkki <i>gis'</i> -sävelen (erotuksena OK:n <i>gisis'</i> -sävelestä) edestä on jäänyt pois.			
38	Pfte/VK	A ja D: Viimeisen kahdeksasosanuotin (<i>dis</i> ²) edellä tarpeeton ylennysmerkki.	2	Pfte	A: \rhd -merkintä puuttuu <i>f</i> :n ja <i>mf</i> :n väliltä.
38-39	Canto, (Pfte)	D: Säerajamerkki puuttuu.	7 ja 28	Pfte/OK	A: Tahdin alussa kaaren loppuosat merkitty myös 1/16:lle sijoittuvan soinnun väliäänille, vaikka edellisen tahdin (6 ja 27) loppuun on merkitty vain ylä- ja alapuolisen (fraseeraus-) kaaren alut. Rivi vaihtuu molemmissa tapauksissa tahtien välillä (6 : 7 ja 27 : 28). On tietysti myös mahdollista, että Madetoja on alun perin ajatellut väliäänen <i>d'</i> -sävelen sidottavaksi yhdyskaarella.
45	Canto	A: Duolimerkintä puuttuu.			
46-47	Canto, Pfte	A: Tahtien 46 ja 47 välillä on ollut ylimääräinen tahti, jonka Madetoja on yliviivannut.			
48	Canto	A ja D: Duolimerkintä puuttuu tahdin alkupuolelta.			
49	Pfte/OK	A ja D: Palautusmerkit viimeisen kuudestoistaosan edeltä puuttuvat. Kyseessä lienee kuitenkin <i>e</i> -sävel eikä <i>eis</i> . Kr.ed:n palautusmerkit ovat toimittajan lisäys.	8	Pfte/OK	A: Madetoja merkinnyt 9/8:lle sijoittuvan soinnun ja 10/8:lle sijoittuvan triolikuvion väliin ylimääräisen kahdeksasosataun. Nuottilehden mariginaaliin on kirjoitettu (mitä todennäköisimmin kaivertajan käsialalla): <i>Der Takt stimmt nicht</i> .
					B: Tahdin alkuun merkityn puolitaun jälkeen seuraava tauko on 10/8:n kohdalle sijoittuvaan triolikuvioon kuuluva kuudestoistaosatauko. Näiden väliltä siis puuttuvat jälkimmäinen puolitauko sekä kahdeksasosatauko. A: Kahden puolitaun asemesta Madetoja on merkinnyt kokotauon.
Teksti					
Madetoja käyttänyt Onervan runon kolme säkeistöä sellaisenaan.					
					Pfte/VK
	<u>Tahti</u>	<u>Lähde: huomautus</u>			
29-30	A ja D:	<i>sini silkistä</i> (tavuviiva puuttuu). OT:ssa kuitenkin yhdyssana, joten tavuviivan poisjäntti ilmeinen erehdys.			
Op. 9 n:o 4 Rukous			12	Pfte/OK ja VK	A: Aksenttimerkit 2/2:n kohdalta puuttuvat.
Teksti: L.Onerva (1882-1972) [1909]			13-14	Pfte/VK	A: Triolien merkintätavasta tahteja 1-6 koskevassa kommentissa.
Lähteet			15	Pfte/VK	A: Jostain syystä Madetoja on tremolokuvion alkuun merkinnyt poikkeuksellisesti kaksi säveltä, näistä ”ylimääräisen” hieman pienempää nuotinpäätä käyttäen:
OT	L.Onerva:	Särjetyt jumalat Helsinki 1910 Kustannusosakeyhtiö Otava			
A		Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Kaksi partituurisivua. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätyt kustannusnumero 255. Suomalaisen tekstin lisäksi käsikirjoituksessa on J.Öhquistin laatima saksankielinen käännös, ei kuitenkaan Madetojan käsialalla. Säilytyspaikka HYK/F.	16-17	Pfte/OK	A: Tahtien välinen synkooppi alkaa oktaavina ja täydentyy soinnuksi vasta tahdin 17 alussa aivan kuten B:ssäkin. Madetoja on kuitenkin merkinnyt muodostelmaan neljä kaarta, aivan kuin kaksi väliääntä olisi ollut tarkoitus merkitä myös tahdin 16 viimeiselle neljäsosalle. Toisaalta samankaltainen tahtiviivan ylittävä muodostelma tahtien 17-18 välillä on A:ssa merkitty aivan samoin kuin B:ssä, ilman mitään ylimääräisiä kaaria.
B		Painettu laitos. Kustantaja A.Apostol, Helsinki. Kn: 255. Suomen- ja saksankielinen teksti.			
A on pää lähde. A ja B vastaavat varsin pitkälle toisiaan. B:hen on kuitenkin tehty joitain pieniä korjauksia ja lisäyksiä. Lisäksi OYK/MOK:ssa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (<i>A.Apostol</i> 255), jonka alusta Madetoja yliviivannut ylimääräiset pisteet otsikon, tempomerkinnän, nimien yms. jäljestä. Muita korjauksia Madetoja ei ole tähän nuottiin ehdottanut.					
Kriittiset huomautukset			18	Pfte/VK	B: As-sävel puuttuu 2/4:n soinnusta.
	<u>Tahti</u>	<u>Instrumentti</u>	<u>Lähde: huomautus</u>		
1-6	Pfte/VK	A: Madetoja käyttänyt 3/2:lle sijoittuvien triolien merkinnässä kaarta ja numeroa hakasten ja numeron asemesta. Samaa merkintätapaa	19	Pfte	A: Näyttää siltä, että Madetoja on kaarittanut tahdin 19 sekstolit alun perin neljäsosittain, mutta raaputtanut nämä kaaret sitten pois ja merkinnyt nykyiset, puolta pitemmät fraseerauskaaret.

- 19-21 Pfte A: Numerot puuttuvat sekstolimerkinnoista.
- 22 Pfte/OK A: Tahdissa on ylimääräinen kahdeksasosa-tauko samassa kohtaa kuin tahdissa 8. Tässäkin marginaaliin kirjoitettu: *Der Takt stimmt nicht*. A: Sekstolikuvion toisella kuudestoistaosalla on ylimääräinen sävel:

- Pfte/VK B: Jälkimmäinen puolitauko ja kahdeksasosa-tauko puuttuvat kuten tahdissa 8. A: Kahden puolitaun sijasta kokotauko.

- 23-28 Pfte/VK A: Triolien merkintätavasta tahteja 1-6 koskevassa kommentissa.

- 29 Pfte/VK A: VK:n osuus on rengastettu (ilmeisesti kaivertajan tai jonkun muun toimitustyöhön osallistuneen toimesta) ja marginaaliin on piirretty kysymysmerkki ja kirjoitettu: *Der Takt Stimmt nicht!* Tämän tahdin aika-arvoissa ei kuitenkaan ole mitään virhettä.

Teksti

Madetoja on käyttänyt L.Onervan kolmisäkeistöisen runon kokonaan ilman merkittäviä muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

- 9-10 OT: *Lakkaa, lakkaa!* (ei ylimääräistä kertausta).

- 17 OT: *hetkeks'* -sanan heittomerkki puuttuu.

Op. 9 n:o 5 Geisha

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1911

Lähteet

- OT L.Onerva: Särjetyt jumalat
Helsinki 1910
Kustannusosakeyhtiö Otava

- A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Kaksi partituurisivua. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätty kustannusnumero 274. Suomenkielisen tekstin lisäksi käsikirjoituksessa on J.Öhqvistin laatima saksankielinen käännös, ei tosin Madetojan käsialalla. Tahdeissa 39-41 Madetoja on kuitenkin omakätisesti korjannut saksankielisen tekstin lausutusta. Säilytyspaikka HYK/F.

- B Painettu laitos. Kustantaja A.Apostol, Helsinki. Kn: 274. Suomen- ja saksankielinen teksti.

A on päälähte. B:ssä kuitenkin A:han verrattuna melko runsaasti täsmennyksiä ja lisäyksiä, koskien pääasiassa esitysmerkintöjä.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1 Canto, (Pfte) Pfte A: Tempomerkintä *Andantino con moto*. A: dynaamisena merkintänä *p* eikä *mf* kuten B:ssä; *p*-merkinnän jälkeen ollut *sempre*-merkintä, jonka Madetoja on yliviivannut.

- 1-3 Pfte A: Kaaritukset poikkeavat B:stä:

- 4 Pfte A: *p*-merkintä puuttuu piano-osuudesta (se onkin tässä tarpeeton, koska se on A:ssa merkitty jo ensimmäiseen tahtiin)

- 6-8 Pfte/OK A: Oikean käden fraseerauskaari puuttuu ja oikea käsi poikkeaa B:stä muutoinkin:

On epäselvää kuuluuko tahdin 8 viimeisen neljäsosan *h'*-sävel samaan suunnitelmaan muitten nuottien kanssa, se ei tunnu kovin hyvin sopivan kokonaisuuteen.

- 9 Pfte/VK A: Käsikirjoituksessa tahdin lopussa kolme yliviivattua, kahdeksasosan mittaista bassonuottia (*d, c, H*). Tahdin alun oktaaviote näyttää alun perin olleen aika-arvoltaan pisteellinen neljäsosa, mutta se on korjattu pisteellisen puolinuotin mittaiseksi samalla kun kahdeksasosat on yliviivattu.

- 10-12 Canto, Pfte A: < ja > -merkinnät puuttuvat.

- 12 Pfte B: *rit.* -merkintä vain (OK:n ja VK:n) viivastojen välissä. A:ssa se on merkitty myös OK:n viivaston yläpuolelle, Sekä A:ssa että B:ssä seuraavan tahdin *a tempo* -merkintä on OK:n viivaston yläpuolella.

- 13-15 Pfte/OK A: Fraseerauskaari puuttuu.

- 16 Canto, Pfte A: Lauluäänen dynaamisena merkintänä *meno p* ja piano-osuuden dyn. merkintä puuttuu (piano-osuuden *meno p* oli jo tahdissa 13)

- 19-20 Pfte/OK ja VK B: Oikealta kädeltä puuttuu alempi yhdyskaari, vasemmalta kädeltä väliäänen yhdyskaari (*a*-sävelten väliltä).

- 24-25 Canto B: Aksenttimerkit myös lauluosuudessa. *pesante* -merkintä puuttuu lauluosuudesta.

- 33 Canto A: Numero puuttuu kvartolimerkinästä.

- 33-34 Canto A: < -merkintä puuttuu tahtiviivan kohdalta.

- 37-38 Pfte A: *cresc.* -merkintä katkoviivoineen puuttuu.

- 38 Pfte/VK A: Tahdin 38 viimeiseltä soinnulta (3/4:lla) seuraavan tahdin alkuun ulottuvia fraseerauskaaria on kolme. B:ssä ja kr.ed:ssä olevan yläpuolisen kaaren lisäksi on Madetoja on merkinnyt yhden kaaren ala-äänelle ja yhden (yhteisen?) väliäänille.

- 39 Canto, Pfte A: Madetoja merkinnyt tahdin alkuun sekä lauluäänelle että pianolle *f*. Sitä vastoin lauluosuuden *mp* -merkintä tahdin lopusta puuttuu. Lisäksi Pfte/OK:n viivaston yläpuolella on > -merkintä samassa kohdassa kuin Pfte/VK:n viivaston alapuolinen merkintä. Sitä ei kuitenkaan, päinvastoin kuin Pfte/VK:illä, seuraa *mp*-merkintä tahdin 40 alussa.

- 43-44 Canto, Pfte A: > -merkinnät puuttuvat.

- 44 Pfte A: < -merkintä sekä OK:n viivaston yläpuolella että VK:n viivaston alapuolella, mutta ei viivastojen välissä.

- 49-50 Pfte/(VK) A: > -merkintä puuttuu.

- 50 Pfte A: OK:n viivaston yläpuolelle merkitty *dim. assai*, VK:n viivaston alapuolelle pelkkä *dim.*
A: *poco rall.* -merkintä puuttuu.
- 54-55 Pfte A: Madetoja piirtänyt tahdeissa olevien *ff*-merkintöjen välille viivan, haluten sillä ilmeisesti korostaa *ff*-merkinnän vaikutuksen ulottumista läpi soinnun tahdin 54 lopulta tahdin 55 alkuun asti. B:stä viiva on jätetty pois.

Teksti

Madetoja on käyttänyt tekstinä L.Onervan *Särjetyt jumalat* kokoelmaan sisältyvän *Geisha* -runosikermän ensimmäistä runoa. Madetoja on käyttänyt tekstin sellaisenaan.

Tahti [Lähde: huomautus](#)

- 23-25 A: Suomenkielinen teksti puuttuu. Käsikirjoituksen mariginaaliin on ilmeisesti painatustyön yhteydessä kirjoitettu: *Der finnische Text?*

Kolme laulua, op. 16

Op. 16 n:o 1 Serenadi (Serenadi)

Teksti: Eino Leino (1878-1926)
1912

Lähteet

- OT** Eino Leino: Sata ja yksi laulua Helsinki 1898 Kustannusosakeyhtiö Otava
- A** Madetojan luonnos orkesterin säestämäksi yksinlauluksi. Laulumelodia merkitty kokonaisuudessaan varsin tarkasti suomen- ja saksankielisine teksteineen. Orkesteriosuutta luonnosteltu vain vajaan kymmenen tahtia laulun alusta sekä muutamin paikoin myöhemminkin. Säilytyspaikka HYK/MT.
- B** Madetojan hallussa ollut painettu laitos *H.N.M.801*, jossa säveltäjän merkintöjä jokaisella sivulla. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- C** Painettu laitos *H.N.M.801*. Kustantaja Helsingfors Nya Musikhandel K.G.Fazer. Suomen- ja saksankielinen teksti.

Serenadista ei tunneta (ts. ei ilmeisesti ole säilynyt) Madetojan käsikirjoitusta laulu & piano -kokoonpanolle. Myös k.kop/C on kadoksissa. A on tärkeä lähde laulumelodian sekä tekstin lausituksen tarkistuksessa. B:ssä on eräitä korjauksia, jotka on otettu huomioon kriittisessä editiossa. C on päälähde.

Kriittiset huomautukset

- Tahti [Instrumentti](#) [Lähde: huomautus](#)
- 14 Pfte/OK **B:** Madetoja lisännyt 2/4:lle sijoittuvaan sointuun 1/4:n mittaisen *ges¹*-sävelen. A: sta orkesterisäestys puuttuu tältä kohden eikä korjauksen oikeellisuutta näin ollen voi varmistaa toisesta lähteestä. B:hen tehty korjaus on mahdollinen (lauluäänessä *ges²*), mutta ei välttämätön. Kr.ed:ssa tätä korjausta ei ole noudatettu.
- 15 Canto, Pfte **B:** Madetoja korvannut C:ssä käytetyn 6/4-tahtilajimerkinnän 3/2-tahtilajilla. 3/2-tahtilajia Madetoja käyttää myös A:ssa.
- 30 Canto A: Korotusmerkki *dis²*-sävelen edestä puuttuu.
- 31-32 Pfte/OK **C:** Fraseerauskaari (kaaren alkuosa) puuttuu tahdistä 31. Kaaren loppuosa on kuitenkin piirretty tahtiin 32 ilmeisesti jatkoksi jo aiemmin alkaneelle kaarelle. C:ssä sivu vaihtuu tahtien 31 ja 32 välillä. B: Madetoja ei ole korjannut tätä kohtaa.
- 39 Canto, Pfte **B:** Madetoja ei ole korjannut 6/4-tahtilajia 3/2:ksi kuten tahdissa 15. A:ssa (ja kr.ed:ssa)

- on kuitenkin käytetty 3/2-tahtilajia.
- 43 Canto, Pfte **B:** Tahtilajikorjaus kuten tahdissa 15. A: Tahtilaji kuten tahdissa 15.
- 44 Canto **C:** Palautusmerkki puuttuu *g¹*-sävelen edestä. A:ssa palautusmerkki on ja B:ssä tämä C:n virhe on korjattu.

Teksti

Madetoja käyttänyt Leinin nelisäkeistöisen runon kokonaan, pienin muutoksin.

Tahti [Lähde: huomautus](#)

28-29 **OT:** *Ja kannel se helkkää*

33-34 **OT:** *syys tullut on maahan ja*

Op. 16 n:o 2 Kristallikukkia

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948)
1912

Lähteet

- OT** Larin Kyösti: Lauluja vanhasta kaupungista Helsinki 1912 Suomalainen Kustannus-O.Y. Kansa
- A** Faksimile-kopio Madetojan omakätiseksi ilmoitetusta käsikirjoituksesta. Julkaistu vuoden 1912 *Joulutunnelma* -lehdessä. Nuottikäsiä poikkeaa Madetojan tavanomaisesta käsiälästä; faksimilekopion loppuun kuitenkin painettu teksti: *Jäljennetty säveltäjän käsikirj.* Lehden toimittaja: Eero Alpi, kustantaja Arvi A. Karisto, Hämeenlinna. Painopaikka Lilius & Hertzberg, Helsinki. Suomenkielinen teksti. Alkuperäinen käsikirjoitus kadoksissa.
- B** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Kaksi ja puoli partituurisivua. Ensimmäisen partituurisivun alamarginaaliin lisätty käsin kustannusnumero *R.E.W.19*. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/F.
- C** Painettu laitos *R.E.W.19*. Kustantaja A./B. R.E.Westerlund O./Y., Helsinki. Suomenkielinen teksti.

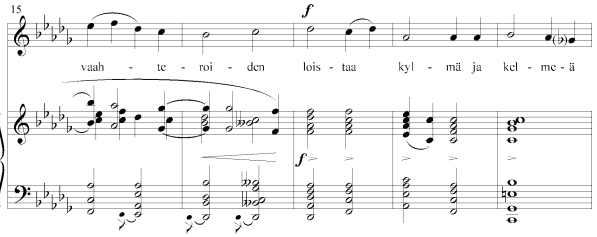

Lisäksi olemassa kaksi Madetojan omistuksessa ollutta painettua laitosta (*R.E.W.19*), joissa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Ensimmäisessä niistä merkinnät ovat tavanomaisia otsikko- ym. pisteiden yliviivauksia. Musiikillisia korjausehdotuksia Madetoja ei ole tehnyt. Säilytyspaikka OYK/MOK. Toisessa Madetojan omistuksessa olleessa kappaleessa on laulun suomenkielisen otsikon yläpuolelle kirjoitettu Madetojan käsiälällä laulun nimi saksankielisessä muodossa *Krystallblumen*. Muita merkintöjä säveltäjä ei ole tähän nuottiin tehnyt. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.

B on päälähde. B ja C ovat muutamia yksityiskohtia lukuunottamatta identtiset. A poikkeaa niistä monessa kohdin erityisesti esitysmarkintöjensä osalta, mutta myös piano-osuudessa on eroja mm. sointujen äänen lukumäärään ja aseteluun sekä rytmiin liittyen. Myös lauluosuudessa on eräitä pieniä, joskaan ei merkittäviä eroja. A on hyödyllinen eräiden B:ssä ja C:ssä esiintyvien virheiden korjauksen kannalta.

Kriittiset huomautukset

- Tahti [Instrumentti](#) [Lähde: huomautus](#)
- 1-2 Pfte **C:** Avausmotiivi poikkeaa tauotukseltaan A:sta ja B:stä (sekä kr.ed:sta):

		A:ssa ja B:ssä avaus on kuitenkin samassa muodossa kuin kriittisessä laitoksessa ja tässä muodossa vastaava kohta kertauksessa (tahti 50, motiivi yhtä oktaavia korkeammalla) on kaikissa kolmessa lähteessä. Ei ole silti tietenkään mahdollista, että Madetoja olisi vielä viime vaiheessa muuttanut avausmotiivin painettuun laitokseen (C:hen). A: Dynaamiset merkinnät ovat <i>f</i> - <i>mf</i> (eikä <i>ff</i> - <i>f</i>).		
5	Canto, Pfte	A: Dynaamisena merkintänä <i>p</i> eikä <i>mp</i> .	32-34	Pfte A: <i>crescendo molto</i> alkaen jo tahdin 32 alku- puolelta.
6-8	Pfte/OK Pfte/VK	A:ssa fraseerauskaari alkaen 6. tahdin 4/4:lta ja päättyen tahdin 8 kokonuottiin. A:ssa fraseerauskaari alkaen 7. tahdin 1/2:lta ja päättyen tahdin 8 kokonuottiin.	35	Pfte/OK B ja C: Vasemman käden sointu 3/4:n kohdalla (<i>es</i> ¹ - <i>as</i> ¹ - <i>c</i> ²) on merkitty myös oikealle kädelle samaan oktaaviaan kuin vasemmassa kädessä. A:ssa tätä virhettä ei ole.
8-9	Pfte	A: Tahdissa 8 -merkintä päättyen <i>mp</i> -merkintään tahdin 9 alussa.	35-36	Pfte/OK ja VK A: Kaikilla tahdin 35 soinnuilla on aksentti-merkki samoin tahdin 36 ensimmäisellä, puoli- nuotin mittaisella soinnulla.
10	Pfte/VK	A: Piste puuttuu bassoäänien puolinuotista tahdin alussa.	36	Pfte A: <i>dim assai</i> -merkinnän asemesta.
11-12	Canto, Pfte Pfte/VK	A: -merkintä alkaa vasta tahdin 12 alusta. A: Fraseerauskaari alkaa vasta tahdin 12 alusta.	37	Canto Pfte A: <i>mp</i> -merkintä tahdin alussa. A: Dynaamisena merkintänä <i>mp</i> ; piano-osuus poikkeaa muutoinkin B:stä ja C:stä tässä tahdissa:
12	Pfte/OK	A: Sävelet (<i>c</i> ¹ ja <i>c</i> ²) 4/4:lla on sidottu edeltäviin puolinuotteihin (tai oikeammin: puolinuotit ovat pisteellisiä)		
13	Pfte/VK	A: VK:n ensimmäinen sointu on neliääninen, mukana on myös (pienen oktaavin) <i>des</i> -sävel.	38-39	Canto, Pfte A: -merkintä tahdin 38 alusta tahdin 39 alkuun (1/4:lle).
15-19	Pfte	A: Piano-osuus poikkeaa jonkin verran B:stä ja C:stä (vasemman käden soinnut, aksentit jne):	39	Canto Pfte/OK B ja C: Palautusmerkki 2/4:n kohdalla sijaitsevan <i>g</i> ¹ -sävelen edestä puuttuu. A:ssa tämä palautusmerkki on. A ja B: Alennusmerkki <i>b</i> ³ -sävelen edestä 2/4:lla puuttuu.
			40	Canto A: Duolissa on käytetty neljäsosanuotteja, silti tarkoittaen koko tahdin mittaista duolia.
16	Canto	A: -merkintä puuttuu	40-41	Pfte A: -merkintä tahdin 40 alusta tahtiin 41 (2/4:lle).
21-22	Pfte	A: <i>dim assai</i> -merkinnän asemesta.	41	Canto Pfte/VK B: Käsikirjoituksessa puolitauko kahden neljäsosataun sijasta. A: Puolinuotin mittaisen soinnun ja neljäsosataun sijasta sama sointu soitetaan jokaisella neljäsosalla, kuten tahdissa 40.
23	Canto, (Pfte) Pfte	A: Tempomerkintänä <i>sempre tranquillo</i> (eikä <i>Poco meno moderato</i>). A: <i>leggermente</i> eikä <i>leggero</i> . (Madetoja käyttää B:ssä <i>i</i> :töntä kirjoitustapaa <i>leggero</i> eikä tavallisempaa <i>leggiero</i> -muotoa)	44-45	Canto Pfte A: -merkintä puuttuu. A: -merkintä alkaa tahdin 44 alusta.
24-25	Pfte	A: Tahdissa 24 molemmille käsille omat -merkintänsä, jotka päättyvät <i>pp</i> -merkintään tahdin 25 alussa.	46	Pfte A: Dynaamisena merkintänä <i>p</i> .
25	Canto	A: Dynaamisena merkintänä <i>pp</i> (eikä <i>p</i>).	47	Pfte A: <i>rall.</i> -merkintä puuttuu.
26	Canto	A: Duolissa on käytetty neljäsosanuotteja, silti tarkoittaen koko tahdin mittaista duolia.	48	Pfte A: Esitysmerkintänä <i>pp rit. e dim</i> .
26-27	Pfte	A: Piano-osuudella oma -merkintänsä, joka alkaa tahdista 26 (2/4:lta) ja päättyy tahtiin 27 (2/4:lle).	50	Pfte A: Dynaamisena merkintänä <i>f</i> .
28	Pfte	A: Piano-osuudessa tahdin mittainen -merkintä.	50-51	Pfte/VK A: Aksenttimerkit puuttuvat.
28-29	Pfte	A: Tahdin 28 viimeistä sointua ei ole sidottu tahdin 29 ensimmäiseen sointuun.	54	Canto, Pfte A: Dynaamisena merkintänä <i>p</i> .
30	Pfte	A: Piano-osuudessa tahdin mittainen -merkintä.	55-57	Pfte/OK Pfte/VK A: Fraseerauskaari ulottuu tahdin 55 4/4:lta tahdin 57 alkuun. A: Fraseerauskaari ulottuu tahdin 56 alusta tahdin 57 alkuun.
31-32	Canto	A: -merkintä puuttuu.	57	Canto Pfte A: -merkintä tahdin alusta 3/4:n kohdalle. A: Tahdin mittainen -merkintä.
			58	Canto A: Tahdin alussa (tahtiviivalla) <i>mp</i> -merkintä, jota ei ole piano-osuudessa.
			59	Canto B: Neljäsosanuotit jälkimmäisellä tahdinpuoliskolla kaaritettu pariksi, vaikka ne lauletaan eri tavulla.

Pfte/OK A: Sointu 4/4:n kohdalla alhaalta ylöspäin:
 $f^1 - g^1 - des^2 - f^2$.

60-61 Canto A: < -merkintä puuttuu.
Pfte A: Piano-osuus poikkeaa B:stä ja C:stä:

62-65 Pfte/OK A: Oikealla kädellä fraseerauskaari alkaen tahdin 62 viimeiseltä neljäsosalta ja päättyen tahdin 65 viimeiselle neljäsosalta.

64-65 Canto, Pfte A: < -merkintä alkaa vasta tahdin 65 alusta.

64-68 Pfte A: Piano-osuus poikkeaa B:stä ja C:stä samalla tavoin kuin tahdeissa 15-19 (ks. nuottiesimerkki).

69 Pfte A: Dynaamisena merkintänä f .
Pfte/VK A: Aksenttimerkki puuttuu

71 Pfte/VK B: Aksenttimerkki puuttuu.

Teksti

Madetoja käyttänyt Larin Kyöstin kolmisäkeistön runon kokonaan. Yksi sanamuutos B:ssä ja C:ssä.

Tahti Lähde: huomautus

38 OT ja A: *hohtavat*

Op. 16 n:o 3 Kehtolaulu

Teksti: L. Pohjanpää (1889-1962)
1912

Lähteet

OT Lauri Pohjanpää: Mielialoja
Helsinki 1910
Suomalainen Kustannus-O.Y. Kansa

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Nino Runebergin ruotsinnois lisäty partituuriin muulla kuin Madetojan käsialalla. Ensimmäisen nuottisivun alareunaan on lisäty kustantajan nimi sekä kustannusnumero: *R.E. Westerland, Helsingfors. R.E.W.18*. Säilytyspaikka HYK/F.

B Painettu laitos *R.E.W.18*., jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Kansilehdelle kirjoitettu Madetojan käsialalla: *Mielenk. tehtävät!* sekä *Sovituksia!* Säilytyspaikka OYK/MOK.

C Painettu laitos *R.E.W.18*. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti

Päälähde on A. A ja C ovat substanssiltaan lähes identtiset. B:ssä on eräitä Madetojan tekemiä korjauksia. Lisäksi olemassa painettu laitos *R.E.W.18*., jossa yksi säveltäjän ruotsinkieliseen tekstiin tekemä korjaus. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

5-6 Pfte C: > -merkintä alkaa vasta tahdin 6 alusta.

14-15 Canto, Pfte A ja C: Tahtilajimerkintä 6/4. Kriittisessä laitoksessa kuitenkin noudatettu Madetojan B:hen tekemää korjausta ja käytetty 3/2-tahtilajia.

28 Canto, Pfte A ja C: Tahtilajimerkintä 6/4. Kriittisessä laitoksessa kuitenkin noudatettu Madetojan B:hen tekemää korjausta ja käytetty 3/2-tahtilajia.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Pohjanpään kaksisäkeistöisen runon kokonaisuudessaan, kerraten eräitä kohtia.

Tahti Lähde: huomautus

4 OT: Heittomerkki puuttuu *laps* -sanana lopusta.

7-15 OT: *me kuolemme pois, mut rakkaus on sinussa ikuinen.* (ei kertausta).

21-29 OT: *ja me kuolemme pois, mut unelmat sinä kerran täyttää saat.* (ei kertausta).

Pohjoispohjalaisia kansanlauluja, op. 18, viululle [tai lauluäänelle] ja pianolle

Tekstit koonnut Aapo Similä (1891-1972)
1913

Lähteet

OT Teos on alunperin kirjoitettu viululle ja pianolle. Aapo Similän ilmeisesti jälkikäteen kokoamat laulutekstit on lisätty Madetojan käsikirjoituksen B loppuun käsin kirjoitettuna teksti-/melodialiitteenä, jossa otsikko: / *Laulujen sanat / edellisiin sävelmiin / koonnut Aapo Similä* /. Laulujen sanat on kirjoitettu käsin myös B:n viulu-/pianopartituuriin sekä erillisinä konekirjoitettuna liitteinä liimattu kunkin laulun kohdalle (*konekirjoitettu tekstiliite*).

A Madetojan käsikirjoitus. Neljä käsikirjoitussivua. Otsikko: / *Pohjois-pohjalaisia kansanlauluja / viululle ja pianolle sov. L. Madetoja.* / Ei laulutekstejä. Sisältää neljä lopullisen kokoelman viidestä laulusta seuraavassa järjestyksessä: 1. *Limmut ne laulaa*; laulun nimi tosin puuttuu käsikirjoituksesta, 2. *Mamma se luuli...*, 3. *Kapakasta kapakkaan...*, 4. *Ajetaanpa pojat...* Säilytyspaikka: HYK/MT.

B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Kuusi käsikirjoitussivua. Otsikko: / *Pohjois-pohjalaisia kansanlauluja / viululle ja pianolle sov. L. Madetoja. / Op. 18* /. Ensimmäisen sivun alareunaan lisätty käsin kustannusnumero *R.E.W. 560*. Säilytyspaikka: HYK/F. Laulut on numeroitu roomalaisin numeroin I - V ja ne ovat lopullisessa järjestyksessään. Laulutekstit on lisätty viulustemman alle, lisäksi II:ssä yksi lisäsäkeistö kirjoitettu kyseisen käsikirjoitussivun loppuun. Viimeisellä sivulla liitteenä viulu-/laulustemmat yksinäisinä, laulutekstein varustettuna (jäljempänä: *teksti-/melodialiite*). Näiden yksinäisten melodioiden kaaritukset ja palkitukset ovat epäohdonmukaisia, ts. ne eivät aina seuraa tavujakoa eivätkä viulustemmassaan. Dynaamiset merkinnät niistä puuttuvat kokonaan. Mainittujen epäohdonmukaisuuksien vuoksi ei näitä yksinäisiä melodioita voi pitää kovinkaan luotettavana lähteenä, siksi niiden eroavuuksia suhteessa muuhun lähdemateriaaliin ei ole jäljempänä kommentoitu. Viimeisellä sivulla myös maininta: / *Laulujen sanat / edellisiin sävelmiin / koonnut Aapo Similä* /. Erikoinen piirre B:ssä on se, että käsin kirjoitettujen tempomerkintöjen päälle on liimailtu samoja tempomerkintöjä kirjoituskoneella ruutupaperille kirjoitettuna. Kunkin laulun kohdalle on liimattu ruutupaperiliuskat, joissa on laulun teksti koneella kirjoitettuna (jäljempänä: *konekirjoitettu tekstiliite*).

C Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos *R.E.W. 560*, jossa Madetojan korjauksia. Säilytyspaikka: OYK/MOK.

D Painettu laitos *R.E.W. 560*. Painetussa laitoksessa päinvastoin kuin käsikirjoituksissa (A ja B) myös laulustemmalla oma viivastonsa viulustemman ja piano-osuuden välissä. Kansilehdellä otsikko: / *Pohjois-pohjalaisia / kansanlauluja / Viululle ja pianolle / tai / Laululle ja pianolle / sov. / LEEVI MADETOJA* /. Pianopartituuriin ja erillisen viulustemman otsikkona kuitenkin: / *Pohjois-pohjalaisia kansanlauluja. / Viululle ja pianolle. /*

Kaikkien nuottilähteiden otsikko pääpiirteissään sama: *Pohjois-pohjalaisia kansanlauluja viululle ja pianolle*. D:n kansilehdellä kuitenkin lisäys *tai Laululle ja pianolle*. Kriittisessä editiossa käytetty otsikko *Pohjois-pohjalaisia kansanlauluja viululle [tai lauluäänelle] ja pianolle* on edition toimittajan valinta.

Päälähde on **B**, mutta vasta **D**:ssä kokonaisuus on täysin valmiina ja laulustemmoissa kaaritusten sekä palkkien/väkästen käyttö laulutekstien lausutuksen mukaiset.

Op. 18 n:o 1 Linnut ne laulaa

Kriittiset huomautukset

Op. 18 n:o 1 ei ole kansanlaulu, vaan Madetojan oma sävellys (ks. Aapo Similä: ”Sanojen siivittäjänä Madetojan kansanlaulusovituksiin”; Musiikki 2/1947).

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Canto	D : Lauluäänellä oma <i>mp</i> -merkintänsä. Se on jätetty kriittisestä editiosta pois, koska D :ssä myöhemmät dynaamiset merkinnät on annettu viulustemmalle ja lauluäänelle yhteisinä ja koska niitten antaminen erikseen vain tekisi nuottikuvasta sekavamman näköisen.
	Pfte	A : Piano-osuuden dynaaminen merkintä <i>p</i> vaikka viuluosuudessa on <i>mp</i> . Merkintä <i>legato</i> korvaa B :n ja D :n pitkät fraseerauskaaret (OK:ssa ja VK:ssa).
1-4	Pfte	A : Pitkät fraseerauskaaret puuttuvat. Yhdyskaaret ovat paikoillaan.
4	Canto (VI)	B : Kahdeksasosatauko puuttuu 7/8:n kohdalta. Sitä vastoin tahdin viimeinen kahdeksasosanuotti (8/8) on merkitty sekä viulustemaan (suluissa), että käsikirjoituksen viimeisen sivun melodia-/tekstiliihteen yksiaäniseen melodiaan.
5-8	Pfte	A : Pitkät fraseerauskaaret puuttuvat. Yhdyskaaret ovat paikoillaan.
6	Pfte/OK	A, B, D : Palautusmerkki jäänyt ilmeisesti epähuomiossa pois 4/4:lla sijaitsevan <i>c'</i> -sävelen edeltä molemmista Madetojan käsikirjoituksista ja sen vuoksi myös painetusta laitoksesta. Toimittaja on lisännyt palautusmerkin.
8-9	Pfte	B : Madetoja kirjoittaa crescendo-sanan kokonaan jakaen sen kahteen osaan: [tahti 8:] cresc- - - - [tahti 9:] cendo- - - -
	Pfte/OK	A : Tahtiviivan ylittävä fraseerauskaari puuttuu.
9	Pfte/OK Pfte/VK	A : Fraseerauskaari <i>e²</i> (6/8) - <i>fi²</i> (8/8) puuttuu. D : Edelliseltä riviltä alkavan yhdyskaaren (<i>d-d</i>) loppu jäänyt tahdin alusta pois. C : Madetoja on lisännyt yhdyskaaren lopun.
10	Pfte/OK ja VK	A : Piano-osuuden dynaaminen merkintä <i>mf</i> vaikka viuluosuudessa on <i>f</i> .
11	Pfte/OK Pfte/OK ja VK	D : Fraseerauskaari <i>e²-d²</i> (1/4-3/4) puuttuu. A : Fraseerauskaaret 1/4-3/4 puuttuvat.
12	VI	A : Kaksi neljäsosan mittaista kaarta yhtenäisen (puolinuotin mittaisen) kaaren asemesta tahdin alkupuoliskon kahdeksasosanuoteilla.
13	Pfte/OK ja VK	A : Fraseerauskaaret puuttuvat (yhdyskaaret ovat paikoillaan).
14	VI Pfte/OK	A ja B : Fraseerauskaari <i>a²-a²</i> (3/8-5/8) puuttuu. A : Fraseerauskaaret puuttuvat.
15	Pfte/OK	A, B, D : Palautusmerkki puuttuu <i>c'</i> -sävelen edeltä kuten tahdissa 6.
	Pfte/VK	A ja B : Fraseerauskaari <i>A₁-B₁</i> (1/4-3/4) puuttuu.
15-17	Pfte/VK	A : Fraseerauskaari <i>F</i> (tahti 15, 4/4) - <i>d</i> (tahti 17, 1/4) puuttuu.
15-18	Pfte/OK	A : Fraseerauskaari <i>a'</i> (tahti 15, 4/4) - <i>a'</i> (tahti 18, 2/2) puuttuu.

16	VI	A : Kaksi neljäsosan mittaista kaarta yhtenäisen (puolinuotin mittaisen) kaaren asemesta tahdin alkupuoliskon kahdeksasosanuoteilla.
17	Pfte Pfte/VK	A : Pianostemman dynaaminen merkintä <i>mp</i> , vaikka viulustemmassa on <i>mf</i> . B : Vasemmalle kädelle on oma <i>dim. e rit.</i> -merkintänsä viivastojen keskellä olevan merkinnän lisäksi.
18	Pfte/VK	A, B, C, D : Väliäänessä 2/8:lla oleva sävel on kaikissa lähteissä <i>e¹</i> , ts. sen edellä ei ole palautusmerkkiä. Kahdessa edeltävässä tahdissa Madetoja kuitenkin on kuitenkin miltei tyystin käyttänyt <i>e</i> -säveltä <i>es</i> -sävelen sijasta. Siksi on mahdollista, että Madetoja myös tahdissa 18 on tarkoittanut <i>e</i> -säveltä, mutta epähuomiossa jättänyt palautusmerkin merkitsemättä. Juuri tällaisissa tapauksissa, joissa VK lähestyy OK:n rekisteriä, Madetojalta on eräissä muissakin lauluissa jäänyt muunnemerkki pois, mikäli se esiintyy OK:lla edeltävässä tai samassa tahdissa. Mikäli tahdissa 18 on kyse tällaisesta tapauksesta, tulisi laulun lopun olla seuraavanlainen:

Teksti

Tahti Lähde: huomautus

3	D : Ensimmäinen tavuviiva sanasta <i>met-sis-sä</i> puuttuu. C : Madetoja on lisännyt kyseisen tavuviivan. B : Konekirjoitetussa tekstiliihtessä <i>metsissä</i> -sanan <i>i</i> korjattu käsin <i>ä</i> :ksi: <i>metsässä</i> . B :n pianopartituurissa sekä käsin kirjoitetussa teksti-/melodialiihtessä on kuitenkin <i>metsissä</i> eikä Madetoja C :ssäkään ole ehdottanut tätä muutettavaksi.
---	---

Op. 18 n:o 2 Ajetaanpa poijat

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	VI, Pfte VI	A : <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat. A : Fraseerauskaari <i>d¹-e¹</i> (3/8-8/16) puuttuu, samoin portatopiste <i>e¹</i> -säveleltä (8/16).
2	VI	D ja A : Portatopiste puuttuu jälkimmäisen <i>cis²</i> -sävelen (16/16) yläpuolelta. D : fraseerauskaari päättyy ensimmäiseen <i>cis²</i> -säveleen. A : fraseerauskaari puuttuu.
2-3	Pfte/OK Pfte/VK	A : Yhdyskaari ja fraseerauskaari puuttuvat (tahti 2, 3/4 - tahti 3, 1/4). A : Fraseerauskaari puuttuu (tahti 2, 3/4 - tahti 3, 1/4).
3	VI	A : Fraseerauskaari puuttuu (3/4-4/4).
3-4	Pfte/OK ja VK	A : Fraseerauskaaret (tahti 3, 2/2 - tahti 4, 2/2) puuttuvat.
4	VI, Canto	B : Kaari <i>a'</i> ja <i>fi¹</i> -sävelten välillä.
5	VI, Pfte VI	A : <i>mf</i> -merkintä puuttuu. A : fraseerauskaari <i>d¹-e¹</i> (3/8-8/16) puuttuu, samoin portatopiste <i>e¹</i> -säveleltä (8/16).
	VI, Canto	D : <i>mf</i> -merkintä puuttuu tahdin alusta. Portatopiste puuttuu viulun <i>e¹</i> -säveleltä (8/16).

- 6 VI A: Tahdin lopussa (4/4) on 1/4:n mittainen cis²-sävel pisteellisen 1/8:n ja 1/16:n asemesta. Fraseerauskaari (3/4-4/4) puuttuu. D: Portatopiste puuttuu jälkimmäisen cis²-sävelen (16/16) yläpuolelta ja kaari päätty ensimmäiseen cis²-säveleen.
- 6-7 Pfte/OK ja VK A: Fraseerauskaaret (tahti 6, 3/4 - tahti 7, 1/4) puuttuvat.
- 7 VI A: Fraseerauskaari (3/4-4/4) puuttuu.
- 7-8 Pfte/OK ja VK A: Fraseerauskaaret (tahti 7, 2/2 - tahti 8, 2/2) puuttuvat.
- 8 VI, Canto B: Kaari a¹ ja fis¹ -sävelten välillä.
- 9 VI, Pfte A: *f*-merkintä puuttuu.
Pfte/OK ja VK A: Aksenttimerkit puuttuvat.
- 10 VI A: Fraseerauskaaret (3/8-4/8 sekä 7/8-8/8) puuttuvat.
- 11 Pfte/VK A: Fraseerauskaari (1/2 - 2/2) puuttuu.
- 11-12 Pfte/OK A: Yhdyskaari (a¹, tahti 11, 4/4 - tahti 12, 1/4) puuttuu.
- 12 Pfte/VK A: Fraseerauskaaret (1/4-2/4 ja 3/4-4/4) puuttuvat. B: <-merkintä alkaen 1/4 ja päättyen tahdin loppuun ennen seuraavan tahdin alun *ff*-merkintää. Koska crescendo sijoittuu VK:n viivaston alapuolelle eikä viivastojen väliin ei ole varmaa koskeeko merkintä koko piano-osuutta vaiko yksin vasenta kättä.
- 13 Pfte/VK A: Fraseerauskaari (2/4-3/4) puuttuu.
- 14 VI A: Fraseerauskaaret (3/8-4/8 sekä 7/8-8/8) puuttuvat.
Pfte/OK ja VK A: Fraseerauskaaret (1/4-3/4) puuttuvat.
- 15-16 Pfte/OK ja VK A: Aksenttimerkit puuttuvat.

Teksti

Tahti Lähde: huomautus

- 2 ja 6 B (teksti-/melodialiite) ja D: Toisen säkeistön lausutus on virheellinen tai ainakin hyvin erikoinen:

Kr.ed:ssa tämä kohta on korjattu.

- 9 ja 13 D:ssä sekä B:n konekirjoitetussa liitteessä tallissa-sanana lyhennyksenä käytetty muotoa tallis'. B:n pianopartituurissa ja teksti-/melodialiitteessä lyhennys on kuitenkin muodossa talliss', ja tätä on myös kriittisessä laitoksessa käytetty.

Op. 18 n:o 3 Mamma se luuli

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
3	Pfte/OK ja VK	A: Fraseerauskaarten ulottuvuus on vain 1/4-3/4, eivätkä ne yllä seuraavaan tahtiin.
5-6	Pfte/VK	A: Fraseerauskaari puuttuu.
6	VI	D: Edellisestä tahdistä alkavan fraseerauskaaren loppuosa puuttuu 1/4:lta.
Pfte/OK A: Fraseerauskaari (2/4-3/4) puuttuu.
7	Pfte/OK ja VK	A: Fraseerauskaaret (1/4-3/4) puuttuvat.

- 8 Pfte/OK ja VK A ja B: Tahti eroaa D:stä kaarituksiltaan ja osin muutoinkin:

Kriittisessä editiossa on kuitenkin lähdetty siitä, että D:hen tehty muutos on tarkoituksellinen, tahti 18 poikkeaa A:sta ja B:stä vastaavalla tavalla. Madetoja ei myöskään ole korjannut näitä tahteja C:ssä.

- 9 VI, Canto, Pfte D: <-merkintä alkaa jo 1/4:n kohdalta.
- 11-13 Pfte B: Piano-osuuden *f*-merkintä on tahdin 13 alussa samalla kohdalla kuin viulu-/lauluosuudessa eikä tahdissa 11, kuten muissa lähteissä.
Pfte/OK ja VK A: Fraseerauskaaret puuttuvat.
- 13 VI A: Fraseerauskaari (7/8-8/8) puuttuu.
- 13-15 Pfte/OK ja VK B: Fraseerauskaaret ulottuvat useammalle tahdille: OK: t. 13, 1/4 - t. 15, 1/4; VK: t. 13, 1/4 - t. 14, 3/4.
- 15 VI A: Fraseerauskaaret (3/8-4/8 ja 7/8-8/8) puuttuvat.
Pfte/VK A ja B: Fraseerauskaari (1/4-3/4) puuttuu.
- 16 Pfte/OK A: Fraseerauskaari (3/4-4/4) puuttuu.
- 18 Pfte/OK ja VK A ja B: Tahti eroaa D:stä kaarituksiltaan ja osin muutoinkin (A:ssa yhdyskaari myös OK:n fis²-sävelten välillä, 1/2-5/8; esimerkki on B:n mukainen):

Kriittisessä editiossa on kuitenkin lähdetty siitä, että D:hen tehty muutos on tarkoituksellinen, tahti 8 poikkeaa A:sta ja B:stä vastaavalla tavalla. Madetoja ei myöskään ole korjannut näitä tahteja C:ssä.

Teksti

Tahti Lähde: huomautus

- 4 D: luu-es san-sa (tavuviiva puuttuu sanan keskeltä).

Op. 18 n:o 4 Mamma se pulska

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-2	Pfte/VK	B: Tahtien bassosävel (g ¹ -g ¹) on sidottu kaarella samaan tapaan kuin tahdeissa 5-6.
1-5	Pfte/VK	B: Aksenttimerkit puuttuvat.
12-13	VI	B: Fraseerauskaaritukset erilaiset kuin D:ssä (vrt. tahdit 25-26):
14	VI	B: Yhdyskaari g ¹ -sävelten välillä 1/4-3/8.

	Pfte	D: ssä <i>f</i> eikä <i>mf</i> kuten B: ssä.
16-17	Pfte/VK	B: Basson g-sävelet sidottu kuten tahdeissa 18-19.
16-18	Pfte/VK	B: Aksenttimerkit puuttuvat.
19	Pfte	B: Tahdin mittainen \rightrightarrows -merkintä piano-osuudessa.
25-26	VI	B: Fraseerauskaaritukset poikkeavat D: stä samalla tavoin kuin tahdeissa 12-13 (ks. nuottiesimerkki).
27	VI	B: Yhdyskaari g ¹ -sävelten välillä 1/4-3/8.
28	Pfte/VK	D: 1/8:n ja 4/8:n lisäksi myös 2/8:lle ja 3/8:lle sijoituville kahdeksasosanuotteille on merkitty staccatopisteet.
29	Pfte/OK Pfte/VK	B: 3/8:n, eli viimeisen soinnun kohdalla 8va . B: Viimeisessä soinnussa 3/8:n kohdalla myös d ³ -sävel.

Teksti

B: Kolmas, neljäs, viides ja kuudes säkeistö puuttuvat pianopartituurista ja **B:**n teksti-/melodialiitteestä. Konekirjoitetussa liitteessä nämä säkeistöt ovat mukana. Laulutekstin kolmannessa ja neljännessä säkeistössä, molempien toisessa säkeessä, esiintyvät sanan loppuosan kertaukset ovat kriittisessä editiossa lähteiden (**D** ja **B:**n konekirjoitettu liite) mukaiset. On kuitenkin mahdollista, että **B:**n konekirjoitetussa liitteessä ja tämän seurauksena myös **D:**ssä on virhe ja sanan loppuosan kertauksia yksi liikaa. Kun yksi kertaus vähennetään saadaan 2., 5. ja 6. säkeistön vastaavia kohtia (**jätti ja jätti; huuan ja huuan; tuua ja tuua**) läheisemmin muistuttavat muodot, tosin ilman **ja**-sanaa: 3. säkeistössä: **tyttäreni, -reni**, 4. säkeistössä **rekeheni, -heni**.

C: Madetoja on korjannut pisteiksi (**D:**n) 5. ja 6. säkeistön 2. säkeiden lopussa olleet pilkut.

Tahti Lähde: huomautus

7-8	B: n konekirjoitetussa tekstiliitteessä Mamman poika se on pulska ja nätti .
10	B: Pianopartituurissa ja konekirjoitetussa tekstiliitteessä 1. säkeistön teksti tässä kohden nätti ja nätti , kun B: n teksti-/melodialiitteessä sama kohta on kuten D: ssäkin pulska ja nätti .
26-27	B: Pianopartituurissa 1. säkeistön teksti tässä kohden vedet silmiin jätti ja konekirjoitetussa tekstiliitteessä vedet silmiin jätti , kun B: n teksti-/melodialiitteessä sama kohta on kuten D: ssäkin silmiin vedet jätti .

Op. 18 n:o 5 Kapakasta kapakkaan

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte	D: \rightrightarrows -merkintä alkaa jo 2/4:n kohdalta.
1-11	Pfte/OK ja VK	A: Fraseerauskaarit puuttuvat, yhdyskaarit paikoillaan.
1-23	VI, Pfte	A: Dynaamiset merkinnät puuttuvat koko kappaleesta.
3	Pfte/OK	D: Piste (staccatopiste?) edelliseen tahtiin yhdyskaarella sidottu, 1/4:lle sijoittuvan terssiotteen yläpuolella. A: ssa ja B: ssä sellaista ei ole ja se on jätetty pois myös kr.ed:sta.
3-10 4	VI Pfte/OK ja VK	A: Fraseerauskaarit puuttuvat. B: Yhdyskaarit (1/4-4/4) e ¹ - e ¹ (OK) ja e-e (VK) ensin merkitty ja sitten yliviivattu.
8-9	Pfte/OK	B: Fraseerauskaari t. 8, 1/4 - t. 9, 2/4.
10-11	Pfte	A ja B: Pedaalimerkinnot puuttuvat.

14-19	VI	A: Fraseerauskaarit puuttuvat.
15	Canto	D: Tahdin viimeisellä neljäsosalla on virhe. melodia on merkitty samalla tavoin kuin tahdin 19 lopussa, ts. kahdeksasosakulkuna f ¹ -a ¹ . A: ssa (viulustemmassa) ja B: ssä (viulu/laulustemmassa) tämä kohta on oikein. C: ssä Madetoja on korjannut D: n virheen.
15-16	Pfte/VK	A: Fraseerauskaarit puuttuvat, tahdin 15 yhdyskaari paikoillaan.
19	Pfte/OK	C: Madetoja on merkinnyt 4/8 kohdalla olevan soinnun a ¹ -sävelen poistettavaksi (mutta ei edeltävän, neljäsosan mittaisen saman soinnun vastaavaa säveltä). Korjausta ei ole kriittisessä laitoksessa noudatettu, koska kyseinen sävel on mukana sekä A: ssa että B: ssä, eikä Madetoja ole tehnyt samaa muutosta tahdin 15 varsin samankaltaiseen tekstuuriin.
19-20	VI, (Canto)	B: ja D: n erillinen viulustemmasivu: \rightrightarrows -merkintä alkaa 3/4:lta tahdissa 19 ja päättyy 2/2:n alkuun tahdissa 20. Kr.ed. noudattaa tässä kohden D: n pianopartituurin viulu- ja laulustemmojen yhteistä merkintää. B: \rightrightarrows -merkintä puuttuu.
	Pfte	
20-21	Pfte/OK ja VK	A: Fraseerauskaarit puuttuvat.
22-23	Pfte/OK	A: Alemman äänen fraseerauskaari puuttuu, yhdyskaarit paikoillaan.
23	Pfte/VK	D: VK:n avosoinnut 1/2:lla ja 3/4:lla varustettu vain ylöspäisillä nuotinvarsilla. C: ssä Madetoja korjannut nuotinvarret siten, että ylä-äänien nuotinvarsi on ylöspäinen ja kahden alemman äänen yhteinen nuotinvarsi alaspäinen (kuten kr.ed:ssa).

Teksti

Tahti Lähde: huomautus

19	C: Madetoja on korjannut D: ssä virheellisesti kirjoitetun 4. säkeistön viimeisen säkeen sanan jälkeeni oikeaan muotoon: jälkeeni .
19-20	B: Pianopartituuriin on ilm. ensin erehdyksessä kirjoitettu tähän kohtaan: ei oo' surun tuojaa , mutta surun tuojaa on viivattu yli ja viulustemman yläpuolelle kirjoitettu: viinan juojaa .

Isänmaallisia lauluja, op. 20a

Op. 20a n:o 1 Kymmenen virran maa

Teksti: A.V.Koskimies (1856-1929)
[1913]

Lähteet

OT A.V.Koskimies **Kymmenen virran maa**
(vuoteen 1906 Forsman)

Runo on osa A.V.Forsmanin (myöh. Koskimies) kirjoittamaa runosikermää, jonka näyttelijä Benjamin Leino lausui ylioppilaiden järjestämässä arpajaisjuhlassa v. 1899 Helsingissä. Koskimies julkaisi koko runosikermän kokoelmassaan **Vuosien varrelta** (Porvoo 1926, Werner Söderström Osakeyhtiö). Sitä ennen hän kuitenkin julkaisi sikermän keskimmäisen osan itsenäisenä runona nimellä **Kymmenen virran maa** toimittamassaan teoksessa (**OT**): **Kokoelma Suomalaista Runoutta koulua ja kotia varten**; Helsinki 1905, Osakeyhtiö Weilin & Göös Aktiebolag. (Lähde: Pajamo, Reijo: **Maakuntalaulumme**; Porvoo 1987, Werner Söderström Osakeyhtiö).

A Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos **R.E.W.388**, jossa säveltäjän merkintöjä. Säilytyspäiäikka OYK/MOK.

B Painettu laitos **R.E.W.388**. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Kustantaja: A/B R.E.Westerlund O/Y Helsinki - Helsingfors.

Päälähde on **B**. Laulun käsikirjoitus on kadoksissa. **A**:ssa Madetoja on tehnyt rutiinikorjaukset (otsikko- ym. turhat pisteet yliviivattu) molemmille partituurisivuille. Viimeisessä tahdissa hän on lisäksi korjannut yhden painovirheen.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
16	Pfte/OK	B : Palautusmerkki puuttuu 8/8:lle sijoittuvan a-sävelen edeltä eikä Madetoja ole huomannut sitä A :ssa korjata.
18	Canto, Pfte Pfte/VK	A ja B : Kertausmerkit laulun lopusta puuttuvat. Kr. editioon ne on lisätty. B : Tahdin ensimmäinen puolinuotti (oktaavi C-c) on aiheetta pisteellinen. A : Madetoja on yliviivannut pisteet.

Teksti

Madetoja käyttänyt alkuperäisen **Kymmenen virran maa** -runon kolmetoista säkeistöä kaksi: ensimmäisen ja kolmannen. (Oskar Merikanto on tunnetussa laulussaan käyttänyt näiden lisäksi runon kolmannentoista säkeistön). Madetoja käyttää sana- ja säekertauksia ja laulussa on myös yksi sanamuutos alkutekstiin verrattuna. Koskimiehen **Vuosien varrelta** -kokoelmassa 1926 julkaistava teksti poikkeaa vuonna 1905 julkaistusta versiosta. Koska **Vuosien varrelta** -kokoelma on kuitenkin ilmestynyt reilut toistakymmentä vuotta laulun sävellysajankohtaa myöhemmin, ei sen eroja verrattuna laulutekstiin ole erikseen käsitelty. **OT** on vuonna 1905 julkaistu versio.

Tahti Lähde: huomautus

11	OT : 2. säk: kallioseinihin (yhdyssana).
12-13	OT : 1. säk: Se maa eikä Tämä maa .
14-18	OT : 1. säk: Se on Kymmenen virran maa . 2. säk: Tämä Kymmenen virran maa . (Ei säe- eikä sanakertauksia).

Op. 20a n:o 2 Viipurin laulu

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
[1917]

Lähteet

OT	L.Onerva:	Murattiköynnös Helsinki 1918 Kustannusosakeyhtiö Ahjo
-----------	-----------	---

Mikäli oletettu sävellysvuosi (L/S) pitää paikkansa, on Madetojalla laulua säveltäessään todennäköisesti ollut käytössään L.Onervan käsikirjoitus Viipurin laulu -runosta. Koska Viipurin laulu on ilmeistä käyttömusiikkia, on mahdollista, että se on tilaustyö jotain juhlatilaisuutta varten. Tällöin Onervan runo on saatettu painattaa juhlatilaisuuden käsiohjelmaan, muuhun juhlaulkaisuun tai vaikkapa sanomalehteen jo ennen kuin se on julkaistu runokokoelmassa.

A	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos R.E.W.389 , jossa yksi käsin tehty korjaus. Säilytyspaikka OYK/MOK.
B	Painettu laitos R.E.W.389 . Kustantaja A/B R.E.Westerlund O/Y, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

Madetojan käsikirjoitus Viipurin laulusta on kadoksissa. Sen vuoksi **B** on päälähde. **A**:ssa tahtiin 3 on tehty yksi korjaus. Koska kyseessä melko paksukärkisellä kynällä tehty alennusmerkki ilman muita merkintöjä, ei sitä yksiselitteisesti ole mahdollista identifioida Madetojan tekemäksi. Luultavimmin korjauksen tekijä on kuitenkin säveltäjä itse.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
3	Pfte/OK	B : Alennusmerkki tahdin jälkipuoliskolla olevan soinnun des ¹ -sävelen edestä puuttuu. A :han tämä on lisätty, samoin kriittiseen editioon.

4	Pfte/OK	B : Tahdin alkupuoliskon des ¹ -sävelen edellä on alennusmerkki, joka tahdin 3 korjauksen jälkeen on tarpeeton.
---	---------	--

Teksti

OT ja **B**:ssä julkaistu suomenkielinen teksti eroavat jonkin verran toisistaan. Koska ei ole tiedossa, millainen versio runosta Madetojalla on ollut käytössä sävellystyötä tehdessään, ei voida myöskään varmasti tietää, mistä erot johtuvat. On mahdollista, että alkuperäinen runoteksti on poikennut L.Onervan Murattiköynnös-kokoelmassa julkaisemasta sanamuodosta, ja että Onerva on itse tehnyt muutoksia kokoelmaa silmällä pitäen. Yhtä mahdollista on, että Madetoja on sävellystyön yhteydessä tehnyt laulutekstiin Onervan luvalla joitain muutoksia. Laulutekstin (**B**) eroavuudet suhteessa Onervan julkaisemaan runoon (**OT**) tuntuvat hyväksyttäviltä lukuunottamatta ehkä ensimmäisen säkeistön sanaa **muisteloin** (tahdissa 17). **OT**:n **muistojen** tuntuisi eittämättä sujuvammalta ainakin, mikäli tahtia tarkastellaan erillisenä kokonaisuutena. Sanaa ei ole kuitenkaan kriittisessä editiossa muutettu **OT**:n mukaiseksi, sillä **muisteloin** edustaa samaa vanhantavaa, juhlallista runokieltä kuin seuraavan säkeen sana **olkosi**, jota on käytetty sekä **OT**:ssä että **B**:ssä.

B:ssä on **Viipuri** -nimen alkukirjaimena käytetty **W**:tä. **OT**:ssä **W** on korvattu **V**:llä ja myös kriittisessä editiossa käytetään modernia kirjoitusasua.

Tahti Lähde: huomautus

6-8	OT : 2. säk. sun laulujes lehto (eikä sen lempeä lehto).
17	OT : 1. säk. muistojen (eikä muisteloin).
18	OT : 3. säk. hetken (eikä hetkien).
20	OT : 1. säk. ain' (heittomerkki sanan lopussa).

Op. 20a n:o 3 Suomen Leijona

Teksti: V.A.Koskenniemi (1885-1962)
1917

Lähteet

OT	V.A.Koskenniemi: Elegioja Porvoo 1917 Werner Söderström Osakeyhtiö Runon nimi Elegioja-kokoelmassa: Leijonalippu .
A	Käsikirjoituskopio, ei ilmeisesti Madetojan oma. Laulun otsikko: Leijonalippu . Sävellaji F-duuri. Yksi partituurisivu. Suomenkielinen teksti. Partituurissa kaivertajan kynänjäljeltä näyttäviä numeromerkintöjä. Säilytyspaikka HYK/F.
B	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos R.E.W.390 , jonka ensimmäisessä tahdissa säveltäjän tekemä korjaus. Madetoja on myös lisännyt lauluosuuden yläpuolelle käsin yhden tekstisäkeistön. Säilytyspaikka OYK/MOK.
C	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos R.E.W.390 , johon säveltäjä on tehnyt tapansa mukaiset tarkistusmerkintänsä ts. yliviivannut ylimääräiset otsikko- ym. pisteet. Lisäksi säveltäjä on kirjoittanut kysymysmerkin erääseen partituurin kohtaan. Säilytyspaikka OYK/MOK.
D	Painettu laitos R.E.W.390 . Kustantaja R.E.Westerlund, Helsinki. Sävellaji F-duuri. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Laulun otsikko: Suomen Leijona - Finlands Lejon .
E	Leijonalippu . Madetojan oma sekakuorosovitus Suomen Leijona -laulusta teoksessa Olavi Pesonen: Laulava kansa . Helsinki 1944, Osakeyhtiö Valistus. Painopaikka: OY. Keskimään kirjapaino, Jyväskylä. Sävellaji E-duuri.

D on päälähde. **A** poikkeaa **D**:stä varsin paljon. **D**:tä voidaan pitää **A**:n muokattuna versiona ja on todennäköistä, että se on piirretty jonkun muun (kadoksissa olevan) käsikirjoituksen kuin **A**:n mukaan. Toinen mahdollisuus tietenkin on, että **D**:n muutokset on tehty oikolukuvaiheessa. Enimmäkseen erot johtuvat äänten erilaisesta asettelusta piano-osuuden yksittäisissä soinnuissa tai sointukuluisissa. Sävelten oktaavialoissa, kaksinnuksissa ja rytmikassa on myös eroja. Mikäli asettelun eroavuudet sivuutetaan, vastaavat **A** ja **D** sekä melodialtaan että harmonialtaan pääosin toisiaan. Merkittävä eroavuus löytyy kuitenkin tahdeista 15-18, joissa **A**:n

melodia ja harmonia poikkeavat huomattavasti **D**:stä. **B** ja **C** ovat tärkeitä paitsi **B**:hen sisältyvän korjauksen vuoksi, myös siksi, että ne selkeästi osoittavat Madetojan asettuneen **D**:n mukaisen lauluversion taakse. Sekakuorosovituksista (**E**) on käytetty eräiden melodiaa, rytmikkaa ja tekstiä koskevien ratkaisujen tukena. Madetoja osallistui Pesosen Laulava kansa -teoksen valmistelutyöhön paitsi antamalla siihen omia sävellyksiään, myös tarkistamalla Pesosen tekemät sovitukset. Leijonalippu -sekakuorosovitus on Madetojan omaa käsialaa.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1-18b Canto, Pfte A:n versio laulusta poikkeaa **D**:stä niin monin kohdin, että se on painettu kokonaisuudessaan seuraavaan nuottiesimerkkiin:

Ei hitaasti *mf*

1. Su - a, Suo - men lei - jo - na,

4 ter - veh - dän. Mi - ten säi - läs - säis au - rin - ko pa - laa! Y - lös

7 va - pa - u - den päi - vä - hän si - nun voi - mas van - gi - tut

10 ha - laa. O - let ka - rais - tu ken - til - lä tais - to - jen, o - let

13 e - lä - nyt vai - no - jen ai - kaa, lä - pi ve - ris - ten vuo - si -

16 sa - to - jen si - nun säi - läs säih - kyy ja kai - kaa. voi - ton.

1. - 3. 4.

1. - 3. 4.

- 1 Pfte/OK **D**: Ensimmäisessä soinnussa 2/4:n kohdalla sekunti d^1-e^1 eikä e^1-f^1 . **B**:ssä Madetoja on korjannut d^1 -sävelen f^1 -säveleksi muuttamalla sekunti-intervallin siten **A**:n mukaiseksi.
- 5 Canto **A**: Kaari merkitty 3/8:n ja 4/8:n välille. Tämä viitanee yhden tai useamman partituurista puuttuvan säkeistön lausutukseen. **Ts**. **A**:n mukaisen version säkeistöihin on kuulunut **OT**:n 2. säkeistö (sama kuin **E**:n 2. säkeistö), **OT**:n 4. säkeistö (sama kuin **E**:n 3. säkeistö) tai mahdollisesti molemmat (Ks. alla olevaa selvitystä eri tekstiversioista).
- 10 Pfte/VK **C**: Madetoja on kirjoittanut kysymysmerkin 3/4:lle sijoittuvien bassosävelten (**G**, **G**) kohdalle. Kysymysmerkki lienee aiheeton, sillä myös **A**:ssa on tällä kohdalla g-oktaaviote, tosin yhtä oktaavia korkeammalla (**G-g**). **A**:ssa muutkin bassosävelet on tällä kohdalla merkitty oktaavia korkeammalle kuin **D**:ssä (ks. nuottiesimerkki)
- 12 Canto **A**: Melodiasävelenä tahdin viimeisellä neljäsosalla e^1 eikä c^1 . **D**:ssä on kuitenkin c^1 ja **E**:ssä vastaava sävel **h** (**E**:n sävellajihan on **E**-duuri).
- 18b Canto, (Pfte) **D**: Kakkosmaali (nelosmaali) on numero 4:n asemesta varustettu otsikolla **viim. säkeistö**.

Teksti

Eri lähteisiin on valittu Koskenniemen runosta säkeistöjä vaihtelevasti. **OT**:n sisältämistä kahdeksasta säkeistöistä on Suomen Leijona -laulun eri versioissa käytetty viittä. Käytetyt säkeistöt ovat seuraavat:

OT:n 1. säkeistö: kriittisen edition 1. säkeistö.

OT:n 2. säkeistö:

On Reinin rannoilta Tonavaan
nimes kerran pelkoa tuonut,
ja tanner Puolan ja Böhminmaan
on hurmehestasi juonut,
ja syvälle Balkanin metsihin
sinun kunnias jäljet johtaa
ja päivät Narvan ja Lützenin
ne kruunusi kivinä hohtaa.

OT:n 3. säkeistö: kriittisen edition 2. säkeistö.

OT:n 4. säkeistö: kriittisen edition 3. säkeistö.

OT:n 8. säkeistö: kriittisen edition 4. säkeistö.

A:han sisältyy ainoastaan **OT**:n 1. säkeistö kokonaan (partituuriin kirjoitettuna). Ykkös- ja kakkosmaalien säkeistönumeroista sekä partituuriin lopun erillisistä numeromerkinnöistä:

- 2.-
- 3.-
- 4.-

voi päätellä, että säkeistöjä on ollut tarkoitus laulaa kaikkiaan neljä. Näistä viimeisen voidaan päätellä kakkosmaaliin sisältyvän **voiton** -sanan perusteella olevan **OT**:n 8. säkeistö, mutta kahta välisäkeistöä on mahdotonta identifioida, koska mitään erillistä tekstilähtöä ei käsikirjoitukseen sisälly. Mahdollisesti tekstisuunnitelma on ollut sama, kuin **E**:ssä käytetty, eli **OT**:n 1., 2., 4., ja 8. säkeistö. **D**:ssä ovat mukana **OT**:n 1., 3., ja 8. säkeistö. **B**:ssä Madetoja on lisännyt siihen (**D**:hen) lauluosuuden yläpuolelle käsin **OT**:n 4. säkeistön. Tätä Madetojan **B**:hen hahmottelemaa ratkaisua (**OT**:n 1., 3., 4., ja 8. säkeistö) on käytetty myös kriittisessä editiossa.

Kr. editiossa säkeistöjen lausutusten erojen nuotintamisessa on noudatettu pääosin **D**:n eli päälähteen merkintätapaa. **D**:ssä eroavuudet on enimmäkseen merkitty erilaisin nuottiarvoihin, eräin paikoin kuitenkin myös kaarten avulla. Kr. editioon Madetojan **B**:ssä tekemän ehdotuksen mukaisesti otetun lisäsäkeistön muista säkeistöistä poikkeava lausutus on pääosin merkitty nuottiarvoihin **D**:n mallin mukaisesti. Yhdessä kohdassa lausutus on kuitenkin merkitty **E**:n mukaisesti mm. kaarta käyttäen.

Madetoja on ollut varsin uskollinen Koskenniemen tekstille, muutokset ovat vähäisiä.

Tahti Lähde: huomautus

- 2 **A ja E:** 1.säkeistön (E:ssä myös viimeisen säkeistön) **Sua**-sanauksen lausutusrytmi on merkitty neljäsosan asemesta kahdella kaaren yhdistämällä kahdeksasosanuotilla ja myös itse sana on jaettu tavuviivalla kahtia: **Su-a**.
- 4 **OT:** 2. (OT:n 3.) säkeistössä **tervehdin** eikä **tervehdän**.
- 9 **D:** 3. (kr. ed:n 4.) säkeistössä: **voimasi** eikä **voimas**.
- 13 **D:** 3. (kr. ed:n 4.) säkeistössä **kunniapäiväsi**. **OT:**ssä ja **E:**ssä kuitenkin **kunniapäiväsi**.
- 15 **Kr. ed:** Viimeisen säkeistön muista poikkeava lausutus on tässä tahdissa merkitty samalla tavoin kuin **E:**ssä.

Nuorison lauluja, op. 20b

Op. 20b n:o 1 Suksimiesten laulu

Teksti: Suonio (1835-1888)
[1913]

Lähteet

- OT** Suonio: Runoelmia Suoniolta (Julius Krohn) Helsinki 1865 Theodor Sederholm
- A** Madetojan käsikirjoitus, jossa erillisinä 1) yksiääninen melodia, johon liittyy suomenkielinen lauluteksti ja 2) kolmiviivastoinen pianopartituuri, jossa lauluääni ilman tekstiä + piano-osuus. Samalla nelisivuisella nuottiarkilla käsikirjoitukset myös kolmeen muuhun sävellykseen: **Suomalainen sävel** (= Suomen soitto), **Toisen oma** ja **Puhjetessa kukka puhtahin**. Näissäkin yksiääninen melodia lauluteksteineen erillään pianopartituurista, joka laulussa **Puhjetessa kukka puhtahin** on kaksiviivastoinen (piano-osuuteen sisältyy melodia) ja kahdessa muussa kolmiviivastoinen (lauluääni ilman tekstiä + piano-osuus). Tekstit vain suomeksi. Säilytyspaikka HYK/MT.
- B** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C), jossa suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Yksi nuottisivu, jonka alareunaan lisätty kustannusnumero **A/B.F.M.1108**. Säilytyspaikka: HYK/F.
- C** Painettu laitos **A/B.F.M.1108**. A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y.Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

B on lähde. **B** ja **C** ovat lähes identtiset. **A** poikkeaa **B:**stä ja **C:**stä jonkin verran. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos **A/B.F.M.1108**, jossa säveltäjän merkintöjä. Ne ovat kuitenkin tavanomaisia otsikko- ym. pisteiden yliviivauksia. Musiikillisia tai tekstikorjauksia Madetoja ei ole ehdottanut. Säilytyspaikka OYK/MOK.

Kriittiset huomautukset

Tahtinumerot **B:**n ja **C:**n mukaan. **A:**sta puuttuu johdantotahti, joten sen todellinen tahtinumero on aina yhtä numeroyksikköä tässä ilmoitettua pienempi.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1 Pfte Pfte/VK **A:** Johdantotahti puuttuu. **B:** 1/4:n kohdalla ollut bassosävelen oktaavikaksimuu **G**, joka kuitenkin pyyhitty himmeäksi ja ilmeisesti korvattu etuheleellä.
- 2 Canto, Pfte Pfte/OK **A:** Dynaamisena merkintänä **f** eikä **mf**, myös lauluäänessä (kyseessä on siis **A:**n 1. tahti, koska johdantotahti puuttuu). **A:** Soinnussa 1/4:n kohdalla myös **g¹**-sävel.
- 3 Pfte/OK **A:** Oikean käden soinnuille merkitty staccato-pisteet.

Pfte/VK **A:** Kahdelle ensimmäiselle kahdeksasosalle merkitty staccatopisteet. 2/4:lta alkava fraseerauskaari jatkuu tahtiin 5 asti (ks. tahteja 3-5 koskeva kommentti).

- 3-4 Pfte **A:** <-merkintä piirretty OK:n viivaston yläpuolelle alkaen vasta 4. tahdin 2/8:lta ja päättyen saman tahdin loppuun.
- 3-5 Pfte/VK **A:** Fraseerauskaari alkaen tahti 3, 2/4 ja päättyen tahti 5, 3/4.
- 4 Pfte/OK **A:** 1/16-repetitiot d-sävelellä vain kaksiviivaisessa oktaavialassa ilman oktaavikaksimusta yksiviivaisessa oktaavissa. Aksentti-merkit puuttuvat 1/4:lta ja 3/4:lta.
- 5 Pfte/VK **A:** 4/4:n kohdalla **E** ja **gis**-sävelten sijasta **Gis** ja **gis**
- 6 Pfte **A:** Staccatopisteet puuttuvat OK:ltä. VK:lle ne on merkitty.
- 7 Pfte **A:** Staccatopisteet merkitty OK:lle joka neljäsosalle, VK:lle kahdelle ensimmäiselle kahdeksasosalle.
- Pfte/VK **A:** 2/4:lta alkava fraseerauskaari päättyvä vasta 4/4:lle.
- 8 Pfte/OK **A** ja **B:** Palautusmerkki puuttuu 7/8:lla olevan **e¹**-sävelen edestä.
- 9 Pfte/OK **A:** Staccatopisteet puuttuvat 6/8-8/8. **B:** **fz**-merkintä 6/8:n kohdalla.
- 10-11 Pfte/OK **A** ja **B:** Sointurepetitiön merkinnässä tahdin 11 puoliväliin asti käytetty kahdeksasosanuottien asemesta puolinuotteja, joiden varren lävistää palkki (**f**).
- Pfte/VK **A** ja **B:** Etuheleissä ei ole käytetty erillisiä poikkiviivoja, vaan kaari kulkee nuotinvarren läpi.
- 10-13a Canto, Pfte **A:** Kertausmerkit ja 1. maali puuttuvat.

Teksti

Madetoja käyttänyt alkuperäisen runon 7:stä säkeistöstä ensimmäisen, toisen ja seitsemännen.

Tahti Lähde: huomautus

- 2 **OT:** 1. säk. **poijat** eikä **poiat**.
- 7 **OT:** 3. säk. **senki** eikä **senkin**.
- 11 **OT:** 2. säk. **kuka** eikä **kumpi**.
- 12 **OT:** 1. säk. **sujuilevi** eikä **sujuilevi**.

Op. 20b n:o 2 Suomen soitto

Teksti: J.H.Erkko (1849-1906)
[1913]

Lähteet

- OT** J.H.Erkko kirjoitti kaksiosaisen runon **Suomalainen sävel** vuonna 1897 järjestettyä Mikkelin laulujuhlia varten. Sen esitti Mikkelin laulujuhlien juhla-laulujais-soittajaisissa 19.6.1897 Maria Rängman. Runo julkaistiin samana päivänä ainakin Uudessa Suomettaressa. Runo julkaistiin myöhemmin kokoelmassa:
- J.H.Erkko: Runoelmia ja ajatelmia Helsinki 1899 Kustannusosakeyhtiö Otava
- A** Madetojan käsikirjoitus. Sama lähde kuin **Suksimiesten laulun** lähde **A**. Laulun nimi **Suomalalainen sävel**. Lauluteksti vain suomeksi. Säilytyspaikka HYK/MT.
- B** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Laulun nimi **Suomen soitto**. Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin

ruotsinno muulla käsialalla. Nuottiarkin alareunaan lisätty teoksen kustannusnumero A/B.F.M.1109. Säilytyspaikka HYK/F.

C Painettu laitos A/B.F.M.1109. A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y.Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

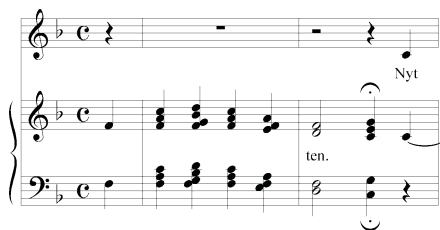
B on päälähte. **B** ja **C** ovat varsin samanlaiset, **C**:hen kuitenkin tehty muutama lisäys. **A** eroaa **B**:stä ja **C**:stä melkoisesti, eritoten piano-osuutensa puolesta. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos A/B.F.M.1109., jonka ruotsinkieliseen tekstiin Madetoja tehnyt yhden korjauksen. Säilytyspaikka: OYK/MOK.

Kriittiset huomautukset

A: Sävellaji G-duuri. **B** ja **C**: sävellaji F-duuri. Kommentit F-duurin mukaan, **A**:n osalta annetaan suluisia G-duurin mukaiset sävelet. Tahtinumerointi **B**:n ja **C**:n mukainen. **A**:sta puuttuu nelitahtinen pianojohdanto, joten **A**:n todelliset tahtinumerot ovat neljä numeroyksikköä pienemmät. **A**: Laulun alussa esitys-/tempomerkintä: **Vakavasti, kohtuullisen nopeasti**.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1-4 Pfte **B**: Madetoja hahmotellut aluksi kahden tahdin mittaisen pianojohdannon (nuottiesimerkki), mutta yliviivannut sen ja kirjoittanut sivun alareunaan **C**:ssä julkaistun neljän tahdin mittaisen johdannon. **A**: Ei pianojohdantoa, alkaa lauluosuuden kohotahdilta.

4 Canto, Pfte **A**: *f*-merkintä kohotahdissa; lauluosuudella oma *f*-merkintänsä.

5 Pfte Pfte/VK **A**: *mf*-merkintä puuttuu. **A**: Fraseerauskaari 1/4-3/4.

6 Pfte/VK **A**: VK:llä kolmisävelinen avosointu, lisänä sävel g (a).

7 Pfte/VK **A**: Tahdin ensimmäisellä 1/2:lla puolinuotin mittaisena ote **B-d** (c-e).

7-8 Pfte/OK **A**: Tahdin 7 alusta alkava fraseerauskaari ulottuu tahdin 8 alkuun saakka. Pfte/VK **A**: Fraseerauskaari: tahti 7, 1/2 - tahti 8, 2/2.

8-9 Pfte/OK **B**: Tahtiviivan ylittävä yhdyskaari f¹-sävelten väliltä puuttuu.

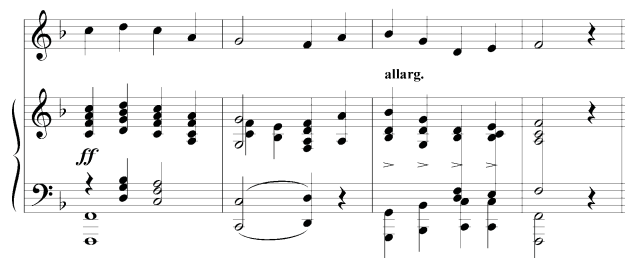
8-24 Pfte **A**: Piano-osuus poikkeaa **B**:stä ja **C**:stä (ks. nuottiesimerkki seuraavan palstan alussa).

10 Pfte/OK **B**: Fraseerauskaari 1/4-3/4 puuttuu, yhdyskaari paikallaan.

15 Pfte Pfte/OK **B**: *marc.*-merkintä puuttuu. **B** ja **C**: Pienen oktaavin h-säveleen (cis¹) liittyvä palautusmerkki on vasta ennen 3/4:lle sijoittuvaa h-säveltä. **A**:ssa palautusmerkki (korotusmerkki) on oikealla paikallaan jo ennen 2/4:lle sijoittuvaa h-säveltä (cis¹-säveltä).

17 Pfte/VK **B** ja **C**: Myös alempi sävel (F) tahdin alussa aika-arvoltaan puolinuotti. Kr. ed:ssa käytetty kuitenkin kokonuottia, koska ao sävelestä seuraavan tahdin alun F-säveleen ulottuva kaari on mitä todennäköisimmin tarkoitettu yhdyskaareksi.

Suomen soitto, lähde A, tahdit 8-24 (transponoitu F-duuriin)

17-18 Pfte/OK ja VK **B**: Fraseerauskaaret puuttuvat, yhdyskaaret paikoillaan.

20 Pfte/OK ja VK **B**: 4/4:n kohdalla pelkkä OK:n oktaaviote (a - a¹), VK:llä neljäsosatauko.

21 Pfte/OK **B**: Koska edellisen tahdin 4/4:lta puuttui cis¹-sävel, ei 21. tahdin 1/4:lle sijoittuvan c¹-sävelen edellä ole palautusmerkkiä.

Teksti

Madetoja käyttänyt laulun tekstinä **Suomalainen sävel** -runon jälkimmäisen osan seitsemästä säkeistöstä ensimmäistä, toista ja seitsemättä. Ensimmäisen säkeistön alku kuuluu: **Nyt kuulkaa Suomen soitto**, josta laulun lopullinen nimi on otettu. Madetoja ei ole tehnyt alkutekstiin olennaisia muutoksia.

Op. 20b n:o 3 Kosiovarsa

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948) [1913]

Lähteet

OT Kyösti Larson: Tän pojan Kevätallatuksia (Larin Kyösti) Helsinki 1897 Kustannusosakeyhtiö Otava

A Madetojan käsikirjoitus. Suomenkielinen teksti, sisältäen vain runon ensimmäisen säkeistön. Säilytyspaikka: HYK/MT.

- B** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D), jossa suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Tekstiä molemmilla kielillä neljän säkeistön verran. Arkille lisätty kustannusnumero A/B.F.M.1110. Säilytyspaikka: HYK/F.
- C** Painettu laitos Velikulta-lehden joulunumerossa 1915/24-25. Suomenkielinen teksti. Kaikki runon neljä säkeistöä mukana.
- D** Painettu laitos A/B.F.M.1110. A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y.Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, neljä säkeistöä.

A ja C vastaavat musiikilliselta sisällöltään varsin pitkälle toisiaan, vaikka jonkin verran erojakin on. A ja C eroavat kuitenkin, lähinnä piano-osuutensa puolesta melko huomattavastikin B:stä ja D:stä. B on päälähde. B ja D ovat lähes identtiset, D:ssä kuitenkin eräitä pieniä lisäyksiä B:hen verrattuna. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos A/B.F.M.1110. Sen kansilehdelle, jossa ajan tavan mukaan on mainittu kaikki op. 20b:n sävellykset numerjärjestyksessä, Madetoja on kirjoittanut: **Lasten lauluja n:o 1. 2. ja 5.** Mitään korjauksia säveltäjä ei ole lauluun ehdottanut. Säilytyspaikka: OYK/MOK.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1-19 Canto, Pfte A ja C poikkeavat melkoisesti B:stä ja D:stä. Allaolevassa nuottiesimerkissä tämä laulun varhaisempi versio Madetojan käsikirjoituksen (A) mukaisena:

Hilpeästi

Nuo - ri var - sa
mul - la on, silk - ki - mus - ta tal - lis - sa - ni, kaa - ri - kau - la,
nop - sa - jal - ka hir - nuu kau - kaa vas - ta - ha - ni.
Sii - tä - pä hei - lu - va - har - jan ma saan, or - hik - si Pur - mo kun
vart - tuu vaan, niin lau - le - len vaan, niin lau - le - len vaan!

hidastellen a tempo
hidastellen a tempo

- 1 Pfte/VK C: 2/8:lla täysi sointu c-f-a, samoin 4/8:lla täysi sointu f-a-c¹.
- 5 Pfte/VK B: Tahdin jälkipuoliskon 1/4:n mittaisen c -sävelen asemesta ilmeisesti alun perin ollut 1/8:n mittainen sävel ja 1/8-tauko (jatkaen edellisen tahdin rytmää). Madetoja on kuitenkin korjannut mainitun kohdan käsikirjoituksessa kr.ed:ssa julkaistuun muotoonsa.
- 8 Pfte/OK C: Painatuksessa vikaa, ylin c² -sävel ei erotu kunnolla.
- 10-13 Pfte/OK B: Staccatopisteet puuttuvat tahdeista 10-12 kokonaan ja samoin tahdin 13 ensimmäiseltä 1/8:lta.
- 13 Canto, Pfte B: *mp*-merkinnät puuttuvat. C: *p*-merkintä *mp:n* asemesta.
- 16 Canto D: Säerajamerkki puuttuu.
- 17 Canto, Pfte B: *riten.* -merkintä Cantossa n. 1/16:n verran myöhemmin ja Pfte:ssa aavistuksen verran myöhemmin kuin D:ssä ja kr. editiossa.
- 18 Canto, Pfte B: *a tempo* -merkintä alkaa jo 2/8:n kohdalla. C: *a tempo* -merkintä puuttuu. C: b-sävel puuttuu 15/16:lta. Kyseessä tod. näk. painovirhe.

Teksti

Madetoja käyttänyt Larin Kyöstin nelisäkeistöisen runon kokonaan pienin muutoksin.

Tahti Lähde: huomautus

- 8-9 OT ja C: 2. säkeistössä: **hela – hila valjahilla** (ajatusviiva, kolme eri sanaa), Madetojalla kuitenkin B:ssä (A:ssahan on vain 1. säk) yhtenä sanana: **he-la-hi-la-valja-hilla**. Näin on myös D:ssä.
- 10-11 OT: 2. säkeistössä: **talon tyttöloiden** kahtena eri sanana. Kr.ed:ssa käytetty kuitenkin B:n, C:n ja D:n mukaista yhdyssanaa **talontyttöloiden** (A:ssahan 2. säkeistöä ei ole).
- 13 OT: 2. säkeistössä: **Purmoni** eikä: **Purmuni**.
- 13-14 OT: 1. säkeistössä: **Tuostapa heiluvaharjan ma saan,**
- 15 OT: 3. säkeistössä: **Purmoni** eikä: **Purmuni**.
- 16-19 OT: 1. säkeistössä: **varttuvi vaan, hei, vaan!** Madetoja (A, B, C, D) korvannut **hei, vaan!** säkeellä: **niin laulelen vaan, niin laulelen vaan!** OT: 2. säkeistössä: **kaulassa vyö hei, vyö!**
3. säkeistössä: **kiitävi, hoi, hei, hoi!**
4. säkeistössä: **kultani mun, hei, mun!** (ts. vähemmän sanakertauksia).

Op. 20b n:o 4 Toisen oma

Teksti: Ilmari Kianto (1874-1970) [1913]

Lähteet

- OT Ilmari Calamnius: Hiljaisina hetkinä
(Ilmari Kianto) Porvoo 1898
Werner Söderström
- A Madetojan käsikirjoitus. Sama lähde kuin **Suksimiesten laulun** lähde A. Lauluteksti vain suomeksi, mukana viisi ensimmäistä säkeistöä OT:n kaikkiaan kuudesta säkeistöstä. Säilytyspaikka HYK/MT.
- B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D), jossa suomenkielinen teksti, kolme säkeistöä, Madetojan käsialalla ja Nino Runebergin ruotsinkielinen käännös muulla käsialalla. Yksi nuottisivu, jonka alareunaan lisätty kustannusnumero A/B.F.M.1111. Käsikirjoitus on esitysmarkinnöiltään, erityisesti fraseerauskaarusten osalta varsin puutteellinen. Säilytyspaikka: HYK/F.

- C** Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos A/B.F.M.1111., johon säveltäjä on tehnyt pari laulutekstiin liittyvää korjausta. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- D** Painettu laitos A/B.F.M.1111. A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y.Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, kolme säkeistöä.

B on päälähde. **D** on piirretty **B:n** pohjalta, mutta esitysmarkkinoita täydentäen. **A** poikkeaa edellisistä jonkin verran. Merkittävimmät erot ovat piano-osuudessa.

Kriittiset huomautukset

Tahtinumerot **B:n** ja **D:n** mukaan. Koska **A:sta** puuttuu tahdin mittainen pianojohdanto, on **A:n** todellinen tahtinumero aina yhtä numeroyksikköä pienempi.

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Canto, Pfte Canto Pfte	A: Ensimmäinen tahti (pianojohdanto) puuttuu. B: Tempomerkintä puuttuu. D: Neljäsosatauko kokotauon asemesta. B: Aksentimerkit puuttuvat.
1-2	Canto, (Pfte)	A ja D: Tahtiviivan kohdalle sijoittuva dal segno -merkki puuttuu (A:ssa merkille ei olisi käyttökään, koska johdantotahtia ei ole). B:ssä merkki on.
2	Canto, (Pfte) Canto Pfte	A: Esitysohjeena: Kansanlaulun tapaan (Kyseessä A:n ensimmäinen tahti, koska johdantotahti puuttuu). D: Kolmannen säkeistön tekstin lausutuksen edellyttämä kahden viimeisen kahdeksasosan sidontaa tarkoittava kaari puuttuu. B ja D: mp -merkintä puuttuu, se on otettu kriittiseen laitokseen A:sta .
2-3	Pfte/OK ja VK	B: Fraseerauskaaret puuttuvat, yhdyskaaret paikoillaan.
2-5	Pfte/OK Pfte/VK	A: Fraseerauskaari alkaen tahdin 2 alusta, päättyen tahdin 5 alkuun (ks. myös tahteihin 3-8 liittyvä nuottiesimerkki). A: Fraseerauskaari alkaen tahdin 2 alusta, päättyen 4/4:lle tahdissa 5 (ks. myös tahteihin 3-8 liittyvä nuottiesimerkki).
3-8	Pfte	A: Piano-osuus poikkeaa B:stä ja D:stä ; myös lauluosuuden kaarituksissa pieniä eroja:

- 5** Canto
Pfte
- D:** Kolmannen säkeistön tekstin lausutuksen edellyttämät kaksi neljäsosanuottia puuttuvat tahdin jälkipuoliskolta.
B: < ja > -merkinnät puuttuvat.
- 5-9a ja 9b** Pfte/OK ja VK
- B:** Fraseerauskaaret puuttuvat, yhdyskaaret paikoillaan. Poikkeuksena kuitenkin tahdin 9a jälkimmäisellä puoliskolla OK:n sävel a¹ ja

VK:n sävel f, joita ei ole sidottu yhdyskaarin kertauksen alkuun (tahtiin 6).

- 6** Pfte
- B** ja **D:** **mf**-merkintä puuttuu, se on otettu kriittiseen laitokseen **A:sta**.
- 7** Canto
- D:** Kolmannen säkeistön tekstin lausutuksen edellyttämät 3/8:n ja 4/8:n sekä 7/8:n ja 8/8:n sidontaa tarkoittavat kaaret puuttuvat.
- 8** Canto
- D:** Kolmannen säkeistön tekstin lausutuksen edellyttämä 1/4:n ja 3/8:n sidontaa tarkoittava kaari puuttuu. **A:** Edellä mainittu kaari puuttuu pianopartituurista, mutta on merkitty yksinääniseen melodiaan.
- 9a** Canto
- B** ja **D:** Ensimmäisessä maalissa kolmannen säkeistön kohotahdilla (4/4:lla) d¹-sävel. Kriittisen edition ratkaisu on **A:sta**.
A: Tahdin alkupuoliskolla > -merkintä päättyen 4/8:lle, josta alkaa tahdin loppuun ulottuva < -merkintä.
- 9b** Canto
- B** ja **D:** 3. säkeistön tekstin lausutukseen paremmin sopiva vaihtoehto 1/4-nuotti - 1/4-tauko puuttuu tahdin jälkipuoliskolta. Ratkaisu on otettu kr.ed:oon **A:sta**.
- 9b-10** Pfte
- A:** > -merkintä alkaen tahdin 9b 2/4:ltä ja päättyen tahdin 10 **p**-merkintään.

Teksti

A: Madetoja käyttänyt alkuperäisen runon kuudesta säkeistöstä säkeistöt 1-5.
B ja **D:** Madetoja käyttänyt alkuperäisen runon säkeistöt 1. (laulun 1. säk.), 3. (laulun 2. säk.) ja 5. (laulun 3. säk.). Jälkimmäistä ratkaisua käytetty kriittisessä editiossa. Säveltäjä on tehnyt alkutekstiin pieniä muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

- 4** **C:** Madetoja korjannut **D:ssä** ensimmäisessä säkeistössä esiintyvän virheen **viesti sa** oikeaan muotoon **viesti se** sekä lisäksi sanan **mulle** muotoon **minulle**, jota ei muissa lähteissä ole käytetty.
- 5** **OT:** 2. säkeistössä: **rantaa** eikä **santaa**, jota käytetty kaikissa muissa lähteissä.
- 5 ja 9a** **C:** 3. säkeistössä Madetoja yliviivannut kohotahdille (4/4) osuvan sanan **Oi**. Se on kuitenkin mukana kaikissa muissa lähteissä.
- 7** **OT:** 1. säkeistö: **mun** -sana puuttuu. Kyseessä on Madetojan tekstitien tekemä lisäys.

Op 20b n:o 5 Joululaulu (Arkihuolesi kaikki heitä)

Teksti: Alpo Noponen (1862-1927)
[1913]

Lähteet

- OT** Alkuteksti julkaistu vuoden 1916 **Joulupukki**-lehdessä samassa yhteydessä kuin Madetojan sävellyskin. Sitä ei liene julkaistu Alpo Noposen runokokoelmassa. Noponen toimitti vuoden 1916 **Joulupukki**-lehden.
- A** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Yksi nuottisivu, jonka alareunaan lisätty kustannusnumero A/B.F.M.1112. Säilytyspaikka: HYK/F.
- B** Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos A/B.F.M.1112., jossa säveltäjä tehnyt korjauksen tahtiin 14. Säilytyspaikka: OYK/MOK/r.k.sid.
- C** Painettu laitos vuoden 1916 **Joulupukki**-lehdessä (© Valistus 1915). Vain suomenkielinen teksti.
- D** Painettu laitos A/B.F.M.1112. A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y.Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähte. A, C ja D ovat sisällöltään lähes identtiset. B:ssä merkittävä korjaus tahdissa 14. Tahtia 14 koskevan ratkaisun tukena käytetty lisäksi seuraavia lähteitä:

1. Madetojan sovitus Joululaulusta sekakuorolle; säveltäjän omakätinen käsikirjoitus (A-duurissa kuten yksinlauluversiotkin). Säilytyspaikka: HYK/F.
2. Edelliseen perustuva painettu (monistettu?) laitos. Fazerin sekakuorosarja, n:o 6. F.M.2746.
3. Madetojan säveltämän Suvivesperin kuorolaulu n:o 7: ”Kiitä Herraa yö ja päivä”. Sama sävellys kuin Joululaulu, mutta teksti toinen. Sovitus (B-duurissa) poikkeaa hieman A-duurisovituksista (1 ja 2). Teoksessa Vesperale II (WSOY), Jyväskylä 1925.
4. Joululaulun painettu sovitus sekakuorolle (B-duuri). Tekstiä lukuunottamatta lähes identtinen 3:n kanssa, vaikkakin pieniä rytmisiä eroja havaittavissa. Ilmestynyt kokoelmassa Kansanvalistus-seuran nuottivarasto, sekaäänisiä lauluja 149. vihko (1946, 1960).
5. Painettu sovitus sekakuorolle (F-duuri). Sisältyy teokseen Pesonen, Olavi: Laulava kansa (Jyväskylä 1944). N:o 324 sivulla 364. Pesonen mainitsee esipuheessa sivulla 4, että hänen opettajansa professori Leevi Madetoja on suorittanut teoksen sovitustyön tarkastuksen.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-4	Pfte	Pianojohdantoa ei ole uloskirjoitettu A:ssa ja C:ssä, vaan neljän viimeisen tahdin (joiden piano-osuus identtinen johdannon kanssa) kohdalla merkintä: Neljä viimeistä tahtia voidaan soittaa alkusoittona. D: Pianojohdannon dynaamisena merkintänä <i>f</i> ; vaikka A:n ja C:n neljän viimeisen tahdin kohdalla on, kuten muuallakin laulussa, käytetty kaksoismerkintää (tässä:) <i>f</i> voimakkaasti .
5	Canto, Pfte	Kr.ed: Kertausmerkki on kr.ed:n toimittajan lisäys (ks. tahtia 20 koskeva kommentti).
5-6	Pfte	A: Madetojan käsin kirjoittama esitysmerkintä kohtuullisen voimakkaasti ulottuu 6. tahdin 2/4:lle. C: Mainittu esitysmerkintä on painettuna tekstinä lyhempi kuin käsin kirjoitettuna, siksi C:ssä tekstin kohtuullisen voimakkaasti loppuun on lisätty katkoviiva, joka ulottuu 6. tahdin 2/4:lle kuten Madetojan käsin kirjoittama esitysmerkintäkin. D:stä (ja kr.ed:sta) tämä katkoviiva on kuitenkin jätetty pois.
11	Pfte	A: Tahdin alussa marc. -merkintä, jonka Madetoja on yliviivannut.
12	Pfte	A: Edellisen tahdin ponnella -esitysohjeesta alkava katkoviiva ulottuu tahdin 12 loppuun miltei tahtiviivaan saakka, vaikka tahdin jälkipuoliskon puolinooteista johtuen sen noudattaminen näin pitkään on käytännössä mahdotonta.
14	Canto	A:ssa, C:ssä ja D:ssä 4/4:n kohdalla sävel a¹ . B:ssä Madetoja on korjannut sävelen cis¹ :ksi ja kirjoittanut mariginaaliin huutomerkkin ja ko. kohdan yläpuolelle: obs! virhe ilm. Fazerille! Tämä korjaus on tehty myös kriittiseen laitokseen lisäperusteina seuraavat seikat: 1. Piano-osuuden ylä-ääni myötäilee laulumelodiaa koko sävellyksen ajan. Mikäli tässä kohdassa olisi a¹ , olisi se ainoa poikkeus kyseisestä ”säännöstä”. 2. Kaikissa yllä mainituissa sekakuorosovituksissa, niin A-duurikäsikirjoituksessa kuin painetuissakin laitoksissa, melodia on Madetojan B:hen tekemän korjauksen mukainen.
16-17	Pfte	A: Muissa lähteissä tahdin 17 alkuun (OK:n ja VK:n viivaston väliin) sijoittuva f -merkintä on A:ssa kirjoitettu kahteen paikkaan (sekä OK:n että VK:n viivaston alapuolelle) jo tahtiviivan kohdalle.

17 A: Madetojan käsin kirjoittama esitysmerkintä **voimakkaasti** ulottuu tahdin 4/4:lle asti. C: Mainittu esitysmerkintä on painettuna tekstinä lyhempi kuin käsin kirjoitettuna, siksi C:ssä tekstin **voimakkaasti** loppuun on lisätty katkoviiva, joka ulottuu tahdin 4/4:lle kuten Madetojan käsin kirjoittama esitysmerkintäkin. D:stä (ja kr.ed:sta) tämä katkoviiva on kuitenkin jätetty pois.

20 Canto, Pfte D: Kertausmerkit puuttuvat. A:ssa ja C:ssä ne kuitenkin ovat mukana. Koska A:ssa ja C:ssä pianojohdantoa ei ole uloskirjoitettu, alkaa kertaus suoraan partituurin alusta. Kr.ed:ssä taas pianojohdanto on D:n mukaisesti nuotintettu laulun alkuun ja siksi edition toimittaja on lisännyt kertausmerkin tahdin 5 alkuun osoittamaan kertauksen alkua.

Teksti

Eri lähteissä on pieniä eroja välimerkkien ja isojen/pienien alkukirjainten käytössä.

Viisi laulua, op. 25

Op. 25 n:o 1 Taas kaukaa laulavat lauluaan

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1915

Lähteet

OT	L.Onerva:	Iltakellot Helsinki 1912 Kustannusosakeyhtiö Kirja
A	Käsikirjoitus, todennäköisesti Madetojan oma, vaikka käsiala poikkeaa jonkin verran Madetojan tavanomaisesta; käsikirjoitus on laadittu erittäin ohutkärkisellä kynällä. Kaksi partituurisivua. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka YLE.	
B	Kauniisti viimeistelty käsikirjoituskopio (k.kop/D). Kirjoitusasu poikkeaa huomattavasti Madetojan normaalista käsialasta, mutta kyseessä saattaa silti olla säveltäjän oma puhtaaksikirjoitus. Kansilehdelle kirjoitettu otsikoksi: Taas kaukaa laulavat lauluaan.../ L.Onerva./ Nu sjunger skymmande ödemo... / (Försvenskning av Rafael Lindqvist.)/Leevi Madetoja, op. 25. no 1./ Ensimmäisen nuottisivun alareunaan kirjoitettu kustantajan nimi: R.E.Westerlund, Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/F.	
C	Painettu laitos. Suomenkielinen teksti sekä Rafael Lindqvistin ruotsinnot. Kustantaja A/B R.E.Westerlund O/Y, Helsinki-Helsingfors. Opusnumero: Op. 25 N:o 1. Ei kustannusnumeroa.	

A on päälähte. B on ilmeisesti kopioitu A:sta, mutta siinä on eräitä huolimattomuusvirheitä. C on todennäköisesti piirretty B:n pohjalta, mutta siihen on tehty eräitä muutoksia. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos (C), jossa säveltäjän merkintöjä. Kansilehdelle Madetoja muuttanut painetun opusnumeron **Op. 25 N:o 1** käsin opusnumeroksi **Op. 26 N:o 1**. Nuottiosuudessa säveltäjä on rutiinikorjausten (otsikko- ym. pisteet yliviivattu) lisäksi tehnyt yhden ruotsinkielisen tekstin lausutukseen liittyvän korjauksen. Säilytyspaikka OYK/MOK.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte	A: Madetoja käyttää i-töntä leggero -kirjoitustapaa eikä tavallisempaa leggiero -muotoa. Muista lähteistä tämä esitysohje puuttuu kokonaan. Myös Ped. -merkintä puuttuu muista lähteistä, paitsi A:sta.
3	Pfte/OK	A: 15/16:n kohdalla terssiote g¹-b¹ . A, B ja C: Palautusmerkki f¹ -säveln edeltä 14/16:n kohdalla puuttuu kaikista lähteistä. Kr.edition se on lisätty.

	Pfte/VK	A ja B: Palautusmerkki puuttuu f-sävelen edeltä 5/8:lla.
5	Pfte/OK & VK	A ja B: Piano-osuus poikkeaa C:stä ja kr.ed:sta. A:ssa tahti näyttää seuraavalta:
		
	Pfte/VK	B: Tahti muutoin samanlainen kuin A:ssa, mutta bassoäänessä on 7/8:n kohdalla ilmeisesti kopiaointivirheen takia c ¹ -sävel.
6-7	Pfte/OK	A ja B: Oikean käden kuvio 4/4:n kohdalla poikkeaa C:stä ja kr. ed:sta sekä kuudennessa että seitsemännessä tahdissa:
		
8	Pfte/VK	A, B, C: Alennusmerkki 5/8:lle sijoittuvan Ges-sävelen edeltä puuttuu kaikista lähteistä. Kr.editiosta sitä on kuitenkin ehdotettu, sillä Ges tuntuu tässä kohdassa loogisemmalta kuin G ja lisäksi samantapaisessa sointukulussa tahdeissa 30-31 sitä on käytetty (Ges-sävel VK:lla 2/2:n kohdalla tahdissa 30). G-sävel ei silti liene tässä kohden mahdoton.
9	Pfte/VK	A ja B: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu c ¹ -sävelen edeltä 4/8:lla.
9-10	Pfte/OK	B: Fraseerauskaari joka alkaa 9:n tahdin 9/16:n kohdalta päättyy vasta 8/16:lle tahdissa 10 eikä katkea tahtiviivaan kuten C:ssä.
16-17	Canto	C: <i>pp</i> -merkintä on vasta tahdin 17 alussa.
17	Canto Pfte/VK	A: -merkintä puuttuu. B: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu alennusmerkki puuttuu As-sävelen edeltä 1/8:lla.
18	Pfte/VK	A ja B: 4/8:n kohdalle merkitty as-sävelen lisäksi c ¹ -sävel:
		
22	Canto, Pfte Pfte/VK	B: Esitysmarkintä muodossa Sostenuto , à piacère (suuri alkukirjain, pilkku ja korko-merkinnät). B: Aksenttimerkit puuttuvat basson kvinteiltä 2/4:lla. A:ssa (OK:n ja VK:n yhteiset) aksenttimerkit pte-viivastojen välissä.
23	Pfte/VK	B: 3/4:n kohdalla soinnussa ylimääräinen, neljäsosan mittainen Es-sävel.
24	Pfte/VK	A ja B: Alennusmerkki puuttuu (suuren oktaavian) Ges-sävelen edeltä 3/4:lla.
26	Pfte/VK	B: Alennusmerkki puuttuu ges ¹ -sävelen edeltä 3/4:lla.
27	Pfte/OK Pfte/VK	B: Alin ääni eli es ² -sävel puuttuu soinnusta 1/4:lla. B: Aksenttimerkit puuttuvat basson oktaaveilta 2/4:lla. A:ssa (OK:n ja VK:n yhteiset) aksenttimerkit pte-viivastojen välissä.
28	Pfte/VK	B: Alennusmerkki puuttuu Ges-sävelen edeltä 2/2:lla.

31-32	Pfte	C: <i>f sempre</i> -merkintä jo tahdissa 31 alkaen 3/4:n kohdalta. B:ssä noin 1/8:n verran myöhemmin. Kr.edition ratkaisu on A:sta.
32	Pfte/VK	A: 3/4:n kohdalla olevassa soinnussa as ¹ -sävelen asemesta c ² .
34	Canto, Pfte	A ja B: Fermaatit puuttuvat laulun lopusta.

Teksti

Madetoja on käyttänyt L.Onervan kolmisäkeistöisen runon kokonaan, miltei sellaisenaan. Kolmannen säkeistön loppuun säveltäjä on kuitenkin tehnyt pienen sana- tai oikeammin tavumuutoksen.

Tahti [Lähde: huomautus](#)

30 OT: jälleen eikä jällehen

Op. 25 n:o 2 Talvinen tie

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1915

Lähteet

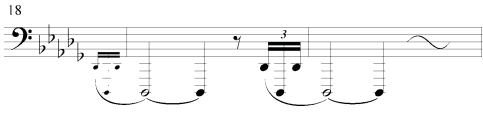
OT	L.Onerva:	Iltakellot Helsinki 1912 Kustannusosakeyhtiö Kirja
A		Huolitellusti tehty käsikirjoituskopio (k.kop/C). Kirjoitusasu poikkeaa huomattavasti Madetojan normaalista käsialasta, mutta kyseessä saattaa silti olla säveltäjän puhtaaksikirjoitus. Opusnumeroksi kirjoitettu ensin op. 25 n:o 2, joka on käsin korjattu muotoon op. 25 n:o 1. Ensimmäisen nuottisivun alareunaan on lisätty kustannusnumero R.E.W.98. Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Käsikirjoituksen liitteenä on suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.
B		Oikovedos painettua laitosta R.E.W.98 varten. Vedoksessa runsaasti Madetojan korjauksia ja myös muutoksia suhteessa käsikirjoituskopioon A. Säilytyspaikka HYK/F.
C		Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos R.E.W.98, jossa muutama säveltäjän tekemä korjaus. Kansilehdelle kirjoitettu Madetojan käsialalla Kiitollinen tehtävä. Kiitollinen tehtävä, varmaankin jokin suunniteltu sovitusyö, on kohdistunut Talvinen tie -lauluun, sillä käsin kirjoitetusta tekstistä on vedetty kaari sivun yläosassa olevan laulun nimen kohdalle. Säilytyspaikka OYK/MOK.
D		Painettu laitos R.E.W.98. Suomenkielinen teksti sekä Nino Runebergin ruotsinno. Kustantaja A/B R.E.Westerlund O/Y, Helsingfors - Helsinki. Opusnumero: Op. 25 N:o 2.

B on päälähde. D on tosin piirretty alun perin A:n pohjalta, mutta oikovedoksessa (B) Madetoja on tehnyt useita muutoksia mm. esitysmarkintoihin. A on tärkeä vertailumateriaalina. C:ssä on rutiinikorjausten (otsikko- ym. pisteet yliviivattu) lisäksi tehty kaksi huomion-arvoista korjausta.

Kriittiset huomautukset

Tahti [Instrumentti](#) [Lähde: huomautus](#)

1	Pfte	A: <i>p</i> -merkinnän lisäksi esitysohjeena ben legato . B: Madetoja yliviivannut ben legato -merkinnän.
1-10	Pfte/OK	A: Tahdin mittaiset ylä- ja alapuoliset fraseerauskaaret puuttuvat; yhdyskaaret ja väliäänen legatokaaret ovat paikoillaan. B: Madetoja lisännyt ylä- ja alapuoliset fraseerauskaaret.

- 8-9 Canto A: >>> -merkinnät puuttuvat. B: Madetoja lisännyt merkinnät.
- 18 Pfte/VK B ja D: Tahdin lopun korukuvio Des-F₁-Des. A:ssa kuitenkin Des-Des₁-Des, joka kontekstin huomioon ottaen tuntuu oikealta, ja jota on käytetty myös kr. editiossa.
- 18-28 Pfte/VK A: Tahdin 18 lopun korukuvion sekä tahtien 19-27 lopussa olevien kuudestoistaosatrioleiden alkusävelistä on vedetty fraseerauskaaret seuraavan tahdin alun puolinnuottiin:
-
- 18 Pfte/VK B: Madetoja muuttanut fraseerauskaaret koskemaan vain itse koru- ja triolikuviota.
- 20 Pfte/OK A: 3/4:lla olevassa soinnussa on ylimääräinen (neljäsosan mittainen) des²-sävel. 4/4:lle sijoittuvaa sointua edeltävä alennusmerkki on virheellisesti a¹-sävelen eikä ges¹-sävelen edellä.
- 21-22 Pfte A: Katkoviiva poco cresc. -merkinnän perässä aina tahdin 22 loppuun asti.
- 23 Pfte/OK A: 4/4:lla olevasta soinnusta puuttuu d³-sävel. B: Madetoja lisännyt sävelen.
- 24 Canto A: Tahdin 1/4-sävelen ja 3/8-sävelen välille on merkitty kaari. B:ssä Madetoja kuitenkin jostain syystä yliviivannut kaaren.
Pfte/OK A: 2/4:lla olevan soinnun d²-sävelen edestä puuttuu palautusmerkki.
- 25 Pfte/OK A: 4/4:lla olevasta soinnusta puuttuu d³-sävel. B: Madetoja lisännyt sävelen.
- 28-34 Pfte/VK A: Fraseerauskaaret puuttuvat tahtien lopussa olevista kuudestoistaosatrioleista, lukuunottamatta tahtia 31, jossa kaari jälleen ulottuu seuraavan tahdin alun puolinnuottiin (vrt. tahteja 18-28 koskeva kommentti). B: Madetoja lisännyt kaaret ja korjannut tahdin 31 kaaren koskemaan vain itse triolia.
- 31 Pfte/VK A: 3/4:lla olevan soinnun sävelet ylhäältä alaspäin: asas¹-fes¹-ces¹-b sekä basson sävel Es₁. B: Madetoja korjannut em. soinnun ces¹-b -intervallin des¹-ces¹-intervalliksi.
- 33 Pfte A: Esitysmerkintänä allarg. assai. B: Madetoja merkinnyt määrään assai poistettavaksi.
Pfte/VK B ja D: Neljäsatauko puuttuu basso-äänestä 3/4:n kohdalta.
- 36 Canto, Pfte A: Molto largamente (Molto suurella alkukirjaimella).
- 37 Pfte/VK A: Bassoäänän viimeistä (Des₁) säveltä edeltävä korukuvio on varustettu triolinumerolla.
- 38 Pfte/VK A: 1/4:lla (väliäänessä) on sävel des¹. B: Madetoja muuttanut des¹-sävelen b:ksi.
- 43 Pfte/OK Pfte/VK A, B ja D: Puolitauko tahdin lopusta puuttuu. A: Triolinumero puuttuu tahdin loppupuolelta.
- 43-44 Pfte/VK A, B, D: Tahtiviivan molemmin puolin olevat As-sävelet yhdistävän yhdyskaaren tahdin 43 puoleinen osa puuttuu (A:ssa sivunvaihto, B:ssä ja D:ssä rivinvaihto tällä kohdalla). C: Madetoja täydentänyt yhdyskaaren.
- 44 Pfte A: Piano-osuudella oma Tempo I -merkintänsä.
- 44-53 Pfte/OK A: Tahdin mittaiset ylä- ja alapuoliset frasee-

rauskaaret puuttuvat; yhdyskaaret ja väliäänien legatokaaret ovat paikoillaan. B: Madetoja lisännyt ylä- ja alapuoliset fraseerauskaaret.

- 52 Canto A: >>> -merkintä puuttuu tahdistä 52. Edellisen tahdin lopussa merkintä on. B: Madetoja lisännyt merkinnän tahtiin 52.

Teksti

Madetoja käyttänyt L. Onervan nelisäkeistöisen runon lähes sellaisenaan. Muutama välimerkkimuutos on tehty sekä yksi sanatoisto lisätty. B:ssä Madetoja on joutunut, mm. väärästä ladonnasta johtuen, korjaamaan runsaasti myös ruotsinkielisen tekstin virheitä. Koska kr. editiossa ei ole mukana ruotsinkielistä tekstiä, ei myöskään Madetojan sitä koskevia korjauksia ole kommentaarissa käyty läpi.

Tahti Lähde: huomautus

- 3-4 B: ääneti, kahden. (pilkkua ja piste puuttuneet oikovedoksesta ja Madetoja on lisännyt ne).
- 9 A: Säkeen lopussa välimerkinä piste. B: Madetoja muuttanut pisteen OT:n mukaisesti huutomerkitseksi.
- 24 A ja D: sairas sammuva (ei pilkkua sanojen välissä). OT: sairas, sammuva. B: Madetoja merkinnyt pilkun lisättäväksi, mutta korjausta ei ole D:hen tehty. C:ssä Madetoja ei ole huomannut korjata tätä kohtaa.
- 25-26 OT: nopeaan (sanaa ei kerrata). A: nopeaan nopeaan (ei pilkkua sanojen välissä). B: Madetoja lisännyt pilkun sanojen väliin.
- 30 B: välkkeessä -sana ladottu väärin ja Madetoja korjannut oikeinkirjoituksen.
- 34 B: Madetoja korjannut väärin ladotun kukkanen -sanan oikeinkirjoituksen.
- 46 B: Ladonnassa jäänyt puuttumaan tavuviivoja: suu-ta si suu-te-len ja Madetoja on lisännyt ne: suu-ta-si suu-te-len.
- 47 A: Sano (pilkkua puuttuu sanan jäljestä). B: Madetoja lisännyt pilkun: Sano,

Op. 25 n:o 3 Tuulinen sää

Teksti: L. Onerva (1882-1972)
1915

Lähteet

- OT L. Onerva: Kaukainen kevät
Helsinki 1914
Kustannusosakeyhtiö Otava
- A Huolitellusti tehty käsikirjoituskopio (k.kop/D). Kirjoitusasu poikkeaa huomattavasti Madetojan normaalista käsialasta, mutta kyseessä saattaa silti olla säveltäjän puhtaaksikirjoitus. Opusnumeroksi kirjoitettu ensin op. 25 n:o 3, joka on sitten korjattu muotoon op. 25 n:o 2. Ensimmäisen nuottisivun alareunaan on lisätty kustannusnumero R.E.W.99. Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Käsikirjoituksen liitteenä on suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.
- B Oikovedos painettua laitosta R.E.W.99 varten. Vedoksessa Madetojan korjauksia ja myös jonkin verran muutoksia suhteessa käsikirjoituskopioon A. Säilytyspaikka HYK/F.
- C Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos R.E.W.99, jossa muutama säveltäjän tekemä korjausehdotus. Kansilehdelle kirjoitettu Madetojan käsialalla **Herkullinen tehtävä!** Tehtävä, varmaankin jokin suunniteltu sovitus, on kohdistunut Tuulinen sää -lauluun, sillä käsin kirjoitetusta tekstistä on vedetty kaari sivun yläosassa olevan laulun nimen kohdalle. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- D Painettu laitos R.E.W.99. Suomenkielinen teksti sekä Nino Runebergin ruotsinno. Kustantaja A/B R.E. Westerlund O/Y, Helsingfors - Helsinki. Opusnumero: Op. 25 N:o 3.

B on päälähte. **D** on tosin piirretty alun perin **A**:n pohjalta, mutta oikovedoksessa (**B**) Madetoja on tehnyt eräitä muutoksia mm. esitysmerkintöihin. **A** on tärkeä vertailumateriaalina. **C**:ssä on rutiinikorjausten (otsikko- ym. pisteet ylivivattu) lisäksi muutamia korjauskehdotuksia.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
		A: Opusnumero alun perin ollut op. 25 n:o 3 , joka korjattu op. 25 n:o 2 :ksi. B: Opusnumero ollut A :n korjatun merkinnän mukaan op. 25 n:o 2 , jonka Madetoja on korjannut takaisin op. 25 n:o 3 :ksi.
2 ja 4	Pfte	A: Pedaalin vapauttamista tarkoittavat merkit ovat juuri ennen 3/4:aa eli ennen tahtien lopussa olevaa kahdeksasosakulkua. B: Madetoja siirtänyt pedaalin vapauttamista tarkoittavat merkit tahtien loppuun.
5	Pfte/VK	A: Kokotauko puuttuu VK:n viivastolta.
9	Pfte	A: Ped. -merkintä hieman ennen 2/4:aa. C: Madetoja on harkinnut Ped. -merkinnän siirtämistä aiemmaksi: hän on piirtänyt nuolen pedaalimerkinnästä tahdin alkuun, mutta kirjoittanut kysymysmerkin nuolen viereen.
11-13	Pfte/VK	A: Tahtien 11 ja 12 gis ¹ -sävelet (tahdin 11 puolinuotti ja tahdin 12 pisteellinen puolinuotti) on merkitty soitettavaksi kuudestoistaosa-tremolona: B: Madetoja on muuttanut erilliset gis ¹ -sävelet yhtenäiseksi pitkäksi säveleksi ylivivamalla tahtien 11 ja 12 vasemman käden tremolomerkinnät ja lisäämällä sävelten välille yhdyskaaret tahdista 11 tahdin 13 1/4:lle saakka. Madetoja on lisäksi tahdissa 11 lisännyt sävelen alkuun aksenttimerkin.
14 ja 16	Pfte/VK	A, B ja D: Duolimerkinnän alle jäävät vain neljäsosanuotit ja niiden välinen neljäsosatauko, viimeisen neljäsosatauon jäädessä mekinnän ulkopuolelle. Kr. ed:ssa duolimerkinnät on korjattu koko tahdin mittaisiksi.
21	Pfte/OK	A: Palautusmerkki puuttuu c ² -sävelen edestä. B: Madetoja lisännyt palautusmerkin.
24	Pfte/VK	B ja D: Aksenttimerkki puuttuu 2/4:n kohdalta.
26-27	Pfte	A: c ² -säveliä yhdistävän viivan asemesta sävelten välillä (ylöspäinen) nuoli.
27	Pfte	A: Ped. -merkintä hieman ennen 2/4:aa. C: Madetoja ehdottaa Ped. -merkinnän siirtämistä tahdin alkuun. Ts. hän on kirjoittanut Ped. -merkinnän tahdin alkuun ja vastaavasti ylivivannut merkinnän 2/4:n kohdalta.
28	Canto	A: Alennusmerkki puuttuu e ² -sävelen edestä, mutta A :ssa ei myöskään rivi vaihdu tässä kohden.
30	Canto, Pfte	A: poco rit. -merkinnät puuttuvat. B: Madetoja lisännyt poco rit. -merkinnät.
35	Canto, Pfte	A, B, D: misterioso -merkintä annettu vain piano-osuudelle (ts. se on OK:n viivaston yläpuolella). C: ssä Madetoja on rengastanut misterioso -merkinnän ja vetänyt siitä nuolen ylöspäin, merkitsemättä kuitenkaan sen täsmällisemmin mitä on tarkoitettu. Kr. editiossa misterioso -merkintä on vain Canto-viivaston yläpuolella. A: Poco sostenuto. (iso alkukirjain).

Pfte **A:** **Poco sosten.** (iso alkukirjain, **sostenuto** lyhennetty).
Pfte/VK **A:** Ylennysmerkki puuttuu **gis**¹-sävelen edeltä, mutta **A**:ssa ei tapahdukaan rivin vaihtumista tässä kohden.

39	Pfte	A: mf -merkinnän voisi miltei yhtä lailla tulkita olevan tahdin alussa kuin juuri ennen 2/4:aa. B: ssä mf -merkintä on kuitenkin juuri ennen 2/4:aa, eikä Madetoja ole asiaan puuttunut. A: ssa a tempo -merkintä on mf -merkinnän jälkeen.
46-50	Canto, Pfte	A: Poco a poco lentando (iso alkukirjain). A: Poco a poco lentando -merkinnän jälkeinen katkoviiva puuttuu.
47	Pfte	A: Ped. -merkintä hieman ennen 2/4:aa. C: Madetoja ehdottaa Ped. -merkinnän siirtämistä tahdin alkuun. Ts. hän on rengastanut 2/4:n kohdalla olevan Ped. -merkinnän ja vetänyt siitä nuolen tahdin alkuun.
50-51	Canto	A: e dim -merkinnän jälkeen katkoviiva tahdin 51 3/4:lle asti.
51	Pfte/VK	A: Ylennysmerkit puuttuvat fis ja fis ¹ -sävelten edestä, mutta A :ssa ei rivi vaihdukaan tällä kohden.
52	Pfte/VK	A: Väliäänten (ks. tahdit 49-51) jatkeeksi tahdin 52 alkuun on merkitty kaksi neljäsosataukoa, mutta ne on ylivivattu.
56	Pfte/OK	A: Tahdin alkuun on merkitty puolitauko (tahdin ainoa tauko) ja fermaatti on sen kohdalla.
	Pfte/VK	A: Tahdin alkuun merkitty ensin puolitauko, mutta se on muutettu kahdeksi neljäsosatauksi.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan kaksisäikeistöisen runon sellaisenaan muuttaen ainoastaan yhdessä kohden suuren alkukirjaimen pieneksi. **A**:n (partituurin) liitteenä on suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Liite poikkeaa välimerkkiensä osalta jonkin verran muista lähteistä. **B**:ssä Madetoja on joutunut, mm. ladontavirheiden vuoksi, tekemään korjauksia myös ruotsinkieliseen tekstiin.

Tahti Lähde: huomautus

35 **B:** **Ke-vät yö** (yksi tavuviiva puuttuu). Madetoja lisännyt tavuviivan: **Ke-vät-yö**

Op. 25 n:o 4 Synnyinmaja

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948)
1914

Lähteet

OT	Larin Kyösti:	Kulkurin lauluja Porvoo 1899 Werner Söderström
A	Painettu laitos lauluäänelle ja pianolle julkaisussa: Kodin ja Nuorison Laulukirja Laulunopettajayhdistyksen toimittama valikoima yksinäisissä lauluja pianon säestyksellä I Helsinki 1914, Kansanvalistusseura. Painopaikka: Sydän-Suomen Kirjapaino, Jyväskylä. Vain suomenkielinen teksti. Ei op. numeroa.	
B	Yksinäisenä julkaisussa: Kodin ja Nuorison Laulukirja Laulunopettajayhdistyksen toimittama valikoima yksinäisissä lauluja I Säestyksetön painos Helsinki 1914, Kansanvalistusseura. Painopaikka: Sydän-Suomen Kirjapaino, Jyväskylä. Vain suomenkielinen teksti. Ei op. numeroa.	

Päälähde on **A**. **B**:tä on käytetty vertailumateriaalina lauluäänen ja esitysmerkintöjen osalta. Sävellyksestä ei ole säilynyt Madetojan käsikirjoitusta eikä muutakaan säveltäjän omakätisiä merkintöjä sisältävää lähdettä.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
4-5	Pfte/OK	A : Tahtiviivan ylittävä (alempi) yhdyskaari puuttuu g^1 -sävelten väliltä.

Teksti

Madetoja käyttänyt Larin Kyöstin kuusisäkeistöä runosta ensimmäisen, toisen, viidennen ja kuudennen säkeistön. Madetoja kertaa säkeistöjen jälkimmäisen säeparin. Muutoin alkuperäistekstiin on tehty ainoastaan eräitä kirjoitusasuun liittyviä muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

8 ja 12	A ja B : Partituurin alle sijoituvassa tekstiosuudessa 6. säkeistön 3. säkeen loppuun on painettu (<i>kuin</i>) osoittamaan 4. säkeen aloittavan <i>kuin</i> -sanana oikeaa lausutusta välittömästi 3. säkeen jälkeen tahtien 8 ja 12 viimeisellä kahdeksasosanuotilla.
---------	---

Op. 25 n:o 5 Itkisit joskus illoin...

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948)
1915

Lähteet

OT	Larin Kyösti: Kulkurin laulaja Porvoo 1899 Werner Söderström
A	Nuori Suomi joulualbumi 1915 (XXV), nuottiliite. Julkaisija: Helsingin Uusi Kirjapaino-Osakeyhtiö, Helsinki. Vain suomenkielinen teksti.
B	Painettu laitos <i>A/B.F.M.1261</i> . Kustantaja: O.Y.Fazerin Musiikki-kauppa, Helsinki/A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors. Suomenkielisen tekstin lisäksi Nino Runebergin ruotsinkielinen käännös.

Madetojan käsikirjoitusta tästä laulusta ei tunneta, sellaista ei todennäköisesti ole säilynyt. Painetut laitokset **A** ja **B** ovat musiikilliselta substanssiltaan varsin identtiset. **B**:ssä dynaamisia merkintöjä on lisätty ja tarkennettu, mutta suurimmaksi osaksi ne pohjautuvat **A**:han. **B**:hen on tehty myös joitain muita pieniä muutoksia. **B** on päälähde.

A:ssa dynaamiset merkinnät on kirjoitettu ainoastaan piano-osuuteen, lauluäänessä niitä ei ole. **B**:ssä valtaosa dynaamisista merkinnöistä on **A**:n piano-osuuden merkintöjä, jotka sellaisenaan on siirretty myös lauluosuuteen ja jotka ovat siten yhteisiä sekä lauluäänelle että piano-osuudelle. Näiden merkintöjen puuttumista **A**:n lauluosuudesta ei kriittisissä kommentteissa yksityiskohtaisesti käsitellä.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-40	Canto	A : Dynaamiset merkinnät puuttuvat lauluäänestä.
3	Pfte/OK ja VK	A : Fraseerauskaaret puuttuvat.
4	Pfte/OK	B : Tahdin jälkipuoliskolla myös alapuolinen fraseerauskaari. Kr.ed:ssa noudatettu tässä tahdissa ja myös tahdeissa 17 ja 30 A :n ratkaisua eli nuottien yläpuolista fraseerauskaarta.
5	Pfte	A : \llcorner -merkintä on hieman lyhyempi, alkaen 3/4:n kohdalta.
7	Pfte/VK	B : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitetut palautusmerkit 2/2:n kohdalta puuttuvat.
7-8	Canto, Pfte	A : Crescendo on merkitty piano-osuuteen tahdin 7 loppuun sijoituvalla <i>cresc.</i> -merkinnällä, toisella, tahdin 8 alkuun sijoituvalla <i>cresc.</i> -merkinnällä ja siitä eteenpäin tahdin 8 loppuun ulottuvalla katkoviivalla. B :ssä nämä on korvattu molempien tahtien loppuun sijoitetuilla \llcorner -merkinnöillä, jotka sitten on siirretty myös lauluosuuteen.

8	Pfte/OK	A : Fraseerauskaaret nuottien yläpuolella eikä alapuolella.
	Pfte/VK	A : Tahdin jälkipuoliskon kvintti-intervalli on puolinuotin mittainen, eikä viimeisellä kahdeksasosalla ole G_1 -säveltä. Silti vastaavassa kohdassa myöhemmin, tahdissa 34, vasemman käden kuvio on samanlainen kuin B :ssä (ja kriittisessä editiossa).
9	Pfte/VK	A : Palautusmerkki <i>f</i> -etuhleehen edestä 2/2:n kohdalta puuttuu. Oikean käden väliäännessä palautusmerkki on.
9-10	Canto	B :ssä A :n piano-osuuden <i>dim.</i> -merkintä siirretty lauluosuuteen ilman katkoviivaa. Näin on menetelty vastaavassa kohdassa myös myöhemmin (tahdit 22-23).
10	Pfte/OK	A : Fraseerauskaari nuottien yläpuolella eikä alapuolella.
	Pfte/VK	A ja B : Molemmissa lähteissä oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettuja (ei pakollisia) kromaattisia merkintöjä on käytetty hieman epäohdonmukaisesti. Joskus merkintä/merkinnät on sisällytetty A :han, joskus B :hen ja joskus molempiin. Tahdin 10 viimeiselle neljäsosalle merkitty, muistin tueksi tarkoitettu korotusmerkki on toimittajan lisäys. Sitä ei ole A :ssa eikä B :ssä, mutta muissa vastaavissa kohdissa tämäläinen muistutus löytyy molemmista tai jommasta kummasta lähteestä.
11-13	Pfte	A : Tahdin 11 \llcorner ja tahdin 12 \ggcorner -merkintä ovat A :ssa sijoitukseltaan ja kestoltaan hieman erilaiset kuin B :ssä (ja kriittisessä editiossa): A :ssa \llcorner -merkintä ulottuu 11. tahdin 3/4:n kohdalta 12. tahdin 1/4:lle ja \ggcorner -merkintä 12. tahdin 3/4:n kohdalta 13. tahdin 1/4:lle.
13	Pfte/VK	A : Fraseerauskaari 1/2:n ja 2/2:n väliltä puuttuu.
14	Pfte	A : Tahdin alussa <i>p</i> -merkintä (<i>p</i> -merkintä A :ssa myös tahdissa 16 kuten B :ssä ja kr.ed:ssa).
16	Pfte/OK	A : Fraseerauskaari puuttuu.
17	Pfte/OK	B : Tahdin alkupuolen fraseerauskaari nuottien yläpuolella ja jälkipuoliskon fraseerauskaari nuottien alapuolella. Kr.ed:n ratkaisu on A :sta.
	Pfte/VK	A : Tahdin jälkipuoliskon fraseerauskaari puuttuu.
18	Pfte	A : \llcorner -merkintä alkaa vasta 3/4:n kohdalta.
19	Pfte/OK	A : Tahdin alun puolinuotista (e^2) puuttuu nuotinvarsi.
21	Pfte/OK	A : Fraseerauskaaret puuttuvat.
22	Pfte	A : <i>dim.</i> -merkintä vasta 6/8:n jälkeen.
23	Canto	B : Säerajamerkki puuttuu tahdin kahden viimeisen kahdeksasosan väliltä
	Pfte/OK	A : Fraseerauskaari tahdin jälkipuoliskolta puuttuu.
	Pfte/VK	B : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitetut palautus- ja korotusmerkit puuttuvat tahdin jälkipuoliskolta.
24	Pfte/OK	A : Tahdin ensimmäisessä soinnussa on myös e^2 -sävel.

- 25 Pfte A: >>> -merkintä alkaa jo tahdin alusta ja päättyy tahdin loppuun.
- 26 Pfte Pfte/VK A: *mp* -merkintä puuttuu.
A: Sävel 4/8:n kohdalla on *a* eikä *e* kuten B:ssä.
B: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki 6/8:n edestä puuttuu.
- 27 Pfte A: Tahdin alussa *p* -merkintä, joka B:stä puuttuu.
- 28 Pfte B: Otteet tahdin kahdella viimeisellä kahdeksasosalla on merkitty OK:n viivastolle, mikä saa *g*-sävelten välisen yhdyskaaren näyttämään fraseerauskaarelta. <<<-merkintä on VK:n viivaston alapuolella alkaen heti 3/8:n jälkeen. Kr.ed:ssa tämä tahti on nuotinnettu A:n mukaisena
- 29 Pfte A: Fraseerauskaaret puuttuvat.
- 30 Pfte/OK A: palautusmerkki 4/4:n kohdalla *a*-sävelen edestä puuttuu. B: Tahdin jälkipuoliskon fraseerauskaari nuottien alapuolella, kr.ed:n ratkaisu on A:sta.
- 34 Pfte A:ssa tahdin 33 lopussa alkaneen crescendon jatkuminen on merkitty tahtiin 34 sijoitetulla <<<-merkinnällä eikä katkoviivalla, kuten B:ssä.
Pfte/OK A: Fraseerauskaaret tahdin alku- ja loppupuoliskolta puuttuvat.
Pfte/VK A: Fraseerauskaari tahdin jälkipuoliskolta puuttuu.
- 35 Canto B: Johdonmukaisuuden vuoksi myös lauluäänessä pitäisi tahdin 35 alussa olla *poco f*-merkintä ja tahdin lopussa *dim.* -merkintä, sillä aiemmin vastaavissa kohdissa samat A:n piano-osuuteen merkityt ohjeet on siirretty B:ssä myös lauluääneen. Tästä kohdasta ne kuitenkin puuttuvat.
- 35-36 Pfte A: *dim.* merkintä vasta tahdin 36 alussa.
- 36 Pfte/OK A: *e*^l-sävel tahdin jälkipuoliskolla ei ole puolinuotin mittainen vaan se on jakautunut kahdeksi neljäsosaksi. Tahdin jälkipuoliskon fraseerauskaari on A:ssa nuottien yläpuolella.
Pfte/VK A: Tahdin alun sointu on VK:n viivastolla neljäänäinen. A:ssa on B:n kolmen sävelen lisäksi vielä *Fis* -sävel. Kyseessä on ilmeinen painovirhe. B: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettut korotusmerkit puuttuvat tahdin viimeiseltä neljäsosalta .
- 37 Canto, Pfte Canto A: *mf* -merkinnät puuttuvat.
A: Melodiarytmi ja sanajärjestys eroavat B:stä (ja kriittisestä editiosta):
-

 it - ki - sit jos - kus
- 39 Pfte/VK B: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan *g*-sävelen edeltä.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Larin Kyöstin runon kaikki kolme säkeistöä. Runon viimeisen säkeen sanajärjestystä on B:ssä muutettu.

Tahti Lähde: huomautus

7-12 OT: *katselen sinua lehvien läpi ja unhotan elämän hauraan.*
(Ei kertauksia eikä ylimääristä ja-sanaa).

20-25 OT: *kauvas lähden maaliman teille,*

ma veistin jo matkasauvan.

(Ei kertauksia eikä ylimääristä ja-sanaa).

33-38 OT: *Muiston kukkia poimisit ja itkisit joskus illoin.*
(Ei kertauksia eikä ylimääristä ja-sanaa).

36-38 B: Alkuperäistekstin viimeinen säe *ja itkisit joskus illoin.* muutettu muotoon: *ja joskus itkisit illoin.* A:ssa tämä kohta on OT:n mukainen.

Viisi laulua, op. 26

Op. 26 n:o 1 Jää hyvästi

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1915

Lähteet

- OT L.Onerva: Kaukainen kevät
Helsinki 1914
Kustannusosakeyhtiö Otava
- A Madetojan käsikirjoitus. Kansilehdellä teksti: *Kaksi laulua / N. 1 / Jää hyvästi / L. Madetoja* / [jokin lyhenne, josta vaikea saada selkoa, mahdollisesti: *I.Op.no* (Ilman opusnumeroa) tai *S.P.no* (Sopraano. Piano.)]. Käsikirjoitus on ilman opusnumeroa. Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, R.Lindqvistin ruotsinno muulla käsialalla. Säilytyspaikka: HYK/F.
- B Käsikirjoituskopio. Ei ilmeisesti Madetojan oma, vaan jonkun muun tekemä. Nuottiarkilla todennäköisesti painatusvaiheeseen liittyviä (kaivertajan?) numeromerkintöjä. Ei opusnumeroa. Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Säilytyspaikka: HYK/F. Jää hyvästi -laulun kahden käsikirjoituksen liitteenä säilytetään (HYK/F) kahta tekstiarkkia, joista toisessa on ruotsinkielinen tekstikäännös käsin kirjoitettuna ja toisessa sekä suomenkielinen teksti että ruotsinkielinen käännös koneella kirjoitettuna. Tekstiarkit liittyvät oletettavasti laulun toimitusvaiheeseen ja siis pikemminkin käsikirjoitukseen B.
- C Painettu laitos R.E.W.58., jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- D Painettu laitos R.E.W.58. (2. painos). Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Opusnumero tässä laitoksessa: *Op. 25 n:o 1.*

Päälähde on A. B on kopio A:sta, mutta ei substanssiltaan täysin identtinen tämän kanssa (ei huolellisesti kopioitu). D:tä piirrettäessä on lähteenä ilmeisesti käytetty B:tä ja siksi D:ssä kertautuvat B:n puutteet. C:hen Madetoja on tehnyt joitain pieniä korjauksia ja lisäksi C:ssä on säveltäjän ehdotuksia koskien pedaalien käyttöä. Pedaalimerkintöjä ei ole otettu kriittiseen laitokseen, mutta ne on selostettu kriittisissä kommentteissa.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
0-1	Canto, (Pfte)	B ja D: Tempomerkintä puuttuu.
1	Pfte/VK	D: Ylimääräinen fraseerauskaari 1/4 - 3/4.
3	Canto
Pfte
Pfte/OK	B ja D: <i>p</i> -merkintä puuttuu.
C: Pedaaliehto: 3/4:Ped - 6/4:*.
B ja D: Fraseerauskaari 2/4:n ja 3/4:n väliltä puuttuu.
4	Pfte/VK	B ja D: Ylimääräinen fraseerauskaari 1/4 - 3/4.
6	Canto
Pfte	B ja D: >>>-merkintä puuttuu.
C: Pedaaliehto: 3/4:Ped - 6/4:*.
8-9	Canto, Pfte	B ja D: Lauluäänän <<<-merkintä sijoittuu kokonaisuudessaan tahtiin 8: 1/4-3/4. Pianon <<<-merkintä samoin kokonaan tahdissa 8: 3/4-4/4.
9	Pfte	C: Pedaaliehto: 1/4:Ped - juuri ennen 3/4:*; 3/4:Ped - tahtiviivalla:*

	Pfte/VK	D: Ylimääräinen (tarpeeton) fraseerauskaaren loppu tahdin alussa.
10	Canto	B ja D: >>> -merkintä puuttuu.
11-12	Canto, Pfte	B ja D: >>> -merkinnät puuttuvat.
15-16	Pfte/OK	D: Jälkimmäinen fraseerauskaari alkaa vasta tahdin 16 1/4:lta.
17	Pfte	C: Pedaalilehdotus: 1/4:Ped - [*-merkintä puuttuu, ilm. tarkoitettu kuten tahdissa 9, eli juuri ennen 3/4]; 3/4:Ped - tahtiviivalla:*
18	Pfte/OK	B ja D: Yhdyskaari 2/4 - 3/4 (g ² -sävel) puuttuu. Ylimääräinen yläpuolinen legatokaari 2/4-3/4.
20-21	Pfte	D: <i>dim.</i> tahdissa 20, 3/4:n kohdalla.
21	Pfte/VK	B ja D: Fraseerauskaari 1/2-2/2 puuttuu.
22-23	Pfte	C: Pedaalilehdotus: Tahti 22, 1/4:Ped - tahti 23, 3/4:*
24	Pfte Pfte/VK	B ja D: p -merkintä puuttuu. D: Ylimääräinen fraseerauskaari 1/4 - 3/4.
26	Pfte	C: Pedaalilehdotus: 3/4:Ped - 6/4:*
27	Pfte/VK	D: Ylimääräinen fraseerauskaari 1/4 - 3/4.
28-29	Canto, Pfte Pfte/OK	B ja D: >>> -merkinnät puuttuvat. B ja D: Fraseerauskaari tahtien väliltä puuttuu.
29	Pfte	C: Pedaalilehdotus: 1/4:Ped - 6/4:*
29-30	Pfte/OK	D: Fraseerauskaari puuttuu tahtiviivan kohdalla.
30	Pfte	C: Pedaalilehdotus: 1/4:Ped - [*-merkki puuttuu].
30-31	Pfte/OK	B ja D: Kaaret tahtien väliltä puuttuvat.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan alkutekstin kokonaan ja runsaita sana- ja säekertauksia lukuunottamatta muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

0-6	OT: Säeparia ei kerrata.
7-12	OT: Säettä ei kerrata
18	B: <i>ett</i> (heittomerkki sanan lopusta puuttuu).
19-21	OT: Sanaparia <i>mun täytyvi</i> ei kerrata.
24-29	OT: Säeparia ei kerrata
29-31	OT: Sanaparin kertaus <i>jää hyvästi</i> puuttuu.

Op. 26 n:o 2 Vieno siipi

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1915

Lähteet

OT	L.Onerva:	Kaukainen kevät Helsinki 1914 Kustannusosakeyhtiö Otava
A	Madetojan käsikirjoitus. Kannessa teksti: <i>Kaksi laulua / N 2 / Vieno Siipi</i> / [jokin lyhenne, josta vaikea saada selkoa, mahdollisesti: <i>L.Op.no</i> (Ilman opusnumeroa) tai <i>S.P-no</i> (Sopraano. Piano)] / <i>L. Madetoja</i> . Käsikirjoitus on ilman opusnumeroa. Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, R.Lindqvistin ruotsinno muulla käsialalla. Säilytyspaikka: HYK/F.	

B	Käsikirjoituskopio. Ei ilmeisesti Madetojan oma, vaan jonkun muun tekemä. Arkilla todennäköisesti painatusvaiheeseen liittyviä (kaivertajan?) numeromerkintöjä. Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Säilytyspaikka: HYK/F. Vieno siipi -laulun kahden käsikirjoituksen liitteenä säilytetään (HYK/F) kahta tekstiarkkia, joista toisessa on ruotsinkielinen tekstikäänös käsin kirjoitettuna ja toisessa sekä suomenkielinen teksti että ruotsinkielinen käänös koneella kirjoitettuna. Tekstiarkit liittyvät oletettavasti laulun toimitusvaiheeseen ja siis pikemminkin käsikirjoitukseen B .
C	Painettu laitos <i>R.E.W.59.</i> , jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Kanteen kirjoitettu Madetojan käsialalla: <i>Jousiork. ja joku puhallin</i> . Säilytyspaikka OYK/MOK.
D	Painettu laitos <i>R.E.W.59.</i> , jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK.
E	Painettu laitos <i>R.E.W.59.</i> Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Ei opusnumeroa.

Päälähde on **A**. **B** on ilmeisesti kopio **A**:sta, mutta ei substanssiltaan täysin identtinen tämän kanssa (ei huolellisesti kopioitu). **E**:tä piirrettäessä on lähteenä ilmeisesti käytetty **B**:tä ja siksi **E**:ssä kertautuvat **B**:n puutteet. **C**:hen Madetoja on tehnyt eräitä pieniä, mutta tärkeitä korjauksia ja **D**:ssä Madetoja on muutaman musiikilliseen substanssiin liittyvän korjaus ehdotuksen lisäksi ehdottanut muutosta eräaseen ruotsinkielisen tekstikäännöksen kohtaan.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte	B ja E: p -merkintä puuttuu.
4	Pfte	B ja E: <<< -merkintä päättyy vasta 4/4:lle.
5	Pfte	B ja E: >>> -merkintä päättyy jo 4/8:lle.
6	Pfte	B ja E: pp -merkintä puuttuu.
7	Pfte/VK	A, B, E: Yhdyskaari <i>d</i> -sävelten väliltä (2/4-3/4) puuttuu. Madetoja on lisännyt sen kuitenkin C :hen. Koska kohta on analoginen tahtien 8 ja 21 samantapaisille ratkaisuille, on korjausta noudatettu kr. editiossa.
8	Canto Pfte	B ja E: <<< -merkintä puuttuu. B ja E: p on jo 1/4:n kohdalla.
9-10	Pfte/OK	B ja E: Alapuoliset fraseerauskaaret puuttuvat.
10-11	Canto	B ja E: <<< ja >>> -merkinnät puuttuvat.
13	Pfte/VK	B ja E: Kaari <i>gis</i> - ja <i>h</i> -sävelten väliltä (1/4-2/4) puuttuu.
13-14	Canto Pfte/VK	B ja E: Säerajamerkintä tahtien välistä puuttuu. B ja E: Yhdyskaari <i>c</i> ¹ -sävelten väliltä tahtiviivan kohdalla puuttuu.
15	Pfte/OK	B ja E: Fraseerauskaari päättyy <i>fis</i> ¹ -säveleen (2/2:lle) eikä jatku seuraavaan tahtiin.
15-16	Canto	B ja E: >>> -merkintä sekä pp -merkintä puuttuvat.
16	Pfte/OK Pfte	B, E: Väliäänänen <i>fis</i> ¹ -sävel (3/4:lla) puuttuu. C ja D: Väliääni korjattu synkoopiksi (ts. <i>g</i> ¹ -sävel puolinuotiksi). A :ssa kuitenkin neljäsosarytmi (<i>g</i> ¹ - <i>fis</i> ¹ ; 2/4-3/4). B ja E: <i>espr.</i> -merkintä tahdin lopulta puuttuu.
18-19	Pfte	B ja E: <<< -merkintä alkaa tahdin 18 alusta ja päättyy sen viimeiselle neljäsosalle.
20	Canto, Pfte Pfte/OK	E: <i>rit</i> -merkintä on virheellisesti sijoitettu lauluääneen (tauon kohdalle). A: Paitsi OK :n viivaston yläpuolella, myös VK :n viivaston alapuolella on <i>rit</i> -merkintä. B, E: Yhdyskaari <i>d</i> ² -sävelten väliltä (2/4-3/4)

- puuttuu. C:hen Madetoja on lisännyt sen.
B ja **E**: 3/4:lta e^1 -sävelestä alkava fraseerauskaari päättyy fis^1 -säveleen (4/4:lle), kun sen pitäisi ulottua seuraavan tahdin f^1 -säveleen.
- 21 Canto, Pfte **E**: Canto-viivaston yläpuolella tempomerkin­tänään *a tempo / tranquillo* ja Pfte-viivaston ylä­puolella *a tempo*. Nuottien piirtäjä on ymmär­tänyt hidastuksen ja tempoon paluun tapahtu­van sekä lauluäänessä (vrt. tahdin 20 *rit* -mer­kintä lauluäänessä) että piano-osuudessa. Madetoja on kuitenkin tarkoittanut hidastuksen tapahtuvan vain piano-osuudessa (lauluään­en taun aikana). Kr. ed:n ratkaisu on A:n mukainen.
 Pfte/VK **B** ja **E**: Yhdyskaari kahden G-sävelen väliltä (2/4-3/4) puuttuu.
- 22 Pfte/VK **B** ja **E**: C-sävelen ja H_1 -sävelen välillä (1/2-2/2) tarpeeton kaari.
- 24 Canto **E**: Säerajamerkki d^2 -sävelten väliltä puuttuu; **mp**-merkintä 4/4:lta puuttuu (siirtynyt tahdin 25 alkuun).
- 25 Canto **E**: **mp**-merkintä tahdin alussa.
- 26 Pfte/OK **A**, **B**, **E**: Sävelestä g^1 (1/4:lta) alkava fraseerauskaari päättyy säveleen a^1 (2/4:lle). C:ssä Madetoja jatkanut sitä 3/4:lle g^1 -säveleen. Kriittiseen laitokseen on valittu jälkimmäinen ratkaisu siksi, että se on analoginen VK:n kaarituksen kanssa.
- 27 Pfte/OK **D**: Madetoja yliviiwannut oikean käden soinnun ylimmän sävelen (c^2) ja kirjoittanut tilalle es^2 -sävelen. Korjauksen viereen hän on kuitenkin laittanut kysymysmerkin. Ja muiden lähteiden perusteella korjaus onkin aiheeton.
- 28-29 Pfte/OK **B** ja **E**: Tahtiviivan ylittävä kaari d^2 ja e^2 -sävelten väliltä puuttuu.
- 29-30 Pfte/OK **B** ja **E**: Tahtiviivan yli ulottuva yhdyskaari g^1 -sävelten väliltä puuttuu.
- 30 Pfte/VK **B** ja **E**: Puolitauko aläänestä puuttuu.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan alkutekstin sellaisenaan, ilman muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

- 14 **B** (partituuri): aivan kuin olisi kirjoitettu *kaihtua* eikä *haihtua*, mikä voi olla viitteenä nuottikopion tekijän äidinkielestä (ei ehkä suomenkielinen).
- 15 **B** (partituuri) ja **E**: *vieno siipi* erikseen kirjoitettuna. **OT**:ssä ja A:ssa sanojen välillä on tavuviiva.
- 15-16 **B** (konekirjoitettu teksti): *vieno-siipi-uni* (ylimääräinen tavuviiva).

Op. 26 n:o 3 Majan ma tahtoisin rakentaa

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948)
 1914

Lähteet

- OT** Larin Kyösti: Kulkurin lauluja
 Porvoo 1899
 Werner Söderström
- A** Painettu laitos lauluäänelle ja pianolle julkaisussa:
Kodin ja Nuorison Laulukirja
Laulunopettajayhdistyksen toimittama valikoima yksinäisiä lauluja pianon säestyksellä I
 Helsinki 1914, Kansanvalistusseura.
 Painopaikka: Sydän-Suomen Kirjapaino, Jyväskylä.
 Vain suomenkielinen teksti. Ei op. numeroa.

- B** Yksinäisenä julkaisussa:
Kodin ja Nuorison Laulukirja
Laulunopettajayhdistyksen toimittama valikoima yksinäisiä lauluja I
 Säestyksetön painos
 Helsinki 1914, Kansanvalistusseura.
 Painopaikka: Sydän-Suomen Kirjapaino, Jyväskylä.
 Vain suomenkielinen teksti. Ei op. numeroa.
- C** Madetojan sovitus mieskuorolle kokoelmassa
Leevi Madetoja
Mieskuorolaulut
 Helsinki 1989
 Ylioppilaskunnan Laulajat.
 Painopaikka: Kirjapaino offset Pukkila Oy.

Päälähde on **A**. **B**:tä on käytetty vertailumateriaalina lauluään­en ja esitysmerkintöjen osalta. **C**:stä on tarkistettu kahden kr.edition lisäksi, 6. säkeistöön liittyvän, lausutusrytmiohjeen oikeellisuus. Sävellyksestä ei ole säilynyt Madetojan käsikirjoitusta eikä muutakaan säveltäjän omakätisiä merkintöjä sisältävää lähdetä.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte/VK	A : Bassoään­en neljäso­sanuoteille tahdin jälki­puoliskolla on piirretty sekä ylös- että alas­päiset varret.
4	Pfte/VK	A : <i>Ped.</i> -merkintä vasta 2/8:n kohdalla. Kr. editioissa lähdetty kuitenkin siitä, että kyseessä on painatusvaiheessa syntynyt (toimittajan, kaivertajan) virhe, ja että <i>Ped.</i> -merkinnän tulee olla jo tahdin alussa <i>Fis₇</i> -sävelen kohdalla.
4 ja 8	Canto	A ja B : Pikkunuotein merkityt lausutusrytmit puuttuvat 6. säkeistöstä. Ne on lisätty kr. editioon C :n mukaisina.
5	Canto	B : Esitysmarkintana <i>mf</i> . Kyseessä painovirhe, sillä tätä edeltävä esitysmarkintä (laulun alussa) on myös <i>mf</i> . A :ssa on <i>mp</i> .
10	Pfte/VK	A : Tahdin alun oktaaviotteen nuoteilla ($d-d^1$) on yhteinen alapäinen nuotinvarsi ja lisäksi d^1 -sävelellä oma ylöspäinen vartensa.

Teksti

Madetoja käyttänyt Larin Kyöstin kuusisäkeistö­stä runosta ensimmäisen, toisen ja kuudennen säkeistön. Alkuperäistekstiin, kirjoitusasua luku­noittamatta, ei ole tehty muutoksia. Kr. editioissa on noudatettu **OT**:n kirjoitusasua (välimerkit; suuret/pienet alkukirjaimet), koska se on nyky­aikaisempi kuin **A**:n kirjoitusasu, ja koska Madetojan käsikirjoitusta ei ole ollut käytössä säveltäjän kannan varmistamiseksi. **A**:ssa ja **B**:ssä säkeistöt on numeroitu **OT**:n säkeistö­rakennetta noudattaen 1, 2 ja 6. Tämä numerointi on säilytetty kr. editioissa.

Tahti Lähde: huomautus

- 1 **B**: 2. säkeistössä *metsään* eikä *metsähän*. Kyseessä lienee painovirhe, sillä myös **OT**:ssa on *metsähän*.

Op. 26 n:o 4 Merituuli

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
 1916

Lähteet

- OT** L.Onerva: Runoja
 Helsinki 1908
 Vihtori Kosonen
- A** Madetojan käsikirjoitus. Ei opusnumeroa. Suomenkielinen teksti. Ensimmäisen partituurisivun yläreunassa omistus: *Aino Acktéille syvimmällä ihailulla*. Säilytyspaikka: S-A.
- B** Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos *K.G.F.973.*, jossa säveltäjän merkintöjä. Kansilehdelle kirjoitettu Madetojan käsialalla *Löyryy jo ork.säestys*. Säilytyspaikka OYK/MOK.

C	Painettu laitos K.G.F.973. Kustantaja Helsingfors Nya Musikhandel (K.G.Fazer), Helsingfors. Ei opusnumeroa. Suomenkielinen teksti. Omistus muodossa: <i>Aino Actélle omistettu.</i>	Pfte/VK	A ja C: Madetoja merkitsee tahdin jälkipuoliskon neljäosatriolin kaarella ja numerolla.
A on lähde. C on verraten samansisältöinen A:n kanssa, mutta siihen on kuitenkin tehty melko runsaasti esitysmerkintöjä koskevia muutoksia ja lisäyksiä. Toisaalta siinä on myös eräitä ilmeisiä virheitä. K.kop/C kadoksissa. B:hen Madetoja on tehnyt kaksi korjaus ehdotusta.	11	Pfte/OK Pfte/VK	A: Neljäosa- ja puolitauko puuttuvat. C: Vasemman käden <i>fzp</i> -merkintä puuttuu.
Em. lähteiden lisäksi laulusta on olemassa lyhyt luonnos, johon Madetoja hahmotellut melodiaa 12 tahdin verran sekä piano-osuutta yhteensä n. 9 tahtia. Melodia ei poikkea lopullisesta, tosin yhdessä tahdissa on hahmoteltu myös vaihtoehtoista melodiakulkua. Myös piano-osuuden keskeiset motiivit ovat jo mukana. Luonnos on kirjoitettu samalle säveltasolle kuin A ja C, mutta silti Madetoja käyttää siinä <i>F-d</i> -sävelalan etumerkintää eli yhtä b-merkkiä viivaston alussa. Luonnoksen säilytyspaikka: HYK/MT.	11-15	Pfte/OK	A: Tremolo merkitty kokonuein ($\circ \equiv \circ$).
	12	Pfte	A: <i>p</i> -merkintä puuttuu.
	14	Pfte/VK	A: puolitauko puuttuu tahdin jälkipuoliskolta.
	16	Pfte (/OK) Pfte/VK	A: > -merkintä puuttuu tahdin jälkipuoliskolta. A: Muistin tueksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu <i>a</i> -sävelen edestä (2/4:lla).
Kriittiset huomautukset	17	Pfte	A: Numeromerkintä ja fraseerauskaari puuttuvat sekstolikuviosta 1/4:n kohdalla.
<u>Tahti</u> <u>Instrumentti</u> <u>Lähde: huomautus</u>		Pfte/OK	A: Ylimääräinen fraseerauskaari <i>h'</i> - <i>c</i> ² (2/4-6/8). Silti myös pitempi, tahdin loppuun ulottuva, fraseerauskaari on paikoillaan. C: numeromerkintä puuttuu triolikuviosta 4/4:n kohdalla.
1	Pfte		A: <i>col Ped.</i> -merkintä puuttuu.
1-2	Canto		A: < -merkintä alkaa vasta tahdin 2 alusta (kuten samantapaisessa kohdassa tahdissa 18) ja päättyy tahdin puolen välin tienoille.
2	Pfte/VK		C: 2/4:lle ja 4/4:lle osuvien triolikuvioiden kaaret alkavat jo triolin ensimmäiseltä kahdeksasosalta. 4/4:lle osuvan triolikuvioiden kaari päättyy triolin viimeiselle kahdeksasosalta eikä jatku tahdin 3 alkuun.
2-3	Pfte		A ja C: < ja > -merkinnät kohdistuvat ilmeisesti pääasiassa OK:lle, samaan tapaan kuin tahtien 4 ja 20 merkinnät kohdistuvat VK:lle. Tahdeissa 2-3 (ja 18-19) Madetoja on (A:ssa) kuitenkin piirtänyt ko. merkinnät viivastojen väliin (tahdeissa 4 ja 20 sitä vastoin VK:n viivaston alle).
3	Pfte/VK		C: 1/4:lle osuvan triolikuvioiden kaari alkaa triolin ensimmäiseltä kahdeksasosalta ja päättyy triolin viimeiselle kahdeksasosalta eikä siis jatku 2/4:lle asti.
4	Pfte Pfte/OK		B, C: < ja > -merkinnät OK:n ja VK:n viivastojen välissä. A:ssa kuitenkin VK:n viivaston alla. Samankaltaisessa tahdissa 20 myös C:ssä piirretty VK:n viivaston alle. A: Madetoja piirtänyt kaaren huolimattomasti. On mahdollista, että hän on fraseerauskaaren asemesta tarkoittanut <i>a</i> ² -sävelten välistä yhdyskaarta (vrt. motiivin tihenneydet muunnokset tahdeissa 5-6). C:ssä kuitenkin fraseerauskaari. Vastaava tilanne toistuu tahdissa 20, jossa kysymys yhdyskaaresta herää kaksoiskaarituksen johdosta vieläkin ilmeisemmin.
5	Pfte/OK		A: Ylennysmerkit puuttuvat <i>dis</i> ² ja <i>dis</i> ³ -sävelten edestä (8/8:lla).
5-6	Canto		C: < -merkintä päättyy jo tahdin 5 loppuun eikä ulotu tahtiin 6.
6	Pfte/VK		A: Aksenttimerkki puuttuu 5/8:n kohdalta. A:ssa kuitenkin <i>fz</i> -merkintä Pfte-viivastojen välissä keskellä ja siten huomattavasti lähempänä VK:ttä kuin C:ssä, jossa se painoteknisistä syistä sijoittuu lähemmäs OK:n viivastoa. C: Sulut puuttuvat tahdin alun C-säveltä edeltävän palautusmerkin ympäriltä.
9	Canto Pfte Pfte/OK		A: > -merkintä alkaa vasta tahdin puolivälistä. A: Aksenttimerkit puuttuvat. A: Muistin tueksi tarkoitettu ylennysmerkki puuttuu <i>cis</i> ² -sävelen edestä (2/2:lla).
10	Pfte		C: Katkoviiva puuttuu <i>dim.</i> -merkinnän perästä.
	18-19	Pfte	A, C: Ks. kommentti koskien tahteja 2-3.
	19	Pfte/OK Pfte/VK	A: Muistin tueksi tarkoitettu alennusmerkki puuttuu tahdin jälkipuoliskolta <i>ges</i> ² -sävelen edeltä. C: Yhdyskaari <i>c'</i> -sävelten väliltä puuttuu tahdin jälkipuoliskolla (6/8-4/4). B: Madetoja lisännyt kaaren.
	20	Pfte/OK	A: Madetoja piirtänyt kaaret huolimattomasti. Ks. tahtia 4 koskeva kommentti.
	21	Canto	C: < -merkintä alkaa jo 3/4:n kohdalta
	22	Canto	C: < -merkintä alkaa vasta 3/2:n kohdalta, puolinuotin alusta.
	23-24	Pfte	A: Aksenttimerkit puuttuvat tahdista 23 kokonaan ja samoin tahdin 24 kahdelta ensimmäiseltä neljäososalta.
	24-25	Canto	A: < -merkinnät puuttuvat molemmista tahdeista.
	25	Pfte Pfte/OK	A: Kaari puuttuu tahdin jälkipuoliskon triolikuvioiden kahden ensimmäisen neljäosan väliltä. C: Aksenttimerkki puuttuu OK:ltä tahdin ensimmäisen soinnun kohdalta. A: ssa on yksi, todennäköisesti OK:n ja VK:n yhteinen aksenttimerkki viivastojen välissä. A:ssa käytetty nuottipaperia, jossa viivastojen väli verrattain pieni, joten mainittu aksenttimerkki on aivan molempien viivastojen/sointujen tuntumassa. Kr.edition OK:lle on lisätty oma, erillinen aksenttimerkkinsä.
	26	Canto	C: < -merkintä puuttuu tahdin alusta. B:ssä Madetoja on ehdottanut tähän kohtaan <i>allarg.</i> -merkintää.
	26-27	Pfte	A: Tremolo merkitty kokonuein (vrt. tahtit 11-15).
	27	Pfte Pfte/VK	A: Pedaalimerkinnät puuttuvat. A: Aksenttimerkki puuttuu 3/4:lla triolikuvioiden ensimmäiseltä kahdeksasosanuotilta.
	28	Pfte	A: 1/4:lle sijoittuvan soinnun edellä on ollut arpeggio-merkki, joka kuitenkin yliviivattu. A: <i>8va</i> -merkintä puuttuu 5/8:n kohdalta.
	28-29	Pfte/VK	C: Bassoklaavi merkitty g-klaavivaiheen jälkeen virheellisesti vasta tahdin 29 alkuun. A: Bassoklaavi merkitty jo tahtiin 28 ennen 3/2:n kohdalla olevia säveliä.
	29	Pfte/OK	C: Osa palkituksista, kaarituksista ja triolien

numeromerkinnöistä on harhaanjohtavia, joten ne on korjattu **A:n** mukaisiksi.

30 Pfte **C:** *poco marc. cresc.* (*e*-sana puuttuu välistä).

30-31 Pfte **A:** Pedaalimerkinnät puuttuvat.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan kaksisäkeistöisen runon yhtä säepari-kertausta lukuunottamatta sellaisenaan ilman muutoksia.

Tahti **Lähde:** huomautus

23-30 **OT:** Säeparia ei kerrata.

Op. 26 n:o 5 Talvikuutamolla

Teksti: Larin Kyösti (1873-1948)
1916

Lähteet

OT Larin Kyösti: Lauluja vanhasta kaupungista
Helsinki 1912
Suomalainen Kustannusosakeyhtiö Kansa

A Faksimile Madetojan käsikirjoituksesta. Julkaistu vuoden 1916 *Joulutunnelma*-lehdessä. Julkaisija Kustannusliike Arvi A.Karisto, Hämeenlinna. Suomenkielinen teksti. Alkuperäinen käsikirjoitus kateissa.

B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/D). Suomenkielinen teksti. Sävellajimerkinnät vain laulun alussa eikä joka viivaston alussa kuten Madetojalla tavallisesti. Ensimmäisen partituurisivun alareunaan on lisätty kustannusnumero *R.E.W.565*. Säilytyspaikka HYK/F.

C Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos *R.E.W.565*, jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä. Säilytyspaikka: OYK/MOK.

D Painettu laitos *R.E.W.565*. Laulun otsikon yläpuolella omistus: *Omistetaan Annikki Uimoselle*

B:hen on tehty jonkin verran muutoksia verrattuna **A:**han. **D:**hen on edelleen tehty eräitä muutoksia verrattuna **B:**hen. **B** on päälähde. Lisäksi olemassa Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos *R.E.W.565*, jossa säveltäjän tekemiä merkintöjä, mm. ruotsinkielinen teksti partituuriin kirjoitettuna. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.

Edellä mainittujen lähteiden lisäksi olemassa lyhyt luonnos, johon hahmoteltu melodiaa parin säkeen verran sekä piano-osuuden keskeisimpiä ideoita. Säilytyspaikka HYK/MT.

Kriittiset huomautukset

Tahti **Instrumentti** **Lähde:** huomautus

1 Canto, (Pfte) **A:** Tempomerkintänä pelkkä *Lento* ilman *moderato* -määrettä. Tahtiosoitus puuttuu.

1-2 Pfte/OK **A:** Oktaavikaksinnettu *h*-sävel toistuu iskuisina puolinuotteina, ja vasta kolmannen tahdin alusta synkopoituna:

B: Kaksi ensimmäistä tahtia kirjoitettu alunperin samanlaisiksi kuin **A:**:ssa, mutta sitten alkuun on lisätty neljäosatauko ja rytmi muutettu synkopoituksi, jollaisena se esiintyy myös **D:**:ssä.

3-8 Pfte/VK **A:** Vasen käsi poikkeaa jonkin verran **B:**:stä ja **D:**:stä:

5 Canto, Pfte **A ja B:** Ei tahtilajinvaihdosta. **A:n** ja **B:n** harmoniset ratkaisut poikkeavat toisistaan sekä **D:**:hen painetusta versiosta

Pfte **B:** Iskuisina puolinuotteina etenevät äänet kirjoitettu ensin kuten **A:**:ssa, mutta sitten korjattu **B:**:lle ominaiseen muotoonsa (ks. ed. nuottiesimerkki).

9 Pfte/OK **A:** Oktaavikaksinnettu *h*-sävel kokonuuotin mittainen, ei siis synkkoopirytmisiä:

B::ssä tämä kohta kirjoitettu ensin samaan muotoon kuin **A:**:ssa, mutta sitten korjattu lopulliseen (**D:**:ssä julkaistuun) muotoonsa.

10-16 Pfte **A:** Pedaalimerkinnät puuttuvat. OK:n fraseerauskaaret poikkeavat **B:**:stä ja **D:**:stä:

VK:n fraseerauskaaret puuttuvat kokonaan tahteista 10-16.

15-16 Pfte **C:** Madetoja yliviivannut pedaalin sammuttamista tarkoittavan merkin tahdin 15 lopusta ja siirtänyt sen tahdin 16 jälkimmäisen puoliskon alkuun (3/4:n kohdalle).

17 Canto, (Pfte) **A:** Esitysmerkintä *misterioso*.

- Pfte A ja B: *a tempo* -merkintä puuttuu.
- 18-19 Pfte/VK A ja B: Tenuto-viivat puuttuvat.
- 20 Pfte/OK B: Oikean käden kaksi alinta säveltä (*f* ja *a'*) puuttuvat 2/2 kohdalta. Kyseessä ilmeinen erehdys, sillä ne ovat mukana jo A:ssa ja niiden poisjättäminen olisi kovin epäjohdonmukaista.

- 21 Canto A ja B: Tahdin alussa synkoopin sijasta nelisävelrytmi, jonka kolmannella kahdeksasosalla on tauko:

- 26 Pfte A: \rightrightarrows -merkintä puuttuu.

- 26-27 Pfte/OK A ja B: Tahdin 26 sävelet on sidottu tahdin 27 alkuun:

- 27 Canto A ja B: *pp* -merkintä tahdin lopusta puuttuu.

- 27-32 Pfte A: Kaaritukset poikkeavat B:stä ja D:stä samalla tavoin kuin tahdeissa 10-15 (OK: ks. tahteja 10-16 koskeva nuottiesimerkki; VK: fraseerauskaaret puuttuvat kokonaan).

- 31-32 Canto, Pfte A ja B: Tahtilajinvaihdos ja viimeisen laulusäkeen toisto puuttuvat. Piano-osuus on silti vain kahden neljäsosan verran lyhempi (tahtilajinvaihdos tuo D:hen kaksi lisäneljäsosaa) ja A:n ja B:n tahtien määrä on sama kuin D:n. Seuraava esimerkki on B:n mukainen, koska B:ssä kaaritukset ovat viimeistellymmät:

- 32-33 Pfte A: Tahdin 32 lopussa alkava esitysmarkinta (*rit.* ks. ed. nuottiesim.) jatkuu tahdissa 33 maininnalla *e dim. sempre*. B:ssä pelkästään: *rit. e dim.*

- 32-34 Pfte A ja B: Pedaalimerkinnot puuttuvat.

- 34 Pfte A: Tahdin lopulla oleva dynaaminen merkintä on *p* eikä *mp* kuten B:ssä ja D:ssä.

- 34-35 Pfte C: Madetoja korjannut kaikissa muissa lähteissä esiintyvän *Più Lento* -tempomerkinnän muotoon *Più lento*, jota muotoa on käytetty myös käsillä olevassa editiossa.

- 35-36 Pfte/OK A: Laulun loppusointu on H-duurisointu, ts. sävel *dis*² mukana. B: *dis*² kirjoitettu ensin partituuriin, mutta raaputettu sitten pois.

- 36 Pfte A: *pp* -merkintä puuttuu.

Teksti

Madetoja on käyttänyt alkuperäisen runon seitsemästä säkeistöstä neljä: ensimmäisen, toisen, viidennen ja seitsemännen.

Tahti Lähde: huomautus

21-24 OT: Säettä ei kerrata.

30-32 OT, A ja B: Säettä ei kerrata.

Lauluja P.Verlaineen runoihin, op. 36

Op. 36 n:o 1 Romance sans paroles (Sanaton romanssi)

Teksti: P.Verlaine (1844-1886), suomennos L.Onerva 1916

Lähteet

OT Paul Verlaine: Romances sans Paroles Sens 1874

S *Sanaton romanssi*. Suomentanut Madetojan laulutekstinä käyttämästä Verlaineen runosta. Julkaistu kokoelmassa: *Ranskalaista laulurunoutta*. Suomentanut L.Onerva. Helsinki 1912, Kustannusosakeyhtiö Otava. S poikkeaa paikoin laulutekstinä käytetystä suomennoksesta.

A Madetojan 1.7.1916 päiväämä luonnos, jossa melodia varsin pitkälle hahmoteltu, mutta piano-osuudesta merkitty vain joitain keskeisiä aiheita. Otsikko: *Il pleure dans mon coeur... / Sois sateen ääni*. . . Ranskan- ja paikoin myös suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.

B Madetojan käsikirjoitus. Otsikon yläpuolella omistus: *Aino Acktéille syvimmällä ihailulla*. Ranskan- ja suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla. Ei opusnumeroa. Nuotissa on jälkikäteen lisättyjä merkintöjä, jotka lienevät esittäjän, mahdollisesti Aino Ackté'n tekemiä. Merkinnot on tehty helpottamaan käsikirjoituksen esittämistä ranskankielisenä. Merkintöjen tekijä on mm. ylivivannut nuotteja, jotka liittyvät suomenkielisen tekstin ranskankielisestä poikkeavaan lausutukseen sekä pystyviivoin havainnollistanut tiettyjen ranskankielisen tekstin sanojen kohdistumista niitä vastaaviin nuotteihin. Säilytyspaikka: S-A.

C Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos K.G.F.972, jossa säveltäjän merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK.

D Painettu laitos K.G.F.972. Kustantaja Helsingin uusi Musiikki-kauppa K.G.Fazer. Ranskan- ja suomenkielinen teksti. Opusnumero: Op. 36 n:o 1. Ensimmäisellä partituurisivulla laulun otsikon yläpuolella teksti: *Aino Acktéille omistettu*.

B on päälähte. D poikkeaa B:stä eräin kohdin. C:hen Madetoja on lisännyt kaksi pedaalimerkintää ja tehnyt yhden laulutekstin välimerkkejä koskevan korjauksen. Madetoja on lisännyt C:hen myös tahtinumeroita jokaiselle sivulle. A on hyödyllinen erityisesti ranskankielisen tekstin lausutuksen tarkistamisen kannalta sekä tahtia 19 ratkaistaessa.

Kriittiset huomautukset

D:n \llcorner ja \lrcorner -merkintöjen sijaintia ja kestoa on kr. editiossa korjattu B:n mukaisiksi. Milloin erot ovat niin pieniä, etteivät ne olennaisesti vaikuta esitykseen, ei näitä korjauksia ole erikseen kommentoitu.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1 Pfte B: *col Ped.* -merkintä puuttuu.

4 Pfte/VK B: Madetoja käyttää tauollisen kahdeksasosatriolin merkinä (numeron lisäksi) paikoin hakasia, paikoin kaarta. Tahdissa 4 triolin merkinä on hakanen ja tahdin 9 merkintänä on hakasen ja kaaren välimuoto. Tahdeissa 11, 41, 44 ja 47 triolin merkinä on kaari. Tahdista 49 hakanen/kaari puuttuu kokonaan.

- 9 Pfte **D:** *pp* -merkintä bassoviivaston alapuolelta puuttuu.
- 18 Canto **Kr.ed.** ranskank.versio: Tahdin alun alkupitkän rytmin merkin-tätapa on **A:**sta. **B:**ssä ja **D:**ssä on käytetty pisteen sijasta yhdyskaarta.
- 19 Canto **B:** Laulumelodia ollut alunperin kuten **D:**ssä ja **A:**ssa (sekä kr. editiossa), mutta muutettu sitten seuraavaan muotoon:
- 22 Pfte **B:** \rceil -merkintä tahdin lopulta puuttuu. **C:** Madetoja lisännyt *Ped.*-merkinnän 6/8:n ja 7/8:n väliin.
- 23 Pfte **C:** Madetoja lisännyt *col Ped.* -merkinnän tahdin alkuun.
- 24 Pfte Pfte/OK **B:** \llcorner ja \rceil -merkinnät puuttuvat. **B:** Fraseerauskaaret puuttuvat OK:n osuudesta tässä tahdissa.
- 25-26 Canto, Pfte **B:** *crescendo*-sana kokonaan kirjoitettuna *cresc.*-lyhenteen asemesta.
- 25-27 Pfte/VK **D:** Yläpuoliset fraseerauskaaret puuttuvat.
- 26 Pfte/VK **B:** \llcorner ja \rceil -merkinnät puuttuvat bassoäänien alapuolelta.
- 29 Pfte/OK & VK **D:** Molemmat \llcorner -merkinnät alkavat vasta 2/4:n kohdalta.
- 29 ja 31 Pfte **D:** Bassoäänien aksenttimerkit puuttuvat 3/4:n kohdalta.
- 30 Pfte **B:** Palautusmerkit puuttuvat bassoäänien G_1 ja G -sävelten edeltä tahdin alusta.
- 35 Pfte **D:** *rit.*-merkintä on tahdin alussa.
- 36 Pfte Pfte/OK **B:** *a tempo* -merkintä tahdin alusta puuttuu. **B:** g^2 -sävel puuttuu 7/8:n kohdalta, fis^2 ja h^2 ovat paikoillaan.
- 39 Pfte/VK **B:** Alennusmerkki puuttuu 4/16:n kohdalle sijoittuvan es^1 -sävelen edeltä. 8/16:lla sijaitsevien es^1 ja es^2 -sävelten edellä alennusmerkit ovat paikoillaan.
- 39-40 Canto **A, B ja D:** *pourquoi*-sanauksen tulkinta on ongelmallista. **A:**han Madetoja on merkinnyt sen seuraavasti (suomenkielinen teksti puuttuu **A:**sta tältä kohden):

B:ssä Madetoja on mahdollisesti tarkoittanut samankaltaista ratkaisua kuin **A:**ssa, sillä *quoi*-tavun keskikohta on tahtiviivan kohdalla. Tietenkin tämä saattaa johtua myös pelkästään siitä, että tavu ei ole mahtunut kokonaan tahtiin 39:

Madetojan voi tulkita **A:**ssa ja **B:**ssä tarkoittaneen nuottiesimerkin c mukaista ratkaisua, vaikka legatokaari puuttuikin luonnoksesta ja käsikirjoituksesta:

Yhtä lailla mahdollista on tulkita Madetojan **A:**ssa ja **B:**ssä tarkoittaneen **D:**ssä julkaistua ratkaisua (nuottiesimerkki f). **B:**hen jälkikäteen lisätyihin merkintöihin sisältyy *pour*-tavun ja tahdin 39 viimeisen kahdeksasosan välille vedetty viiva:

Merkinnällä on ilmeisesti tarkoitettu nuottiesimerkin e mukaista ratkaisua:

Painetussa laitoksessa (**D**) kohta on nuottiesimerkin f mukainen. **C:**ssä Madetoja ei ole ehdottanut mitään tästä poikkeavaa:

Tämänkin merkintätavan tulkinta on ongelmallinen. Koska **A:**han sisältyvää, *quoi*-tavun jatkumista tarkottavaa viivaa ei ole tahdin 40 puolinuotin alapuolella, näyttää siltä, että *quoi*-tavu tulisi laulaa kahdeksasosanuotin mittaisena. Mikäli tällainen ratkaisu haluttaisiin merkitä yksiselitteisesti, edellyttäisi se kuitenkin suomenkielisen tekstin lausutukseen liittyvän puolinuotin rinnalle ranskankielen lausutusratkaisun mukaista taukoa. Tällainen tauko kuitenkin puuttuu. Myös nuottiesimerkissä g esitetty tulkinta on mahdollinen, joskaan ei lähteiden perusteella kaikkein todennäköisin:

Kriittisessä editiossa tämä kohta julkaistaan **A:**n mukaisena (a). Vaihtoehtona on kuitenkin annettu **B:**hen jälkikäteen lisätyyn merkintään (d) perustuva ratkaisu (e), koska se lienee tekstin lausutuksen kannalta edellä esitetyistä yhdistelmistä paras. Mainitulla vaihtoehtoisella ratkaisulla on hyvinkin voinut olla säveltäjän hyväksyntä, mikäli merkinnän lisännyt esittäjä todella oli Aino Ackté. Ja on tietenkin myös mahdollista, että merkintä onkin säveltäjän itsensä tekemä.

B: Pedaalimerkinnät puuttuvat.

Pfte
40 Pfte

B: *rit* -merkintä 3/4:n kohdalta puuttuu. **B:** Molemmat VK:n sävelet tahdin viimeisellä neljäsosalla ovat kahdeksasosan mittaisia ja OK:n viimeinen kahdeksasosa on varustettu sulkumerkein:

- 41 Canto, (Pfte) **B:** *Tranquillo* -merkintä tahdin alusta puuttuu.
Pfte **B:** *col Ped.* -merkintä tahdin alusta puuttuu.
- 47-48 Pfte **D:** >>> -merkintä puuttuu.
- 49-51 Pfte **D:** >>> -merkintä on kahden alimman viivaston välissä ja alkaa vasta tahdin 50 alusta.
- 51 Pfte/OK **D:** Legatokaari puuttuu 3/8:n ja 4/8:n väliltä.

Teksti

Tahti Lähde: huomautus

- 25-26 **D:**ssä virheellisesti: *dans le coeur*, kun **OT:**ssä ja **B:**ssä (myös **A:**ssa): *dans ce coeur*. **A, B ja D:** *sydän kammion* (tavuviiva puuttuu). **S:** *sydänkammion*. **C:** tavuviiva lisäty.
- 26-27 **B ja D:** *s'écœure, / kalvaa,* (sanojen jäljessä pilkku). **C:**ssä Madetoja korjannut pilkut pisteiksi. Tätä muotoa on noudatettu myös kriittisessä editiossa, sillä **OT:**ssä on tällä kohden piste ja välimerkin jälkeen tuleva sana *Quoi* alkaa (myös **B:**ssä ja **D:**ssä) isolla alkukirjaimella.
- 28 **OT:** *Quoi!* (sananjäljessä huutomerkki kysymysmerkin asemesta).
- 45 **D:** *tään*-tavun jakautuminen kahdelle kahdeksasosalle (3/8 ja 4/8) on merkitty poikkeuksellisesti tekstiosuuteen käyttämällä kaarta sanan alkuosan ja loppu-n:n erottajana: *tää_n*.

Neljä duettoja, op. 43

Op. 43 n:o 1 Iltakuva

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1919

Lähteet

- OT** L.Onerva: Iltakellot
Helsinki 1912
Kustannusosakeyhtiö Kirja
- A** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinnos muulla käsialalla. Alkuperäisen otsikon *Hakamaassa*, Madetoja on yliviivannut ja kirjoittanut yläpuolelle *Iltakuva*. Kustannusnumero lisätty ensimmäisen partituurisivun alareunaan muodossa *A/B.F.M.1103/4*. Säilytyspaikka HYK/F.
- B** Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos *A/B.F.M.1103*, jossa säveltäjän merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK.
- C** Painettu laitos *A/B.F.M.1103*. Kustantaja: A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A:n ja **C:n** välillä ei ole kovin suuria eroja. **A** on päälähde. **C:n** <<< ja >>> -merkintöjä on kriittisessä editiossa täsmennetty **A:n** mukaisiksi. Merkintöjen erot ovat kuitenkin enimmäkseen niin pieniä vivahde-eroja, ettei muutoksia ole aina erikseen kommentoitu.

Kriittiset huomautukset

- Tahti Instrumentti Lähde: huomautus
- 11 Canto/ylempi ääni **C:** *ma dolce* -merkintä on ilman sulkumerkkejä.
- 23 Canto/ylempi ääni **C:** Artikulaatiomerkit 3/8:n ja 7/8:n jäljellä puuttuvat.
Pfte/VK **C:** *p* -merkintä puuttuu.
- 24 Canto/alempi ääni **C:** Artikulaatiomerkit 3/8:n jäljellä ja tahdin lopusta puuttuvat.
- 29-30 Pfte **C:** >>> -merkintä tahtiviivan kohdalta puuttuu.

- 30-31 Pfte/VK **C:** Tahdin 30 jälkipuoliskon ja tahdin 31 alkupuoliskon oktaavikulut varustettu vain alapuolisilla kaarilla.
- 31 Canto/ylempi ääni **C:** Tahdin loppupuoliskon *le-pää* -sanan molemmat tavut ovat neljäsoosan kestoisia eikä Madetoja **B:**henkään ole korjannut rytmisiä loppupitkäksi. **A:**ssa Madetoja käyttää kuitenkin loppupitkää rytmisiä ja samaten naiskuorolaulussa *Hakamaassa*, op. 28 n:o 2, johon Iltakuva perustuu.
Pfte **C:** *espress.* (eikä *espr.* kuten **A:**ssa). **C:**ssä merkintä keskivaiheilla viivastosten välissä. **A:**ssa *espr.* -merkintä kohdistuu kuitenkin VK:n osuuteen.

- 35-36 Canto/ylempi ääni **C:** >>> -merkintä tahtiviivan kohdalta puuttuu.
Pfte/VK **C:** Oktaavikulku tahdin 35 jälkipuoliskolta tahdin 36 loppuun varustettu vain alapuolisella fraseauskaarella.

Teksti

Madetoja käy ylemmässä äänessä uskollisesti läpi Onervan alkuperäistekstin, kerraten kuitenkin molemmissa säkeisöissä viimeisen säkeen. Alemmassa äänessä Madetoja kertaa sanoja, lyhentää paikoin tekstiä ja käyttää tekstiä muutoinkin vapaammin.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 7 Canto/alempi ääni **A ja C:** *kaukaa* -sanan alkukirjain on pieni. **B:**ssä Madetoja on korjannut sen alkutekstin ja ylemmän äänen mukaisesti suureksi.
- 8 Canto/alempi ääni **C:** *vint-ti kai-von* (tavuviiva sanan keskeltä puuttuu). **B:** Madetoja lisännyt tavuviivan.
- 13-18 Canto/ylempi ääni **OT:** *päivä laskee lakeoilla...* (ei säekertausta).
- 28-29 Canto/alempi ääni **C:** *tai-va hal-la* (tavuviiva sanan keskeltä puuttuu; sivu vaihtuu juuri tällä kohden).
- 33-38 Canto/ylempi ääni **OT:** *päivä laskee lakeoilla...* (ei säekertausta).

Op 43 n:o 2 Kevättalvella

Teksti: Juhani Siljo (1888-1918)
1919

Lähteet

- OT** J.Siljo: Runoja
Porvoo 1910
Werner Söderström Osakeyhtiö
- A** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinnos muulla käsialalla. Kustannusnumero *A/B.F.M.1104* lisätty ensimmäisen partituurisivun alareunaan. Säilytyspaikka HYK/F.
- B** Painettu laitos *A/B.F.M.1104*. Kustantaja: A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A:n ja **B:n** välillä ei ole suuria eroja. **A** on päälähde. **B:n** <<< ja >>> -merkintöjä on kriittisessä editiossa täsmennetty **A:n** mukaisiksi. Paitsi merkintöjen kestoja, myös niiden suuntaa on paikoin korjattu. Madetoja näet usein kirjoittaa **A:**ssa pianon nouseviin sävelkulkuihin liittyvät <<< -merkinnät vinottaiseen, sävelkulun suuntaiseen asentoon. Koska merkintöjen erot ovat esityksen kannalta enimmäkseen pieniä vivahde-eroja, ei muutoksia ole aina erikseen kommentoitu.

Kriittiset huomautukset

- Tahti Instrumentti Lähde: huomautus
- 1 Canto, Pfte **A:** *Andantino* -tempomerkintä puuttuu.
- 1-45 Pfte **A:** Madetoja käyttää triolimerkintänä kaarta ja numeroa (eikä hakasia ja numeroa tai pelkkää

- numeroa kuten kr. ed:ssa). Madetoja käyttää kaarta myös silloin kun triolin sävelet on palkitettu yhteen. Tahdin 23 jälkipuoliskon trioliin kaari ja numero ovat Madetojalta kuitenkin jääneet merkitsemättä. **B:** Triolimerkintänä on käytetty vain numeroa ilman kaarta tai hakasia.
- 6 Pfte **B:** Kvintti-intervallein nousevan kahdeksasosakulun legatokaaret, jotka sitovat kahdeksasosat pareittain (4/4-6/4 kohdalla) puuttuvat **B:**stä. Koko nousevan kulun jäsentävä fraseerauskaari sitä vastoin on **B:**ssäkin. Tämä ero **A:**n ja **B:**n välillä koskee koko sävellystä, ts. **A:**ssa kvinteittäin nousevat kahdeksasosat on kautta koko sävellyksen sidottu legatokaarella pareittain, **B:**ssä ei. Koko nousevan kulun jäsentävä fraseerauskaari on sekä **A:**ssa että **B:**ssä. Tätä eroavuutta ei myöhemmissä tahdeissa erikseen kommentoida.
- 15 Pfte **A:** Tahdin alussa vain yksi yhteinen aksenttimerkki OK:lle ja VK:lle viivastojen väliin kirjoitettuna.
- 16 Pfte **B:** *p*-merkintä puuttuu.
- 17-18 Canto/ylempi ääni **B:** Tahtiviivan yli ulottuva \leftarrow -merkintä puuttuu.
- 20 Canto/alempi ääni **A:** Madetoja on merkinnyt tahdin alusta alkan *d'*-sävelen puolinuotiksi, mutta sitonut sen silti seuraavan tahdin *d'*-säveleen.
Pfte **A:** \rightrightarrows -merkintä alkaa vasta 2/4:n kohdalta. Kriittisessä editiossa kuitenkin noudatettu **B:**n ratkaisua, joka tuntuu instrumentin huomioon ottaen luontevammalta.
- 22 Canto, Pfte **A:** $\bullet = \bullet$ -merkintä puuttuu.
- 22-24 Pfte **A:** Madetoja kirjoittaa tahtien jälkipuoliskoilla (4/4:lla) OK:lle ja VK:lle yhteisen aksenttimerkin viivastojen väliin. **B:**ssä nämä on tulkittu OK:n aksenttimerkeiksi, paitsi tahdissa 24, josta (**B:**ssä) aksenttimerkki puuttuu kokonaan. Kr. editiossa aksenttimerkit on annettu molemmille käsille erikseen samalla tavoin, kuin **B:**ssä (ja kr.ed:ssa) on menetelty tahdin 15 kohdalla.
Pfte/OK **A:** Madetoja kirjoittaa tahtien alkupuoliskoilla toistuvan rytmien erikoisella tavalla:

- 23 Canto/alempi ääni **B:** *misterioso*-merkintä puuttuu.
- 28 Canto/alempi ääni **A:** *sempre*-määre puuttuu *p*-merkinnän edestä.
- 29 Canto/ylempi ääni **A:** *sempre*-määre puuttuu *p*-merkinnän edestä.
- 39 Canto/ylempi ääni **A:** Madetoja kirjoittanut tahdin jälkimmäisen nuotin hieman huolimattomasti ja se on mahdollista tulkita myös *gis*²-säveleksi. **B:**ssä tällä kohden on kuitenkin *fis*², joka tuntuu luontevammalta ratkaisulta.
- 41-42 ~~Canto/alempi ääni~~ **A:** Madetoja kirjoittanut \leftarrow ja \rightrightarrows -merkinnät Canto-viivastojen väliin keskelle kohdistaan ne todennäköisesti molemmille äänille. **B:**stä tahdin 41 \leftarrow -merkintä kuitenkin puuttuu ja \rightrightarrows -merkintä on liitetty vain Canton alempan ääneen.
- 45 Pfte/OK Pfte/VK **B:** Aksenttimerkki 1/4:n kohdalta puuttuu.
A: Madetoja on merkinnyt VK:n aksentit hie- man huolimattomasti 1/4:lle ja 4/4:lle sijoittu- vien triolien sävelten väliin. **B:** Tahdin molem-

- 47 Pfte/OK ja VK **B:** Piano-osuudelle ei ole omia fermaatteja. Kr. ed:ssa noudatettu tätä ratkaisua. **A:** Soinnut on merkitty hyvin lähelle toisiaan ja siksi ylim- pänä olevat yhdyskaaret ja ylimpänä olevien puolinuotien pisteet muodostavat molemmille käsille fermaatin kaltaisen kuvion.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Siljon runon kokonaan tehden siihen yhden sana- muutoksen. Madetoja käyttää myös säe- ja sanakertauksia.

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
19-20	Canto/alempi ääni	B: <i>himmeltää</i> (väärä alkukirjain).
25-26	Canto/alempi ääni	A ja B: <i>niissä värit heleät OT: jäässä värit heleät</i>
31-34	Canto/alempi ääni	OT: <i>eessä säteen lämpöisen (eessä säteen -sanaparia ei kerrata).</i>
34-38	Canto/ylempi ääni	OT: <i>viileämmin, puhtaammin</i> (ei säkertausta).
38-43	Canto/ylempi ääni	OT: <i>nyt ne loistaa silmihin. (loistaa-sanaa ei kerrata)</i>
39-43	Canto/alempi ääni	OT: <i>nyt ne loistaa silmihin (nyt ne loistaa -sanaryhmää ei kerrata)</i>

Op. 43 n:o 3 Syyshuokaus

Teksti: L. Onerva (1882-1972)
1919

Lähteet

- OT** L. Onerva: Murattiköynnös Helsinki 1918 Kustannusosakeyhtiö Ahjo
- A** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Kustannusnumero *A/B.F.M.1105* lisätty ensimmäisen sivun alareunaan. Säilytyspaikka HYK/F.
- B** Painettu laitos *A/B.F.M.1105*. Kustantaja: A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki.

A on päälähde. **B** on piirretty **A:**n pohjalta, mutta siihen on tehty eräitä muutoksia. **B:**n mahdollisesti painoteknisistä syistä **A:**sta poikkeavia \leftarrow ja \rightrightarrows -merkintöjä on kriittisessä editiossa täsmennetty päälähteen mukaisiksi. Koska merkintöjen erot ovat esityksen kannalta enimmäkseen pieniä vivahde-eroja, ei muutoksia ole aina erikseen kommentoitu.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
3-86	Canto/ molemmat äänet	A: Madetoja on kaarittanut samalla tavalla laulettavat kahdeksasosanuotit ja varustanut itse nuotit sekä väkäsin että palkein. Ilmeisesti väkäset ovat olleet ensin ja palkit on lisätty jälkeen päin. B: Painetussa laitoksessa on käytetty palkitettuja kahdeksasosanuotteja ja kaarituksia. Madetoja käyttää joskus muulloinkin sekä palkitettuja nuotteja että kaaria samalla tavalla laulettavien sävelien merkitsemiseen. Vielä useammin hän kuitenkin käyttää palkitettuja nuotteja ilman kaarituksia. Kr.ed: Kriittisessä editiossa on luovuttu palkin ja kaaren muodostamasta kaksoismerkinnästä ja käytetty pääsääntöisesti palkitusta. Siksi Syyshuokaus-laulustakin on jätetty tavutukseen liittyvät kaaret pois silloin kun kyse on palkitetuista kahdeksasosanuotteista. Kaaret ja väkäselliset nuotit ovat muodostaneet mielekkään kokonaisuuden, mutta kun palkit on lisätty, eivät kaaret enää ole tarpeellisia.

16	Pfte	A: < -merkintä puuttuu.			
17-19	Pfte/VK	B: Vasemman käden murtosointujen sävelten soimaan jäämistä tarkoittavat kaaret puuttuvat.			
18-19	Canto/alempi ääni	A: Melodia poikkeaa B:stä:			
					
18-20	Canto, Pfte	A: <i>diminuendo</i> -merkinnät lauluviivastojen välissä sekä OK:n ja VK:n viivastojen välissä. Madetoja korostaa diminuendon kestoa tavuttamalla sen useamman tahdin alueelle: <i>di - mi - nu - en - do - - -</i> . B:ssä sanan jakaminen on korvattu <i>dim.</i> -lyhenteellä ja katkoviivalla. B:ssä on omat <i>dim.</i> -merkinnät katkoviivoineen molemmille lauluäänille sekä pianolle; näin myös kriittisessä editiossa.	72-74	Pfte	A: Tahtien 72-73 < ja > merkinnät sekä tahdin 74 alun lyhyt > -merkintä puuttuvat.
20	Canto/ylemmpi ääni	A: Madetoja kirjoittaa melodian enharmonisesti <i>e² - a¹</i> . Myöhemmin vastaavissa kohdissa (tahdeissa 46 ja 97) hän kirjoittaa kuitenkin <i>fes² - bb¹</i> .	76	Pfte/VK	A: Diskanttiklaavin muuttuminen basso-klaaviksi on jäänyt Madetojalta merkitsemättä. B:hen asia on korjattu.
23	Pfte	A: <i>dim.</i> -merkintä puuttuu puuttuu tästä tahdista. Se on merkitty vasta tahtiin 25.	87	Pfte/OK	A ja B: Tahdin ensimmäisen sävelen edellä on vain yksi alennusmerkki. Tämä on ilmeinen erehdys, sillä VK:lla on samanaikaisesti <i>Bb</i> -sävel (2/16:lla; 6/16:lla) ja vastaavissa tahdeissa aiemmin (10 ja 36) myös OK:lla on kaksoisalennettu sävel.
23-24	Pfte	B: Molemmista tahdeissa 1/8:lta (VK:llä) alkavat ja OK:lle ulottuvat fraseerauskaaret päättyvät jo 4/8:n <i>f'</i> -sävelle. A:ssa Madetoja on kuitenkin aivan ilmeisesti tarkoittanut, että ne jatkuisivat OK:n 5/8:lta alkavalle terssi-otteelle asti.		Pfte/VK	B: VK:n ensimmäinen fraseerauskaari päättyy jo 6/16:lle. A:ssa tämä kohta on tulkinnanvarainen, mutta kontekstin huomioonottaen tuntuu todennäköisemmältä, että Madetoja on tarkoittanut kaaren päättymään 7/16:n kohdalle ts. tahdin jälkipuoliskon soinnulle (kuten tahdissa 83).
25	Pfte	A: <i>dim.</i> -merkintä tahdin lopussa alkaen 5/8:n kohdalta.	89	Pfte/OK	B: Tahdin ensimmäinen sävel 1/4:n mittainen. A:ssa kuitenkin pisteellinen 1/8, kuten edeltävissä tahdeissa.
41-42	Canto, Pfte	A:ssa ei tällä kohdalla ole < -merkintöjä lainkaan. B:ssä < -merkinnät on piirretty vain ylä-äänelle ja piano-osuudelle. Kr. ed:n toimittaja ehdottaa kuitenkin tässä myös alemmalle lauluäänelle < -merkintää, koska edellisessä säkeistössä vastaavalla kohdalla (tahti 16) sekä A:ssa että B:ssä myös alemmalla lauluäänellä on <.	94	Pfte/OK	B: Tahdin alun sointu on piirretty pisteellisin neljäsosanuotein. Aika-arvo A:ssa on tällä kohden kuitenkin pisteellinen kahdeksasosa.
44-45	Canto/alempi ääni	A: Melodia poikkeaa B:stä kuten tahdeissa 18-19.	95-96	Canto/alempi ääni	A: Melodia poikkeaa B:stä kuten tahdeissa 18-19.
44-46	Canto, Pfte	A: <i>diminuendo</i> -merkinnät lauluviivastojen välissä sekä pianoviivaston alapuolella. Madetoja korostaa diminuendon kestoa tavuttamalla sen useamman tahdin alueelle: <i>di - mi - nu - en - do - - -</i> . B: <i>dim.</i> lyhenteet molemmille lauluäänille ja Pfte:lle tahdissa 44, mutta ilman niitä seuraavaa katkoviivaa. Kriittisessä editiossa on käytetty <i>dim.</i> -lyhennettä ja katkoviivaa kuten tahdeissa 18-20 (vrt. tahteja 18-20 koskeva kommentti).	95-97	Canto, Pfte	A: <i>diminuendo</i> -merkinnät lauluviivastojen välissä sekä OK:n ja VK:n viivastojen välissä. Madetoja korostaa diminuendon kestoa tavuttamalla sen useamman tahdin alueelle: <i>di - mi - nu - en - do - - -</i> . Canto-viivastojen välissä oleva merkintä ulottuu tahdin 98 loppuun asti – Madetoja on ilmeisesti lisännyt tahdin 98 alun <i>p</i> -merkinnät vasta myöhemmin. B: <i>dim.</i> lyhenteet ylemmälle lauluäänelle ja Pfte:lle tahdissa 95, mutta ilman niitä seuraavaa katkoviivaa. Kriittisessä editiossa on käytetty <i>dim</i> -lyhennettä ja katkoviivaa molemmille lauluäänille ja Pfte:lle kuten tahdeissa 18-20 ja 44-46 (vrt. ko. tahteja koskevat kommentit).
47	Pfte/VK	A ja B: Alennusmerkki puuttuu 4/16:lla sijaitsevan <i>ces'</i> -sävelen edeltä. Ilmeisesti Madetoja on kuitenkin tarkoittanut alennettua säveltä, koska palautusmerkkiä ei ole käytetty – tahdin alussahan VK:llä on jo ollut sekä <i>Ces</i> , että <i>Ces</i> -sävelet. Varma asiasta ei voi kuitenkaan olla, sillä myös <i>c'</i> -sävelen käyttö 4/16:lla sopisi kontekstiin varsin hyvin. Vastaava tilanne toistuu tahdissa 98.	98	Pfte/VK	A ja B: Alennusmerkki puuttuu 4/16:lla sijaitsevan <i>ces'</i> -sävelen edeltä. Tilanne on samanlainen kuin tahdissa 47 ja tulkinnan kannalta yhtä ongelmallinen (Ks. tahtia 47 koskeva kommentti).
48	Pfte	A ja B: OK:n ja VK:n yhteinen fraseerauskaari (1/16-6/16) puuttuu. Kyseessä ilmeinen virhe, sillä vastaavassa kohdassa tahdissa 99 kaari on paikoillaan.	100	Pfte	A: <i>dim.</i> -merkintä puuttuu.
68-69	Canto	A: Madetoja on ylemmän ja alemman lauluäänien viivastojen väliin tahtiin 68 sijoittanut < -merkinnän (alkaen 3/8:lta ja	102	Pfte	A: < -merkintä puuttuu.
			103-104	Pfte	A: <i>rit. e</i> -merkinnät puuttuvat, vain <i>dim.</i> merkitty.
			106	Pfte/OK	A: Toinen apuviivoista puuttuu etuheleen <i>d³</i> -sävelen kohdalta.
			Teksti		
			Madetoja on käyttänyt Onervan nelisäkeistöisen runon kokonaan ja lisännyt siihen runsaasti sanatoistoja ja säekertauksia musiikillisista syistä. OT:ssa sanatoistojen yhteydessä esiintyviä ajatusviivoja Madetoja on A:ssa käyttänyt hieman epäohdonmukaisesti: usein hän korvaa ajatusviivan		

pilkulla. **B**:ssä ajatusviivoista on luovuttu kokonaan ja käytetty niiden asemesta pilkkuja. **Kr.ed:ssa** on noudatettu **B**:n ratkaisua kuitenkin johdonmukaistaen pilkutusta mm. silloin kun molemmilla äänillä on sama teksti. **A**:ssa pääosa laulutekstistä on kirjoitettu lauluviivastojen väliin, eli ylempään äänen tekstin paikalle. Alemman äänen tekstiä on kirjoitettu erikseen tavallisesti vain silloin kun teksti tai sen lausutus poikkeaa ylempään äänen osuudesta. Eräin paikoin lauluviivastojen välissä kuitenkin on alemman äänen teksti ja ylempään äänen siitä poikkeava teksti on kirjoitettu ylä-äänien viivaston yläpuolelle.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

3-87	Canto	OT: Ainoat sanakertaukset säkeistöjen alkusäkeissä: 1. säkeistössä: <i>Soi – soi –</i> 2. säkeistössä: <i>Näy – näy –</i> 3. säkeistössä: <i>Jää – jää –</i> 4. säkeistössä: <i>Luo – luo –</i> (huom. ajatusviivat, jotka Madetoja on A :ssa osaksi säilyttänyt, mutta jotka on B :ssä korvattu pilkuilla). Madetoja on erityisesti 1., 2. ja 4. säkeistöjen alkusäkeiden sanoja kertaillut varsin vapaasti.
11-16	Canto/ molemmat äänet	OT: <i>muuten on laulun tieni;</i> (ei säekertausta).
12 ja 15	Canto/ molemmat äänet	B: Painovirhe: <i>laututon</i> (p.o. <i>laulun</i>).
37-42	Canto/ molemmat äänet	OT: <i>hohtelee kirkkaalla miellä;</i> (ei säekertausta).
63-65	Canto/ylempi ääni	OT: <i>loista kuin rintani usko</i> (eikä <i>loista kuin sieluni usko</i>).
88-93	Canto/ molemmat äänet	OT: <i>vaipaksi unhoitetulle;</i> (ei säekertausta).

Op. 43 n:o 4 Toukokuussa

Teksti: Juhani Siljo (1888-1918)
1919

Lähteet

OT	J.Siljo:	Runoja Porvoo 1910 Werner Söderström Osakeyhtiö
A	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos <i>A/B.F.M.1106</i> , johon säveltäjä on tehnyt merkintöjä ja eräitä korjauksia. Säilytyspaikka: OYK/MOK.	
B	Painettu laitos <i>A/B.F.M.1106</i> . Kustantaja: A.B.Fazers Musikhandel, Helsingfors/O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.	

Toukokuussa-laulun käsikirjoitus on kadoksissa. Päälähte on painettu laitos **B**. **A**:han Madetoja on tehnyt joukon korjauksia, jotka kriittisessä laitoksessa on otettu huomioon.

Edellisten lisäksi olemassa lyhyt luonnos sävellyksen alusta. Siihen Madetoja on merkinnyt ylempäästä lauluäänestä viisi ensimmäistä tahtia sekä kuudennen tahdin ensimmäisen sävelen sekä kaksi ensimmäistä tahtia piano-osuudesta. Vain suomenkielinen teksti. Esitysmarkinnat puuttuvat, mutta muutoin nämä tahdit vastaavat painettua laitosta. Säilytyspaikka HYK/F.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1	Pfte/OK	B: triolikuviot 2/4:lla ja 4/4:lla on (fraseerauskaaren lisäksi) kaaritettu erikseen. A: Madetoja on merkinnyt mainitut triolikaaret poistettavaksi.
2	Pfte/VK	B: Puolinuotin jäljestä puuttuu piste. A: Madetoja on lisännyt pisteen.

11	Pfte/VK	A ja B: Ylennysmerkki puuttuu 3/4:lle sijoituvan triolin ensimmäisen sävelen edestä. Kyseessä on kuitenkin mitä todennäköisimmin <i>Cis</i> , sillä <i>cis'</i> ja <i>cis²</i> ovat sitä ennen esiintyneet OK:n osuudessa samassa tahdissa. Palautusmerkkiäkään, joka olisi oikeinlunun varmistamiseksi tarpeen, mikäli tarkoitettaisiin <i>C</i> -säveltä, ei nuotin edessä ole. Myös tahdissa 55 vastaavalla kohdalla on <i>Cis</i> . Sointukulku tosin poikkeaa juuri tällä kohdalla tahdista 11, mutta tahdit 51-55 ovat kuitenkin tahtien 7-11 varsin läheinen variantti ja luontevaa olisi, että bassoäänten profiilit näissä kahdessa variantissa olisivat samanlaiset.
15	Pfte	B: OK:lle ja VK:lle yhteiset aksenttimerkit viivastojen välissä.
20	Pfte	B: Aksenttimerkit ovat viivastojen välissä ja samalle kohdalle sattuvat aksenttimerkit yhteiset OK:lle ja VK:lle.
	Pfte/OK	A ja B: Palautusmerkki puuttuu 4/4:lla sijaitsevan soinnun <i>e'</i> -sävelen edeltä. Saman soinnun <i>e²</i> -sävelen edellä palautusmerkki on.
39	Pfte/OK	B: Tahdin ensimmäisestä soinnusta puuttuu alennusmerkki <i>b'</i> -sävelen edestä. A: Madetoja lisännyt alennusmerkin.
41	Pfte/VK	B: Tahdin viimeisen soinnun <i>es</i> -sävelen edeltä puuttuu alennusmerkki. A: Madetoja lisännyt alennusmerkin.
42-43	Pfte/OK	B: Yhdyskaarilla tahtiviivan yli sidotun OK:n soinnun alimpien sävelten (<i>g-g</i>) välisen yhdyskaaren alkupuoli puuttuu tahdin 42 lopusta. Sivuvaihtuu tahtien välillä ja tahdin 43 alkuun mainittu kaaren kaaren loppuosa on piirretty aivan normaalisti.
43	Pfte	A ja B: Esitysmarkintana <i>ravivando</i> , kun oikea muoto on <i>ravvivando</i> .
46	Pfte/VK	A ja B: Puolinuotin jäljestä puuttuu piste (vrt. tahti 2).
53	Pfte/VK	B: Alaspäinen nuotinvarsi puuttuu tahdin ensimmäiseltä säveleltä. Vastaavassa kohdassa tahdissa 9 varsi kuitenkin on.
65	Pfte	B: Viimeisessä tahdissa murtosointukulun ja kokonuotein merkityn soinnun välissä on ylimääräinen pystyviiva, mahdollisesti käsi-kirjoitukseen vahingossa jäänyt vaihtoehtoinen tahtiviiva.

Teksti

Madetoja käyttänyt Siljon runon viidestä säkeistöstä 1., 3., 4., ja 5. säkeistön. Madetoja kertaan tekstin osia eräin kohdin ja on tehnyt pari sanamuutosta.

Tahti Lähde: huomautus

18-19	OT: <i>soitanto</i> (eikä <i>laulanta</i>).
34	OT: <i>epäillyt</i> (eikä <i>huokaillut</i>).
36-38	OT: <i>voimakas</i> (ei sanakertausta).
51-57	OT: <i>kun näät, miten auringon</i> (ei säe- eikä sanakertauksia).
57-62	OT: <i>isän-rakkaus etees Eedenin luo!</i> (ei kertauksia).

Kimmo Tammivaara

**Kriittinen kommentaari
Leevi Madetojan koottujen
yksinlaulujen ja duettojen osaan 2**

*Kriittinen kommentaari on tekijänoikeuden alaista materiaalia,
eikä sitä ole lupa lainata tai referoida sen tekijää tai lähdettä mainitsematta.*

KRIITTINEN KOMMENTAARI

Kriittisten huomautusten päätehtävänä on kertoa, miten käytetyt lähteet eroavat toisistaan ja kriittisestä editiosta.

Käytetyt lyhenteet

Canto	Lauluääni.
cb	Kontrabasso.
cl	Klarinetti.
cor	Käyrätorvi.
F	Musiikki-Fazerin käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: MS. MUS. 166.
fg	Fagotti.
fl	Huilu.
HYK	Helsingin yliopiston kirjasto.
k.kop	Kaivertajan kopio. Käsikirjoitus, johon tietty editio pohjautuu. Kaivertajan kopion tunnistaa siihen jälkikäteen painossa tehdyistä, painatustyöhön liittyvistä merkinnöistä. Esim. k.kop/ B tarkoittaa kriittisessä kommentaarissa lähteeksi B nimetyn painetun laitoksen painotyön pohjana ollutta käsikirjoitusta.
kn	Kustannusnumero.
kr.ed	Madetojan yksinlaulujen ja duettojen kriittinen editio.
L/S	Seija Lappalainen & Erkki Salmenhaara: Leevi Madetojan teokset. Helsinki 1987, Suomen Säveltäjät ry. Painopaikka: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
MIC	Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus.
MT	Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: MS. MUS. MT.
ob	Oboe.
OK	Oikea käsi.
OYK/MOK	Oulun yliopiston kirjasto/Madetoja-Onerva -kokoelma.
Pfte	Piano.
r.k.sid	”Ruskeisiin kansiin sidottu”. OYK/MOK:ssa säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta, ruskeilla kansilla varustettua nidettä, johon on sidottu suuri määrä Madetojan yksinlauluja painettuina laitoksina. Osassa lauluista on säveltäjän merkintöjä/korjausehdotuksia, osassa ei. Mikäli säilytyspaikkalyhenteestä OYK/MOK puuttuu määre r.k.sid. , on kyseessä irtonuotti.
S-A	Sibelius-Akatemian kirjasto.
SKS	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkisto.
SLSA	Svenska Litteratursällskapet i Finland, Historiska och litteraturhistoriska arkivet. Säilytyspaikka: HYK.
SS	Suomen Säveltäjät ry:n käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: MS. MUS. SS.
TEOSTO	Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:n käsikirjoituskokoelma HYK:ssa. Signum: MS. MUS. TEOSTO
tr	Trumpetti.
vc	Sello.
VK	Vasen käsi.
vl (myös VI)	Viulu.
vla	Altoviulu.
YLE	Yleisradion nuotisto.

Kriittisten huomautusten rakenne

Sävellykset käydään läpi kriittisessä kommentaarissa yksitellen samassa järjestyksessä, kuin ne on julkaistu nuottiosuudessa. Yksittäistä sävellystä koskeva osuus noudattaa aina samaa rakennetta, jonka pääkohdat ovat:

Otsikko

-Opusnumero, mikäli laululla sellainen on.
-Laulun nimi.
-Tekstin kirjoittaja/kokoaja ja hänen synnyin- ja kuolinvuotensa.
-Sävellysvuosi. Valtaosassa lauluista sävellysvuosi on annettu L/S:n mukaisena. Epävarmat vuosiluvut ovat [hakasuiluissa].

Lähteet

Lähteet esitellään seuraavassa järjestyksessä:

-**Alkuperäisteksti (OT)**: Käytännössä tämä tarkoittaa tavallisimmin runokokoelman ensilaitosta tai muuta painotuotetta, jossa Madetojan käyttämä runo on ensimmäisen kerran julkaistu.

-**Musiikkilähteet (A, B, C jne)**: 1. Madetojan käsikirjoitukset/luonnokset; 2. Madetojan käsikirjoituksista julkaistut faksimilekopiot; 3. Muiden tekemät käsikirjoituskopiot; 4. Oikovedokset (oikovedoksia säilynyt vain kahdesta laulusta); 5. Madetojan omistuksessa olleet hänen merkintöjään sisältävät painetut laitokset; 6. Painetut laitokset (tavallisimmin ensilaitos).

Lähteiden keskeisimmät tunnuspiirteet kuvaillaan ja käsikirjoitusten säilytyspaikka mainitaan.

Lähteiden esittelyn jälkeen ilmoitetaan lähde ja lähteitä vertaillaan lyhyesti. Sellaiset Madetojan luonnokset, jotka tunnetaan, mutta joita ei ole käytetty lähteenä mainitaan tällä kohden.

Kriittiset huomautukset

Musiikkia koskevat huomautukset: Huomautukset käydään läpi tahtijärjestyksessä. Lyhennyksillä **Canto**, **Canto/ylempi ääni**, **Canto/alempi ääni**, **Pfte**, **Pfte/OK** ja **Pfte/VK** ilmaistaan, mitä esityskoneiston osa-alueita huomautus koskee. Lähteen symboli (**A, B, C jne**) ilmaisee, mitä lähdeä huomautus koskee.

Tekstiä koskevat huomautukset on järjestetty samalla tavoin kuin musiikkia koskevat huomautukset. Kuitenkin vain eräissä duetoissa on ollut tarpeen täsmäntää se esityskoneiston osa-alue, johon huomautukset kohdistuvat (**Canto/ylempi ääni**, **Canto/alempi ääni**).

Fire Sange, op. 44

Madetojan opus 44 on kriittisen toimitustyön kannalta ongelmallinen. Madetojan Hansenia, laulujen tanskalaista kustantajaa varten laatimat käsikirjoitukset ovat kadoksissa ja Hansen-laitoksen toimitustyöstä vastanneella Julia A. Burtilla näyttää olleen tapana lisäillä editoituksi sävellyksiin dynaamisia, pedaalilyyriä muita esitysmerkintöjä. Viimeksi mainittu seikka on käynyt ilmi Jean Sibeliuksen Hansen-opuksista 86 ja 88, jotka nekin ovat Julia A. Burtin editoituja. Niistä on säilynyt oikovedoksia, joista toimittajan lisäykset on käsikirjoituksiin vertailemalla voitu päätellä. Madetojankin Hansen-lauluissa näyttäisi olevan enemmän esitysmerkintöjä, erityisesti pedaalimerkintöjä, kuin muissa Madetojan tämän kauden sävellyksissä.

Madetojan opus 44:n viimeisestä laulusta **Vaarsang** ei tällä hetkellä ole käytettävissä mitään Madetojan omakätistä dokumenttia. Ensimmäisestä laulusta **Sang bag Ploven** on säilynyt ainoastaan joitain lopputahteja sisältävä kadonneen käsikirjoituksen tai luonnoksen viimeinen sivu. Numerosta 2, **Far, hvor flyver Svanerne hen?** on säilynyt Madetojan kirjoittama, mutta ei ilmeisesti täysin valmis orkesterisäestyksellinen versio sekä sen pohjalta tehty käsikirjoituskopio. Opuksen kolmannelta numerosta **Det gyldenhvite Himmellys** on olemassa Joulutunnelma-lehdessä julkaistu faksimilekopio Madetojan käsikirjoituksesta. Kyseessä ei kuitenkaan ole sama käsikirjoitus, jonka pohjalta Julia A. Burt on tehnyt työnsä.

Käytettävissä oleviin Madetojan omakätisiin lähteisiin liittyy lisäksi ongelmia. Yksi on katkelma ja toinen kirjoitettu aivan muulle kokoonpanolle kuin lauluäänelle ja pianolle. Siksi näiden lähteiden pohjalta on mahdotonta arvioida esimerkiksi Hansen-laitoksen pedaalimerkintöjen oikeellisuutta. Ja ainoa lauluäänelle ja pianolle tarkoitettu koko sävellyksen käsittävä alkuperäislähde on julkaistu joululehdessä. Monissa muissa vastaavissa tapauksissa aikakausilehdessä julkaistu versio on ollut

esitysmerkinnöiltään huomattavasti askeettisempi kuin kustantajan julkaisema laitos, johon Madetoja on noita merkintöjä huomattavassakin määrin muuttanut ja täydentänyt tai johon tehdyillä täydennyksillä on joka tapauksessa ollut selvästi Madetojan hyväksyntä.

Niinpä kriittisen edition toimittaja on varsin pitkälle Julia A. Burtin armoilla. On käytännössä mahdotonta ehdottoman varmasti osoittaa Burtin lisäykset vaikka niitä aivan ilmeisesti Hansen-laitoksessa on.

Op. 44 n:o 1 Sang bag Ploven

Teksti: Ludvig Holstein (1864-1943)
1919

Lähteet

OT Ludvig Holstein: Digte
2. oplag
Kjøbenhavn 1914
Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag

Ludvig Holsteinin **Digte** -kokoelman ensimmäinen laitos julkaistiin vuonna 1895, mutta Madetoja käytti tekstilähteenä aivan ilmeisesti **Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag**:in **Smaa Digtsamlinger** -sarjassa ilmestynyttä toista laitosta. Tämä laitos hankittiin vuonna 1915 Helsingin Yliopiston **Ylioppilas-kirjaston** eli nykyisen Opiskelijakirjaston kokoelmiin (Hankintanumero: 1915:32), jossa se on vieläkin. Kirjan sivulle 83, jossa on runo **Far, hvor flyver svanerne hen**, on otsikon alle kirjoitettu Madetojan käsialalla laulun suomenkielinen nimi: **Taatto, minne liitävät joutsenet nuo?** ja sivun alalaitaan niin ikään Madetojan käsialalla **Suom. L.Onerva. Sävelt. L.Madetoja**.

A Viimeinen sivu Madetojan käsikirjoituksesta tai luonnoksesta. Se sisältää laulun 9 viimeistä tahtia (tahdit 67-75). Tanskan-kielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.

B Painettu laitos. **Wilhelm Hansen Edition N:o 2030**. Ensimmäisen nuottisivun alareunassa painovuosi 1920 sekä teksti: **Copyright 1920 by Wilhelm Hansen, Copenhagen. Edited and revised by Julia A. Burt. Kustannusnumero 17318**. Tanskan- ja suomenkielinen teksti.

Päälähde on **B**, sillä Madetojan lopullinen käsikirjoitus laulusta on kadoksissa ja **A**:han sisältyy vain murto-osa laulusta. **B** on kuitenkin lähteenä ongelmallinen. Kyseessä on Julia A. Burtin editoima ja tarkistama laitos, jonka pohjana ollut käsikirjoitus on kadoksissa. Siksi on joksinkin mahdotonta täsmällisesti selvittää, mikä vaikutus toimitustyöllä on ollut edition lopulliseen muotoon.

Kriittiset huomautukset

On todennäköistä, että osa esitysmerkinnöistä on Julia A. Burtin tekemiä lisäyksiä. Siksi esitysmerkintöjen muodostama kokonaisuus ei kriittisessä laitoksessa välttämättä kaikilta yksityiskohdiltaan vastaa säveltäjän näkemystä ja on siksi vain suuntaa antava.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

21	Canto, (Pfte)	B : Säerajamerkki vasta juuri ennen lauluäänen ensimmäistä säveltä. Vain lauluäänen kohdistuva säerajamerkki tuntuu kuitenkin tässä kohden oudolta, onhan lauluäänellä neljäsosatauko tahdin alussa. Kr. editossa säerajamerkki on siirretty tahdin alkuun, niin että myös pianisti voi sitä noudattaa.
33-34	Pfte/VK	B : Yhdyskaaret myös tahtien 33 ja 34 kvinttiotteiden välillä. Kr. editiosta nämä on jätetty pois perusteena vastaava kohta tahteissa 10-11, josta yhdyskaaret puuttuvat.
44	Canto, (Pfte)	B : Säerajamerkki ja sitä koskeva kr. ed:n ratkaisu kuten tahteissa 21.
58-60	Pfte/OK ja VK	B : Katkoviivalla merkityt kaaret puuttuvat B :stä. On kuitenkin mahdollista, että Madetoja on tarkoittanut tämän kohdan neljäsosaparit (tahdin 58 4/4:ltä tahdin 60 1/4:lle) yhdenmukaisesti toteutettaviksi.

67 Canto **B**: Säerajamerkki lauluäänessä juuri ennen *mp* -merkintää. Kr. ed:ssa säerajamerkki on kuitenkin tältä kohden jätetty pois, sillä lauluäänessä tahdin alussa joka tapauksessa tauko eikä säerajamerkki piano-osuuden näkökulmasta tunnu mielekkäältä.
Pfte/OK **A**: Sointu merkitty puolinuotin mittaiseksi, mutta puolitauko tahdin lopusta puuttuu.

67-75 Canto, Pfte **A**: Esitysmerkinnät (dynaamiset ja agogiset merkinnät, fraseerauskaaret, aksenttimerkit, pedaalimerkinnät) puuttuvat. Ainoastaan OK:n ja VK:n arpeggiomerkit tahteissa 69 ovat paikallaan.

68 Canto **A**: h¹-sävel on kokonuuotin mittainen.

74-75 Pfte/VK **A**: Laulun lopussa kvinttiote D-A:

Kvinttiote on jostain syystä rengastettu. **B**:stä kvinttiote on jätetty pois.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Holsteinin runon neljästä säkeistöstä kolme: ensimmäisen, kolmannen ja neljännen. **B** poikkeaa muutamien kohdin kirjoitusasultaan (isot/pienet alkukirjaimet, välimerkit) **OT**:stä. Koska toimittajalla ei ole ollut käytössään sellaista Madetojan käsikirjoitusta, josta olisi voinut tarkistaa säveltäjän kannan koskien kirjoitusasua, on kr. ed:ssa noudatettu **OT**:n kirjoitusasua.

Op. 44 n:o 2 Far, hvor flyver Svanerne hen?

Teksti: Ludvig Holstein (1864-1943)
1919

Lähteet

OT Ludvig Holstein: Digte
2. oplag
Kjøbenhavn 1914
Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag
(Ks. **OT** op. 44 n:o 1)

A Madetojan omakätinen, mutta ei ilmeisesti täysin valmis käsikirjoitus lauluäänelle ja orkesterille. Kansilehti + 11 partituurisivua. Kannessa teksti: / **Orkesteri-säestys!** / **Far, hvor flyver svanerne hen?** (L.Holstein) / **Taatto, minne liitävät joutsenet nuo?** (suom. L.Onerva) / Säv. Leevi Madetoja, op. 44 n:o 2 / Ensimmäiselle partituurisivulle kirjoitettu otsikkotekstien lisäksi Madetojan käsialalla: / **obs! Äänet tarkis- / tettava alusta lähtien!** / L.M. / Tanskan- ja suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.

B Käsikirjoitus lauluäänelle ja orkesterille (**A**:n puhtaaksikirjoitus). Ei Madetojan omaa käsialaa, vaan kopistin tekemä. Kansilehti + 15 partituurisivua. Kansilehdellä teksti: / **L.Madetoja / op 44 N:o 2. / Far, hvor flyver Svanerne hen? / Taatto, minne liitävät joutsenet nuo?** / L.Holstein / Suom. L.Onerva /. Kansilehden yläreunassa Aulikki Rautawaaran nimikirjoitus. Säilytyspaikka: Helsingin Kaupunginorkesterin nuotisto. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo, mikrofilmi F3/5 positiivi.

C Painettu laitos. **Wilhelm Hansen Edition N:o 2031**. Ensimmäisen nuottisivun alareunassa painovuosi 1920 sekä teksti: **Copyright 1920 by Wilhelm Hansen, Copenhagen. Edited and revised by Julia A. Burt. Kustannusnumero 17319**. Tanskan- ja suomenkielinen teksti.

Päälähde on **C**. **A**:ta ja **B**:tä on käytetty tarkistustyön apuvälineenä, kr. editiossa on eräin paikoin myös noudatettu niissä annettuja esitysmerkintöjä. **C** on lähteenä ongelmallinen samasta syystä kuin op. 44 n:o 1 lähde **B**. Edellisten lisäksi olemassa Madetojan luonnos, jossa laulun pääideoita on hahmoteltu sangen pitkälle. Säilytyspaikka HYK/MT.

Kriittiset huomautukset

Kuten luonnollista, orkesteripartituurissa (A ja B) kaaritutukset, esitysmarkinnat, äänen asettelu jne. poikkeavat monin paikoin instrumenttien ja orkesterikoneiston ominaispiirteistä johtuen C:n piano-osuuden kaaritutuksista ja esitysmarkinnöista. Myös orkesterisäestyksen (A/B) ja pianosäestyksen substansseissa on jonkin verran eroja. Mainittuja eroavaisuuksia ei ole yksityiskohtaisesti kommentoitu.

Koska valtaosa esitysmarkinnöista on peräisin Hansen-editiosta, on todennäköistä, että niihin sisältyy Julia A. Burtin tekemiä lisäyksiä. Siksi esitysmarkintöjen muodostama kokonaisuus ei kriittisessä laitoksessa välttämättä kaikilta yksityiskohdiltaan vastaa säveltäjän näkemystä ja on siksi vain suuntaa antava.

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
2	Canto, Pfte Canto	A ja B: Kertausmerkki tahdin alussa: A:ssa ja B:ssä tahdit 2-15 kerrataan (ks. tahtia 15 koskeva kommentti). A ja B: Lauluäänellä ei <i>p</i> -merkintää.
6-7	Canto, Pfte	A ja B: <i>cresc. poco a poco</i> sekä <i>poco accel.</i> -merkinnät puuttuvat.
7	Canto, Pfte	C: <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat.
8	Pfte/VK	C: Alennusmerkki puuttuu <i>es</i> ¹ -sävelen edeltä 3/4:lla.
8-9	Canto	A ja B: \llcorner -merkinnät sekä <i>f</i> puuttuvat lauluäänestä.
9	Pfte	C: <i>mf</i> -merkintä puuttuu.
10	Canto Canto, Pfte Pfte	A ja B: \rhd -merkintä ja <i>dim. e rit.</i> -merkintä puuttuvat. B: myös <i>mp</i> ja \llcorner -merkintä puuttuvat. C: <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat. A ja B: <i>dim. e rit.</i> -merkintä puuttuu orkesterisäestyksestä.
11	Pfte	A ja B: <i>a tempo</i> -merkintä puuttuu orkesteriversiosta.
12	Canto Pfte	A ja B: <i>p</i> ja <i>rit.</i> -merkinnät puuttuvat. C: <i>p</i> -merkintä jo 9/16:n kohdalla.
13	Canto, (Pfte)	A ja B: <i>Tranquillo</i> -merkintä <i>rit.</i> -merkinnän asemesta
14	Canto, (Pfte)	A ja B: <i>Tempo I</i> -merkintä <i>a tempo</i> -merkintöjen sijasta.
15	Canto, Pfte	A ja B: Tahdin lopussa kertausmerkki: tahdit 2-15 kerrataan toisella (2. säkeistön) tekstillä. C ja Kr. ed: Kertausmerkkejä ei ole käytetty. Sen sijaan 2 säkeistö on nuotinnettu tahteihin 16-27. Mainitusta syystä A:n ja B:n eroja C:hen ja kr.editiioon ei ole kommentoitu tahdeissa 16-27. Ne on jo kertaalleen kommentoitu tahdeissa 2-15.
19	Pfte/OK	C: 12/16:n kohdalla virheellisesti <i>es</i> ¹ -sävel <i>d</i> ¹ :n asemesta.
21	Canto, Pfte Pfte/VK	C: <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat. C: Tahdin viimeinen sävel on <i>fes</i> ¹ . Tahdissa 7 vastaavassa kohdassa kuitenkin <i>e</i> ¹ .
22	Pfte/VK	C: Alennusmerkki puuttuu <i>es</i> ¹ -sävelen edeltä 3/4:lla.
23	Pfte	C: <i>mf</i> -merkintä puuttuu.
24	Canto Canto, Pfte	C: \llcorner -merkintä päättyy juuri ennen 9/4. Kr. ed:ssa kuitenkin noudatettu tahdin 10 ratkaisua, jossa merkintä ulottuu tahdin loppuun asti. C: <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat.

25	Pfte/VK	C: \rhd -merkintä alkaa vasta 3/4:n kohdalta. Kr. ed:ssa kuitenkin noudatettu tahdin 11 ratkaisua, jossa merkintä alkaa jo 2/4:lta.
26	Canto	C: <i>p</i> -merkintä puuttuu, mutta aiemmin vastaavassa tahdissa 12 se on mukana.
28	Canto, (Pfte)	A ja B: <i>Tempo I</i> -merkintä <i>a tempo</i> -merkinnän sijasta.
30-31	Canto	A ja B: \llcorner ja \rhd -merkinnät puuttuvat.
32	Canto	A ja B: <i>recitativo</i> -merkintä puuttuu.
34-35	Canto	A ja B: Lauluäänellä ei ole omia <i>f</i> ja <i>mp</i> -merkintöjään.
35	Pfte	B: <i>mp</i> -merkintä puuttuu orkesteriosuudesta.
37	Pfte/OK	C: Palautusmerkit puuttuvat <i>c</i> ¹ ja <i>c</i> ² -sävelten edeltä 4/4:lla.
38	Canto	A ja B: \llcorner -merkintä puuttuu.
39	Canto	A ja B: <i>f</i> C: Pisteet puuttuvat soinnusta 4/4:n kohdalla. Kr. editioon ne on lisätty A:n ja B:n sekä VK:n perusteella. C: Palautusmerkki puuttuu <i>h</i> -sävelen edeltä 6/4:n kohdalla.
40	Canto	C: Neljäsosatauko puuttuu tahdin alusta.
42	Canto, Pfte	A ja B: <i>f</i> -merkintä <i>ff</i> -merkinnän asemesta; <i>poco largamente</i> -merkintä <i>poco allarg.</i> -merkinnän sijasta.
45	Canto	A ja B: Kahdeksasosan mittainen sisätauko puuttuu 5/8:n kohdalta.
46	Pfte	C: Tahdin jälkipuoliskolla molemmille käsille sormitusnumerointi, jonka mitä ilmeisimmin on lisännyt Julia Burt. Kr. editiosta numerointi jätetty pois.
47	Canto Pfte	A ja B: <i>mf</i> ja <i>ben espr.</i> -merkinnät puuttuvat. A ja B: <i>fp</i> -merkintä <i>ffz</i> ja <i>p</i> -merkintöjen asemesta orkesteriosuudessa.
49	Pfte/VK	C: Staccatopisteet puuttuvat. Ne on otettu A:n/B:n orkesteriosuudesta.
52	Canto, Pfte	A ja B: <i>dim.</i> -merkinnät puuttuvat.
52-53	Pfte/VK	A ja B: Oktaaviottein kulkeva bassomelodia jätetty pois orkesterikudoksesta.
53	Pfte	A ja B: <i>rit.</i> ja <i>dim.</i> -merkinnät pelkän <i>rit.</i> -merkinnän asemesta orkesteriosuudessa.

Teksti

Madetoja on käyttänyt L.Holsteinin nelisäkeistöisen runon kokonaan, eräitä tekstikertauksia lukuunottamatta alkuperäisessä muodossaan. C:ssä sekä tanskan- että suomenkielisessä tekstissä on virheitä.

Tahti Lähde: huomautus

23	C: Tanskan. tekstissä virheellisesti <i>strygende</i> (OT: <i>stryger de</i>).
30-31	OT: <i>Far</i> , (ei sanakertausta).
40-43	OT: <i>Ingen ved hvorhen</i> . (ei tekstikertausta).
42	C: Tanskan. tekstissä virheellisesti <i>hved</i> (OT:ssa ja tahdissa 40: <i>ved</i>).
44	OT: <i>Men Far</i> , (ei tekstikertausta).

Op. 44 n:o 3 Det gyldenhvide Himmellys

Teksti: Ludvig Holstein (1864-1943)

1919

Lähteet

- OT** Ludvig Holstein: Digte
2. oplag
Kjøbenhavn 1914
Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag
(Ks. **OT** op. 44 n:o 1)
- A** Faksimile-kopio Madetojan käsikirjoituksesta. Julkaistu vuoden 1919 **Joulutunnelma**-lehdessä (Hämeenlinna 1919, Arvi A. Karisto Osakeyhtiö). Vain suomenkielinen teksti. Alkuperäinen käsikirjoitus kadoksissa.
- B** Painettu laitos. **Wilhelm Hansen Edition N:o 2032**. Ensimmäisen nuottisivun alareunassa painovuosi 1920 sekä teksti: **Copyright 1920 by Wilhelm Hansen, Copenhagen. Edited and revised by Julia A. Burt.** Kustannusnumero 17320. Tanskan- ja suomenkielinen teksti.

Päälähde on **A**, tanskankielisen tekstin osalta kuitenkin **B**. Myös esitysmarkintöjen osalta kr. ed:ssa on monin paikoin nojaututtu **B**:hen, sillä **A** on esitysmarkinnoltaan varsin askeettinen ”aikakausijulkaisuversio” ja **B** nuottikustantajaa varten laadittu versio, johon esitysmarkintöjä on täydennetty. Madetoja on myös tehnyt pieniä, **A**:sta poikkeavia muutoksia **B**:n edustamaan versioon. **B** on kuitenkin lähteenä ongelmallinen samasta syystä kuin op. 44 n:o 1 lähde **B**.

Kriittiset huomautukset

On todennäköistä, että osa esitysmarkinnöistä on Julia A. Burtin tekemiä lisäyksiä. Siksi esitysmarkintöjen muodostama kokonaisuus ei kriittisessä laitoksessa välttämättä kaikilta yksityiskohdiltaan vastaa säveltäjän näkemystä ja on siksi vain suuntaa antava

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Pfte	A : <i>mp</i> -merkintä puuttuu. Dynaamisena merkintänä tahdin alusta lähtien <i>p</i> .
1-4	Pfte	A : Piano-osuus kirjoitettu vain yhtä viivastoa käyttäen. OK:n soitettavaksi tarkoitetut sävelet on kirjoitettu nuotinvarret ylöspäin ja VK:n sävelet nuotinvarret alaspäin.
1-37	Pfte	A : Pedaalimerkinnot puuttuvat kokonaan.
3	Pfte/VK	A : Vasemman käden sointu tahdin alussa neljäosan eikä puolinuotin kestoinen; siksi myös 2/4:lla on neljäosatauko.
6-7	Canto, Pfte	B : Tahtiviiva on vasta arpeggiomerkinnän jälkeen, juuri ennen tahdin 7 pääiskua. Kriittisessä laitoksessa tämä kohta on A :n mukainen. Erosta johtuen myös alennusmerkit pianon molemmilla viivastoilla sijoittuvat A :ssa ja B :ssä hieman eri tavoin. A : <i>pochissimo cresc.</i> -merkinnät puuttuvat.
8	Pfte/OK	A : Fraseerauskaari puuttuu tahdin jälkipuoliskolta. Alennusmerkki puuttuu b ¹ -sävelen edeltä 4/4:lla.
9-10	Canto, Pfte	A : Tahdin 9 alussa tod. näk. lauluääneen kohdistuva \llcorner -merkintä Canto-viivaston ja Pfte/OK-viivaston välissä alkaen 1/4:lta ja päättyen 4/8:lle. Tahdissa 10 \rceil -merkintä Canto- ja Pfte/OK-viivastojen välissä alkaen 1/4:lta ja päättyen 3/4:lle. Muut \llcorner ja \rceil -merkinnät tahdeista 9-10 puuttuvat
10	Pfte/VK	A : Puolitauko puuttuu tahdin lopusta.
11-14	Pfte	A : Piano-osuus kirjoitettu ainoastaan yhtä viivastoa käyttäen.
12	Pfte/OK	A : Ylennysmerkki puuttuu tahdin alusta dis ²

12-13	Pfte	A : Tahtiviivan ylittävä \rceil -merkintä puuttuu.
13	Canto, Pfte	A : <i>p</i> -merkinnät puuttuvat.
14	Pfte	B : \rceil -merkintä alkaa vasta juuri ennen 6/4:aa.
15	Pfte/VK	A : Puolitauko puuttuu tahdin keskeltä.
16	Canto	A : Lauluääni kulkee tahdin jälkipuoliskolla neljäosarytmisessä (A :ssa suomenkielinen teksti).
	Canto, Pfte	A : Madetoja käyttää tahtiosoitukseksi 4/4:aa C:n asemesta. Hän on merkinnyt tahtiosoitukset tällä kohden viivastojen väliin.
16-17	Canto, Pfte	B : Dynaamisina merkintöinä Cantossa: <i>cresc.</i> tahdissa 16, 3/4:n kohdalla ja Pftessa omat erilliset \llcorner -merkintänsä molemmissa tahdeissa: tahdissa 16 alk. 2/4:lta ja päättyen tahdin loppuun ja tahdissa 17 alkaen 1/4:lta ja päättyen 4/4:lle. Kriittisessä laitoksessa on noudatettu A :n merkintöjä.
17	Pfte	B : Tahdin alussa vasemmalla kädellä alkava kaari päättyy jo vasemman käden sävelen <i>ges</i> ¹ eli jälkimmäisen triolin viimeiselle sävelle eikä jatku OK:n viivastolle (3/4:lle).
18-19	Canto, Pfte	B : Canton \rceil -merkintä alkaa aavistuksen verran aikaisemmin kuin A :ssa ja kr.ed:ssa. Myös Pften \rceil -merkintä on jo tahdissa 18 samoilla kohdilla kuin Canton merkintä.
19	Pfte	B : Tahdin alussa <i>p</i> -merkintä, <i>dim.</i> -merkintä puuttuu.
	Pfte/VK	A : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitetut alennusmerkit puuttuvat as ja as ¹ -sävelten edeltä.
20	Pfte	B : <i>pp</i> -merkintä puuttuu (se on vasta seuraavassa tahdissa); 2/4-4/4:n kohdalla, viivastojen välissä on \rceil -merkintä.
20-24	Pfte	A : Piano-osuus kirjoitettu vain yhtä viivastoa käyttäen.
21	Pfte	B : Tahdin alussa <i>pp</i> -merkintä.
23-24	Canto, Pfte	B : \llcorner -merkinnät päättyvät tahdin 23 viimeisille sävelille eivätkä ylitä tahtiviivaa.
25	Canto	B : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 2/4:n f ² -sävelen edeltä. A :ssa se on.
26	Pfte/VK	A : Puolitauko puuttuu tahdin alusta. Etuheleen ja pääsävelen välinen kaari puuttuu.
27	Pfte/VK	B : Bassoäänessä on 4/8:lla b -sävelen sijasta as .
28-29	Canto, Pfte	B : \rceil -merkinnät eivät ulotu tahtiviivan yli.
29	Canto	A : Melodiarytmi tahdin alkupuolella $\downarrow \downarrow$ eikä $\downarrow \downarrow$ (A :ssa suomenkielinen teksti). B : <i>mf</i> -merkintä on jo säkeen alussa tahdin 29 viimeisellä kahdeksasosalla. A :ssa Madetoja on kuitenkin selkeästi merkinnyt sen vasta tahdin 30 alkuun, kuten se Pfte:ssakin on.
30	Canto	B : <i>mf</i> -merkintä puuttuu tahdin alusta (ks. tahdin 29 kommenttia).
	Canto, Pfte	A : Tahtiosoitus 4/4 eikä C.
31-32	Pfte	A : <i>espr.</i> -merkintä puuttuu tältä kohden (se on myöhemmin, ks. tahteja 32-33 koskeva kommentti); <i>dim e rit poco a poco</i> -merkintä on

		sijoitettu Canto- ja Pfte/OK-viivastojen väliin ja alkamaan vasta tahdin 32 toiselta neljäsosalta. B: espress. eikä espr.
Pfte/VK		A: Fraseerauskaari, joka B:ssä ja kriittisessä laitoksessa alkaa tahdin 31 viimeiseltä kahdeksasosalta, alkaa A:ssa vasta tahdin 32 alusta ja päättyy jo 4/8:n kohdalla. Tahdin 32 jälkimäisen kaaren voi A:ssa tulkita alkavaksi joko 3/4:lle sijoittuvalta f -säveleltä tai Ges -säveleltä, kuten B:ssä ja kr.ed:ssa.
32	Canto	A: Tahdin lopussa oleva sävel on 1/8:n mittainen. Sitä edeltää 1/8-tauko (A:ssa suomenkielinen teksti).
	Pfte/OK	A: Tahdin alun neljäsosarytmi jatkuu myös tahdin viimeisellä soinnulla.
32-33	Canto, Pfte Pfte/OK	A: p -merkinnät puuttuvat. A: Tahtiviivan ylittävä fraseerauskaari puuttuu. espr. -merkintä tahtiviivan kohdalla OK:n viivaston yläpuolella.
33-34	Canto, Pfte Pfte/VK	A: \triangleright -merkinnät puuttuvat. A: Molemmissa tahdeissa tahdin alkupuoliskon kaksi triolia on kaaritettu erikseen, mutta tahdin jälkipuoliskon kaksi triolia on kaaritettu yhteen kuten B:ssä ja kriittisessä editiossa.
34	Pfte/OK	A: Fraseerauskaari puuttuu.
35	Canto, Pfte Canto Pfte Pfte/VK	A: Fermaatti vain Canto-viivaston yläpuolella. A: Esitysmerkintänä à piacere, quasi recit. A: p -merkintä sijoittuen suurin piirtein 2/4:n kohdalle; B:ssä sellaista ei ole. B: Alennusmerkki puuttuu Ces -säveln edeltä tahdin alussa.
35-37	Pfte	A: \triangleright -merkintä puuttuu.
36	Canto	A: p -merkintä puuttuu.
37	Pfte	A: Edelliseen tahtiin yhdyskaarella sidotut neljäsosasoinnut tahdin alusta puuttuvat; p -merkintä puuttuu.
37-38	Canto, Pfte	A: dim. e. rit -merkinnät sekä piano-osuuden erillinen rit -merkintä puuttuvat.
37-39	Pfte	A: Piano-osuus kirjoitettu vain yhdelle viivastolle. OK:n soitettavaksi tarkoitettut sävelet kirjoitettu nuotinvarret ylöspäin, VK:n sävelet nuotinvarret alaspäin.
38	Canto, Pfte	A: Tahtiosoitus 4/4 eikä C.
38-39	Pfte	A: Piano-osuuden alapuolelle piirretty \triangleright -merkintä alkaen suunnilleen 2/4:n kohdalta tahdistä 38 ja päättyen tahdin 39 alkuun.
39	Pfte	A: pp -merkintä puuttuu.

Teksti

Ludvig Holsteinin kaksisäkeistöistä alkutekstiä on käytetty **B:ssä** miltei sellaisenaan, vain kirjoitusasussa on pari pientä poikkeamaa siitä. Onervan **B:ssä** käytetty suomennos on seuraava (**A:ssa** on siitä pieniä poikkeamia, joita ei ole erikseen kommentoitu):

Iltataivas

On iltataivas kultainen ja metsä varjoon hukkuu,
ja kaikki metsän tummat puut vai't unelmissaan nukkuu.
Ja kastehelmet kimmeltää kuin tähdet täällä, tuolla
Mun sieluni, tän' yönä, oi, sun kaunist' ois kuolla!

Mun sieluni, tän' yönä, oi, jos siipes voisi kantaa
sun kaunist' oisi liittää pois päin kirkkauden rantaa.
Sa rauentuisit ulappaan sen valkeuden lauhan
kuin laine vain näin saavuttain sun muistoillesi rauhan.

Onerva on julkaissut kolme Holstein-käännöstään **Yö ja päivä** -kokoelmassa v. 1933, mutta runokokoelman tekstit poikkeavat Madetojan lauluissaan käyttämistä versioista huomattavasti. **Yö ja päivä** -kokoelman Iltataivas-käännös eroaa laulussa käytetystä tekstistä niin monessa kohden, ettei oikeastaan voi puhua samasta suomennoksesta.

Tahti Lähde: huomautus

1-37 A: Vain suomenkielinen teksti. B: Tanskan- ja suomenkielinen teksti.

12 OT: **kølig-mild**; B: tavuviiva puuttuu.

Op. 44 n:o 4 Vaarsang

Teksti: Sophus Michaëlis (1865-1932)
1919

Lähteet

OT Sophus Michaëlis: Solblomster
København 1893
Jakob H. Mansas Forlag
Runon alkuperäinen nimi: **Sang**.

A Painettu laitos. **Wilhelm Hansen Edition N:o 2033**. Ensimmäisen nuottisivun alareunassa painovuosi 1920 sekä teksti: **Copyright 1920 by Wilhelm Hansen, Copenhagen. Edited and revised by Julia A. Burt**. Kustannusnumero 17321. Tanskan- ja suomenkielinen teksti.

Päälähde on A, koska Madetojan käsikirjoitus laulusta on kadoksissa. A on lähteenä ongelmallinen samasta syystä kuin op. 44 n:o 1 lähde B.

Kriittiset huomautukset

On todennäköistä, että osa esitysmerkinnöistä on Julia A. Burtin tekemiä lisäyksiä. Siksi esitysmerkintöjen muodostama kokonaisuus ei kriittisessä laitoksessa välttämättä kaikilta yksityiskohdiltaan vastaa säveltäjän näkemystä ja on siksi vain suuntaa antava.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

8 Pfte/VK A: VK:n tremolo on sävelillä g^1 - g^2 , jolloin OK:n ja VK:n tremoloilla on yhteinen sävel g^2 ja niitä on mahdollonta soittaa samanaikaisesti. Kr. editiossa VK:n tremolo on ehdotettu soitettavaksi oktaavia alemmaa, jolloin OK:n ja VK:n tremolot suhtautuisivat toisiinsa kuten tahtien 1-3 sekä tahdin 7 tremolot. **8va**-merkintä on hyvin voinut olla käsikirjoituksessa ja jäädä epähuomiossa pois painetusta editiosta.

25 Pfte/VK A: Tahdin 1/4:lle sijoittuva e^1 -sävel on kokonuotin mittainen:

Koska sävelen sitominen näin pitkään on äärimmäisen hankalaa, on kr. editiossa lähdetty siitä, että kyseessä on painovirhe tai käsikirjoituksen virheellinen tulkinta, ja että e^1 -sävel on tarkoitettu 1/4:n (korkeintaan 2/4:n) mittaiseksi.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Michaëliksen kolmisäkeistöisen runon kokonaan. Lauluteksti poikkeaa OT:stä kahdessa kohden. Kr. editiossa on lähdetty siitä, että ensimmäinen eroavuuksista on joko painovirhe tai Julia A. Burtin virhetulkinta ja toinen Madetojan itsensä tekemä sanalisäys. A:n tanskankielinen teksti poikkeaa muutamien kohtien kirjoitusasultaan (isot/pienet kirjaimet, välimerkit) OT:stä. Koska Madetojan käsikirjoitusta laulusta ei ole käytettävissä, on kriittisessä editiossa noudatettu OT:n kirjoitusasua.

<u>Tahti</u>	<u>Lähde: huomautus</u>	13	Pfte/OK	A ja C: Tahdin alun triolimerkinnässä on käytetty kaarta eikä hakasia.
3	A: Tanskank. tekstissä visler eikä risler . Molemmat sanat lienevät tällä kohden mahdollisia, mutta kr. editiossa on kuitenkin käytetty OT:n risler -sanaa. On epätodennäköistä, että Madetoja olisi ryhtynyt näin hienopiirteisiin tekstimuutoksiin hänelle verrattain oudolla kielellä. Lisäksi käsin kirjoitetut r ja v -kirjaimet sekottuvat helposti toisiinsa ja siksi kyseessä voi olla toimittajan lukuvirhe.	15	Pfte/OK	A: 1/4:n kohdalla kaksi neljäsosataukoa päällekkäin.
42-43	OT: dufter sødt (saa -sana puuttuu välistä). Sanalisäys lienee Madetojan tekemä. Laulun ensimmäisessä säkeistössähän on tälle muutokselle käyttökelpoinen malli: saa længe (ks. t. 16-17).	19	Canto	A: Kaari puuttuu 2/2:lle sijoittuvan triolin kahden ensimmäisen neljäsosan väliltä.
		21	Pfte/VK	A: Vasemman käden sointu (gis-d¹-fis¹) on jäänyt kirjoittamatta 4/4:lle.
		23	Pfte	A: Oma p -merkintä kummallekin kädelle.
		26	Pfte/OK	A: 2/4:lle merkityn soinnun puolinoitit ovat pisteellisiä:

Kaksi laulua, op. 49

Op. 49 n:o 1 Terve päivä pohjolahan

Teksti: Eino Leino (1878-1926)
1920

Lähteet

OT	Eino Leino: Tarina suuresta tammesta Porvoo 1896 Werner Söderström Runon alkuperäinen nimi: Kevätlaulu
A	Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Opusnumeroksi Madetoja on alun perin merkinnyt op. 40 n. 3 , mutta se on, ilmeisesti jonkun muun käsialalla, korjattu muotoon op. 49 # 1 . Käsikirjoituksen ensimmäisen partituurisivun alareunaan on lisätty sävellyksen kustannusnumero A/B.F.M.1259 . Säilytyspaikka HYK/F.
B	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos A/B.F.M.1259 , jossa säveltäjän merkintöjä. Ensimmäisen partituurisivun yläreunaan otsikkorivin alle Madetoja on kirjoittanut: Löytyy orkesterisäestys , mutta yliviivannut sitten tekstin voimakkaalla vedoin. Säilytyspaikka OYK/MOK.
C	Painettu laitos A/B.F.M.1259 . Kustantaja O.Y. FAZERIN Musiikkikauppa, Helsinki/A.B. FAZERS Musikhandel, Helsingfors. Opusnumero: Op. 49 N:o 1 . Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on lähde. C on piirretty A:n pohjalta, mutta siihen on tehty eräitä pieniä muutoksia ja täsmennyksiä. B:ssä on Madetojan rutiinikorjausten (ylimääräisiä otsikko- ym. pisteitä yliviivattu) lisäksi yksi täydennys-ehdotus koskien esitysmerkintöjä.

Kriittiset huomautukset

<u>Tahti</u>	<u>Instrumentti</u>	<u>Lähde: huomautus</u>		
1-73	Canto, Pfte	A: Madetoja on kirjoittanut nuottiavaimet ainoastaan sävellyksen alkuun ja etumerkinnät sävellyksen alkuun sekä sellaisiin kohtiin, joissa etumerkintä vaihtuu.		
4	Canto	Kr.ed: f -merkintä ennen 2/2:lle sijoittuvaa puolinouttia ja \rhd -merkintää on Madetojan B:hen tekemä lisäys. Käsikirjoituksesta (A:sta) ja painetusta laitoksesta (C:stä) f -merkintä puuttuu.		
	Pfte	A: Murtosointukulku tahdin jälkipuoliskolla ilmeisesti alun perin ollut hieman toisenlainen kuin julkaistu versio. Madetoja on korjannut kohdan nykyiseen muotoonsa ja raaputtanut aiemmat merkinnät pois.	46	Canto
			48	Pfte/VK
12	Pfte/OK	A: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu alennusmerkki puuttuu 2/4:lle sijoittuvan ges² -säveln edeltä.	53	Pfte
	Pfte/VK	A: Alempi kaari tahdin jälkipuoliskolla merkitäy alkavaksi hieman myöhemmin kuin C:ssä (ja kr.ed:ssa):	54	Canto
			56	Pfte/OK
			61-63	Pfte/VK
				A ja C: Triolit on merkitty kaarin eikä hakasin.
				A: Käsikirjoituksessa VK:n osuus ei täsmää aika-arvoiltaan ja poikkeaa C:stä. A:n taiteihin

Mahdollisesti Madetoja on lisännyt 4/4:lle sijoittuvan oktaavioitteen jälkikäteen.

29 Pfte/VK A: 3/4:lle sijoittuvan soinnun ylimpänä (neljäntenä) sävelenä on ilmeisesti ollut **h**, mutta se on yliviivattu.

30-31 Pfte/VK A: Tahdistä 30 (2/4:ltä) alkavan ja tahtiin 31 (1/4:lle) päättyvän soinnun neljäntenä (ylimpänä) sävelenä on ollut alun perin **gis**, mutta sävel on ylennysmerkkeineen päivineen yliviivattu.

31-32 Pfte/VK A: 2/4:lle sijoittuvan soinnun aksenttimerkki tahdissa 31 on piirretty viivastolle aivan **eis**-säveln yläpuolelle samalle kohden, jolle sattuisi **gis**-sävel. Soinnusta on hieman huolimattoman tuntuisesti vedetty vain yksi yhdyskaari eteenpäin. Rivi vaihtuu käsikirjoituksessa tahdin 31 jälkeen ja seuraava rivin alussa (tahdissa 32) VK:n soinnussa on mukana **gis**-sävel ja kaikista soinnun neljästä sävelestä on merkitty yhdyskaaret edeltävään tahtiin:

Madetoja on ilmeisesti harkinnut **gis**-säveln ottamista mukaan VK:n sointuun, mutta jättänyt sen pois kuten tahtien 30-31-soinnustakin. Sävelhän olisi tarpeeton, sillä saman oktaavialan **gis** on OK:n soinnun alimpana sävelenä. C: **gis**-sävel on VK:n soinnussa mukana.

A: Madetoja on merkinnyt palautusmerkin **d²**-säveln eteen paitsi tahdin alkuun, myös ennen 4/4:aa.

C: Tahdin viimeinen sävel on virheellisesti kahdeksasosan eikä neljäsosan mittainen; tahti jää siten kahdeksasosan verran vajaaksi.

A: \rhd -merkintä puuttuu.

A: **mf**-merkintä puuttuu lauluäänestä, piano-osuudessa se on.

61 ja 63 on joku lisännyt kysymysmerkit niihin kohtiin, joissa nuotin aika-arvo jää vajaaksi/ tai vaihtoehtoisesti 1/16-tauko puuttuu:

B:ssä Madetoja ei ole ehdottanut muutoksia **C:**n versioon tästä kohdasta, joten sitä on noudatettu myös kr. ed:ssa.

63 Canto Pfte/OK **C:** Lauлууänen **poco dim.** -merkintä puuttuu. **A:** Alennusmerkki puuttuu 2/2:lle sijoittuvan soinnun **es**²-sävelen edeltä.

65 Pfte/VK **A ja C:** 2/4:n kohdalla alkavan soinnun edellä myös **d**-sävelen kohdalla on palautusmerkki. Kr. editiosta se on jätetty tarpeettomana pois.

66 Canto, Pfte **A, C:** Tahtilajin vaihtumista 4/4:sta 2/4:ksi tämän yhden tahdin ajaksi ei ole osoitettu tahtilajimerkinnöin. Kr. editioon tahtiosoitukset on kuitenkin lisätty.

Pfte/VK **A:** Ylennysmerkki puuttuu 2/4:lle sijoittuvan soinnun **fis**-sävelen edeltä.

67 Canto, Pfte **A:** Madetoja näyttää tehneen sekä lauluääneen että piano-osuuteen muutoksia. Niistä on kuitenkin mahdotonta saada tarkkaa selkoa, sillä aiemmat merkinnät ovat ilmeisesti osaksi jääneet uusien alle, osaksi ne on raaputettu pois.

73 Pfte/VK **A:** Madetoja merkinnyt etuheleen alemmaksi ääneksi epähuomiossa **E₁**-sävelen:

Teksti

Teksti on otettu laajasta **Kevätlaulu**-nimisestä runosta. Alkuperäinen runo koostuu eripituisista säeryhmistä, joista lyhimmissä on 2-4 säettä ja laajimmassa 27 säettä. Runon kaikkiaan 16:sta säeryhmästä Madetoja on sävellyksessään käyttänyt ainoastaan kaksi ensimmäistä. Käyttämäänsä tekstiin Madetoja on tehnyt eräitä muutoksia. Madetojan käsikirjoituksen (**A:**n) liitteenä säilytetään HYK:ssa paperiarkkia, johon laulun suomenkielinen teksti on kirjoitettu koneella. Tämän konekirjoitetun arkin teksti poikkeaa jonkin verran, lähinnä välimerkkien käytön suhteen muista lähteistä, myös **A:**n partituurissa olevasta tekstistä.

Tahti Lähde: huomautus

19-22 **OT:** lemme tuulet, tuoksumaan – (ei kertausta; välimerkit poikkeavat sävellyksessä käytetyistä).

49-52 **OT:** Kauvan kattanut maata on hallan ja hämärän yö,

54 **OT:** Kauvan

57 **OT:** kauvan

Op. 49 n:o 2 Suomen puu

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1920

Lähteet

OT Madetoja on ilmeisesti käyttänyt tekstilähteenään L.Onervan käsikirjoitusta, sillä runo julkaistiin vasta laulun säveltämisaikankohdan jälkeen kokoelmassa:

L.Onerva: Helkkyvät hetket
Helsinki 1922
Kustannusosakeyhtiö Otava

Selvyyden vuoksi Helkkyvät hetket -kokoelmassa julkaistusta versiosta käytetään kriittisissä kommentissa lyhennettä **OT₂₂**.

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinno muulla käsialalla. Madetoja on merkinnyt sävellyksen opusnumeroksi alun perin **op. 40 n:o 4**, mutta se on korjattu numeroksi **op. 49 n:o 2**. Jälkimmäistä opusnumeroa on käytetty myös painetussa laitoksessa (**C:**ssä). Nuottiavaimet on merkitty ainoastaan ensimmäisen viivastorivin alkuun. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan lisätty kustannusnumero **A/B F.M.1260**. Käsikirjoituksen liitteenä kaksi tekstiarkkia: suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna ja ruotsinkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.

B Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos **A/B F.M.1260**, jossa säveltäjän merkintöjä. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.

C Painettu laitos **A/B F.M.1260**. Kustantaja O.Y. Fazerin Musiikki-kauppa, Helsinki./ A.B. Fazers Musikhandel, Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähde. **C** poikkeaa siitä hieman muutamin paikoin. **B** on tärkeä tahtien 17-18 esitysmerkintöjä koskevan ratkaisun kannalta.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
17-18	Canto, Pfte	C: Esitysohjeena poco string , tahdin 17 lopussa ja ainoastaan Pfte:lle merkittynä. A: ssa on kuitenkin poco string , e cresc. sekä Cantolle että Pftelle merkittynä. B: ssä Madetoja on täydentänyt C: n poco string -merkinnän lisäyksellä e cresc.
	Pfte/OK	C: Kaari puuttuu OK:n tremolovaiheen kohdalla.
20	Canto	B: Madetoja ehdottaa f -merkintää 4/4:n kohdalle.
21	Canto, (Pfte)	B: Madetoja ehdottaa cresc. -merkintää tahdin alkuun ja allarg. -merkintää tahdin jälkipuoliskolle.
	Pfte/OK	C: Aksenttimerkit puuttuvat tästä tahdistä, mutta tahdissa 22 ne ovat kohdallaan.
25	Pfte/OK	A: Aksenttimerkit puuttuvat 2/4:n ja 2/2:n kohdalla.
26	Pfte Pfte/VK	A: rit.-merkintä puuttuu. C: Viivaston alapuolinen aksenttimerkki puuttuu 2/4:n kohdalla.
27-28	Canto, (Pfte)	A: Tempomerkintä muodossa Tempo di Marcia, sostenuto (Marcia -sana isolla alkukirjaimella). Merkintä on C: ssä muutoin sama, mutta pilkku puuttuu Marcia -sanasta jäljessä.
28-29	Pfte/OK	C: Yhdyskaaret puuttuvat tahdin 28 viimeisen (2/2:lle sijoittuvan) ja tahdin 29 ensimmäisen (1/2:lle sijoittuvan) soinnun väliltä.
41	Canto, Pfte	C: Sekä Cantolla että Pftella oma marc. -merkintänsä. A: ssa marc. -merkintä kuitenkin vain Pftella.
45	Pfte	B: Madetoja yliviivannut tahdin alussa olevan ff -merkinnän ja siirtänyt sen 2/2:n kohdalle. A: ssa ja C: ssä ff kuitenkin tahdin alussa.
46	Pfte/OK	A: OK:n osuus poikkeaa C: stä:

- 56 Pfte/OK & VK A: Fraseerauskaaret puuttuvat 3/4:n ja 4/4:n väliltä.
- 64 Canto, Pfte C: Sekä Cantolla että Pftella oma marc.-merkintänsä. A:ssa marc.-merkintä kuitenkin vain Pftella.
- 67 Pfte/VK C: Fraseerauskaari puuttuu 3/4:n ja 4/4:n väliltä.
- 69 Pfte/OK A: OK:n osuus poikkeaa C:stä samalla tavoin kuin tahdissa 46.

Teksti

L.Onervan Helkkyvät hetket -kokoelmassa julkaisema tekstiversio OT₂₂ poikkeaa Madetojan laulussa käytetystä versiosta monin paikoin. Eroavuuksien lähde on tässä tapauksessa kuitenkin varsin vaikeaa päätellä. L.Onerva on voinut muokata runoan runokokoelmaa varten tai yhtä hyvin julkaista runon alkumuodossaan, jolloin laulutekstissä esiintyvät eroavuudet olisivat Madetojan tekemiä muutoksia. Sekä laulutekstissä että OT₂₂:ssa on kolme säkeistöä.

Tahti Lähde: huomautus

- 6-22 OT₂₂: Lainausmerkit puuttuvat tämän tekstiosuuden alusta ja lopusta. A:ssa lainausmerkit vain ruotsinkielisessä tekstissä. C:ssä lainausmerkit sekä suomen- että ruotsinkielisessä tekstissä. Koska lainausmerkit ilmaisevat selkeämmin kuin pelkkä OT₂₂:n kaksoispiste edellisen lauseen lopussa (tahdissa 5), että kyseessä on sitaatti (Ukko ylijumalan lausumat sanat), on niitä käytetty myös kriittisessä editiossa.
- 13 A ja C: Mut
B: Madetoja ehdottaa pientä alkukirjainta: mut (C:ssä huuto-merkki puuttuu edellisen säkeen lopusta). C: sä (eikä sa).
- 14 C: suomen (pienellä alkukirjaimella). B:ssä Madetoja korjannut alkukirjaimen suureksi.
- 14-16 OT₂₂: tään ukkosmyrskyn, rajuveen?
- 19 OT₂₂: surmannuolen (yhdyssana).
- 36-42 OT₂₂: Nyt lakeen taivaan leutosään
se tyynnä nostaa ylviään pään
ylitse mantereen ja veen,
- 47 OT₂₂: ainaiseks alle (eikä ainaiseks' alla).
- 53 OT₂₂: taas vartuu vailla (eikä nyt vartuu vailla).
- 64-65 OT₂₂: kuin kaunista kamppailuun (on-sana puuttuu).
- 66 OT₂₂: eestä käydä (eikä käydä eestä).
- 69 OT₂₂: Eestinmaan (kirjoitettu yhdyssanaksi).

Kaksi laulua balettiantomiimista ”Okon Fuoko”, op. 58, Yiais Sang I, Yiais Sang II

Teksti Poul Knudsen (1889-1974), suom. Jalmari Lahdensuo 1925-1927

Lähteet

- OT Poul Knudsenin libretto balettiantomiimiin Okon Fuoko. Alkutekstiä ei tiettävästi ole erikseen julkaistu. Käsikirjoituksen säilytyspaikasta ei ole tietoa. Tekstilähteenä on käytetty A:ta ja C:tä.
- A Madetojan käsikirjoitus balettiantomiimiin Okon Fuoko. Tanskankielinen teksti. Säilytyspaikka: Suomen Kansallisoppeperan nuotisto.
- B Madetojan käsikirjoitus balettiantomiimiin Okon Fuoko. Käsikirjoitus ei ole aivan valmis, sillä vain osa alunperin lyijykynällä kirjoitetusta partituurista on vahvistettu musteella. Tanskankielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/Teosto.
- C Painettu laitos lauluäänelle ja pianolle Yiaain laulu I-II. Kustantaja Edition Fazer, Helsinki. Laulujen kustannusnumerot I: F.M.3085

ja II: F.M.3086. Tanskankielisen tekstin lisäksi lauluihin on liitetty Jalmari Lahdensuon suomennos ja Friedrich Egen saksannos.

A on päälähde. Madetojan lauluäänelle ja pianolle laatimien sovitusten (ks. L/S) käsikirjoitukset ovat kadoksissa. Balettiantomiimiin orkesteripartituurit (A ja B) eroavat ainakin Yiaain laulujen osalta hieman toisistaan, ei kuitenkaan niin että eroavuudet olisivat ongelmallisia pianosovitus tulkinnan kannalta. C:stä puuttuu runsaasti esitysmarkintöjä, tai ne on sijoitettu hieman eri tavoin partituureihin verrattuna. Lisäksi C:ssä on ilmeisiä virheitä molemmissa lauluissa.

Yiaain laulu I:stä on lisäksi olemassa seitsentahtinen, lyijykynällä kirjoitettu katkelma, jossa on 17 ensimmäistä tahtia laulun partituurista. Se on yksityiskohdiltaan läheistä sukua B:lle, eikä tuo mitään olennaista lisää laulujen tarkasteluun. Säilytyspaikka HYK/SS, kotelo 6.

Molemmat laulut julkaistaan kr.ed:ssa sekä tanskan- että suomenkielisinä versioina. Balettiantomiimi on epäilemättä sävelletty tanskankieliseen tekstiin, mutta Kööpenhaminaan suunniteltujen esitysten peruunnuttua sitä on tiettävästi esitetty vain suomeksi.

Yiaain laulu I, Yiais Sang I

Kriittiset huomautukset

Kr. ed:ssa C:n fraseerauskaarituksia on täydennetty A:n/B:n kaarituksilla. Selvyyden vuoksi nämä lisätyt kaaret on merkitty katkoviivoin, vaikka ne perustuvatkin lähteisiin.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1-2 Pfte/OK A: Ks. nuottiesimerkki a.
B: Ks. nuottiesimerkki b.

a)

b)

- 2 Pfte/OK C: Staccato-pisteet 1/8:lta ja 2/8:lta puuttuvat. A:ssa ja B:ssä kuitenkin edelleen pizzicato.

- 2-5 Pfte/OK C: Oktaaviurkupiste rytmeineen on otettu A:n klarinettistemasta. B:ssä sen rytmi poikkeaa hieman A:sta.

2

- 6 Pfte/OK C: 2/8:n kohdalle sijoittuva 1/8-nuotti on varustettu ylimääräisellä 1/4-nuotin varrella:

6

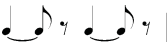

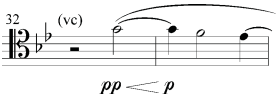
A:ssa ja B:ssä (fl) kuitenkin vain staccato-pisteellä varustettu 1/8-nuotti. Kr.ed: ylimääräinen varsi on jätetty pois.

- 6-9 Pfte/VK C: Kaaritukset (tahdin 6 yhdyskaarta lukuunottamatta) puuttuvat bassoäänestä. A:ssa ja B:ssä (vla) kaaret on merkitty.

- 8-9 Pfte C: Tahdin 8 rit. merkintä on vasta 2/4:n kohdalla ja molemmista tahdeista dim. merkinnät puuttuvat.

- 9 Pfte/OK C: G-oktaaviurkupisteen viimeistä neljäsosaa ei ole sidottu edelliseen puolinuottiin.

- 10-18 Pfte/OK C: Oktaaviurkupiste rytmeineen otettu A:n klarinettistemasta. Harpulla vastaava urkupiste, miltei identtisellä rytmillä. B:ssä klarinettien rytmi kuitenkin poikkeaa A:sta. Tahdit

		10-13 ja 16-18/alkupuolisko noudattavat nuotiesimerkin a rytmiä ja tahdeissa 14-15 on nuotiesimerkin b rytmi:			
		a) 			
		b) 			
17	Canto	C: 3/4:lla on neljäsosanuotin asemesta virheel- lisesti kahdeksasosanuotti (ilman kahdeksas- osataukoa).			
18	Pfte/OK	A ja B: Tahdin jälkipuoliskon g ¹ -sävelle (vla, cor) on merkitty crescendo.			
19-20	Pfte/OK & VK	C: Fraseerauskaaret sekä tahdin 20 cis ¹ -sävel- ten välinen yhdyskaari puuttuvat. A ja B: (ob, cl, fg, vla) fraseerauskaaritukset merkitty, yhdyskaaren asemesta kokonuotin mittainen cis ¹ -sävel.	35-36	Pfte/OK & VK	C: Fraseerauskaaret sekä tahdin 36 cis ¹ -sävel- ten välinen yhdyskaari puuttuvat. A ja B: (ob, cl, fg, vla) fraseerauskaaritukset merkitty, yhdyskaaren asemesta kokonuotin mittainen cis ¹ -sävel.
20	Canto, Pfte	C: Pianon dim. merkintä on kirjoitettu osapuul- leen 2/4:n kohdalle. A: Myös lauluäänessä 3/4:n kohdalla on ensin ollut dim. -merkintä, mutta se on ylivivattu.	36	Pfte Pfte/VK	C: dim. -merkintä puuttuu. A ja B: 2/8:lle sijoittuva yksinäinen kahdek- sasosanuotti (cb) on varustettu aksentimerkillä eikä staccatopisteellä
	Pfte/VK	A ja B: 2/8:lle sijoittuva yksinäinen kahdek- sasosanuotti (cb) on varustettu aksentimerkillä eikä staccatopisteellä.	37	Canto	A, B ja C: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoi- tettu palautusmerkki puuttuu 6/8:lta. Kr. edi- tion toimittaja on lisännyt palautusmerkin perusteenaan tahti 21, jossa Madetoja käyttää sitä (A:ssa ja B:ssä) vastaavassa paikassa.
21	Canto	C: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki c ² -sävelen edestä puuttuu.	37-41	Pfte/VK	C: Fraseerauskaaritukset puuttuvat. A ja B: (ob, fg, vl II, vla) kaaret on merkitty.
21-23	Pfte/VK	C: Fraseerauskaaret puuttuvat. A ja B: (ob, fg, vl II, vc) fraseerauskaaret merkitty.	38	Pfte/VK	B: espr. -merkintä puuttuu fagoteilta, jotka soittavat pianon vasemmalle kädelle C:ssä uskotun melodian. A:ssa espr. -merkintä on.
23	Pfte	C: dim. -merkintä puuttuu.	39	Pfte	C: dim. -merkintä puuttuu.
24	Pfte/VK	C: Ylimääräinen kaari bassoäänessä 3/4:n ja 4/4:n välillä. A ja B: (fg) kaarta ei ole.	39-40	Pfte/OK	C: OK:n soinnun alinta g ¹ -säveltä ei ole sidottu tahtiviivan yli.
24-25	Pfte/VK	C: Tahdin 24 viimeiseltä neljäsosalta alkava fraseerauskaari puuttuu bassoäänestä. A ja B: (fg) kaari on merkitty.	40	Pfte	C: rit. -merkintä puuttuu.
24-26	Pfte	C: rit. ja à tempo -merkinnät puuttuvat, samoin p.	42	Pfte	C: a tempo -merkintä puuttuu.
25	Pfte/OK	A ja B: Cornolla, joka soittaa 4/4:lle sattuvan g ¹ -sävelen on tällä kohden dynaamisena merkintänä pp.	42-46	Pfte/VK, Pfte/OK	B: Oktaaviurkupisteen rytmi klarineteilla kuten tahdeissa 10-13 ja 16-18 (ks. tahteja 10-18 koskeva kommentti).
27	Pfte	C: Tahdin alussa on dim. -merkintä. A:ssa ja B:ssä sitä ei ole.	45	Pfte/VK	C: Vasemman käden melodiaan viittaava dolce -merkintä ja VK:n fraseerauskaari puuttuvat. A ja B: (tr) dolce ja fraseerauskaari merkitty.
29-30	Pfte/OK	C: Oktaaviostinaton lomassa kulkevaan melodiaan viittaava dolcissimo -merkintä ja OK:n fraseerauskaari puuttuvat. A ja B: (ob) dolcissimo ja fraseerauskaari merkitty.	46	Pfte/VK	C: Vasemman käden alemman äänen viimei- nen sävel (4/4:lla) on virheellisesti f ¹ .
32	Pfte/VK	C: 5/8:lla ja 6/8:lla on virheellisesti g ¹ -sävel d ¹ -sävelen asemesta.	47	Pfte Pfte/VK	C: cresc. -merkintä ja puuttuu. C: Tahdin viimeiselle neljäsosalta sijoittuva, alimpaan ääneen kohdistuva mf -merkintä puuttuu.
32-33	Pfte/OK	A ja B: Oktaaviostinaton lomassa kulkevan, oikean käden alimmaksi ääneksi sijoittuvan melodian aloitussävelelle on merkitty cre- scendo:	47-49	Pfte/OK & VK	C: Fraseerauskaaret sekä tahdin 49 cis ¹ -sä- velten välinen yhdyskaari puuttuvat. A ja B: (fl, ob, cl, fg, vla, vc) fraseeraus- kaaritukset merkitty, yhdyskaaren asemesta kokonuotin mittainen cis ¹ -sävel.
			48	Pfte Pfte/OK	C: mf -merkintä puuttuu. C: f ² -sävelten väliltä puuttuu yhdyskaari.
33-34	Pfte/OK	C: Oikean käden alimpana äänenä kulkevan melodian es ¹ -säveliä ei ole sidottu tahtiviivan yli.	49	Pfte Pfte/VK	C: dim. merkintä puuttuu. A ja B: 2/8:lle sijoittuva yksinäinen kahdek- sasosanuotti (cb) on varustettu aksentimerkillä eikä staccatopisteellä
34-35	Pfte	C: cresc. ja mf -merkinnät puuttuvat.	50	Canto	A, B ja C: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoi- tettu palautusmerkki puuttuu 6/8:lta. Kr. edi- tion toimittaja on lisännyt palautusmerkin perusteenaan tahti 21, jossa Madetoja käyttää sitä (A:ssa ja B:ssä) vastaavassa paikassa. C: Väliäänien neljäsosatauko puuttuu tahdin lopusta.
			50-52	Pfte/VK	C: Fraseerauskaaritukset puuttuvat. A ja B: (ob, fg, vl II, vla) kaaret merkitty.
			51	Pfte Pfte/VK	C: p ja dim. -merkinnät puuttuvat. C: Bassoääneneen kohdistuva espr. -merkintä puuttuu. B: Fagoteilla, jotka partituurissa soit- tavat tämän äänen, ei myöskään espr. -merk- intää. A:ssa merkintä on.
			52	Pfte	C: pp -merkintä puuttuu.

- 53 Pfte A ja B: Tahdin alussa a tempo -merkintä, mutta balettiantomiimi ei päätykään seuraavaan tahtiin.
Pfte/VK A ja B: *sf*-merkinnän sijasta molemmilla sävelillä oma aksenttimerkinsä. C: *Viole*-merkintä harhaanjohtavasti viivaston alapuolella: alttoviulut soittavat ylemmän sävelen. A ja B: *mf*-merkintä jo tahdin alussa.

Pfte/OK

C: Tahdin 23 jälkipuoliskon (2/2) soinnun ylin ääni on *d*²; näin ollen myös tahtiviivan ylittävä yhdyskaari mainitun soinnun ja tahdin 24 ensimmäisen soinnun ylimpien sävelten väliltä puuttuu:

Teksti

Kr. ed:n tekstilähteenä käytetty Madetojan partituureja (A ja B), joissa vain tanskankielinen teksti sekä C:tä, jossa suomen-, tanskan- ja saksankielinen teksti.

Tahti Lähde: huomautus

12 ja 16 C: Tanskankielisessä tekstissä Öjne (eikä Øjne, kuten A:ssa ja B:ssä).

35 C: *elskede* pienellä alkukirjaimella

23-28 Pfte/OK

C: Fraseerauskaaret puuttuvat.

24-25 Pfte/OK

C: Aksenttimerkit puuttuvat molempien tahtien 1/2:lta. *c*² -säveliä ei ole sidottu.

25 Pfte

C: *>* -merkintä puuttuu.

26 Pfte

C: *>* -merkinnän jälkeen tahdin lopussa on *p*-merkintä, vaikka sellainen on jälleen seuraavan tahdin alussa.

C: *fis*³ -säveliä ei ole sidottu. Tahdin alussa *h*¹ -sävelen alapuolelle sijoittuvalle aksenttimerkille ei ole vastinetta A:ssa ja B:ssä. Se toistuu kuitenkin vastaavassa kohdassa C:n tahdissa 35 ja on otettu mukaan myös kr.edition.

Pfte/OK

Yvain laulu II, Yvais Sang II

Kriittiset huomautukset

Kr. ed:ssa C:n fraseerauskaarituksia on täydennetty A:n/B:n kaarituksilla. Selvyyden vuoksi nämä lisätyt kaaret on merkitty katkoviivoin, vaikka ne perustuvatkin lähteisiin.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

1 Canto, (Pfte) A ja B: Tempomerkintä on *Andante* ilman *tranquillo*-määrettä.
Pfte C: *p*-merkintä puuttuu.

27-28 Pfte/OK

C: *a*¹ ja *a*² -säveliä ei ole sidottu tahtiviivan yli.

5 Canto C: *p*-merkintä puuttuu.
Pfte/OK C: Fraseerauskaaret puuttuvat.

28-29 Pfte/OK

C: Sointusäveliä ei ole sidottu tahtiviivan yli.
C: Basson urkupistesäveltä ei ole sidottu tahtiviivan yli.

Pfte/VK

9-11 Pfte/OK C: Fraseerauskaaret puuttuvat. Koska ne ympärillä olevissa vastaavissa tahdeissa ovat käytössä, lienee kyseessä painovirhe.

30 Pfte

C: *>* -merkintä puuttuu. A:han ja B:hen (VI I ja VIa) se on merkitty. Kr. edition merkintä on otettu mukaan, koska se havainnollistaa kudoksen sisäistä dynamiikkaa.

12 Canto C: *<* -merkintä puuttuu.

31 Pfte

C: *p*-merkintä puuttuu tahdin alusta.

12-13 Pfte/VK C: Basson urkupistesäveltä ei ole sidottu tahtiviivan yli.

33 Pfte/VK

C: Aksenttimerkki puuttuu 2/4:lta.

13 Canto C: *mf*-merkintä puuttuu.
Pfte C: *>* -merkintä puuttuu.

33-34 Pfte/OK

C: *c*² -sävelten välisten yhdyskaarten sijasta on sointujen alapuolella (1/2-2/2) fraseerauskaaret.

13-14 Pfte/OK C: Aksenttimerkit puuttuvat molempien tahtien 1/2:ta. *c*² -säveliä ei ole sidottu.

33-36 Pfte/OK

C: Fraseerauskaaret puuttuvat tahtien 33-34 alapuolisia kaaria lukuunottamatta.

13-19 Pfte/OK C: Fraseerauskaaret puuttuvat.

34 Pfte/OK

C: Aksenttimerkki puuttuu tahdin alusta.

15 Pfte/OK C: Korotusmerkki 1/2:lla sijaitsevan soinnun *ais*² -sävelen edestä puuttuu.

35 Canto

C: *dim.* -merkintä puuttuu.
C: Sointujen ylä-ääniä (*fis*³) ei ole sidottu. Tahdin alussa *h*¹ -sävelen alapuolelle sijoittuvalle aksenttimerkille ei ole vastinetta A:ssa ja B:ssä. Se esiintyy kuitenkin vastaavassa kohdassa C:n tahdissa 26 ja on otettu mukaan myös kr.edition.

Pfte/OK

16-17 Pfte/OK C: Tahdit ovat A:sta ja B:stä poikkeavat. Ainakin palautusmerkin puuttuminen *f*² -sävelen edestä 2/2:lla tahdissa 17 on virhe:

18-19 Pfte/OK C: Tahtiviivan yli ulottuvat yhdyskaaret puuttuvat kolmesta ylimmästä äänestä.

37 Canto, Pfte

C: *rit.*-merkinnät puuttuvat.

19 Pfte C: *rit.* -merkintä on vasta tahdin 2/2:lla.

37-39 Pfte/VK

C: Basson urkupistesäveliä ei ole sidottu tahtiviivan yli.

20 Pfte/VK C: *p*-merkintä puuttuu 2/2:lta. A:han ja B:hen (cb) se on merkitty.

39 Canto, Pfte

C: *a tempo* -merkinnät puuttuvat.

Pfte

C: *pp* -merkintä on vasta 2/4:lla.

21 Pfte C: *a tempo* -merkintä puuttuu.

41 Pfte/OK

C: Tahdin jälkipuoliskolla *c*² -sävelen edessä on turha palautusmerkki.

23-24 Canto A ja B: *<* ja *>* -merkinnät puuttuvat lauluosuudesta.

41-43 Pfte/OK

C: Fraseerauskaaret puuttuvat.

Teksti

Kr. ed:n tekstilähteenä käytetty Madetojan partituureja (A ja B), joissa vain tanskankielinen teksti sekä C:tä, jossa suomen-, tanskan- ja saksankielinen teksti.

Tahti Lähde: huomautus

12 C: Tanskankielisessä tekstissä **Spør** - (eikä **Spør** - , kuten A:ssa ja B:ssä).

Kolme laulua L.Onervan runoihin, op. 60

Op. 60 n:o 1 Heijaa, heijaa

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1921, [uusittu laitos 1926]

Lähteet

OT L.Onerva: Kehtolaulu

Runo julkaisti ensi kerran samassa Maailma-lehden numerossa (1924/kesäkuu), jossa Madetojan sävellys ensimmäistä kertaa julkaistiin.

Kehtolaulu-runo julkaisti myös kokoelmassa:

L.Onerva: Maan tomu-uurna
Helsinki 1925
Kustannusosakeyhtiö Otava

Poikkeuksellista Kehtolaulu-runossa on, että se on tehty Madetojan sävelmää varten. Madetojan sävellys syntyi ensin ja runo vasta tämän jälkeen. (Ks. esim. Olavi Pesonen: Leevi Madetoja; teoksessa Suomen säveltäjiä II, Porvoo 1966, Werner Söderström Osakeyhtiö).

A Faksimilekopio käsikirjoituksesta. Julkaistu Maailma-lehden kesäkuun numerossa v. 1924. Todennäköisesti varhaisin versio sävellyksestä. Otsikko **KEHTOLAULU** painettu partituurin yläpuolelle suurin kirjaimin koko aukeaman laajuusena. Partituurissa ei ole laulutekstiä eivätkä melodialinjan kaaritukset ole lauluäänelle ominaisia. Pikemminkin kokoonpano voisi olla viulu & piano. Lauluteksti on kuitenkin julkaistu toisaalla lehdessä (s. 520) otsikolla: **KEHTOLAULU (Leevi Madetojan sävellykseen ss. 512-513)**. Säkeistöjen toiseksi viimeistä ja viimeistä säeparia ei sävellyksessä kerrata, kuten myöhemmissä toisinoissa. Sävellaji: a - A. Nuottikäsiäla poikkeaa Madetojan normaalista käsialasta ja kyseessä voi olla myös jonkun muun, vaikkapa L.Onervan, tekemä kopio Madetojan sävellyksestä.

B Madetojan käsikirjoitus. Otsikko: **Kehtolaulu**. Sävellaji: a - A. Vain suomenkielinen teksti. Säkeistöjen toiseksi viimeinen ja viimeinen säepari kerrataan. Säilytyspaikka HYK/MT.

C Madetojan käsikirjoitus (k.kop/E). Partituurisivun otsikko ollut alun perin **Kehtolaulu**, mutta alkuperäisen otsikon ympärille on piirretty sulkumerkit ja yläpuolelle on kirjoitettu uusi otsikko: **Heijaa, heijaa! - Gunga, gunga** jollain muulla kuin Madetojan käsialalla. Ruotsinkielisen otsikon alle on kirjoitettu alaotsikko myös sulkumerkein varustettuna: (**Vaggsång**). Nuottiarkin kansilehdellä otsikko on molemmilla kielillä huutomerkillä varustettu: / **HEIJAA, HEIJAA! GUNGA, GUNGA!** / (**KEHTOLAULU**) (**VAGGSÅNG**) /. Sävellaji: g - G. Käsikirjoituksessa on suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Joel Rundtin ruotsinno muulla käsialalla. Säkeistöjen toiseksi viimeinen ja viimeinen säepari kerrataan. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan lisätty kustannusnumero **R.E.W.532**. Säilytyspaikka HYK/F.

D Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos **R.E.W.532**, jossa eräitä säveltäjän tekemiä korjauksia. Säilytyspaikka OYK/MOK.

E Painettu laitos **R.E.W.532**. Kustantaja A/B R.E. Westerlund O/Y, Helsinki - Helsingfors. Sävellaji g - G. Otsikko ensimmäisellä partituurisivulla: / **Heijaa, heijaa! - Gunga, gunga.** / **Kehtolaulu. Vaggsång.** / Kansilehdellä huutomerkki ja pisteet puuttuvat otsikkojen jäljestä. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

Päälähde on C. E on piirretty C:n pohjalta eikä siitä juurikaan poikkea. B on kirjoitettu eri sävellajiin kuin C ja E, mutta muita eroavuuksia on verrattain vähän. A:n suurimmat erot muihin lähteisiin verrattuna ovat melodialinjan poikkeavat kaaritukset sekä säeparien kertausten puuttuminen. D:ssä on korjattu muutama C:hen ja E:hen jäänyt virhe.

Kriittiset huomautukset

Kommenteissa sävellystä tarkastellaan C:n ja E:n noudattamien sävellajien mukaan (g-G). Myös viittaukset A:han ja B:hen on annettu ensin transponoituina C:n ja E:n sävellajeihin ja vasta sitten suluisa alkuperäisen lähteen mukaisina (a-A).

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

Canto, Pfte A: Maailma-lehdessä julkaistu versio poikkeaa myöhemmistä toisinoista varsinkin esitysmarkintöjen osalta (nuottiesimerkissä Maailma-lehden versio kokonaisuudessaan):

Canto, (Pfte) A ja B: Tempomerkintänä: **Hitaasti, mutta ei liiaksi**

6 Canto B: Lauluäänellä oma <-merkkintänsä tahdin lopussa alkaen n. 6/8:n kohdalta ja päättyen tahdin loppuun ennen seuraavan tahdin **mp**-merkkintää.

6-7 Pfte C: <- ja **mp**-merkkinnät on kirjoitettu paitsi OK:n ja VK:n viivastojen väliin, myös VK:n viivaston alapuolelle ikäänkuin painottamaan niiden kohdentumista myös bassoääneen. B: <-merkkinnät kuten C:ssä, mutta **mp**-merkkintä vain viivastojen välissä.

7 Pfte C: Pianon **mp**-merkkinnät näyttävät korjatuilta. Mahdollisesti tällä kohden on ensin ollut **mf**-merkkinnät, jotka on sitten korjattu **mp**-merkkinnöiksi. A, B ja C: Fraseerauskaari puuttuu 6/8:n ja 8/8:n väliltä. A, B: 8/8:n kohdalla a-säveln (h) lisäksi es-sävel (f).

8 Canto E: Tarpeeton legatokaari 1/4-3/8. Canto, Pfte E: <-merkkintä alkaa n. 1/8:n verran aiemmin.

8-9 Pfte C: Madetoja on kirjoittanut >- ja **p**-merkkinnät OK:n viivaston yläpuolelle ja VK:n

		viivaston alapuolelle, eikä viivastojen väliin. B: \rhd ja p vain VK:n viivaston alapuolella.
9	Pfte/OK	C: Fraseerauskaari puuttuu 6/8:n ja 8/8:n väliltä.
10	Pfte	E: \ll-merkintä alkaa n. 1/8:n verran aiemmin.
12	Pfte/VK	A, B ja C: Fraseerauskaari puuttuu 6/8:n ja 8/8:n väliltä. A, B: 8/8:n kohdalla a -säveln (h) lisäksi es -sävel (f).
13-14	Pfte	B ja C: Madetoja on kirjoittanut \ll ja p -merkinnät OK:n viivaston yläpuolelle ja VK:n viivaston alapuolelle, eikä viivastojen väliin.
14	Pfte/OK	C: Fraseerauskaaret puuttuvat 2/8:n ja 2/4:n sekä 6/8:n ja 8/8:n väliltä.
	Pfte/VK	C: Fraseerauskaari puuttuu 2/8:n ja 4/8:n väliltä.
15	Pfte	E: Seuraavaan tahtiin ulottuva \ll-merkintä alkaa jo 6/8:n kohdalta.
18	Canto	E: Tahdin jälkipuoliskon \rhd-merkintä alkaa aivan puolinuotin alusta.
	Pfte/VK	A, C: Palautusmerkki puuttuu 8/8:lle sijoittuvan g -säveln (a) edeltä.
18-19	Pfte	B: Madetoja kirjoittanut \rhd ja mp -merkinnät VK:n viivaston alapuolelle eikä viivastojen väliin.
19	Pfte/OK	A, B, C, E: 2/8:lta 4/8:lle ulottuva lyhyt fraseerauskaari puuttuu. Kr. editiossa kaarta on käytetty, sillä D: ssä Madetoja on lisännyt kaaren vastaavaan kohtaan tahdissa 23. Koska vasemmalla kädellä samanaikaiset kahdeksasosat on kaaritettu, on johdonmukaista, että näin on myös oikealla kädellä.
20	Pfte	E: \rhd-merkintä alkaa jo 3/8:n kohdalta.
22	Canto	E: Tahdin jälkipuoliskon \ll-merkintä alkaa aivan puolinuotin alusta.
	Pfte/VK	C: Palautusmerkki puuttuu 8/8:lle sijoittuvan g -säveln edeltä.
22-23	Pfte	B: Madetoja kirjoittanut \ll ja mp -merkinnät VK:n viivaston alapuolelle eikä viivastojen väliin.
23	Pfte/OK	A, B, C, E: 2/8:lta 4/8:lle ulottuva lyhyt fraseerauskaari puuttuu. D: ssä Madetoja lisännyt mainitun kaaren.
24a	Pfte	B: Pelkkä rit. ilman assai -merkintää.
24b	Pfte	E: \rhd-merkintä alkaa jo 3/8:n kohdalta.

Teksti

Maailma-lehdessä ja Maan tomu-uurna -kokoelmassa julkaistut tekstit eivät olennaisesti poikkea toisistaan ja ne ovat varsin yhdenmukaiset Madetojan käsikirjoituksissa ja Westerlundin kustantamassa laitoksessa käytetyn suomenkielisen tekstin kanssa. Vain välimerkkien ja suurten alkukirjainten käytössä on jonkin verran eroja. Runon viimeinen ja toiseksi viimeinen säeryhmä kerrataan laulun kaikissa muissa versioissa paitsi Maailma-lehdessä julkaistussa varhaisimmassa laitoksessa. **OT** on Maailma-lehden kesäkuun numerossa 1924 julkaistu teksti. Se on painettu versaalein. Maan tomu-uurna -kokoelmassa 1925 julkaistuun tekstiin viitattaessa käytetään nimitystä **T₂₅**.

Tahti Lähde: huomautus

7-15 **OT, T₂₅** ja **A:** Säeryhmän kertaus puuttuu.

17-24a/b **OT, T₂₅** ja **A:** Säeryhmän kertaus puuttuu.

24a/24b **C ja E:** Toisen säkeistön viimeiset sanat molemmilla kielillä (**kuu./ser.**) sijoitettu virheellisesti ensimmäiseen maaliin eli tahtiin 24a.

D: Madetoja merkinnyt sanat siirrettäväksi oikealle kohdalleen eli toiseen maaliin (tahtiin 24b).

Op. 60 n:o 2 Kaihoni

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
[1921]

Lähteet

OT L.Onerva: Valittuja runoja
Helsinki 1919
Kustannusosakeyhtiö Kirja

Lauluteksti sisältyy Valittuihin runoihin **Kauemmaksi kantaa kaihoni** -nimisenä ja se on sijoitettu **Sekasointuja**-kokoelman tekstien joukkoon. Vuonna 1904 julkaistusta **Sekasointuja**-kokoelmasta sitä ei kuitenkaan löydy. Todennäköisin selitys on, että runo on aikoinaan ollut ehdolla alkuperäiseen kokoelmaan, mutta jäänut siitä lopulta pois.

A Faksimile Madetojan käsikirjoituksesta. Julkaistu liitteenä vuoden 1927 **Joulutunnelma**-lehdessä. Julkaisija: Arvi A.Karisto Osakeyhtiö, [Hämeenlinna]. Suomenkielinen teksti. Ei opusnumeroa. Alkuperäinen käsikirjoitus on kadoksissa.

B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Nino Runebergin ruotsinnos muulla käsialalla. Opusnumero: **op. 60 n:o 2**. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan on lisätty käsin kustannusnumero **R.E.W.1607**. Leimasimella on lisätty kustantajan nimi **A/B. R.E.Westerlund O/Y** ja käsin kustantajan kotipaikka **Helsingfors**. Säilytyspaikka **HYK/F**.

C Painettu laitos **R.E.W.1607**. Kustantaja **A/B. R.E.Westerlund O/Y**. Helsinki-Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

Lisäksi laulusta on olemassa keskeneräinen luonnos **D:** 14 tahtia + yksi julkaistusta versiosta pois jätetty taukotahhti melodiasäkeiden välillä. Luonnoksessa säkeistöittäin toistuva laulumelodia on hahmoteltu varsin pitkälle tosin pienin eroin verrattuna julkaistuun versioon. Luonnokseen näet sisältyy eräitä vaihtoehtoisia melodiakulkuja, aukkopaikkoja sekä julkaistusta versiosta poikkeavia melodiarytmejä. Myös piano-osuuden keskeiset elementit ovat jo löytäneet hahmonsaa, vaikka mistään yhtenäisestä piano-osuudesta ei tämän luonnoksen kohdalla voida puhua. Säilytyspaikka **HYK/MT**.

OYK/MOK:ssa säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta painettua laitosta **R.E.W.1607**, jossa yksi säveltäjän tekemä merkintä. Madetoja on viidennen tahdin 3/4:lle sijoittuvan oikean käden terssioitteen **a¹-c²** ylempään äänen kohdalle kirjoittanut kirjaimin **his**. Kaikissa muissa lähteissä tällä kohden on kuitenkin **his¹**-säveln enharmoninen vastine **c²**.

Päälähde on **B. C** on piirretty **B:n** pohjalta, eikä käsikirjoituksen ja painetun laitoksen välillä ole kovin merkittäviä eroja. **A** poikkeaa esitysmerkinnöiltään verraten paljon **B:**stä ja **C:**stä.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

A: Ei opusnumeroa.

B: Laulun suomenkielisen otsikon alle on ollut kirjoitettuna **Yksinlaulu pianon säestyksellä**, mutta teksti on yliviivattu.

1 Pfte **A:** **col Ped.** -merkintä puuttuu.

1-3 Pfte/OK **A:** Tahdin mittaiset fraseerauskaaret alkaen kunkin tahdin 1/2:lta ja päättyen 4/4:lle.
Pfte/VK **A:** Fraseerauskaari yhdistää bassosävelet tahtien sisällä alkaen kunkin tahdin 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.

4 Canto, Pfte **A:** \ll-merkintä alkaen Cantossa n. 2/4:n kohdalta ja päättyen hieman ennen 4/4:aa.
Pfte:ssa \ll-merkintä alkaa hieman ennen 3/4:aa ja päättyy 4/4:n kohdalla.
Pfte/OK **A:** Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu ylennysmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan soinnun **dis¹**-säveln edeltä.

4-5	Pfte/OK	A: Tahdin 4 2/4:lta alkava fraseerauskaari ulottuu tahdin 5 ensimmäiseen sointuun asti eikä pääty jo tahdin 4 4/4:lle, kuten muissa lähteissä.	21	Pfte/VK	yläpuolelle tai joka tapauksessa erilleen kaaren lopusta. Näin on menetelty myös kr. editiossa.
5	Pfte	A: -merkintä alkaen 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.	21-22	Pfte	A: Neljäsosaotteet kaaritettu pareittain (1/4-2/4 ja 3/4-4/4) paitsi yhdyskaarilla (cis ¹ -sävelet), myös fraseerauskaarella.
	Pfte/VK	A: 4/4:lle päättyvä fraseerauskaari alkaa jo 2/4:lta.			A: VK:n viimeisestä soinnusta tahdissa 21 on vedetty viiva OK:n ensimmäiseen sointuun tahdissa 22. Merkintä tietenkin tarkoittaa tahdin 21 VK:n melodialinjan/sointukulun jatkumista OK:n viivastolle merkityllä sointuotteella tahdin 22 alussa.
6	Canto	A: -merkintä alkaen n. 2/8:lta (1/4:n puolivälistä) ja päättyen 3/4:lle.	22	Pfte/OK	C: Staccatopiste 1/8:n kohdalla puuttuu. A:ssa se on. B:ssä se on todennäköisesti jäänyt myöhemmin lisätyn ruotsinkielisen tekstin alle, mikä on harhauttanut C:n kaivertajaa.
7	Pfte/OK	A: Tahdin mittainen fraseerauskaari alkaen tahdin 1/2:lta ja päättyen 4/4:lle.	23	Pfte/VK	A: VK:n otteita yhdistää fraseerauskaari.
	Pfte/VK	A: Fraseerauskaari yhdistää bassosävelet tahdin sisällä alkaen 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.	31	Pfte/OK	B: Palautusmerkki puuttuu 1/4:lle sijoittuvan soinnun alimman sävelen h:n edeltä.
8	Pfte/OK	A: Fraseerauskaari puuttuu 2/4:n ja 3/4:n väliltä.	32	Pfte/OK	A ja B: Madetoja käyttänyt kaartta 1/4:lle sijoittuvan triolin merkinnässä. C:stä triolikaari kuitenkin puuttuu.
	Pfte/VK	A: Basson oktaaviotteen sävelet (Cis-cis) ovat kokonuotin pituiset.		Pfte/VK	A: Palautusmerkki puuttuu 5/4:n kohdalla sijoittuvan triolin H-sävelen edeltä.
9	Canto	A: Tahdin loppupuolen rytmi poikkeaa B:stä ja C:stä. Myös luonnoksessa (D:ssä) on tämä pisteellinen rytmi:	32-33	Pfte/OK	A: Tahdin 32 lopun ja tahdin 33 alun neljäsosia ei ole kaaritettu pareittain vaan yhtenäinen fraseerauskaari ulottuu tahdin 32 5/4:lta tahdin 33 2/4:lle.
					
	Pfte/OK	A: Oikealla kädellä seuraavat lisäkaaritukset verrattuna muihin lähteisiin (ylhäältä alaspäin lukien): 1. Legatokaari 3/4-4/4 (his ¹ - cis ²);	33	Pfte/OK	A: Jälkimmäinen, 4/4:lle päättyvä fraseerauskaari on merkitty alkavaksi jo 2/4:lta.
	Pfte/VK	2. Yhdyskaari 3/4-4/4 (a ¹ - a ¹); 3. Fraseerauskaari 2/4 (puolinuotin alusta) -8/8.	35	Canto, Pfte	A: a tempo -merkinnät puuttuvat (vaikka rit -merkinnät olivat paikoillaan tahdissa 33).
	Pfte/VK	A: Fraseerauskaari alkaa jo tahdin alusta, mutta päättyy 4/4:lle kuten muissakin lähteissä.	35-36	Pfte/OK	A: Tahdin mittaiset fraseerauskaaret alkaen tahtien 1/2:lta ja päättyen 4/4:lle. Fraseerauskaaret on merkitty OK:n viivaston alapuolelle ja ne kohdistuvat erityisesti toistuvan cis ² -urkupistesävelen alapuolella olevaan kertautuvaan motiiviin. Fraseerauskaari puuttuu kuitenkin muutoin samankaltaisesta tahdistista 37.
10	Pfte/VK	A: Fraseerauskaari 2/8-4/8 puuttuu.			
11	Pfte/VK	A: Vasemman käden aksenttimerkit puuttuvat 1/4:lta ja 2/4:lta. B: Vasemman käden aksenttimerkki puuttuu 2/4:lta.	35-37	Pfte/VK	A: Fraseerauskaari yhdistää bassosävelet tahtien sisällä alkaen kunkin tahdin 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.
14	Canto	C: -merkintä alkaa aivan tahdin alusta.	38	Canto, Pfte	A: -merkintä alkaen n. 2/4:n kohdalla ja päättyen juuri ennen 4/4:aa.
	Pfte/OK ja VK	C: Vasemman käden fraseerauskaari on merkitty päättymään jo 2/4:lla sijaitsevan triolin viimeiselle sävelelle (h), eikä jatkumaan OK:n 3/4:lta alkavalle fis ¹ -sävelelle asti.		Pfte/OK	A: m.s. -merkintä puuttuu.
	Pfte/VK	A ja B: Palautusmerkki puuttuu 1/4:lle sijoittuvan H-sävelen edeltä.			A: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu ylennysmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan soinnun dis ¹ -sävelen edeltä.
15	Canto, Pfte	A: dim. -merkinnät ovat jo 4/4:n kohdalla (myös Pfte:ssa).	38-39	Pfte/OK	A: Tahdin 38 2/4:lta alkava fraseerauskaari ulottuu tahdin 39 ensimmäiseen sointuun asti eikä pääty jo tahdin 38 4/4:lle, kuten muissa lähteissä.
15-16	Pfte/OK	A: Tahdin 15 5/4:lta alkava kaari ulottuu tahdin 16 alkuun asti.	39	Pfte	A: -merkintä alkaen 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.
16	Pfte/OK	A: Jälkimmäinen, 4/4:lle päättyvä fraseerauskaari on merkitty alkavaksi jo 2/4:lta.		Pfte/VK	A: 4/4:lle päättyvä fraseerauskaari alkaa jo 2/4:lta.
16-17	Pfte/VK	A: Tahdin 16 jälkimmäiselle puoliskolle sijoituvasta puolinuotista (Fis) on vedetty fraseerauskaari tahdin 17 alussa olevaan 1/8-nuottiin (Cis).	40	Canto	A: -merkintä alkaen n. 2/8:lta (1/4:n puolivälistä) ja päättyen 3/4:lle.
17-20	Pfte/VK	A: Vasemman käden otteet kaaritettu pareittain tahtien sisällä eikä tahtiviivan yli:	41	Pfte/OK	A: Tahdin mittainen fraseerauskaari alkaen tahdin 1/2:lta ja päättyen 4/4:lle. Kaari on merkitty OK:n viivaston alapuolelle ja se kohdistuu erityisesti toistuvan cis ² -urkupistesävelen alapuolella olevaan motiiviin.
				Pfte/VK	A: Fraseerauskaari yhdistää bassosävelet tahdin sisällä alkaen 2/4:lta ja päättyen 4/4:lle.
18-23	Pfte/OK	C: Tahtien 1/8:lle osuvat staccatopisteet merkitty nuotinpään yläpuolelle siten että ne jäävät edellisestä tahdistista vedettyjen fraseerauskaarten alle. Madetoja kuitenkin A:ssa ja B:ssä enimmäkseen merkitsee staccatopisteet kaaren			

- 42 Pfte/OK A: Fraseerauskaari puuttuu 2/4:n ja 3/4:n väliltä, samoin **m.s.**-merkintä tahdin alusta.
Pfte/VK A: Basson oktaaviotteen sävelet (**Cis-cis**) ovat kokonuotin pituiset.
- 43 Pfte/OK A: Oikealla kädellä seuraavat lisäkaaritukset verrattuna muihin lähteisiin (ylhäältä alaspäin lukien): 1. Legatokaari 3/4-4/4 (**his¹-cis²**); 2. Yhdyskaari 3/4-4/4 (**a¹-a¹**); 3. Fraseerauskaari 2/4 (puolinuotin alusta) \sim 8/8.
Pfte/VK A: Fraseerauskaari alkaa jo tahdin alusta, mutta päättyy 4/4:lle kuten muissakin lähteissä.
- 45 Pfte/VK A: Vasemman käden aksenttimerkit puuttuvat 1/4:lta ja 2/4:lta.
- 48 Pfte/VK A ja B: Palautusmerkki puuttuu 1/4:lle sijoittuvan H-sävelen edeltä.
- 49 Canto, Pfte A: **dim.**-merkintä puuttuu lauluäänestä. Piano-osuuden **dim.**-merkintä on sijoitettu VK:n viivaston alapuolelle n. 4/4:n kohdalle.
Pfte/VK A: Palautusmerkki puuttuu 5/4:lle sijoittuvan triolikulun H-sävelen edeltä (h-sävelen edellä 6/4:lle sijoittuvassa triolissa palautusmerkki on).
- 49-50 Pfte/OK A: Tahdin 49 5/4:lta alkava fraseerauskaari ulottuu tahdin 50 alkuun asti.

Teksti

Madetoja on käyttänyt L.Onervan kolmisäkeistöisen runon kokonaan ja tehnyt siihen muutaman sanamuutoksen.

Tahti Lähde: huomautus

- 11-14 **OT: Sinne hengen siivet herkäntäntävi;** Madetoja muuttanut säkeen viimeisen sanan lopulta (**A, B, C**) muotoon **kantavi**. **D:ssä** (luonnoksessa) on kuitenkin vielä **OT:n** mukaisesti **entävi**.
- 48-51 **OT: täydellisyytteen kaipaa kaihoni.** **D:stä** (luonnoksesta) teksti puuttuu tältä kohden. **A, B** ja **C: aina kauemmaksi kantaa kaihoni**.

Op. 60 n:o 3 Ilta

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1934

Lähteet

- OT** L.Onerva: Lyhtylasien laulu
Helsinki 1919
Kustannusosakeyhtiö Ahjo
- A** Madetojan keskeneräinen luonnos. Melodia varsin valmis, vaikka poikkeaa **B:stä** muutamien kohdin. Piano-osuudesta luonnosteltu suuri osa, mutta poikkeaa **B:stä**. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka: HYK/MT.
- B** Madetojan käsikirjoitus (luultavasti k.kop/C, sillä käsikirjoituksessa on painatustyöhön viittaavia numeromerkintöjä). Vain suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.
- C** Painettu laitos. Julkaistu teoksessa **Kokoelma Yksinlauluja IV (R.E.W. 2564)**. Oy R.E. Westerlund Ab, Helsinki - Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti. Laulun otsikon yläpuolella maininta: **Aulikki Rautawaaralle omistettu**.

Lisäksi olemassa todennäköisesti jo ennen **A:ta** luonnosteltu fragmentti (liite 1), jossa laulun melodiaa on hahmoteltu muista lähteistä jonkin verran poikkeavalla tavalla. Fragmentin kolmanteen ja neljätteen tahtiin Madetoja on merkinnyt ylimääräisen säveln melodian etenemismahdollisuuksista muistuttamaan ja toisen tahdin kohdalle viivaston yläpuolelle kirjoittamaansa vaihtoehtoista melodiarytmiä säveltäjä on myöhemmin käyttänyt julkaistussa versiossa.

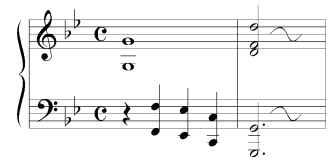
Samalle arkille, jolla **Ilta**-fragmentti on, Madetoja on luonnostellut sävellyksen **Laulu työlle** (V.A.Koskenniemi) melodiaa. Säilytyspaikka HYK/MT.

B on päälähde. **C** on todennäköisesti piirretty **B:n** pohjalta, mutta siihen on tehty eräitä muutoksia. **A:ta** on käytetty tahtien 4, 5, 13 ja 14 ratkaisemisessa.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

Pfte A: Luonnoksessa yhden tahdin mittainen pianojohdanto:

- 1 Canto, (Pfte) Canto **B: Tempomerkintänä Sangen hitaasti.**
A: Fermaatin asemesta **ten.** (pianolle ei ole omaa merkintää).
B: VK:n fermaatti puuttuu.
- 3-5 Pfte/VK A: Oktaavien alemmat sävelet puuttuvat.
- 4-5 Pfte/OK **B: Molemmissa tahdeissa 3/4:n kohdalle sijoittuva sointu on b - es¹ - g¹ - b¹, kun se A:ssa ja C:ssä on b - es¹ - b¹. Madetoja on siis sävellyksen julkaisuvaiheessa, mahdollisesti oikoluvun yhteydessä palannut **B:tä** aiempaan ratkaisuun (**A**).**

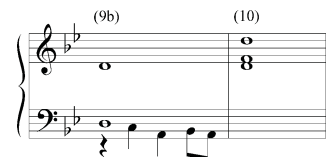
5 Canto A: 2/8:lle sijoittuvan **a¹**-sävelen alle on ollut merkittynä vaihtoehtoinen melodiasävel **d¹**, joka kuitenkin on ylivivattu.

6-7 Canto, Pfte A: Melodiarytmi poikkeaa molemmissa tahdeissa **B:stä** ja **C:stä**. Tahdissa 6 myös piano-osuus poikkeaa muista lähteistä. Tahdista 7 piano-osuus puuttuu, eikä siihen ole merkitty Madetojan eräissä muissa kertautuvissa kohdissa käyttämää kertausmerkkiäkään. Siksi on mahdotonta varmuudella tietää, onko Madetoja ajatellut tahdin 6 piano-osuuden kertautuvan tahdissa 7:

9 Canto, Pfte **B: dim.** merkinnät ovat hieman myöhemmin, suurimpiirtein 2/4:n kohdalla.

9-10 Pfte A: Madetoja luonnostellut pianolle näiden tahtien väliin lyhyttä välisoittoa:

10 Pfte/VK **B: VK:n** fermaatti puuttuu.

11-12 Canto A: Melodiarytmi poikkeaa julkaistusta versiosta:

13-14	Pfte/OK	B: Sointu 3/4:n kohdalla kuten tahdeissa 4-5.
15-16	Canto	A: Melodiarytmi poikkeaa muista lähteistä samalla tavoin kuin tahdeissa 6-7. Piano-osuus puuttuu tältä kohden.
18	Canto, Pfte	B: dim. merkinnät ovat hieman myöhemmin, suurinpiirtein 2/4:n kohdalla.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan kaksisäkeistöisen runon säekertauksia lukuunottamatta sellaisenaan. **C:**ssä on lisäksi modernisoitu yhden sanan kirjoitusasu.

6-7 **OT:** Ei säekertausta.

15-16 **OT:** Ei säekertausta.

18 **OT** ja **A** ja **B: ijäisyys** (eikä iäisyys kuten **C:**ssä).

Syksy, op. 68

Laulusarja L.Onervan runoihin

Madetoja kokosi tämän teoksen osin vanhoista, osin uusista lauluista eikä aivan heti päätyneet julkaistun kuuden laulun sarjaan. **Syksy** ja **Lintu sininen** -laulujen lyhyet, alustavat luonnokset sisältävän nuottilehden (säilytyspaikka HYK/MT) oikeaan laitaan Madetoja on kirjoittanut laulusarjan varhaisen suunnitelman:

Syksy

Lähtö

Kaihoni

Pilvien rusko

Hyvää yötä

Lintu sininen

Ijät hyrskyjä päin
Pois itsestään

Kaksi viimeistä ovat saman laulun nimivaihtoehtoja. **Kaihoni** (julkaistu erillisenä lauluna op. 60 n:o 2) on myöhemmin yliviiattu ja sen yläpuolelle on kirjoitettu **Luulit, ma**.

Syksy-sarjan kokonaiskäsikirjoitusta, joka koostuu erillisistä laulukäsikirjoituksista, säilytetään Helsingin yliopiston kirjastossa (HYK/F). Tämän käsikirjoituksen nimiösivulle Madetoja on kirjoittanut sarjan sisältämien laulujen nimet järjestysnumeroilla varustettuina. Kolmannen laulun otsikko on muodossa **Luulit, ma katselin...** ja **Ijät hyrskyjä päin!** on vakiintunut seitsemännen laulun otsikoksi. **Pilvien rusko** on alkuperäisen suunnitelman mukaisesti merkitty sarjan neljänneksi lauluksi, mutta myöhemmin yliviiattu ja sitä seuraavien laulujen järjestysnumerot korjattu yhtä pienemmiksi.

Madetoja on todennäköisesti ajatellut säveltää **Pilvien rusko** -laulun L.Onervan näillä sanoilla alkavaan, v. 1908 julkaistun runoon. (**Runoja:** Vihtori Kosonen, Helsinki). Sen tunnelma olisi hyvin sopinut Syksy-sarjaan:

**Pilvien rusko ja unien lento,
ohitse vaan!
Viimeisen päivänä viimeinen ilta,
ohitse vaan!**

**Pimeiden aivojen autio kumina
täyttää maan.
Viimeisen yönä viimeiset hetket,
tulkaa vaan!**

Laulusta on säilynyt aivan fragmentaarinen luonnos, vain muutamista soinnuista koostuva aihe. Säilytyspaikka HYK/MT. Luonnos ei laulun nimen lisäksi sisällä muuta tekstiä.

Op. 68 n:o 1 Syksy

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1930

Lähteet

OT L.Onerva: Kaukainen kevät
Helsinki 1914
Kustannusosakeyhtiö Otava

A Madetojan käsikirjoitus (k kop/**B**). Madetoja kirjoittanut kansilehdelle Onervan runon alkuperäisessä muodossaan. Runotekstin yli on sittemmin vedetty viiva. Partituurissa suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Joel Rundtin ruotsinnois muulla käsialalla. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan merkitty kustantajan nimi ja kotipaikka: **R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors** sekä laulun kustannusnumero **R.E.W.1659**. Käsikirjoituksen liitteenä kaksi erillistä tekstiarkkia: suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna ja ruotsinkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.

B Painettu laitos R.E.W.1659. R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A ja **B** ovat lähes identtiset. **A** on päälähde.

Laulusta on lisäksi olemassa alustava luonnos (Samalla nuottiarkilla lyhyt **Lintu sininen** -laulun melodialuonnos). Säilytyspaikka HYK/MT. Melodiahahmotelma (8 tahtia), jossa laulun keskeiset aiheet ovat jo mukana, poikkeaa hieman lopullisesta. Kiinnostavampi on kuitenkin pianojohdannon luonnostelma, joka on aivan erilainen kuin lopullinen versio. Se perustuu alla olevan aiheen imitatiiviseen käsittelyyn:

Kriittiset kommentit

Dynaamisten merkintöjen sijoittelussa on pieniä eroja **A:n** ja **B:n** välillä. Kr. editiossa merkinnät korjattu **A:n** mukaisiksi. Valtaosa näistä korjauksista on niin pieniä, etteivät ne vaikuta esitykseen.

Tahti **Instrumentti** **Lähde: huomautus**

14-15 Pfte **B:** Molemmissa tahdeissa \llcorner-merkintä alkaa jo 1/4:lle sijoittuvan triolin 2/8:n kohdalta ja \triangleright-merkintä välittömästi 3/4:lle sijoittuvan triolin 1/8:n jälkeen.

21 Pfte/OK **A** ja **B:** Tahdin alkupuoliskon fraseerauskaari puuttuu **A:**sta eikä sitä ole lisätty myöskään **B:**hen. Aivan vastaavassa kohdassa tahdissa 6 Madetoja kuitenkin käyttää kaarta. Koska ympärillä olevat kaaritukset ovat molemmissa kohdissa samanlaiset, on mainittua kaarta ehdotettu kr. editiossa myös tahtiin 21.

24 Canto **B:** \llcorner-merkintä alkaa vasta 4/4:n kohdalta.

31-32 Pfte **B:** Molemmissa tahdeissa \llcorner-merkintä alkaa jo 1/4:lle sijoittuvan triolin 2/8:n kohdalta ja \triangleright-merkintä välittömästi 3/4:lle sijoittuvan triolin 1/8:n jälkeen.

Teksti

Madetoja on käyttänyt L.Onervan kaksisäkeistöisen runon kokonaan ja eräitä säe- ja sanakertauksia sekä vähäisiä kirjoitusasun muutoksia lukuunottamatta alkuperäisessä muodossaan. Konekirjoitetussa suomenkielisessä tekstiliitteessä runon ensimmäisen säkeistön toisen säkeen alku on kirjoitettu oudolla tavalla väärin, säe on muodossa **kuulitää märkä maa**, kun oikea muoto on **kiiltää märkä maa**. Tämä virhe ei onneksi kertaudu missään muualla.

Tahti **Lähde: huomautus**

9-14 **OT: tähti tuikahtaa...** (ei säe- eikä sanakertausta).

22-26 **OT: halki kylmän kynnelen** (ei säekertausta).

26-31 **OT: muisto välkähtää...** (ei säe- eikä sanakertausta).

Op. 68 n:o 2 Lähtö

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1930

Lähteet

OT L.Onerva: Runoja
Helsinki 1908
Kustantaja: Vihtori Kosonen

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Joel Rundtin ruotsinnos muulla käsialalla kirjoitettuna. Ensimmäisen sivun alamariginaaliin merkitty kustannusnumero **R.E.W.1660**. Käsikirjoituksen liitteenä kolme erillistä tekstisivua: suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla kirjoitettuna, suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna, ruotsinkielinen käännös koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.

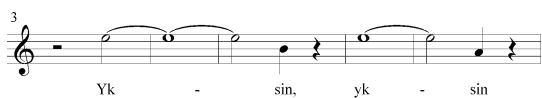
B Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos **R.E.W.1660**. Säilytyspaikka OYK/MOK/r.k.sid.

C Painettu laitos **R.E.W.1660**. R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähde. A ja C ovat lähes identtiset. C:n ruotsinkielinen teksti kuitenkin poikkeaa eräissä kohdassa A:sta ja C:hen on myös tehty muutamia ruotsinkielisen tekstin lausutukseen liittyviä lisäyksiä.

Lisäksi olemassa kaksi keskeneräistä luonnostelmaa **D** ja **E**, joiden säilytyspaikka on HYK/MT. Niissä laulu on hahmoteltu varsin pitkälle ja lähelle lopullisia musiikillisia ideoita. Silti **D** ja **E** poikkeavat toisistaan sekä A:sta ja C:stä. **D**:ssä ja **E**:ssä tahtien 1 - 4 sointujohdanto on muutoin sama kuin A:ssa ja C:ssä, mutta päättyy e-mollisointuun. Tästä syystä myös laulumelodian alku poikkeaa lopullisesta ratkaisusta. **D**:n ja **E**:n laulumelodiat poikkeavat eräissä muissakin kohdissa hieman sekä toisistaan että julkaistusta versiosta. Näytteenä siitä, millaisista eroista on kyse, seuraavassa esimerkissä **D**:n laulumelodian tahdit 3-12 (a) ja 31-35 (b).

a)

b)

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-3	Pfte/OK	C: OK:n aksenttimerkit ovat OK:n viivaston alapuolella. Kr. edition ratkaisu on A:n mukainen. C:ssä aksenttimerkit sijoittuvat monissa muissakin kohden päinvastaiselle puolelle viivastoa kuin A:ssa. Kr. editiossa on noudatettu A:n merkintätapaa. Aksenttimerkkien sijoittelua nuottien ylä- tai alapuolelle ei ole yksityiskohtaisesti käsitelty kommentaarissa.
39-46	Pfte	C: <i>cresc.</i> , \langle ja \rangle -merkinnät sekä VK:n aksenttimerkit ovat Pfte-viivastojen välissä. Kr. edition ratkaisu on A:n mukainen.

Teksti

Madetoja käyttänyt Onervan runon eräitä sana- ja säekertauksia lukuunottamatta jokseenkin alkuperäismuodossaan.

Tahti Lähde: huomautus

3-7 ja 14-17 **OT: Yksin** (ei kertausta).

23-30 **OT: Ah, hyvästi jääkää!** (ei kertausta).

53-60 **OT: Luokaa lempeä hauta,** (ei kertausta).

61-62 **OT: ell'en** (heittomerkkiä käytetty sanan sisällä).

63 **B: yllä** -sanan jäljessä **C**:ssä (ja myös **A**:n partituurissa) oleva pilkku on yliviivattu. Vastaava korjaus on tehty myös kriittiseen laitokseen, sillä pilkkua ei ole alkutekstissä, Madetojan käsin kirjoittamassa tekstiliitteessä eikä konekirjoitetussa tekstiliitteessä.

Op 68 n:o 3 Luulit, ma katselin sua...

Teksti: L.Onerva (1882-1972)
1930

Lähteet

OT Julkaistu nimellä **Haavekuva** kokoelmassa L.Onerva: Helkkyvät hetket
Helsinki 1922
Kustannusosakeyhtiö Otava

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Joel Rundtin ruotsinkielinen käännös muulla käsialalla kirjoitettuna. Ensimmäisen sivun alalaitaan lisätty kustannusnumero **R.E.W.1661** sekä kustantajan nimi ja kotipaikka: **R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors**. Käsikirjoituksen liitteenä kolme erillistä tekstiä: suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla kirjoitettuna, suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna sekä ruotsinkielinen teksti koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.

B Painettu laitos **R.E.W.1661**. R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähde. A ja B ovat muutoin lähes identtiset, mutta B:hen on tehty eräitä ruotsinkielisen tekstin lausutukseen liittyviä lisäyksiä.

Lisäksi laulusta on säilynyt keskeneräinen luonnos. Siinä on hahmoteltu kuutta ensimmäistä tahtia tahtiviivoja käyttäen ja laulun jatkoa ilman tahtiviivoja, osin pelkin nuotinpäin ilman rytmiarvoja. Sekä lauluäänestä piano-osuuden aiheet ovat selvästi tunnistettavissa ja vastaavat varsin pitkälle lopullisen version ratkaisuja. Otsikkona on käytetty alkuperäisen runon nimeä **Haavekuva** ja alaotsikkona **Luulit: ma katselin sua**. Säilytyspaikka HYK/MT.

OYK:ssa puolestaan säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta painettua laitosta **R.E.W. 1661**, jossa on Madetojan tekemiä ruotsinkieliseen laulutekstiin liittyviä merkintöjä (MOK/r.k.sid.).

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
4-8 ja 15	Pfte	A: Madetoja on tehnyt muutoksia piano-osuuteen. Koska aiempaan versioon kuuluvat merkinnät on huolellisesti raaputettu pois, on jokseenkin mahdotonta tarkoin tietää, millainen piano-osuus on näissä tahdeissa ollut ennen korjauksia. Tahdeissa 5-6 Madetoja joka tapauksessa lienee ajatellut merkitä osan piano-osuudesta OK:n viivastolle bassoklaavia käyttäen (OK:n viivastolla himmeäksi raaputettu bassoklaavi tahdin 4 lopussa ennen rivin vaihtumista), mutta on luopunut sitten suunnitelmasta.
21	Pfte	A: Madetoja on alun perin kirjoitanut myös Pfte:lle oman Lento -merkintänsä OK:n viivaston yläpuolelle, mutta yliviivannut sen myöhemmin. B: \rangle -merkintä alkaa vasta 6/4:n kohdalta.

Teksti

Madetoja käyttänyt L. Onervan kaksisäkeistöisen runon eräitä säekertauksia ja kirjoitusasun muutoksia lukuunottamatta sellaisenaan. Madetojan erilliselle arkille käsin kirjoittama lauluteksti vastaa alkuperäistä muotoa, mutta molemmat säkeistöt aloittavien **Luulit** -sanojen jälkeen Madetoja on kirjoittanut pilkun **OT**:n kaksoispisteen asemesta. Tätä muotoa on käytetty myös **B**:ssä. **A**:ssa Madetoja sitä vastoin käyttää Onervan kaksoispisteellistä kirjoitustapaa: **Luulit: ma katselin sua.**

Tahti Lähde: huomautus

11-15 **OT**: 1. säk: **siltoja taivahan kaaren...** 2. säk: **sykkeelle sykyisen taulun...** (ei säekertauksia).

19-22a/b **OT**: 1. säk: **onneni saaren...** 2. säk: **onneni laulun...** (ei säekertauksia).

Op. 68 n:o 4 Hyvää yötä

Teksti: L. Onerva (1882-1972)
[1926]

Lähteet

OT L. Onerva: Särjetyt jumalat
Helsinki 1910
Kustannusosakeyhtiö Otava

VR₁₉ L. Onerva: Valittuja runoja
Helsinki 1919
Kustannusosakeyhtiö Kirja

VR₂₇ L. Onerva: Valittuja runoja I
Helsinki 1927
Kustannusosakeyhtiö Otava

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Kansilehdelle Madetoja kirjoittanut laulun tekstin. Partituurissa suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla ja Joel Rundtin ruotsinkielinen käännös muulla käsialalla. Ensimmäisen partituurisivun alalaitaan lisätty kustantajan nimi ja kotipaikka: **R.E. Westerlund, Helsinki - Helsingfors**, sekä teoksen kustannusnumero **R.E.W.1662**. Käsikirjoituksen liitteinä erillisillä arkeilla suomen- ja ruotsinkielinen teksti koneella kirjoitettuina. Säilytyspaikka: HYK/F.

B Painettu laitos: Suomen Musiikkilehti 1927/2, nuottiliite. Kustantaja Suomen Musiikkilehti. Suomenkielinen teksti.

C Painettu laitos **R.E.W.1662**. R.E. Westerlund, Helsinki - Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

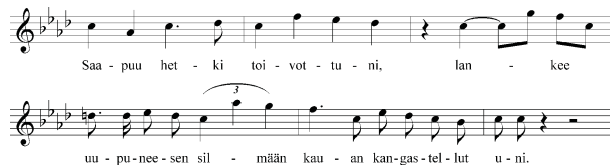
A on päälähde. **A** ja **C** ovat muuten lähes identtiset, mutta kahteen kohtaan **C**:ssä on lisätty ruotsinkielisen käännöksen mukaiset, suomenkielisen tekstin lausutuksesta poikkeavat nuottiarvot ja tauot. Tahdissa 38 on yhden nuotin aika-arvoa muutettu myös suomenkielisen tekstin lausutuksen osalta. **B**:ssä on teksti ainoastaan suomen kielellä. Muutoin se eroaa **A**:sta ja **C**:stä vain vähän. On mahdollista, että sekä **B** että **C** on piirretty **A**:n pohjalta. Tosin **B** ja **C** eroavat toisistaan hieman eräiden << ja >>-merkintöjen kestojen suhteen. Erot lienevät kuitenkin painoteknisistä syistä johtuvia ja ne ovat niin pieniä, etteivät olennaisesti vaikuta esitykseen. Eroavuuksia ei ole yksityiskohtaisesti kommentoitu.

Lisäksi olemassa keskeneräiset luonnokset **D** ja **E**. Molempien säilytyspaikka HYK/MT.

D on lyhyt luonnostelma laulun alun aiheista. Tempomerkintä on lopullisesta versiosta poiketen **Andante**. Piano-osuuteen, luonnoksen alkuun, on merkitty vain yksi oikean käden tahti. Aihe on muunnos oikean käden osuudesta julkaistun laulun viidennessä tahdissa ja etäisempi muunnos myös pianojohdannon kertautuvasta avainaiheesta (F-avosointu, d-mollisoitu, C-avosointu):

Lauluosuutta on **D**:hen kirjoitettu hieman piano-osuutta enemmän, kaikkiaan kuusi tahtia alkaen kolmannelta tahdistä. Toinen tahti on jätetty tyhjäksi – ehkä Madetoja ajatteli pianoaihelman kerrattavaksi. Kahta ensimmäistä tahtia lukuunottamatta melodia poikkeaa melkoisesti lopullisesta versiosta:

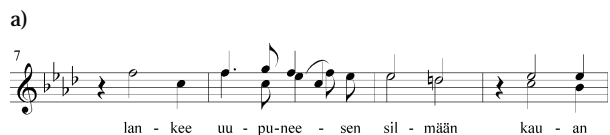

E on 28 tahdin mittainen luonnostelma, jossa laulu on hahmottunut jo varsin pitkälle. Esityserkinnät puuttuvat. Piano-osuus vastaa pääpiirteissään julkaistua versiota, tosin basson oktaavikaksinnuksia ym. puuttuu. Melodia on suurimmaksi osaksi hahmottunut lopulliseen muotoonsa. Lauluosuuden Madetoja on ensin kirjoittanut alkavaksi synkoopina:

Madetoja on kuitenkin jo **E**:ssä yliviivannut alun puolinuotin ja päätyntyt siten lopulliseen, iskulliselta säveleltä alkavaan ratkaisuun.

E:n tahdeissa 8-10 (esim. a) ja 19 (esim. b) Madetoja on kirjoittanut kaksi vaihtoehtoista melodiakulkua. Niitä on vaikea tulkita täysin yksiselitteisesti. Luultavasti Madetoja on kirjoittanut seuraavasti:

E:n tahdissa 18 on Pften oikealle kädelle merkitty ylimääräinen c^3 -sävel 2/4:n kohdalle:

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

10 Canto **A**: Tähän tahtiin, mutta ei muualle, Madetoja on vielä kirjoittanut **E**:ssä (ks. nuottiesimerkki) esiintyvät melodiavaihtoehdot, mutta yliviivannut lopulta c^2 -säveln 2/4:n kohdalta ja es^2 -säveln 4/4:n kohdalta päätyen julkaistuun ratkaisuun.

38 Canto **A** ja **B**: Edeltävään kahdeksasosaan sidottu neljäsosanuotti 3/4:n kohdalla on pisteellinen ja vastaavasti tauko tahdin lopussa kahdeksasosatauko.

39 Pfte/VK **A** ja **B**: Myös oktaavikulun ylemmät sävelet (**Bb-As**) on yhdistetty fraseauskaarella.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Onervan runon kokonaan, eräitä sana- ja säekertauksia lukuunottamatta alkuperäisessä asussaan.

Tahti Lähde: huomautus

8 **OT, A ja C:** Lyhytvokaalinen sen-illatiivimuoto **uupuneesen**. (sen-illatiivi: ks. esim. Kaisa Häkkinen: *Agricolasta nykykieleen*, Helsinki 1994, WSOY, s. 203). Madetoja haluaa mitä ilmeisimmin käyttää lyhytvokaalista, kirjakieliseksi luonnehdittua muotoa, sillä hän käyttää sitä myös luonnoksissa (**D** ja **E**) ja siksi sitä on käytetty myös kr. ed:ssä. Oikea tapa lukea sana lienee kuitenkin **uupuneeseen**, sillä Genetzin kielioopin (Helsinki 1881) mukaan lyhyenä kirjoitettava muotokin ääntyy pitkänä. **B, VR₁₉** ja **VR₂₇**: **uupuneeseen** Nässä lähteissä kyse voi olla latojan oma-aloitteisesti tekemästä korjauksesta, **VR₁₉**:ssä ja **VR₂₇**:ssä myös Onervan tekemästä muutoksesta.

18-20 **OT:** **Yöhön käyvän** (ei sanakertausta).

24 **OT:** **olit** (ei sanakertausta).

30-35 **OT:** **siunaan sydämesi suuren** (ei säekertausta).

Op. 68 n:o 5 Lintu sininen

Teksti: L.Onerva (1882-1972) [1919]

Lähteet

OT L.Onerva: Sielujen sota
Helsinki 1923
Kustannusosakeyhtiö Otava

Mikäli L/S:n sävellysvuosimääritys [1919] pitää paikkansa, on Madetoja säveltänyt runon ennenkuin Onerva julkaisi sen kokoelmassaan. Runo on tietenkin voinut ilmestyä jossain lehdes-
sä tai sitten Madetoja on ottanut tekstin Onervan käsikirjoituksesta.

A Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Suomenkielinen teksti kirjoitettu partituuriin Madetojan käsialalla, Joel Rundtin ruotsinno-
sella käsialalla. Ensimmäisen partituurisivun alareunaan on lisätty kustantajan nimi ja kotipaikka **R.E.Westerlund, Helsinki-Helsingfors** sekä kustannusnumero **R.E.W.1663**. Kolme erillistä tekstiliitettä: suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, suomen-
kielinen teksti koneella kirjoitettuna ja ruotsinkielinen koneella kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/F.

B Painettu laitos **R.E.W.1663**. R.E.Westerlund, Helsinki. Suomen-
ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähde. **A** ja **B** ovat lähes identtiset; **B**:hen on tehty vain eräitä pieniä muutoksia.

OYK:ssa (MOK/r.k.sid) säilytetään Madetojan omistuksessa ollutta painettua laitosta **R.E.W.1663**, jossa on säveltäjän merkintöjä liittyen ruotsinkieliseen tekstiin. Lisäksi olemassa lyhyt melodialuonnos samalla arkilla kuin Syksy -laulun varhainen luonnos (säilytyspaikka HYK/MT).

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
12	Pfte/OK	A: Yhdyskaari puuttuu f^2 -sävelten väliltä (4/8-3/4).
33-34	Canto, Pfte	A: tahdissa 33 esitysmarkintänä sekä Cantolle että Pftelle ainoastaan dim. ja tahdissa 34 on Pfte/OK:n viivaston yläpuolelle (2/4:n kohdalle) kirjoitettu rit. e dim. Kriittisessä laitoksessa noudatettu B :n selkeää ratkaisua, jossa jo tahdissa 33 esitysmarkintänä on sekä Cantolle että Pftelle dim. e rit.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Onervan alkuperäistekstin kokonaan ilman suurempia muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

31-36 **OT:** Tahtien 31-36 tekstikertaus puuttuu Onervan alkuperäisrunosta.

Op. 68 n:o 6 Ijät hyrskyjä päin!

Teksti: L.Onerva (1882-1972) 1930

Lähteet

OT L.Onerva: Elämän muukalainen
Helsinki 1921
Kustannusosakeyhtiö Kirja

A Keskenäinen, kolmatta sivua pitkä luonnos. Sen ensimmäisen sivun ylälaitaan kirjoitettu sulkuihin **Pois itsestään**, jota Madetoja on ilmeisesti alunperin ajatellut laulun nimeksi tai ainakin lopullisen nimen vaihtoehdoksi. Laulun pääelementit ovat täysin tunnistettavissa vaikka erojakin verrattuna lopulliseen versioon on (mm. vaihtoehtoisia melodiakulkuja). Säilytyspaikka HYK/MT.

B Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, Joel Rundtin ruotsinno-
sella käsialalla. Ensimmäisen partituurisivun alareunaan on lisätty kustannusnumero **R.E.W.1664** sekä kustantajan nimi ja kotipaikka **R.E.Westerlund, Helsinki - Helsingfors**. Säilytyspaikka HYK/F. Käsikirjoituksen liitteenä kolme erillistä tekstiarkkia: suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla, suomenkielinen teksti koneella kirjoitettuna, ruotsinkielinen teksti koneella kirjoitettuna.

C Painettu laitos **R.E.W.1664**. R.E.Westerlund, Helsinki - Helsingfors. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

B on päälähde. **B** ja **C** ovat lähes identtiset, **C**:hen kuitenkin tehty eräitä tekstimuutoksia. **A** on tärkeä tahtia 66 koskevan ratkaisun tukena.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
62-63	Pfte	B: cresc. poco a poco -merkintä puuttuu piano-osuudesta, vaikka se lauluäänien yläpuolelle on merkitty.
63	Pfte/OK	B: Aksentimerkki puuttuu 4/4:lta, vaikka se aiemmin on esiintynyt vastaavassa kohdassa.
66	Pfte/VK	B ja C: Palautusmerkit puuttuvat 4/4:lle sijoitettavan oktaavioitteen edeltä. Kyseessä ilmeinen virhe, sillä tahdin alussa OK:lla on g^1 - g^2 . A :ssa Madetoja on kirjoittanut palautusmerkeistä ylempään, alempi puuttuu. Myös tahdin 68 aivan samankaltaisessa pianokudoksessa VK:lla on 4/4:n kohdalla G_1 - G .
74	Pfte/OK	C: Alennusmerkki puuttuu ges^2 -säveln edeltä. Se ei tietenkään ole välttämätön, mutta B :hen Madetoja on merkinnyt sen.
77-78	Pfte/OK	B: Yhdyskaari puuttuu e^2 -sävelten väliltä.
85	Pfte/VK	B: Etuheleessä ei ole poikkiviivaa.

Teksti

Madetoja on jättänyt Onervan runon viidestä säkeistöstä toisen säkeistön käyttämättä. Jäljelle jäänyt teksti on tekstikertaus lukuunottamatta alkuperäisessä muodossaan.

Tahti Lähde: huomautus

11-14 **OT:** **Yö, ystävään** (ei tekstikertausta).

19-21 **OT, A ja B:** **Pois itsestään!** (ei sanakertausta). **B**:ssä tämän kohdan lausutus on seuraava:

28-32 **OT:** **kiertämä, kaartama**, (ei tekstikertausta).

- 35-39 **OT: Ijät hyrskyjä päin**, (ei tekstikertausta).
- 39-43 **OT, A ja B: pois itsestään!** (ei sanakertausta). **B:**ssä tämän kohdan lausutus on seuraava:

- 62-70 **OT: ah, milloin ma itseni hukata saan!** (ei tekstikertausta).
- 71-74 **OT: Ijät hyrskyjä päin**, (ei tekstikertausta)
- 74-82 **OT: pois itsestään!** (ei sana- eikä säekertausta). **B:** Säekertausta on käytetty, mutta ei sanakertausta. Lausutus on säkeessä ja sen kertauksessa samanlainen kuin tahteissa 39-43.

Kaksi laulua, op. 71

Op. 71 n:o 1 Kotihin mielin

Teksti: Karl Gerok (1815-1890), suom. Hilja Haahti (1874-1966) 1929

Lähteet:

OT Laulutekstin pohjana oleva runo *Ich möchte heim* on julkaistu kokoelmassa:

Karl Gerok: **Palmblätter**
Stuttgart 1857
Greiner & Pfeiffer

Ich möchte heim -runon suomenkielinen käännös julkaistiin Gerokin runojen suomenosvalikoimassa:

Vihkonen Palmun-lehviä
Karl Gerokin runoja
saksankielestä suomentanut Hilja Haahti
Helsinki 1906
Kustannusosakeyhtiö Otava

Madetoja on lopullisessa käsikirjoituksessaan (**B**) käyttänyt sekä saksankielistä tekstiä että suomennosta, mutta on ilmeistä, että sävellyksen alkuperäisteksti (**OT**) on nimenomaan Hilja Haahden suomennos. Tähän viittaavat pelkän suomenkielisen otsikon käyttö laulun varhaisemmassa käsikirjoituksessa (**A**) sekä tekstien järjestys laulun julkaistussa versiossa (**B, C**).

- A** Madetojan käsikirjoitus. Yksi partituurisivu. Vain suomenkielinen otsikko: **Kotihin mielin**. Säveltäjän nimen paikalle otsikon oikealle puolelle Madetoja kirjoittanut ainoastaan sukunimensä. Lauluteksti puuttuu, samoin suurin osa esitysmarkeista. Muutoin **A** vastaa musiikilliselta sisällöltään varsin pitkälle toista säilynyttä käsikirjoitusta **B:tä**. Kuitenkin laulun loppu (kolmas maali) on tahtia lyhempi kuin **B:ssä** ja poikkeaa siitä muutoinkin hieman. Säilytyspaikka HYK/MT.
- B** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/C). Kaksi partituurisivua. Ylimmäksi Madetoja kirjoittanut suomenkielisen otsikon **Kotihin mielin**. Sen oikealle puolelle hän on ensin kirjottanut (**K.Gerok - H.Haahti**), mutta yliviivannut sitten nimen **K.Gerok** ja kirjoittanut sen yläpuolelle **suom.** Suomenkielisen otsikon alle Madetoja on alun perin kirjottanut **Yksinlaulu pianon (urkujen) säestyksellä**, mutta myöhemmin yliviivannut tämän tekstin. Edellisten alapuolelle on Madetojan käsialalla kirjoitettu *Ich möchte heim* (**K.Gerok**). Saksankielisestä otsikosta Madetoja on piirtänyt nuolen suomenkielisen otsikon rinnalle tarkoittaen tällä otsikon lopullista sijaintia painetussa laitoksessa. Edellä mainittujen otsikoiden alle on vielä muulla kuin Madetojan käsialalla kirjoitettu ruotsinkielinen otsikko *Jag längtar hem*. (**Svensk text av Nino Runeberg**). Opusnumeroksi Madetoja on merkinnyt **op. 71a n:o 1**. Käsikirjoituksen ensimmäisen partituurisivun alareunaan on lisätty kustannusnumero **R.E.W. 1608**. Piano-partituuriin, laulu- ja piano-osuuskien väliin on kirjoitettu laulutekstin ensimmäinen säkeistö kolmella kielellä seuraavasti: Ylimpänä suomenkielinen teksti Madetojan käsialalla. Suomenkielisen tekstin alle on liimattu paperiliuskat, joille kirjoitettu

saksankielinen teksti Madetojan käsialalla ja ruotsinkielinen käännös muulla käsialalla. Käsikirjoituksen toiselle sivulle, pianopartituuriin jälkeen on Madetojan käsialalla kirjoitettu suomenkielisen tekstin 2. ja 3. säkeistö rinnakkain. Näiden alle on muulla käsialalla kirjoitettu ruotsinkielisen käännöksen 2. ja 3. säkeistö niin ikään rinnakkain. Saksankielisen tekstin 2. ja 3. säkeistö puuttuvat tältä kohden. **B:n** liitteenä on kuitenkin erillinen paperi, johon on Madetojan käsialalla kirjoitettu laulun saksankielinen teksti (kolme säkeistöä) kokonaisuudessaan. Säilytyspaikka HYK/F.

- C** Painettu laitos **R.E.W.1608**. Suomen-, saksan ja ruotsinkielinen teksti. Opusnumero **B:n** mukaisesti **op. 71a n:o1**. Kustantaja A/B. R.E.Westerlund O/Y. Helsinki-Helsingfors.

B on päälähde. **C** poikkeaa **B:stä** vain joidenkin pienten yksityiskohtien osalta. Myös **A** vastaa olennaisimmilta osiltaan edellisiä; lauluteksti ja suurin osa esitysmarkeista siitä kuitenkin puuttuvat. **A** on tärkeä erityisesti **B:ssä** ja **C:ssä** vajavaiseksi jääneen tahdin 12 ratkaisemisessa.

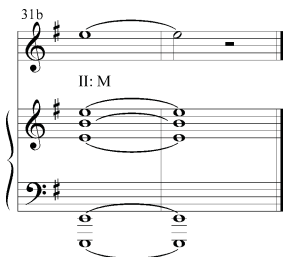
Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
	Pfte	B ja C: Piano-osuuden alussa merkintä: Piano (urut) .
1	Canto, (Pfte) Pfte	A: Tempomerkintä puuttuu. A: p ja sempre legato -merkinnät puuttuvat.
3	Canto	A: p -merkintä puuttuu.
8-9	Pfte/OK	A: Rivi vaihtuu tahtien välillä. Tahdin 8 lopusta on vahingossa jäänyt pois OK:n alimmassa äänessä olevat h-sävelet tahtiviivan yli sitovan yhdyskaaren alkuosa. Kaaren loppuosa on kuitenkin merkitty seuraavan rivin alkuun.
9	Canto Pfte	A: Lauluäänen e ¹ -sävel on vain puolinuotin mittainen ja vastaavasti tahdin lopussa oleva tauko puolitauko. A: <-merkintä puuttuu.
10	Canto, Pfte	A: mf -merkinnät puuttuvat.
12	Pfte/OK	B ja C: Pfte:n ylin ääni on vajavainen, sillä sävel c ² puuttuu 2/4:n kohdalta. 1/4:lla olevan soinnun ylin sävel h ¹ on neljäsosan pituinen eikä 2/4:n kohdalle silti ole merkitty tauko. A:ssa 2/4:lla on c ² -sävel.
13	Canto, Pfte	A: <-merkinnät puuttuvat.
14	Pfte/OK	A: Aksenttimerkki puuttuu tahdin alusta. Yhdyskaari puuttuu ylä-äänessä olevien h ¹ -sävelten väliltä.
15	Canto, Pfte	A: >-merkinnät puuttuvat.
17	Canto, Pfte Pfte/VK	A: f -merkinnät puuttuvat. C: Bassosäveln aksenttimerkki puuttuu 4/4:n kohdalta. A:ssa ja B:ssä se on.
18	Pfte/VK	A: Ylennysmerkit puuttuvat 4/4:lle sijoittuvan Fis ₁ -Fis -oktaaviotteen sävelten edeltä.
20	Canto, Pfte	A: >-merkinnät puuttuvat.
21	Canto, Pfte Pfte/OK	A: mf -merkinnät puuttuvat. A: palautusmerkki puuttuu 1/2:lle sijoittuvan g ¹ -säveln edeltä.
24-25	Canto, Pfte	A: >- ja mp -merkinnät puuttuvat.
25	Pfte/OK	A: Väliäänessä oleva 1/2:lle sijoittuva e ¹ -sävel ei ole puolinuotin mittainen vaan jakaantunut kahdeksi neljäsanoitiksi kuten OK:n muutkin äänet tahdin alkupuoliskolla.
27	Canto, Pfte	A: <- ja rit. -merkinnät puuttuvat. C: rit. -merkinnät ovat jo tahdin alussa.

- 27-28 Canto A: Tahdin 27 loppuun sijoittuvan a¹-melodiasävelen ja tahdin 28 alkuun sijoittuvan h¹-melodiasävelen lisäksi on molempien kohdalle merkitty toinenkin sävel fis¹. Madetoja ei ilmeisesti vielä tässä vaiheessa ollut tehnyt lopullista ratkaisuaan melodian kulusta tällä kohden. Tahdin 28 alempi sävel on ilman pistettä vaikka sellainen on ylempään säveleen merkitty:

- 28 Canto, Pfte A: >>> -merkinnät puuttuvat.
- 29 Canto, (Pfte) A: **Più lento** -merkintä puuttuu.
Canto A: **p** -merkintä puuttuu (Pfte:ssa se on).
Pfte/OK A: Aksenttimerkki puuttuu tahdin alusta.
- 30 Canto, Pfte A: <<< -merkinnät puuttuvat.
Pfte A: Sointu A₁-A-c¹-f¹-c² on koko tahdin mittainen eikä jakaannu kahdeksi puolinuotin kestoiseksi soinnuksi.
- 31a-32a Canto, Pfte A: **mf** ja >>> -merkinnät puuttuvat.
Pfte/OK ja VK A: Aksenttimerkit puuttuvat tahdin 31a alusta.
Pfte/VK B: Madetoja on piirtänyt ylimääräisen >>> -merkinnän bassoäänelle (VK:n viivaston alapuolelle).
- 31b-32b Canto, Pfte A: Kolmas maali (A:han merkitty II:M) on tahtia lyhempi ja yksinkertaisempi kuin B:ssä ja C:ssä. Esitysmarkinnat (**mf**, >>>, **mp**, aksenttimerkit) puuttuvat:

Teksti

Madetoja on B:ssä käyttänyt runosuomennoksen ja alkuperäisen saksankielisen runon viidestä säkeistöstä kolme, ensimmäisen toisen ja viidennen. Saksankielisen tekstin Madetoja on kirjoitusasua lukuunottamatta käyttänyt sellaisenaan. Suomennokseen (OT) hän on tehnyt pientä muutosta. Laulun saksankielinen teksti on seuraava:

1.
Ich möchte heim, mich ziehst dem Vaterhause,
dem Vaterherzen zu;
fort aus der Welt verworrenem Gebrause
zur stillen, tiefen Ruh;
mit tausend Wünschen bin ich ausgegangen,
heim kehr ich mit bescheidenem Verlangen,
noch hegt mein Herz nur einer Hoffnung keim:
ich möchte heim.

2.
Ich möchte heim, bin müd von deinem Leide,
du arge, falsche Welt;
ich möchte heim, bin satt von deiner Freude,
glückzu, wem sie gefällt!
Weil Gott es will, will ich mein Kreuz noch tragen,
will ritterlich durch diese Welt mich schlagen,
doch tief im Busen seufz' ich insgeheim:
ich möchte heim.

3.
Ich möchte heim; das Schifflin sucht den Hafan,
das Bächlein läuft ins Meer,

das Kindlein legt im Mutterarm sich schlafen
und ich will auch nicht mehr;
manch Lied hab ich in Lust und Leid gesungen,
wie ein Geschwätz ist Lust und Leid verklungen,
im Herzen blieb mir noch der letzte Reim:
ich möchte heim.

Tahti Lähde: huomautus

A: Laulutekstit puuttuvat kokonaan.

- 10-11 OT: 1. säkeistössä: **huumeisesta** (eikä **kuumeisesta**).
14-16 OT: 2. säkeistössä: **mä olen kyltynyt**. (mä-sana jo-sanana asemesta).

Op. 71 n:o 2 Mestarin käsky

Teksti: Alcyone (J.Krishnamurti, 1895-1986), suom. Armas Rankka 1925

Lähteet:

OT Englanninkielisen alkuperäistekstin ydinosa on julkaistu teoksessa:

Alcyone: At the Feet of the Master
Adyar 1910
The Theosophist Office/
The Theosophical Publishing Society

At the Feet of the Master on teosofinen proosateksti, jonka lopussa on liitteenä Alcyonen kahdeksansäkeinen runo. Tätä tekstiä kutsutaan jäljempänä **ydintekstiksi**. Madetojan lopullisessa lauluversiossa **ydinteksti** muodostaa kolmisäkeistöisen **laulutekstin** keskimmäisen eli toisen säkeistön. Ydintekstiä sekä sen suomen- ja ruotsinkielistä käännöstä on käytetty (ilman muita säkeistöjä) tekstinä B:ssä ja samoin siinä editiossa (B:n varhaisempi, englanninkielisten otsikkotekstien osalta korjaamaton laitos), jonka pohjalta Madetoja on laatinut A:n.

On jäänyt epäselväksi, mistä ovat peräisin kolmisäkeistöisen englanninkielisen alkuperäistekstin (laulutekstin) ensimmäinen ja viimeinen säkeistö. Kaikissa alla mainituissa lähteissä (A, B, C) nimetään englanninkielisen tekstin tekijäksi Alcyone eli J.Krishnamurti riippumatta siitä onko kyseessä **ydinteksti** vaiko **kolmisäkeistöinen lauluteksti**. Krishnamurti-kirjallisuus ja bibliografiat eivät kuitenkaan näytä tunnevan tekstin pitempää (kolmisäkeistöistä) versiota.

Madetoja on laatinut Mestarin käskystä myös sekakuoro-sovituksen, joka on julkaistu kokoelmassa **Sävelten voima** (Helsinki 1927, Suomen Teosofinen seura). Tässä julkaisussa, jossa on käytetty kolmisäkeistöisen laulutekstin suomennosta, mutta ei englanninkielistä tekstiä eikä ruotsinnosta, mainitaan tekstintekijöiksi P.Warrington ja Alcyone.

Ydintekstin ja kolmisäkeistöisen laulutekstin suomen- ja ruotsinkieliset käännökset on laatinut Armas Rankka. Suomennos on hioutunut eri laitosten myötä. Suomenkielisen (kolmisäkeistöisen) laulutekstin viimeisin, myös kr. editiossa käytetty versio on julkaistu R.E.Westerlundin kustantamassa laitoksessa (C). Tämä teksti löytyy kokonaisuudessaan partituuriin kirjoitettuna myös Armas Rankan laatimasta Mestarin käsky -laulun käsikirjoituskopiosta (Sävellaji B-duuri, säilytyspaikka Pekka Rankan yksityisarkisto, Tampere). Tämän käsikirjoituskopion tekstiin viitataan jäljempänä tunnuksella **OT_{AR}**. Kr. editiossa noudatetaan mainitun käsikirjoituskopion mukaista lausutusta laulun toisessa ja kolmannessa säkeistössä, sillä A:ssa Madetoja on kirjoittanut partituuriin vain laulun ensimmäisen säkeistön kolmella kielellä.

A Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos, jota säveltäjä on käyttänyt R.E.W. 1609 -edition eli C:n valmistamiseen. Edition kansilehdellä on seuraava teksti, jonka Madetoja on ylivivannut: **At the feet of the Master. / Mestarin jalkain juuressa. / Vid mästarens fötter. / (Alcyone) / Choir-unisono, with piano accompaniment / composed for the Theosophical Society / 50 years jubilee convention by / Leevi Madetoja. / Yhteislaulu Samsång med / pianon säestyksellä. piano accomp. / PUBLISHED BY THE THEOSOPHICAL SOCIETY IN FINLAND / KUSTANTANUT SUOMEN TEOSOFINEN SEURA. Painopaikka: Hugo Jäger, Helsingfors (Madetoja ylivivannut**

painopaikan). Painovuotta ei mainita, mutta se on todennäköisesti 1925. Edition ensimmäisellä partituurisivulla ollut alun perin otsikko: *At the feeth of the Master. / Mestarin jalkain juuressa. / Vid Mästarens fötter. / (Alcyone)*

Alkuperäisen laulutekstin päälle pianopartituurissa on liimattu paperiliuskat, joille Madetoja on kirjoittanut laulutekstin ensimmäinen säkeistön suomenkielisenä (ylinnä), englanninkielisenä (keskimmäisenä) ja ruotsinkielisenä (alinna). Madetoja on myös tehnyt korjauksia laulu- ja piano-osuuksiin. Korjaukset ovat enimmäkseen painoasuun liittyviä, eivät niinkään musiikillisia. Otsikko korjattu ensimmäisellä partituurisivulla seuraavaksi: *Mestarin käsky (Suom. A.Rankka) / The Word of the Master (Alcyone) / Mästarens maning (övers. av A.Rankka)*. Opusnumeroksi Madetoja merkinnyt käsin op. 71a n:o 2. Sivun alalaitaan on eri käsialalla lisätty kustannusnumero **R.E.W.1609** ynnä muita kustantajan merkintöjä. A:n liitteenä Madetojan käsialalla kolmelle eri lehdelle kirjoitettuna laulutekstin 2. ja 3. säkeistö kaikilla kolmella kielellä, kukin kieli omalla lehdellään. Säilytyspaikka OYK/MOK.

B Painettu laitos. Kannessa teksti (huom: englanninkielien virheellisydet korjattu): *At the Feet of the Master. / Mestarin jalkain juuressa. / Vid mästartens fötter. / (Alcyone) / Choir-unisono, with piano accompaniment, / composed for the Theosophical Society's / 50 years jubilee convention by / Leevi Madetoja. / Yhteislaulu Samsång med / pianon säestyksellä. piano accomp. / PUBLISHED BY THE THEOSOPHICAL SOCIETY IN FINLAND / KUSTANTANUT SUOMEN TEOSOFINEN SEURA . Painopaikka: Hugo Jäger, Helsingfors. Painovuotta ei mainita, mutta se on todennäköisesti 1925. Lauluteksti: ydinteksti alkukielisenä sekä suomen- ja ruotsinkielisenä käännöksenä. **B** on pääosin identtinen sen laitoksen kanssa, johon Madetoja tehnyt muutokset **R.E.W.1609** -laitosta eli **C**:tä varten (**A**). **B**:ssä kuitenkin varhaisemman laitoksen kansilehden tekstin sekä ensimmäisen partituurisivun otsikkotekstin kirjoitusvirheet on korjattu: *feeth > feet, society > society's*. Ei opusnumeroa.*

C Painettu laitos **R.E.W.1609**. Kustantaja A/B. R.E.Westerlund O/Y. Helsinki - Helsingfors. Lauluteksti (3 säkeistöä) suomen-, englannin- ja ruotsinkielisenä. Opusnumero A:n mukaisesti op. 71a n:o 2.

Sävellyksen alkuperäinen käsikirjoitus lahjoitettiin kansainväliselle Teosofiselle seuralle Adyarissa v. 1925 seuran 50-vuotisjuhlahallisuksien yhteydessä (ks. Teosofi 12/1925, s. 391). **A** on säveltäjän perusteellisen muokkauksen jäljiltä käsikirjoitukseen verrattava lähde ja siksi päälähde. **C** on piirretty **A**:n pohjalta, mutta siihen on tehty jonkin verran muutoksia, erityisesti suomen- ja ruotsinkieliseen laulutekstiin, mutta myös esitysmerkintöihin.

Kriittiset huomautukset

A:n lauluosuuteen on jäänyt jonkin verran legatokaaria, palkituksia yms. jotka liittyvät **A**:n pohjana olevan edition laulutekstin lausutukseen, mutta jotka Madetojan lisäämän uuden tekstin yhteydessä näyttävät tarpeettomilta. **C**:ssä tällaiset kohdat on korjattu, eikä niitä kriittisissä kommentteissa erikseen käsitellä. Toisen ja kolmannen säkeistön tekstien ensimmäisestä säkeistöstä poikkeavissa lausutuksissa on noudatettu **OT_{AR}**-käsikirjoituskopion ratkaisuja, koska Madetojan omakätistä lähettä ei ole ollut käytettävissä. **A**:ssa ja **C**:ssä toinen ja kolmas säkeistö eivät ole partituuriin sisäänkirjoitettuna ja **B**:ssä ydintekstin (laulutekstin toisen säkeistön) suomenkielinen käännös poikkeaa lopullisesta niin paljon, ettei siitäkään ole ollut juuri apua.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
4	Pfte/OK Pfte/VK	A ja B : Fraseerauskaari 3/4:n ja 4/4:n rinnakkaisterrssien väliltä puuttuu. A ja B : Tahdin alun C -sävel on kokonuotti. Kriittisessä editiossa noudatettu Westerlund-edition (C) ratkaisua (puolinuotti). Myös aiemmin mainitussa Madetojan itse laatimassa sekakuorosovituksessa bassosävel on tällä kohden puolinuotin mittainen.
6	Pfte/VK	A ja B : Fraseerauskaari 3/8:n ja 3/4:n väliltä puuttuu.
13	Pfte	C : Synkoopikululle vaihtoehtoinen, suomenkielisen tekstin toiseen ja kolmanteen säkeis-

töön soveltuva piano-osuus puuttuu. **A**:ssa ja **B**:ssä se on kuitenkin mukana.

14 Pfte/OK **A** ja **B**: Fraseerauskaari 1/4:n ja 2/4:n väliltä puuttuu. Tahdin jälkimmäinen fraseerauskaari on **A**:ssa ilmeisesti jäänyt tekstiä varten liimatun paperiliuskan alle, sillä **B**:ssä sellainen on, tosin **C**:stä poikkeava alkaen jo 3/4:lta ja päättyen 8/8:lle.

Teksti

Laulun sävellyskieli on todennäköisesti suomi, sillä Madetoja ei tiettävästi osannut englantia. Ainakin Madetojalla on täytynyt olla laulua säveltäessään tukena suomenkielinen käännös. Laulun viimeisimmässä versiossa (**A/C**) laulun pääkieli on suomi, sillä se on sijoitettu partituurissa ensimmäiseksi. Kr. editiossa laulu julkaistaan suomenkielisenä.

Laulutekstin suomennotokset poikkeavat jossain määrin toisistaan eri lahteissa. Kriittisissä kommentteissa rajoitutaan kuvailemaan niitä varsin runsaita eroavuuksia, joita **A**:n ja **C**:n tekstien välillä on. **OT_{AR}** on identtinen **C**:ssä käytetyn suomenkielisen tekstin kanssa.

Suomenkielisen tekstin eroavuudet:

	A :	C ja OT_{AR} :
1. säk.	turhuutta touhu sen vaan --- Valmiina kaikki valvomaan	turhuutta touhu sen on --- Valppaina, valppaina vartiohon
2. säk.	Tarkaten Mestarin ääntä salaista kirkkauttaan. Kuunnellen käskyjä Hältä taistojen kuuhuntaan. Huomaten merkkinsä hienoin joukkojen tungoksen taa; havaiten kuiskeensa vienoin keskeltä maan pauhinaa.	Noudata Mestarin ääntä näa valo salainen. Ymmärrä käskynsä ylhät kuohuissa taistelujen. Havaitse viiteensä hienoin joukkojen tungoksen taa; tavoita kuiskeensa vienoin keskellä maan pauhinaa.
3. säk.	Siis mik' on Mestarin käsky, Hän mitä vaatiikaan? taikako on vai tunnus, turvissa jonka voitetaan? Kuuluvi Mestarin käsky, määräys tää Kuminkaan: "Veljeys taivaan on tahto rakkaus suurin on vaan."	Siis mik' on Mestarin käsky, neuvonsa lapsille maan? Merkkikö on vai tunnus, kautta min voitetaan? Kuuluvi Mestarin ääni, tahtomus taivahinen: käskyistä kaikista suurin käsky on rakkauden.

Englanninkielisissä tekstissä ei **A**:n ja **C**:n välillä ole eroja. Kolmisäkeistöinen englanninkielinen teksti on seuraava (ydinteksti kursivoitu):

1.
We bow at the feet of the Master,
we stand to obey His call;
we live but to practise His teachings,
to offer our service to all;
but the glamour of earth is insistent,
its confusion, its hurry and din,
so ceaseless and keen be our vigil,
that we lose no hint from within.

2.
**Waiting the word of the Master,
watching the hidden Light;
listening to catch His orders
in the very midst of the fight;
seeing His slightest signal
across the heads of the throng;
hearing His faintest whisper
above earth's loudest song.**

3.
What then is the word of the Master,
and what will He have us do?
Perchance He hath watchword or motto,
a war cry to carry us through.
Yes, this is the word of the Master,
the mandate that comes from above,
the command from the royal headquarters,
the paramount order is Love.

Ilman opusnumeroa

Agronomien marssi

Teksti: Eero Eerola (1884-1939)
1937

Lähteet

OT Madetoja käytti tekstinä Eero Eerolan kirjeitse (Eero Eerola > Leevi Madetoja 29.10.1937 / SKS) hänelle lähettämää **Agronomien marssi** -runoa. Tämän kirjoittajalla ei ole tiedossa, onko Madetojan käyttämä alkuperäisteksti tallella, mutta SKS:ssa (Eero Eerolan kokoelmassa) on siitä konekirjoitettu kopio. Tähän kopioon Eerola on käsin tehnyt kaksi muutosta. Hän mainitsee myöhemmän kirjeensä (Eero Eerola > Leevi Madetoja 13.12.1937 / SKS) alaviitteessä tehneensä pari muutosta alkuperäistekstiin ja näitä muutoksia on noudatettu myös Agronomien marssin painetuissa laitoksissa (**A₁**/**A₂**). Kriittisissä kommentteissa **OT**:ksi on ymmärretty edellä mainittu konekirjoitettu teksti ilman Eerolan siihen tekemiä muutoksia.

Eero Eerolan kokoelmassa SKS:ssa säilytetään toistakin Eerolan kirjoittamaa **Agronomien marssi** -nimistä runoa. Tätä nelisäkeistöistä, koneella puhtaaksikirjoitettua tekstiä ei pidä sekoittaa Madetojan säveltämään kuusisäkeistöiseen runoon.

A₁ Painettu laitos: **Agronomien yhdistys, vuosikertomus 1937**, liite V. Vammala 1938, Tyrvään kirjapaino osakeyhtiö. Liitteessä maininta: **Kirjoittajan** [Eero Eerolan] **Agronomien Yhdistykselle 40-vuotisjuhlassa sävellyksineen lahjoittama**.

A₂ Erillispainos edellisestä. Painopaikka: **Suom. Kirj. Seuran Kirjapaino Oy**. Kansilehdellä maininta: Esitetty ensi kerran Agronomien Yhdistyksen 40-vuotisjuhlassa 20.12.1937.

Molempiin laitoksiin (**A₁** ja **A₂**) on painettu Madetojan käsikirjoitus faksimilena sekä Eerolan runon kaikki kuusi säkeistöä ladottuna tekstinä. Madetoja on kirjoittanut laulun sekakuorosatsin tapaan kahdelle viivastolle ja sijoittanut Eerolan runon ensimmäisen säkeistön tekstin diskantti-viivaston yläpuolelle. Alkuperäinen käsikirjoitus on kadoksissa. Säkeistöjen järjestys Eerolan runon ladotussa tekstissä on laitoksissa erilainen.

A₂ on lähde, koska tekstisäkeistöjen valinta kr. editioon on tehty sen (ja **OT**:n) pohjalta.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-18	Canto	A₁ ja A₂ : Madetoja kirjoittanut sävellyksen sekakuorosatsin tapaan kahdelle viivastolle, ts. laulumelodiolla (sekakuorosatsin sopraano-ääni) ei ole omaa viivastoa.
9	Pfte/OK	A₁ ja A₂ : Madetoja käyttää OK:n kahdeksasosanuotteissa väkisiä eikä palkkeja. Tätä ratkaisua on noudatettu myös kr. editiossa. Sama merkintätapa toistuu tahdissa 17.
14	Pfte/VK	A₁ ja A₂ : Nuotinvarsi puuttuu bassoäänen ensimmäisestä, pisteellisestä neljäsosasävelestä.
17	Pfte/OK	A₁ ja A₂ : Madetoja käyttää väkellisiä kahdeksasosanuotteja (vrt. tahtia 9 koskeva kommentti).

Teksti

Madetojan faksimile-käsikirjoituksen alle ladottujen kuuden tekstisäkeistön järjestys on molemmissa painetuissa laitoksissa tulkinvarainen johtuen siitä, että ne on painettu joko kahdelle tai kolmelle palstalle rinnakkain seuraavasti:

A₁: == **A₂**: ===
 == ===
 == ===

A₁: ssa säkeistöjen järjestys joka tapauksessa poikkeaa **OT**:stä. Mitä todennäköisimmin oikea tulkinta on, että **OT**:n kolmas ja viides säkeistö ovat **A₁**: ssa vaihtaneet paikkaansa.

A₂: Ladottujen tekstisäkeistöjen järjestys on tulkittavissa samaksi kuin **OT**:ssä. **OT**:ssä (ja myös **A₂**:ssa) ensimmäinen, toinen ja viides säkeistö on merkitty mariginaaliin sijoituvalla pystyviivalla. Pystyviivojen tarkoituksena lienee osoittaa, mitkä säkeistöt tulisi vähintään ottaa laulun esitykseen mukaan. Kriittisen edition nuottiosuuteen on otettu mukaan vain nämä säkeistöt, jolloin **OT**:n viides säkeistö toimii laulun kolmantena säkeistönä. Kr. edition nuottiosuudesta puuttuvien säkeistöjen teksti on painetussa laitoksessa (**A₂**) seuraava (**OT**:n poikkeamat siitä kriittisissä kommentteissa):

3. Siell' on kaunein kansan mieli,
 aurinkoiset lehdot, haat,
 Luojan kiitosta soi kieli,
 kukkii pirtin pihtipieli,
 päivän tähti kimmeltää,
 keinuu pellon tähkää,
 pellon uskon ihmetyöstä kertoo
 laajat viljamaat.

4. Toiset aarrettansa kaivaa
 tiedon sarkaa kytäen,
 siin' on vuotten työtä, vaivaa,
 kypsäksi kun korven raivaa,
 tiedon taival pitkä niin
 viepi maihin kaukasiin,
 aukee uusi ihme yöstä
 uutta tietä viittoen.

6. Missä tehdään Suomen työtä
 auroin, aattein, miettehin,
 siell' on agronomit myötä
 poistamassa pohjan yötä.
 Viemme päivän multa maan
 kultatähkän nostantaan,
 maata taattoin palvomalla
 luomme Suomen kaunihiin.

Tahti Lähde: huomautus

7 ja 9 **OT**: 4. säkeistössä **pehmeäks** eikä **kypsäksi**. Kuten aiemmin mainittiin, on julkaistun version tekstimuutoksen tehnyt Eero Eerola.

13 **OT**: 2. säkeistössä **kalskuttaapi** eikä **kaiuttaapi**. Tämänkin tekstimuutoksen on tehnyt Eero Eerola.

Herra Petteri

Kansanballadi;
sovitus lauluäänelle ja pianolle.
Tekstin koonnut Aapo Similä (1891-1972)
1922

Lähteet:

OT Koska kyse on kansanballadista, josta on olemassa lukuisia variantteja, ei mitään alkuperäistekstiä voida osoittaa. Kr. editiossa käytetyn tekstin on Aapo Similä koonnut eri lähteistä. Kyseinen teksti sisältyy Similän laatimaan Herra Petteri -sovituksen puhtaaksikirjoitukseen **B** ja tämän lähteen symbolia käytetään kr. kommentaarissa myös tekstiin viitattaessa.

Similä on Madetojan 60-vuotisjuhlien yhteydessä julkaistussa pakinnassa (Musiikki 2/1947) kertonut sovituksen ja tekstin taustoista seuraavaa:

Madetoja laati sovituksen Vanhalla Ylioppilastalolla 1922 järjestettyä kansanballadi-iltaa varten. Kun Similä muutamia vuosia myöhemmin ehdotti Madetojalle sovituksen julkaisemista, tämä ilmaisi käsityksensä, että Herra Petterin neliriviset runosäkeistöt olisivat alkuaan päättäneet täydellisiin loppusointuihin. Esimerkkinä Madetoja antoi balladin ensimmäisen säkeistön loppusoinnillisessa muodossa [sama teksti kuin **B**:n ja kr.ed:n ensimmäinen säkeistö]. Tämän jälkeen Similä etsi eri lähteistä muiden säkeistöjen/säkeiden loppusoinnilliset variantit. Madetojan 50-vuotisjuhlien yhteydessä Similä lähetti näin koottuilla tekstillä varustetun Herra Petteri -sovituksen ”painoasuina” säveltäjälle, mutta sovitus jäi edelleen julkaisematta.

Similä ei pakinnassaan määrittele, mitä hän termillä ”painoasuinen” täsmällisesti tarkoittaa. Todennäköisesti hän tarkoittaa sovituksesta laatimaansa puhtaaksikirjoitusta (**B**) sekä Erik Palman 1936

Herra Petteriä varten laatimaa värillistä kansilehteä (vesiväriytyö tai vastaava; säilytyspaikka HYK/F).

A Madetojan käsikirjoitus. Jossain määrin luonnonomainen. Madetoja on mm. käyttänyt runsaasti kertausmerkintöjä sellaisissa tahdeissa, jotka toistavat edellisen tahdin musiikillisen sisällön. Valtiosa laulutekstistä puuttuu, samoin pari lopputahtia laulumelodiasta. Säkeistöjen erilaista lausutusta ei ole eritelty lauluosuudessa. Mitään aivan olennaista ei kuitenkaan puutu, joten koko sovitus laulutekstiä lukuunottamatta on hahmoteltavissa käsikirjoituksen pohjalta. Säilytyspaikka HYK/MT.

B Käsikirjoituskopio. Käsialan perusteella voidaan päätellä kopion laatijaksi Aapo Similä. Käsikirjoituskopio on varsin viimeistelty. Sovitus on alusta loppuun ”uloskirjoitettu” ja teksti sisältyy kopioon kokonaisuudessaan. Säkeistöjen toisistaan poikkeava lausutusrytmi on eritelty lauluosuuteen. Säilytyspaikka HYK/MT.

A on lähde. **B** poikkeaa **A**:sta eräin kohdin ja **B**:ssä on myös nuotintettu eräitä puheosuuksien osia, jotka **A**:han on merkitty pelkkänä tekstinä. Tekstin ja lausituksen osalta **B** on keskeinen lähde. Kr. editiossa on noudatettu pääosin **B**:n merkintätapaa, mitä tulee eri säkeistöjen toisistaan eroavan lausituksen merkitsemiseen. Toimittaja on myös lisännyt eräitä lausutusohjeita katkoviivojen muodossa.

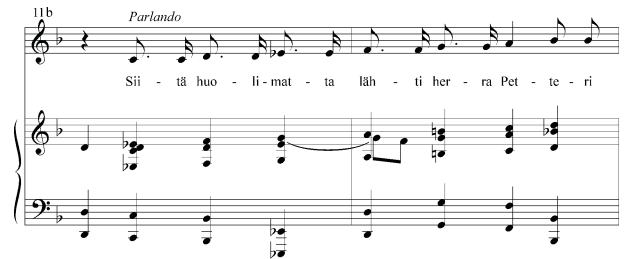
Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1	Canto, (Pfte) Pfte	B : Tempomerkintä: Leveästi . A : Ei tempomerkintää. A : Toista säkeistöä aloitettaessa käytettävät yhdyskaaret puuttuvat tahdin alusta. Ensimmäisen säkeistön loppuun ne on merkitty. B : <i>f</i> -merkintä on vasta 1/4:lle sijoittuvan soinnun jälkeen.
2-3	Pfte	B : \rhd -merkintä tahdissa 2 alkaa hieman myöhemmin (suurinpiirtein 6/8:n kohdalla) ja <i>mf</i> -merkintä puuttuu.
3	Canto	B : Tahdin ensimmäisen neljäosanuotin jakautuminen kahdeksi kahdeksasosaksi toista säkeistöä lauletaessa on merkitty kahdella nuotin yläpuolisella pisteellä. Vastaava merkintätapa toistuu tahdin 14 jälkipuoliskolla.
5	Canto Pfte/OK	A ja B : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan c^2 -säveln edeltä. Tahtiin 16 vastaavalle kohdalle Madetoja on kuitenkin (A :ssa) merkinnyt palautusmerkin. A : Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 1/4:lle sijoittuvan c^2 -säveln edeltä. B :hen se on merkitty.
6	Pfte	B : Tahdin lopulla (4/4:n kohdalla) meno -merkintä.
7	Pfte/VK	B : VK:n osuus ilmeisesti alun perin ollut kuten A :ssa ja kr. editiossa, mutta muutettu sitten muotoon:
8	Canto	B : Fermaatin jäljessä on säerajamerkki.
9	Pfte/OK	B : Yhdyskaaret puuttuvat 1/2:lla ja 3/4:lla sijaitsevien a ja a ¹ -sävelten väliltä.
11a	Pfte/VK	B : 2/4:lla VK:n osuuteen kohdistuva p -merkintä, jota A :ssa ei ole.
11a-12a	Canto	B : (tai puhuen) -määre puuttuu ja säkeen loppu poikkeaa hieman A :sta ja kr. editiosta (ks. nuottiesimerkki seuraavan palstan alussa):

10b Canto **B**: Säkeen päätössävel tahdin alussa on neljäosan eikä puolinuotin mittainen.

11b-13 Canto **B**: Cantossa nuotintettu **Parlando**-osuus:

11b-12b Pfte/OK **B**: g^1 -sävelten välille on tahtiviivan yli merkitty yhdyskaari (ks. ed. nuottiesimerkki).

12b-13 Pfte **B**: *cresc.*-merkintä ja aksentimerkit puuttuvat (ks. ed. nuottiesimerkki).

14 Pfte **B**: *marc.*-merkintä puuttuu.

16 Canto **B**: Oikeinluvun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan c^2 -säveln edeltä. **A**:han se on merkitty.
Pfte/VK **B**: 2/8:n kohdalla ylempi sävel on **h** eikä **d**¹.

19 Canto **A** ja **B**: Neljännen säkeistön eritymistä lausutusta osoittavia neljäosanuotteja ei ole merkitty; ne ovat kr. edition toimittajan lisäys.
Pfte **A**: 1/4:lla vain OK:n soinnulle merkitty tenuto-viiva. **B**:ssä tenuto-viiva on ilmeisesti merkitty molemmille käsille, mutta OK:n merkintä on jäänyt laulutekstin alle.

21 Pfte **B**: *sfz*-merkinnät *fz*-merkintöjen asemesta.

22 Pfte/VK **A** ja **B**: Basson oktaavioitteen sävelet on kirjoitettu oktaavia korkeammalle kuin kr. editiossa ja varustettu alapuolisella *8va*-merkinnällä.

22-23a Canto, Pfte **A**: Tahti 23a puuttuu. Sen asemesta tahdin 22 jälkipuoliskolla fermaatti. Teksti puuttuu miltei tyystin. Kr. editiossa noudatettu tällä kohden **B**:n ratkaisua.

23b Canto, Pfte **A**: Tämänkin tahti teksteineen puuttuu.

24 Canto **B**: Kahdeksasosatauko puuttuu tahdin alusta.

28 Canto **A**: Esitysohjeena: *d:llä*. **B**: Tahdin alussa *Recit.*-merkintä. Esitysohje *d:llä* puuttuu.
Pfte **A**: **p**-merkintä tahdin alusta puuttuu.

- 28-30 Canto **B:** *d'*-sävelellä tapahtuvalle resitaatiolle on merkitty kauttaaltaan rytmi. Tahdissa 30 on *cantando*-merkintä, joka **A:**sta puuttuu:

A:ssa (ja kr. ed:ssa) rytmi merkitty vasta tahdin 30 alusta eteenpäin.

- 29 Pfte **B:** *cresc.*-merkintä puuttuu.
Pfte/OK **B:** 4/4:lle sijoittuvan soinnun *b*-sävelen edellä tarpeeton alennusmerkki.
Pfte/VK **A:** Oikeinlunun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 2/4:lle sijoittuvan *e*-sävelen edeltä.

- 30 Pfte **B:** *mf*-merkintä puuttuu.

- 32 Canto **A** ja **B:** Oikeinlunun varmistamiseksi tarkoitettu palautusmerkki puuttuu 3/4:lle sijoittuvan *c*²-sävelen edeltä.

- 33 Pfte/VK **B:** Palautusmerkki puuttuu 4/4:lle sijoittuvan soinnun *a*-sävelen edeltä. 8/8:n kohdalla on alun perin ollut myös *A*-sävel, mutta se on yliviivattu. Mahdollisesti ylempi sävel on ensin merkitty *A*:ksi, mutta korjattu sitten *d*-sävelleksi.

- 33-34 Canto, (Pfte) **B:** *p*-merkintä puuttuu; *molto largamente*-merkintä alkaen 7/8:lta tahdissa 33.
Pfte **B:** >-merkintä ja *p*-merkintä puuttuvat.

- 34 Pfte/VK **A:** 4/4:lle sijoittuva VK:n sointu puuttuu.

- 35 Canto **B:** *sotto voce* -merkintä fermaatin jälkeen (4/4:n kohdalla).
Pfte **B:** 4/4:n kohdalla *mp* -merkintä.
Pfte/OK **B:** 2/4:lla sijaitsevaan sointuun kohdistuva alennusmerkki kirjoitettu ensin *b*-sävelen edelle, sitten yliviivattu ja merkitty oikealle kohdalleen *as*-sävelen edelle.

- 35-36 Pfte **B:** Aksenttimerkit puuttuvat.

- 36 Pfte **B:** Tahdin alussa *p*-merkintä.

- 36-37 Canto **A:** Lauluosuutta ei ole merkitty.

- 39 Pfte **B:** Aksenttimerkit puuttuvat. 2/2:lla *mp* -merkintä (1/2:lle sijoittuvan *mf*-merkinnän lisäksi).

- Pfte/VK **B:** 1/2:lla soitettava oktaaviote puoli- eikä kokonuoitin mittainen.

Teksti

Ei ole tiedossa, millaiseen tekstiversioon sovitus alun perin tehtiin, sillä säilynyt Madetojan käsikirjoitus (**A**) sisältää vain pienen osan tekstistä. Kr. editiossa on käytetty pääosin **B:n** sisältämää, Similän kokoamaa tekstiä. Vain yhdessä kohdassa, jossa **A:n** teksti poikkeaa **B:stä**, on noudatettu **A:n** tekstiversiota.

Tahti Lähde: huomautus

- 12b **A:** *herra P.* (nimi lyhennetty).

- 18 **A:** *ja kullasta oli se (?)* Merkinnän jälkeen monta tahtia ilman tekstiä, joten kysymysmerkki viitanee tekstin jatkuu.

- 22 **A.** Fermaatin (ks. tahteja 22-23a koskeva kommentti) kohdalla teksti: *Ja koska j. n. e. Sanat Ja koska* on yliviivattu.

- 24-26 **B:** Teksti on jaettu tahteihin hieman eri tavoin kuin **A:**ssa.

- 26-27 **B:** *Silloin sanoi Herra Petteri:* (eikä: *Silloin pyysi herra Petteri puheenvuoron ja sanoi:*)

Immer zu, immer zu, ohne Rast und Ruh (liite 2)

Teksti: Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832)
1933

Lähteet:

OT Teksti on peräisin J.W. von Goethen runosta *Rastlose Liebe*, joka on vuodelta 1776. On mahdollista tietää, onko Madetoja ottanut käyttämänsä säkeet jostain Goethe-editiosta – hän on aivan yhtä hyvin voinut säveltää ne ulkomuistista. Madetojahan oli kuunnellut yliopistovuosinaan Werner Söderhjelmien luentoja Goethesta. Myös Schubertin samaan runoon säveltämä *Rastlose Liebe* -laulu on varmaan ollut hänelle tuttu.

A Madetojan käsikirjoitus. Yksi nuottilehti, jossa sävellys sekä seuraava omistus: *Onervalle 28.IV 1933 / Syntymäpäivätoivotus! / Pikulta*. Nuottiarkilla on Helsingin Yliopiston kirjaston leima. Säilytyspaikka HYK/SS. Käsikirjoituksen faksimile on tämän kokeelman liitteenä 2.

A on lähde.

Kriittiset huomautukset

Sävellys on nuotinnettu seuraavassa esimerkissä:

L/S:n mukaan *Immer zu ohne Rast und Ruh* on päättymätön laulu. Käsikirjoituksesta tämä ei kuitenkaan käy yksiselitteisesti ilmi, eikä laulun loppu yhdisty sen alkuun aivan saumattomasti. Lyhentämällä hieman lauluäänäen ja piano-osuuden oikean käden pitkien sävelten kestoja viimeisessä tahdissa ja liittämällä laulun aloittava kuudestoistaosakuviota tahdin loppuun, saadaan aikaan kohtuullisesti toimiva päättymätön rakenne:

Ei ole kuitenkaan itsestään selvää, että Madetoja tarkoitti laulunsa tällä tavoin päättymättömäksi. Hän saattoi myös ajatella sen vain jatkuvan määräämättömän ajan muistiin kirjoitetun alun jälkeen esim. improvisoituna.

Teksti

Madetoja on käyttänyt sävellykseensä Goethen runon ensimmäisen säkeistön kahta viimeistä säettä:

Dem Schnee, dem Regen,
Dem Wind entgegen,
Im Dampf der Klüfte,
Durch Nebeldüfte,
Immer zu! Immer zu!
Ohne Rast und Ruh!

Junkkerin koti-ikävä

Teksti V.A.Koskeniemi (1885-1962)
1908

Lähteet

- OT** V.A.Koskeniemi: Valkeat kaupungit
Porvoo 1908
Werner Söderström Osakeyhtiö
- A** Madetojan lyijykynällä muistiin merkitsemä käsikirjoitus. Tekstinä Koskeniemen runon ensimmäinen säkeistö. Madetoja tehnyt käsikirjoituksen opiskeluaikaiseen kontrapunktivihkoonsa. Vihon kannessa teksti: *Leevi Madetoja. Kontrapunktia*. Laululla ei ole otsikkoa. Samalla aukeamalla kontrapunktivihossa kuitenkin laulun keskeneräinen luonnos, jonka otsikkona: *Surullinen laulu (Junkkerin koti-ikävä)*. Kontrapunktivihon säilytyspaikka HYK/MT.
- B** *Kansanlaulu* viululle ja pianolle op. 14 n:o 1. Madetojan käsikirjoitus. Kyseessä sama sävellys kuin Junkkerin koti-ikävä eikä sovitukseen poikkea suuresti yksinlauluversioista. Sisältää kaksi laulusäkeistöä läpikirjoitettuna. Jälkimmäisen säkeistön kahdeksan viimeisen tahdin aikana piano-osuutta on hieman muunneltu mm. oktaavisirroin ja -kaksinnuksin. Sama sävellaji kuin A:ssa eli h-molli. Esitysmerkinnät ovat huomattavasti viimeistellymmät kuin A:ssa ja C:ssä. Käsikirjoituksen alamariginaaliin lisätty kustannusnumero *A.E.L.501* sekä kustantajan nimi ja kotipaikka: *Axel.E.Lingren, Helsingfors*. Säilytyspaikka HYK/F. Axel E.Lindgren julkaisi sävellyksen Madetojan op. 14:n kolme ensimmäistä numeroa sisältävässä laitoksessa (op. 14, vihko 1, kustannusnumero *A.E.L.501*).
- C** Yksiäänisenä julkaistu nimellä *Junkkerin koti-ikävä* Kansanopiston laulukirjassa, alun perin 1909. Kr.editiota toimitettaessa käytetty kuitenkin vuoden 1939 laitosta: Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1939. Laulussa käytetty tekstinä Koskeniemen runon ensimmäistä ja viimeistä säkeistöä.

A on kirjoitettu h-mollisävellajiin. C:ssä laulu on transponoitu matalampaan äänialaan (f-molli). Kriittisessä editiossa on päälähteenä käytetty A:ta, mutta esitysmerkinnät, sekä eräät laulumelodiaan liittyvät yksityiskohdat on otettu pääosin C:stä, johon ne on merkitty A:ta tarkemmin. A:ssa esitysohjeita ei ole juuri ollenkaan. B:tä käytetty kommentaarissa vertailumateriaalina ja yksi kr.ed:n dynaamisia merkintöjä koskeva ratkaisu (tahdeissa 7-8) on tehty B:n mukaisesti. B:n esitysmerkintöjen eroavuuksia verrattuna muihin lähteisiin ei ole kr. kommentaarissa tarkemmin eritelty, johtuen B:n lähtökohtien erilaisuudesta: B on läpikirjoitettu konserttikappale, kun taas A ja C edustavat verraten yksinkertaisen säkeistölaulun lajityyppiä.

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
Kohotahti	Canto, Pfte	A: Esitysohje <i>Kansanlaulun tapaan</i> puuttuu. B: Tempomerkintänä <i>Andante</i> . A: p -merkintä puuttuu.
1	Canto Pfte	A: Melodia kulkee tahdin jälkimmäisellä puoliskolla neljäsosarytmisissä. A: p -merkintä puuttuu. B: Esitysohjeena <i>col Ped.</i> (Piano-osuus on lisäksi varustettu fraseauskaarin).

- 4-5 Canto, Pfte A: **mf**-merkinnät puuttuvat.
- 7-8 Canto C: Kaksois- >>> -merkintä, jossa jälkimmäinen >>> kulkee neljäsosataun yli (ks. nuottiesimerkki). Kr.ed:ssa noudatettu tässä kohdassa B:n ratkaisua.

- Canto, Pfte A: >>> -merkinnät puuttuvat.
- 11 Canto, Pfte A: >>> -merkinnät puuttuvat.
- 12 Canto, Pfte A: **p**-merkinnät puuttuvat.

Teksti

A:ssa on tekstinä vain runon ensimmäinen säkeistö. C:ssä käytetty alkuperäisen runon viidestä säkeistöstä ensimmäistä ja viimeistä.

Tahti Lähde: huomautus

- 4-12 **OT**: Säeparia ei kerrata kummassakaan säkeistössä.
- 4-6 ja 8-10 **OT**: *ja iloon, ikävähän*, kun C:ssä: *ja ilohon, ilohon, ikävähän*,

Kaksi laulua Martti Wuoren laulunäytelmään "Vuoksen varrella"

Teksti Martti Wuori (1858-1934)
1910

Lähteet

- OT** Martti Wuori: Vuoksen varrella
Helsinki 1910
Suomalainen Kustannus-O.Y. Kansa
Painopaikka: A.W.Leinosen kirjapaino,
Hämeenlinna

Näytelmän johdantotekstissä (s. 5-6) mainitaan, että 'Vihurin laulun' ja 'Uskottomalle' on säveltänyt Leevi Madetoja. Siksi on ilmeistä, että Madetojalla on Vuoksen varrella -lauluja säveltäessään ollut käytössään näytelmän tai runojen käsikirjoitus, ja että näytelmän painatus on tapahtunut myöhemmin. 'Vihurin laulun' ja 'Uskottomalle' laulaa näytelmässä miespuolinen roolihenkilö, Suvantolan talon nuori isäntä Janne. Vuoksen varrella -näytelmään sisältyy lauluja myös Erkki Melartinin julkaisemasta kokoelmasta 'Kansanlauluja Käkisalmelta'.

- A** Madetojan käsikirjoitus (k.kop/B). Neljä sivua. Sisältää molemmat sävellykset eli laulut 'Vihurin laulu' ja 'Uskottomalle'. Ensimmäisellä partituurisivulla otsikko: *Martti Wuoren laulunäytelmään "Vuoksen varrella"* sekä sen alapuolella ensimmäisen laulun nimi *Vihurin laulu*. Sivun alamariginaaliin lisätty kustannusnumero 213. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/F.
- B** Painettu laitos. Sisältää molemmat laulut. Kustantaja A/B A.Apostol O/Y Helsinki. Kustannusnumero 213. Kaksi painosta, joissa erilainen kansilehti.

A on päälähde. B on laadittu A:n pohjalta, mutta siihen on tehty eräitä muutoksia.

1. Vihurin laulu

Kriittiset huomautukset

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
	Canto, Pfte	A: Ensimmäisellä rivillä on etumerkintänä ensin ollut kolme ristiä, mutta yksi risteistä (<i>gis</i>) on joka viivastolta (Canto, Pfte) yliviivattu. Muiden rivien etumerkinnäksi on alun pitänkin merkitty kaksi ristiä.

- 5 Canto A: Toisen säkeistön sanan *kul*taa lausutusrytmi poikkeaa **B**:ssä julkaistusta:

- Pfte/OK A: Madetoja on ensin kirjoittanut 2/4 kohdalle sävelet *d'* ja *a'*, mutta korjannut sitten *d'*-sävelen *e'*:ksi, jossa muodossa se on myös **B**:ssä.

- 8 Canto A: Tahdin viimeisen neljäsosasävelen kohdalla näyttää olleen alun perin kahdeksasosanuotti ja -tauko. Tauko ja 1/8-nuotin väkänä on kuitenkin raaputettu pois.

- Pfte/OK A: Oikean käden viimeisessä soinnussa toiseksi alin sävel on *e'*. Se on **B**:ssä on korjattu *cis'*-säveleksi.

- 9 Canto **B**: Lauluäänessä 1/8:n kohdalla *f*-merkintä. A:sta se kuitenkin puuttuu.

- 12 Pfte/OK A: 4/4:lle sijoittuvan soinnun *d'*-säveltä ei ole vahvistettu musteella. Madetoja on ehkä viime hetkeen harkinnut sen mukaan ottamista, onhan soinnun terssi (d) kaksinnettu jo bassossa. Sävel voi olla myös jälkikäteen lisätty.

- 14 Pfte A: Piano-osuus on alun perin 3/4-4/4 kohdalla poikennut julkaistusta versiosta. Madetoja on kyllä jo A:han tehnyt korjaukset, joiden mukaisena tämä kohta on painettu **B**:hen. Alkuperäinen muoto A:ssa lienee ollut seuraava:

Teksti

Madetoja on laulussaan käyttänyt alkuperäisen runon kuudesta säkeistöistä neljä: toisen, neljännen, viidennen ja kuudennen seuraavasti: **OT**:n toinen ja neljäs säkeistö muodostavat Madetojan laulun ensimmäisen säkeistön tekstin, **OT**:n viides ja kuudes säkeistö laulun toisen säkeistön tekstin. Kommentaarissa säkeistöillä tarkoitetaan Madetojan laulun säkeistöjä.

Tahti Lähde: huomautus

- 7 **OT**: 2. säk: *Hentun' on luotu* eikä *Heila on luotu*.
12 **OT**: 2. säk: *pohjan tuuli* (erikseen kirjoitettu).
17 **OT**: 2. säk: *Appehet saat sä* eikä *appehet saat sa*.

2. Uskottomalle

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 7 Canto, Pfte **B**: *cresc.* merkintä on jo 4/4:n kohdalla.
9 Pfte/VK A: Vasen käsi poikkeaa tahdin jälkipuoliskolla (4/4-6/4) **B**:stä. Alkuperäinen muoto (A:ssa) on seuraava:

Kriittisessä laitoksessa on kuitenkin noudatettu **B**:n ratkaisua, sillä se toistuu vastaavassa kohdassa tahdissa 27.

- 10 Pfte A: Madetoja on kirjoittanut tahdin jälkipuoliskolle puolitauon kahden neljäsosatauon asemesta. Madetoja menettelee näin useassa muussakin kohdassa, mutta niitä ei enää erikseen mainita.

- 11 Canto A: Tahdin alussa *mp*-merkintä, joka on yli-viivattu.

- 12 Pfte/VK A: Madetoja ei ole kirjoittanut 3/4:lle sijoittuvan *a*-sävelen eteen suluissa olevaa palautusmerkkiä. **B**:hen se on lisätty.

- 12-13 Pfte **B**: *mf*-merkintä sijoittuu tahdin 13 ensimmäiselle neljäsosalle eikä tahdin 12 loppuun kuten A:ssa ja kriittisessä editiossa.

- 14 Pfte/OK A: Madetoja ei ole kirjoittanut 6/4:lle sijoittuvien sävelten eteen palautusmerkkejä. **B**:hen ne on lisätty.

- 16-17 Canto **B**: *e rit.* -merkintä on jo tahdissa 16, välittömästi *dim.*-merkinnän jälkeen.

- 18 Pfte/OK A: Tahdin alussa olevan soinnun alimmaksi säveleksi on merkitty *h*, joka kuitenkin on **B**:ssä muutettu *cis'*-säveleksi.

- 27 Pfte/VK A: Tahdin jälkipuolisko kuten tahdissa 9 (ks. tahtia 9 koskeva kommentti ja nuottiesimerkki).

- 30 Canto A: Säerajamerkki puuttuu 4/4:n ja 5/4:n väliltä.

- 31 Canto, Pfte A: *e rit.* -merkinnät puuttuvat.

Teksti

Madetoja on laulussaan käyttänyt kaikki kolme alkuperäisen runon säkeistöä.

Tahti Lähde: huomautus

- 10 **OT**: *ma* eikä *mä*.

- 24-32 **OT**: *Mit' on elo, kun ystäv' on uskon, / Sydän tyhjänä, lempeä vailla?! (ei kertausta; välimerkit poikkeavat hieman Madetojan käyttämistä: huom. erityisesti kysymys- ja huutomerkkien yhtaikainen käyttö).*

Land i vår sång

Teksti Joel Rundt (1879-1971)
1939

Lähteet

- OT** Joel Rundt kirjoitti *Land i vår sång* -runon Fredrik Lithanderin 1800-luvun alussa syntyneeseen sävelmään. Runo oli tilaustyö vuoden 1937 itsenäisyyspäivää varten. Lähteet eivät kerro, eikä tämän kirjoittajalla ei ole tiedossa miten runo joutui Madetojan käsiin ja sävellettäväksi ja onko se mahdollisesti julkaistu jossain lehdessä. Hufvudstadsbladetin numerossa 6.12.1937 runoa ei ainakaan julkaistu. Runon käsikirjoitusta niukkoine taustatietoineen säilytetään HYK:ssa Joel Rundtin kokoelmassa (SLSA 813, mapp VI/Beställda och i tidningar publicerade dikter, n:o 61). HYK:ssa säilytettävä käsikirjoitusliuskka ei ilmeisesti ole juuri se, joka Madetojalla on ollut käsissään laulua säveltäessään, mutta teksti on pääpiirteissään sama. Runon käsikirjoitus on alunperin tehty koneella, mutta muutamia kohtia on jälkikäteen korjattu käsin. Madetojan laulun teksti on jokseenkin sama kuin runon korjattu versio. Kriittisissä kommentteissa **OT** tarkoittaa runon käsikirjoitusta ja erityisesti sen korjattua versiota. Käsiteltäessä konekirjoitetun tekstin eroja verrattuna korjattuun versioon/ laulutekstiin on konekirjoitustekstistä selvyiden vuoksi käytetty symbolia **OT**₀.

- A** Madetojan käsikirjoitus. Kyseessä ei mitään todennäköisimmin kuitenkaan ole lopullinen käsikirjoitus, joka lienee lähetetty kustantajalle Ruotsiin. Ruotsinkielinen teksti. Säilytyspaikka HYK/MT.

B	Madetojan omistuksessa ollut painettu laitos <i>C.G.3156</i> , jossa yksi säveltäjän tekemä korjaus. Säilytyspaikka OYK/MOK.	33-34	Pfte/OK	C: Alapuolinen fraseerauskaari puuttuu. A: han se kuitenkin on merkitty.
C	Painettu laitos <i>C.G.3156</i> . Ensimmäisen partituurisivun alamariginaalissa teksti <i>Copyright 1940 by A.-B. Carl Gehrmans Musikförlag, Stockholm</i> . Painopaikka ja -aika on mainittu jälkimmäisen partituurisivun alamariginaalissa: <i>Centraltryckeriets Notstickeri, Esselte, Stockholm. 1940</i> . Ruotsin- ja suomenkielinen teksti. Lauluosuus nuotinnettu bassoklaavia käyttäen oktaavia matalammalle kuin A: ssa ja kriittisessä editiossa.	35	Canto, Pfte	A: <i>mf</i> -merkinnät puuttuvat.
		37	Canto, Pfte Pfte/OK	A: <i>cresc.</i> -merkinnät puuttuvat. A: Legatokaari puuttuu 3/8:n ja 4/8:n väliltä.
		39	Canto, Pfte Pfte/OK	A: <i>f</i> -merkinnät puuttuvat. A: Nuotinvarsi puuttuu oikean käden soinnusta 2/4:n kohdalla.
	A on päälähde. C: hen on kuitenkin lisätty runsaasti esitysmerkintöitä, joita kriittisessä editiossa on noudatettu. Madetoja on ainakin kahdessa lähteessä (irralinen päiväkirjalehti vuodelta 1944 ja päiväkirja vuodelta 1946, molempia säilytetään HYK:ssä) maininnut painovirheen <i>Land i vår sång</i> -laulun ”eräässä lopputahdissa”. Madetoja on ilmeisesti tällä tarkoitannut tahdissa 50 olevaa virhettä, jonka hän on B: ssä korjannut A: n mukaiseksi.	40-41	Pfte/VK	A: Vasemman käden viivaston alapuolelle on vedetty aaltoviiva alkaen tahdin 40 jälkipuoliskolta ja päättyen tahdin 41 loppuun. Aaltoviivan alle on piirretty kysymysmerkki. A ja C eivät kuitenkaan eroa tällä kohden mitenkään eikä myöskään B: ssä ole asiaa valaisevia merkintöitä.
	Edellä mainittujen lähteiden lisäksi laulusta on säilynyt Madetojan omakätinen luonnos, johon hän on hahmotellut sekä pianojohdantoa että itse laulua varsin pitkälle. Laulumelodiassa on pieniä poikkeamia julkaistusta versiosta ja bassoääni sekä harmoniat ovat keskeneräisiä. Säveltäjä on kuitenkin vetänyt ristikkäiset viivat eli kansanomaisesti sanottuna ”henkselit” luonnoksen yli. Säilytyspaikka HYK/MT.	43-44	Pfte/VK	A: Tahtiviivan ylittävät yhdyskaaret puuttuvat <i>Fis-fis</i> -oktaaviotteiden väliltä.
		45	Canto	A: Tahdin jälkipuoliskolla on neljäsosanuotti eikä toisen säkeistön lausituksen mukaista kahdeksasosarytmiä ole merkitty.
Kriittiset huomautukset		46	Pfte/OK	A: Legatokaari puuttuu 3/8:n ja 4/8:n väliltä. Ala-äänien nuotinvarsi 3/8:n kohdalla ei ulotu <i>fis^l</i> -säveleen (nuottiesimerkki <i>a</i> ; vastaava merkintätapa toistuu tahdissa 52). Tahdissa 28 vastaavassa kohdassa Madetoja kuitenkin yhdistää <i>h</i> ja <i>fis^l</i> -sävelet nuotinvarrella (nuottiesimerkki <i>b</i>) ja C: ssä (kuten myös kr.ed:ssa) tätä ratkaisua on käytetty kauttaaltaan (ts. myös tahdeissa 46 ja 52).
Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus		
1	Canto, (Pfte) Pfte	A: Tempomerkintä puuttuu. C: <i>Marcia</i> (isolla alkukirjaimella). A: <i>mf</i> ja <i>marc.</i> -merkinnät puuttuvat.		
4	Pfte/OK	C: Kaikki nuotit 1/4:lle sijoituvassa soinnussa ovat samassa, ylöspäisessä varressa. Kr. ed:n merkintätapa on A: sta.		
9	Pfte	A: <i>mf</i> -merkintä puuttuu.		
11	Pfte	A: <i>dim.</i> -merkintä puuttuu.		
13	Canto, Pfte	A: <i>mp</i> -merkinnät puuttuvat.		
14	Canto	A: Tahdin jälkipuoliskolla on neljäsosanuotin jakautuminen kahdeksi kahdeksasosaksi (kolmatta säkeistöä lauletaessa) merkitty kahdella nuotin alapuolelle sijoituvalla pisteellä. Vastaavaa merkintätapaa on käytetty myös tahdeissa 15, 19 ja 24.	47	Canto A: Staccatopisteet puuttuvat lauluäänestä.
15	Pfte/OK	A: Tahdin jälkipuoliskon sointu on alunperin merkitty neljääniseksi, mutta alin sävel, pienen oktaavin <i>a</i> on myöhemmin yliviivattu.	48a	Pfte/VK A: >>> -merkintä puuttuu.
15-16	Pfte/OK	A: Tahtiviivan yli kulkevat kaaritukset puuttuvat (vasemmalle kädelle ne on merkitty).	48b	Canto, (Pfte) Pfte/VK A: Kolmatta maalia tarkoittava numero-merkintä puuttuu. C: <<<< -merkintää edeltävä <i>f</i> puuttuu.
16	Pfte/OK	A: Tahdin jälkipuoliskon rinnakkaistersseihin on alun perin ollut lisättyä ylintä ääntä oktaavia matalammalta kaksintavat <i>a</i> (3/8:lla) ja <i>h</i> (4/8:lla) -sävelet, mutta ne on myöhemmin yliviivattu. Legatokaari puuttuu.	48b-49	Pfte A: <i>Poco largamente</i> -merkintä puuttuu.
21	Canto	A: Staccatopisteet puuttuvat lauluäänestä.	50	Pfte/OK C: 2/4:lle sijoittuvan soinnun ylin ääni on virheellisesti <i>cis²</i> . B: ssä Madetoja on korjannut sävelen A: n mukaiseksi eli <i>d²</i> -säveleksi. Tämä on mitä ilmeisimmin virhe, jota Madetoja vuosien 1944 ja -46 päiväkirjamerkinnöissään tarkoittaa.
26	Pfte/OK	A: Yhdyskaari <i>e^l</i> - <i>e^l</i> ja legatokaari <i>a^l</i> - <i>gis^l</i> puuttuvat.	52	Pfte/OK A: Legatokaari puuttuu 3/8:n ja 4/8:n väliltä.
29	Canto	A: Staccatopisteet puuttuvat lauluäänestä.		Teksti
30	Pfte/VK	C: Vasemman käden oktaaviotteet on varustettu staccatopisteillä.		Rundt on laatinut käsikirjoitukseensa (OT) alkuperäisestä hieman poikkeavan vaihtoehdoisen tekstin runon kolmannelle säkeistölle, mutta myöhemmin yliviivannut sen. Madetojakin on käyttänyt laulussaan alkuperäistä kolmatta säkeistöä. Rundt on merkinnyt jokaisen säkeistön toisen, neljännen, seitsemännen ja kahdeksannen säkeen kerrattavaksi, oletettavasti Fredrik Lithanderin sävelmän rakenteesta johtuen. Madetoja on sävellyksessään kerrannut ainoastaan kunkin säkeistön seitsemännen säkeen. Rundtin runo on päivätty 15.11.37.
31	Canto	A: <i>p</i> -merkintä puuttuu lauluosuudesta.		Tahti Lähde: huomautus
32-33	Pfte/OK	C: Tahtiviivan ylittävä yhdyskaari <i>gis^l</i> - <i>gis^l</i> puuttuu.	13-14	OT: 3. säk: <i>Land, som i</i> eikä <i>Land, du som i</i> .
33	Canto, Pfte	A: <i>cresc.</i> -merkinnät puuttuvat.	15	OT: 1. säk: <i>trädde ur</i> eikä <i>trätt ur</i> .
			16	OT: Korjatun version 1. säk: <i>fortiden</i> , mutta Madetojan laulussa tämä kohta OT₀ n mukaisesti <i>urtiden</i> .

- 31-32 **OT**₀: 2. säk: *Myrmarkens nattfrost*, korjatussa versiossa (**OT**) *Ofta kom frosten och*, kun Madetojan laulussa on *Ofta kom frost och*.
- 36 **OT**₀: 2. säk: *ofrid* eikä *fejd*.
- 37 **OT**₀: 1. säk: *oro* eikä *fara*.

Ota se kaunis kannel taas!

Teksti Larin Kyösti (1873-1948)
[1913-15]

Lähteet

OT Larin Kyösti: Kulkurin lauluja
Porvoo 1899
Werner Söderström

A Madetojan käsikirjoitus. Säilytyspaikka HYK/MT.

A on päälähde. Laulua ei ole aiemmin julkaistu.

Kriittiset kommentit

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 4 Canto
- A:** Yhdyskaari puuttuu 7/8:n ja 8/8:n väliltä. Katkoviivalla merkitty yhdyskaari on toimitajan lisäys ja viittaa ensimmäisen säkeistön *kaunis* -sanana jälkimmäisen tavun lausutukseen. Madetoja on näet **A:**ssa sijoittanut eri säkeistöjen tekstit nuottiesimerkin 1 mukaisella tavalla. Kuten nuottiesimerkistä voi nähdä, puuttuu **A:**ssa 1. säkeistön sanasta *kaunis* tavuviiva ja *nis* -tavu sijoittuu 7/8:n kohdalle. Tämä viittaa siihen, että Madetoja tarkoitti *nis* -tavun laulettavaksi neljäsosan mittaisena (8/8:llahan ei ole kahdeksasosatauko), vaikka ei merkinnytään yhdyskaarta. Tämä myös tuntuu kielen kannalta parhaalta lausutusvaihtoehdolta. Kolmannen säkeistön sanan *nuo-ri* Madetoja taas jakaa tavuviivalla niin, että *ri* -tavu sijoittuu selkeästi 8/8:n kohdalle.

Teksti

Madetoja on käyttänyt Larin Kyöstin kolmisäkeistöisen runon kokonaan ilman mainittavia muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

- 8-15 **OT:** Säeparia ei kerrata.

Pohjatuulen torvi

Teksti V.A.Koskenniemi (1885-1962)
1932

Lähteet

OT V.A.Koskenniemi: Kurkiaura
Porvoo 1930
Werner Söderström Osakeyhtiö

A Madetojan käsikirjoitus lauluäänelle ja pianolle. Suomenkielinen teksti (kolme säkeistöä) partituuriin kirjoitettuna. Liitteenä Koskenniemen runon viimeisen (viidennen) säkeistön ruotsinno Madetojan käsialalla nuottipaperille kirjoitettuna. Säilytyspaikka HYK/MT.

B Sovitus sekakuorolle. Käsikirjoitus, mutta ei Madetojan oma. Otsikko, säveltäjän ja tekstirunoilijan nimet, tempomerkintä, laulutekstit yms. kirjoitettu koneella. Suomenkielinen teksti. Säilytyspaikka MIC (n:o 3906).

C Pohjois-pohjalaisten laulukirja. Julkaisija Pohjois-pohjalainen osakunta, Helsinki. Painettu 1934 Jyväskylässä Keskiuomalaisen kirjapainossa. Pohjatuulen torvi painettu yksinäisenä sivuille 17-19. Suomenkielinen teksti.

D Faksimilemoniste Pohjatuulen torven yksinäisestä, käsinkirjoitetusta kopiosta. Käsiala ei ole Madetojan. Suomen- ja ruotsinkielinen teksti.

A on päälähde. **B:**tä on käytetty eräiden **A:**n hieman epäselvästi kirjoitettujen kohtien tarkistuksessa. **B, C** ja **D** ovat hyödyllistä vertailumateriaalia laulun alku- ja loppuauhin keskinäisen suhteen (tautituksen) kannalta.

Kriittiset huomautukset

Kr. editioon on nuotintettu Madetojan käsikirjoituksesta **A** säveltäjän siihen korjaama versio, vaikka se on ongelmallinen myöhempiä säkeistöjä lauletaessa. Ongelmallista siinä on kohotahdin ja viimeisen tahdin välinen suhde: laulun alkuun sijoittuva neljäsosatauko tuntuu liian lyhyeltä säkeistöjen välissä. **C:**ssä on kuitenkin toteutettu aivan vastaava ratkaisu, tosin ilman 2/4-tahtilajin käyttöä. Myöhempien säkeistöjen luonteva esittäminen edellyttäne **A:**n ja **C:**n ratkaisua pitempää taukoa edellisen säkeistön lopun ja seuraavan säkeistön alun välille. **B:**ssä ja **D:**ssä tämä on toteutettu lisäämällä puolitauko joko säkeistön alkuun (**D**) tai loppuun (**B**), kuten tahdin 1 kommentaariin liittyvästä nuottiesimerkistä voidaan todeta.

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 1 Canto, Pfte
- A:** Laulun alkuun on alunperin merkitty tahtilajiksi 4/4, mutta Madetoja on sitten kirjoittanut päälle 2/4 ja merkinnyt 4/4-tahtilajin alkavaksi vasta tahdistä 2. Tällä hän on mahdollisesti halunnut lieventää kohotahdin vaikutusta. Kriittisessä editiossa on noudatettu **A:**n (korjattua) merkintätapaa. **B** ja **D** eroavat **A:**n korjatusta versiosta ja myös toisistaan laulun alussa olevan kohotahdin tautituksen ja tahtiosoituksen osalta, **C** ainoastaan tahtiosoituksen osalta. Allaolevaan nuottiesimerkkiin on otettu mukaan myös mainittujen lähteiden ratkaisut koskien säkeistöjen loppuauhteja:

B:

C:

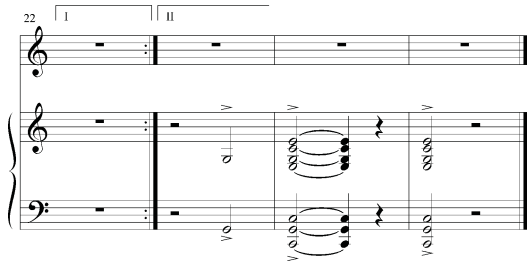
D:

- 2 Canto
- A:** Madetoja on 4/4:n kohdalle merkinnyt kahdeksasosarytmien lisäksi myös neljäsosarytmien (ylimääräisellä väkasetömällä varrella 7/8:n kohdalla olevaan kahdeksasosanuottiin). Neljäsosarytmi viitannee joko **OT:**n 4. säkeistöön tai ruotsinkieliseen käännökseen.

- 7 Pfte/VK
- A:** Neljäsosatauko 1/4:n kohdalta puuttuu, kyseessä on toimittajan kr.editioon tekemä lisäys.

- 14 Pfte A: Tahdin alussa on ollut *f*-merkintä, mutta se on raaputettu himmeäksi, eikä se tällä kohden tunnukaan tarpeelliselta, sillä sekä lauluäänessä että piano-osuudessa on *f*-merkintä runsaan tahdin verran myöhemmin.
- 17 Pfte A: *Hiukan leventäen* (iso alkukirjain).
- 22-24 Canto, Pfte A: Käsikirjoitus päättyy tahtiin 21. Madetoja on kyllä alunperin kirjoittanut tahdin 21 jälkeen ykkös- ja kakkosmaalin, mutta yliviivannut ne myöhemmin. Madetojan yliviivaamat tahdit ovat seuraavanlaiset:

Teksti

Madetoja on käsikirjoituksessaan (A) käyttänyt Koskenniemen runon (OT:n) viidestä säkeistöstä kolme ensimmäistä. B:hen taas on otettu runon ensimmäinen säkeistö ja kaksi viimeistä. C:ssä ovat mukana runon kaikki viisi säkeistöä ja D:ssä ensimmäinen, kolmas ja viides sekä alkukielellä että ruotsinkielisenä käännöksenä. Kriittisen edition nuottiosuudessa on A:n mukaisesti kolme ensimmäistä säkeistöä alkukielellä. OT:n neljäs ja viides säkeistö ovat seuraavanlaiset:

4.
Sinä pohjatuuli, kotoisin
olet tuulista maailman meille.
Sinä puhallat rautaa rintoihin
ja routaa elomme teille.
Ja jos heikot ja hennot lumota voi
kesä katoava harhallansa –
kun, pohjatuuli, sun torves soi,
me olemme yksi kansa.

5.
Sulosäveltä tuulten suvisten
jo kyllin kansamme kuuli.
Puhu meille jo, tuttu pohjoinen,
tule jälleen, Jäämeren tuuli,
niin että kun vaaran päivä saa
ja kun kohtalon hetki koittaa,
sinun torves kutsuva kajahtaa
ja rivimme yhtehen soittaa!

Madetoja on säkeistöjen seitsemännen ja kahdeksannen säkeen kertauksia lukuunottamatta käyttänyt A:ssa Koskenniemen runon kolme ensimmäistä säkeistöä välimerkkeineen päivineen sellaisenaan.

Tahti Lähde: huomautus

- 4 C: 5. säk: *korvamme* eikä *kansamme*.
- 6 D: 3. säk: *sä* eikä *sa*. Sana *pauhaa* on väärin kirjoitettu (*pauha*).
- 11 B: 4. säk: *lumota vois* eikä *lumota voi*.
- 13 ja 15 C: 3. säk: *mutt'* eikä *mut*. D: 3. säk. 13:ssa tahdissa *mut'*, ja 15:ssä tahdissa *mut* (ilman heittomerkkiä).
- 13-21 OT: Säkeistöjen seitsemättä ja kahdeksatta säettä ei kerrata.
- 15 ja 17 B: 1. säk: *valveill* (ilman heittomerkkiä).
- 18 D: 3. säk: *voimastas'* (heittomerkin kera), kuitenkin 20:ssä tahdissa OT:n mukaisesti ilman heittomerkkiä *voimastas*.

Puhjetessa kukka puhtahin

Teksti: J.H.Erkko (1849-1906)

Lähteet

- OT J.H.Erkko: Runoelmia
(*Runoelmia / koelmoitnut / Erkko*)
Helsinki 1870

Kustantajaa ei mainita. Kyseessä voi olla omakustanne tai sitten kustantaja on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, jonka kirjapainossa teos on painettu. Madetoja on käyttänyt laulutekstinä kokoelmassa julkaistun *Paimenelta* -runosikermän 14:tä runoa.

- A Madetojan käsikirjoitus. Piano-osuus ja lauluääni erikseen kirjoitettuina. Sama lähde kuin *Suksimiesten laulun* (op. 20 b n:o 1) lähde A. Säilytyspaikka HYK/MT.

A on päälähde. Laulua ei ole aiemmin julkaistu.

Kriittiset kommentit

Teksti

Madetoja käyttänyt Erkon yksisäkeistöisen runon kokonaan, tekemättä siihen olennaisia muutoksia.

Tahti Lähde: huomautus

- 23 OT: *onpi* eikä *ompi*.

Talvilaulu

Teksti: Z.Topelius (1818-1898), suomennos Alpo Noponen 1917

Lähteet

- OT *Talvilaulu*, Alpo Noposen suomennos Z.Topeliuksen runosta *Vintervisa*. Julkaistu teoksessa:

Z.Topeliuksen runoja
Kokoelma suomennoksia
Porvoo 1898
Werner Söderström

Topeliuksen ruotsinkielinen alkuperäisruno *Vintervisa* julkaistu ensimmäisen kerran kokoelmassa:

Z.Topelius: Ljungblommor
Helsingfors 1845
Painopaikka: Waseniuska Tryckeriet

Vuoden 1845 laitoksessa julkaistu teksti ei ole kuitenkaan se, josta Alpo Noponen on käännöksensä tehnyt. Noponen on kääntänyt runon myöhemmän version, joka julkaistiin ensimmäisen kerran Ljungblommor-kokoelman uudistetussa laitoksessa:

Sång af Zach. Topelius I
Ljungblommor
Stockholm 1860
Albert Bonniers Förlag

- A Painettu laitos. Julkaistu teoksessa *Lasten Joulu / 1917 / 6. vuosikerta / Toimittanut / Elsa Hästesko / Kansanvalistusseuran Nuorisokirjoja 26 /*. Painopaikka: Örlund & Pettersson, Helsinki. Vain suomenkielinen teksti.

Madetojan käsikirjoitus laulusta on kadoksissa. A on päälähde.

Kriittiset huomautukset

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

- 10 Pfte/VK A: Neljäsosatauko puuttuu tahdin jälkipuoliskolta.

Teksti

Madetoja on käyttänyt runosuomennoksen neljästä säkeistöstä ensimmäisen ja viimeisen, tekemättä niihin olennaisia muutoksia.

Viisi lastenlaulua

1. Iltatähti (Niilo Mantere)
2. Koivikossani (Irene Mendelin)
3. Varpunen (Irene Mendelin)
4. Kun sataa (Irene Mendelin)
5. Enkelien joululaulu (L. Onerva)

[1931]

Lähteet

- OT**
1. Iltatähti
Niilo Mantere: Kevätuulahduksia
Helsinki 1891
Kustannusosakeyhtiö Otava
 2. Koivikossani, 3. Varpunen, 4. Kun sataa
Irene [Mendelin]: Koivikossa
Helsinki 1893
Kustannusosakeyhtiö Otava
Painopaikka: O.W.Backman'in kirjapaino,
Kuopio
 5. Enkelien joululaulu
L. Onerva: Helkkyvät hetket
Helsinki 1922
Kustannusosakeyhtiö Otava

- A**
- Leevi Madetoja - Martti Hela:
12 uutta lastenlaulua
Lisäys Halme - Paavolan Kansakoulun laulukirjaan
Porvoo 1932
Werner Söderström Osakeyhtiö

Tässä kokoelmassa on julkaistu pianosäestyksellisinä versioina Madetojan viisi lastenlaulua sekä joukko Martti Helan lastenlauluja.

- B**
- Paavo Halme - Väinö Paavola:
Kansakoulun laulukirja
Viides painos
Porvoo 1932
Werner Söderström Osakeyhtiö

Tässä kokoelmassa Madetojan viisi lastenlaulua (kuten muutkin laulukirjan laulut) on julkaistu yksinäisinä.

- C**
- Halme - Paavolan Kansakoulun laulukirjan säestykset
Porvoo - Helsinki 1933
Werner Söderström Osakeyhtiö

Pianosäestykselliset versiot.

- D**
- Olavi Pesonen:
Laulava kansa
Säestykset ja kuorosovitukset laulukirjaan
Helsinki 1944
Osakeyhtiö Valistus
Painopaikka: OY. Keskimaan Kirjapaino, Jyväskylä

Laulavassa kansassa julkaistuja Madetojan omia sekakuorosovituksia lauluista Varpunen ja Enkelien joululaulu sekä Olavi Pesosen sekakuorosovituksia lauluista Koivikossani ja Kun sataa on käytetty hyväksi laulutekstien kirjoitustavan ja eräiden nuottikuvaan yksityiskohtien tarkistamisessa. Olavi Pesonen toteaa kirjansa esipuheessa, että Leevi Madetoja on suorittanut Pesosen sovitusyön tarkistuksen. Pesosen sovituksia voi siten pitää Madetojan auktorisoimina. On lisäksi painotettava, että näiden sovitusten pohjalta tehdyt pienet tarkistukset liittyvät pelkästään tekstin kirjoitusasuun ja nuottikuvaan, eivätkä mitenkään muuta tekstuuriin sointia.

Madetojan käsikirjoitukset viidestä lastenlaulusta ovat kadoksissa, eivätkä ne ilmeisesti ole säilyneet. **A** on lähde, koska on syytä olettaa Madetojan osallistuneen tavalla tai toisella kokoelman julkaisemiseen. **C**:ssä Madetojan lauluista julkaistut versiot ovat jokseenkin identtisiä **A**:n kanssa. **B**:n avulla on voitu ratkaista mm. eräitä nuottikuvaan liittyviä pieniä

ongelmia ja **D**:tä on käytetty myös joidenkin nuottikuvaan liittyvien ratkaisujen tukena sekä erityisesti laulutekstien kirjoitusasuun liittyvissä ratkaisuissa.

Kriittiset huomautukset

1. Iltatähti

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
1-2	Canto, (Pfte)	A ja C : Tempon esitysohje: <i>Tyynesti, kansanlaulun sävyyn</i> B : <i>Tyynesti, kansanlaulun tapaan</i> . Kriittisessä editiossa noudatettu päälähteen ohjetta, mutta ensimmäisen sanan kirjoitusasu/kirjoitusvirhe korjattu B :n mukaiseksi, ts. nykyaikaiseen muotoonsa.
4	Canto	A ja C : Myös 3/4:n ja 4/4:n sävelet on sidottu toisiinsa kaarella. B : Ylimääräistä kaarta ei ole ja se on tarpeettomana jätetty pois myös kr. editiosta.
12	Canto	A ja C : Tahdin alkupuolella näyttäisi olevan ylimääräinen (tarpeeton) puolitauko. Kyseessä voi olla myös painolaatan virhe tms. B :ssä puolitaukoa/virhettä ei ole.

Teksti

Madetoja käyttänyt Mantereen runon kahdeksasta säkeistöstä ensimmäisen, kolmannen, neljännen ja viidennen. Alkutekstiin on tehty melko suuria muutoksia, eroavat kohdat on seuraavassa alleviivattu:

OT	Madetoja
Kas, kuin iltatähti tuolta katsoo Pohjan lasta, Niinkuin silmä Jumalan sulouden maailmasta!	Kas, kuin iltatähti tuolta katsoo Pohjan lasta, niinkuin silmä taivaan Isän kirkkauden maasta.
Kun ma katson tuikettansa, enpä tiedä miksi Tunteheni <u>vivahtuu</u> niin vienon suruisiksi.	Kun ma katson tuikettansa, enpä tiedä miksi tunteheni <u>kohta saa</u> niin vienon suruisiksi.
<u>Oiskohan siks</u> kuin niin usein elon taivahalta Toivon tähti sammupi, ja puhkee myrskyn valta?	<u>Oisko siksi, kun niin usein taivahalla elon</u> toivon tähti sammuvi, tuo tuntoon tuskan, pelon?
Vaiko oisi siks, kun <u>oon</u> hetken kukka täällä, Siksi kun <u>mä</u> heilun, kuni heinä myrskysäällä?	Vaiko <u>lienee siks</u> , kun <u>olen</u> hetken kukka täällä, siksi kun <u>mä</u> heilun kuni heinä myrskysäällä?

2. Koivikossani

Tahti	Instrumentti	Lähde: huomautus
7	Pfte/OK	A ja C : Pisteet puuttuvat tahdin alkupuoliskon neljäsosanuottien jäljestä.
8	Canto	A ja C : Piste puuttuu tahdin loppupuoliskon neljäsosanuotin jäljestä.

Teksti

Madetoja käyttänyt Irene Mendelinin runon kahdeksasta säkeistöstä kolme ensimmäistä ja viimeisen.

Tahti	Lähde: huomautus
16	OT, A, B ja C : <i>ijäti</i> D (ja kr. ed.): <i>iäti</i>

3. Varpunen

Teksti

Madetoja on käyttänyt Irene Mendelinin runon viidestä säkeistöstä kolme ensimmäistä ja kertaa kussakin säkeistössä ensimmäisen säeparin sekä kolmannen säkeen. Lisäksi säkeistöjen neljäs säe *Tuu, tuu!* kerrataan peräti kolmasti (4. säe siis esiintyy yhteensä neljä kertaa säkeistöä kohden). Isojen alkukirjainten ja välimerkkien käyttö poikkeaa **OT**:ssa, **A**:ssa ja **B**:ssä/**C**:ssä melkoisesti toisistaan ja on suorastaan sekavaa. Kriittisessä editiossa on noudatettu **D**:n johdonmukaista ja nykyaikaista mallia tässä suhteessa.

Tahti Lähde: huomautus

5 ja 7 **A ja C:** 3. säkeistössä: *on-pi*
OT, B, D (ja kr.ed.): *om-pi*

13 **OT ja B:** 2. säkeistössä: *nyt*
A, C, D (ja kr.ed.): *on nyt*

4. Kun sataa

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

2 Pfte/OK **A ja C:** Kahdeksasosanuotit 2/4:lla varustettu väkäsillä eikä palkilla.

4 Pfte/OK **A ja C:** Ylä-äänien pisteellinen rytmi 1/4:lla merkitty väkäsin eikä palkein.

Teksti

Madetoja käyttänyt Irene Mendelinin runon yhdeksästä säkeistöstä kaksi ensimmäistä ja viimeisen.

Tahti Lähde: huomautus

10 **A:** tavuviiva puuttuu *sul-lo-el-la* -sanan kahden viimeisen tavun välistä ensimmäisessä säkeistössä. Kolmannessa säkeistössä tavuviiva on paikallaan. **B:** tavuviiva puuttuu sekä ensimmäisestä että kolmannesta säkeistöstä.

5. Enkelien joululaulu

Tahti Instrumentti Lähde: huomautus

5 Canto **A ja C:** Tahdin ensimmäisellä neljäsosalla laulurytmi merkitty vain kahdeksasosina toisen ja kolmannen säkeistön mukaan eikä ensimmäisen säkeistön vaatimaa neljäsosarytmia ole merkitty. **D:** Vain neljäsosarytmi merkitty. **B:** Sekä kahdeksasosa- että neljäsosarytmi merkitty.

7 Canto **A ja C:** Kolmannen säkeistön tekstin edellyttämää kahden viimeisen kahdeksasosan sidontaa ei ole merkitty kaarella. **B:** Kolmannen säkeistön *löytää*-sanan ensimmäinen *löy*-tavu on neljäsosan mittainen ja sijoittuu 3/4:n kohdalle; sanan jälkimmäinen *tää*-tavu osuu 7/8:n ja *ken*-sana 8/8:n kohdalle. Tämä on ehkä lausunnallisesti onnistunein ratkaisu. Kuitenkin **D:**ssä, Madetojan omassa sekakuorosovituksessa *löytää*-sanan tavut ovat kahdeksasosan mittaisia osuen 5/8:lle ja 6/8:lle ja *ken*-sana neljäsosan mittainen osuen 4/4:lle; sanan kesto on ilmaistu kahdeksasosien välisellä kaarella. Tätä ratkaisua on käytetty myös kriittisessä editiossa.

9 ja 10 Canto **A ja C:** Kummassakaan tahdissa 3/8:n ja 4/8:n sitomista kolmannessa säkeistössä, jossa niille osuu vain yksi tavu, ei ole merkitty kaarella. **B ja D:** kaaret on merkitty.

Teksti

Madetoja käyttänyt L.Onervan alkuperäisen runon viidestä säkeistöstä ensimmäisen, toisen ja viidennen säkeistön. Säkeistöjen ensimmäisen ja viimeisen säkeen Madetoja kertaasi musiikillisista syistä. **OT:**n ensimmäinen säkeistö eroaa Madetojan käyttämästä tekstistä (**A, B, C ja D**) melkoisesti:

OT:

Ylistäkää Jumalaa, taivas ja maa!
Tänä yönä puhjennut on puhtauden lilja.
Tuskan öitä tuhansia taivahan vilja
kypsä saa!

Madetojalla:

Ylistäkää Jumalaa, taivas ja maa!
Ylistäkää Jumalaa, taivas ja maa!
Hetki on läsnä, jolloin päivä yötä kiittää,
seimi halpa säteilee ja armahdukses riittää
aikojen taa, aikojen taa!

Suurten alkukirjainten ja välimerkkien käyttö eroaa lähteissä jonkin verran. Kriittisessä editiossa on noudatettu **D:**ssä julkaistun Madetojan laatiman sekakuoroverion eli myöhäisimmän säveltäjän tarkistaman lähteen merkintätapaa tässä suhteessa.

Tahti Lähde: huomautus

8 **A ja C:** *armahdukseks*
B: *armahdukseks'*
D (Madetojan myöhäisin versio laulusta): *armahdukseks*

